IOAN POPA

HUMANITAS

ROBI PE URANUS

Pe șantierul Casei Poporului
(nume de cod – URANUS)
au pătimit, vreme de șapte ani,
sute de mii de militari.

ROBI PE URANUS

O carte despre crimele
pe care s-a clădit
Casa Poporului.

Despre minciună,
corupție și ticăloșie.

Despre o lume a
mizeriei și a înjosirii.

O carte – document
despre umilirea Armatei române.

Ioan Popa este ofițer de tancuri și jurnalist.
A obținut mai multe premii literare.
A publicat volumele Dincolo de timp *(1989)*
și Negustorii de război *(1990).*

LEI 175

ISBN 973-28-0304-5

IOAN POPA

ROBI
PE URANUS

– roman –

Coperta: Doina Elisabeta Şteflea
ISBN 973–28–0304–5

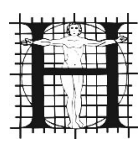

Editura Humanitas 1992

Cuprins

Cuvântul autorului

Partea a doua

Partea a treia

Partea a patra

În amintirea soldaţilor, subofiţerilor şi ofiţerilor care au murit pe şantierele economiei naţionale şi în unităţile operative în ultimii zece ani, a tuturor celor ce şi-au pierdut viaţa în detaşamentele (lagărele) militare de muncă de la fostul CENTRU CIVIC, denumit în cod „PLATFORMA URANUS”

Soţiei mele, frumoasei şi blândei Carmen, cu toată dragostea de acum şi dintotdeauna

„Treci prin mijlocul cetăţii şi fă un semn pe fruntea oamenilor care suspină şi gem din pricina relelor care se săvârşesc acolo.”

(Ezechiel, 9)

Cuvântul autorului

Această carte reprezintă o experienţă de viaţă. Ea exista deja, eu doar am aşezat-o în pagini.

N-am inventat nicio situaţie, niciun personaj – cele negative, doar, au primit alte nume (acestea sunt şi cele de la care mă aştept să fiu contestat violent, căci, fără îndoială, voi fi confruntat cu o asemenea reacţie). Mulţi dintre cei care au lucrat pe şantierul fostei CASE A REPUBLICII, concentraţi, militari de carieră sau civili se vor recunoaşte probabil în aceste pagini.

Din zelul stupid al unor politruci şi „comandanţi" am fost trimis, începând cu 1985, în coloniile militare de muncă în ultimii trei ani de regim comunist am trudit la cel mai important bastion ceauşist, la complexul megalitic din inima Capitalei, denumit CASA REPUBLICII. Au murit în jurul meu soldaţi şi cadre militare, am văzut oameni schilodiţi fizic şi psihic, am coborât treptele, multe, ale umilinţei şi batjocurii. Ani de zile mi-am purtat prin praful şi noroaiele şantierelor, ca pe o povară nu numai gradul de locotenent şi numele, dar şi demnitatea, care constituiau motive de batjocură pentru oameni ce nu citiseră, în viaţa lor, o singură carte. Am fost scuipaţi şi pălmuiţi, loviţi peste ochi cu caietele de comandanţi de plutoane în care eram puşi să scriem zi şi noapte programe nătânge, inutile. Aceste programe ucideau raţionamentul, secau mintea şi inima ofiţerului. Comandantul de pluton care am fost, insultat de atâtea ori, târât în faţa tribunalelor militare ad-hoc pentru vini imaginare, lovit, umilit, pus să-şi ceară iertare în faţa propriilor soldaţi pentru „neîndeplinirea planurilor la tencuit sau zidit", îşi achită prin aceste rânduri o datorie.

Am avut comandanţi care ar fi trebuit să se nască fiare şi să trăiască în pădure – toţi ocupă azi poziţii importante, fiind avansaţi spectaculos în funcţie şi grad, în numele Revoluţiei. Mircea Gureşan (căpitan în 1986, colonel „plin" în 1990), Lixandru Mihail (idem), Drumeza Victor (idem), foştii secretari de partid Vasiliu sau Şoşu George (azi, colonel şi, respectiv, maior, responsabili cu educaţia… patriotică a tinerilor militari) sunt numai câţiva dintre cei care îşi începeau „ziua de lucru" cu împărţitul pedepselor, cu înjurarea şi pălmuirea subordonaţilor sau cu trimiterea lor în coloniile de muncă. Sunt numai câţiva dintre cei care vegheau la „încazarmarea" cadrelor, la aplicarea strictă a regulamentelor militare ce fixau „dreptul legal" al ofiţerului sau subofiţerului de a-şi vedea familia o singură dată într-un răstimp de 45 de zile, sunt numai câţiva dintre aceia care supravegheau celebrele curăţenii de pe şantiere, din ajunul vizitelor protocolare, când armata se transforma într-o instituţie de măturători.

Aceşti carierişti cruzi au început să strângă în jurul gâtului subofiţerilor şi ofiţerilor inferiori laţul sugrumător al unor măsuri speciale, hotărâri, O.G.-uri şi O.C.-uri al căror număr nu-l mai ştia nimeni, confirmând faptul că o armată cu o sută de mii de legi este o armată fără de lege, căzută la cheremul oricui vrea s-o comande. Mânuind cu abilitate textele jurămintelor militare, aceşti indivizi, bine înscăunaţi în funcţiile lor (şi ieri, ca şi azi), au angrenat oştirea ţării în executarea unor sarcini degradante, străine de menirea ei.

Rupţi de familiile lor, sute, mii de ofiţeri şi subofiţeri au eşuat în divorţuri şi despărţiri, din cauza programelor de lucru inumane, mii de copii au rămas fără taţi. Străluciţi absolvenţi ai instituţiilor militare, tanchişti, aviatori, artilerişti, marinari, piloţi de vânătoare şi bombardament au fost folosiţi ani de zile ca salahori, trimişi la „cursuri de şantierişti", deprofesionalizaţi. Pregătiţi să meargă, atunci când ţara le-o va cere, „la victorie sau la moarte", mulţi au sfârşit în mod nedemn, căzuţi de pe schele, acoperiţi de straturi de pământ surpat, înecaţi în bazine, striviţi de roţile camioanelor. Mulţi dintre ei s-au sinucis sau au fost trecuţi în rezervă, victime ale capriciilor unor colonei zeloşi sau ale unor generali şi miniştri (ai apărării) fanatici. A trece în rezervă un locotenent de tancuri sau un tânăr pilot de vânătoare sau bombardament, formaţi cu cheltuieli uriaşe, ofiţeri cu care s-ar fi mândrit orice armată era o dovadă de putere şi o excelentă metodă de intimidare!

Am scris această carte pentru ca toate acestea să fie cunoscute, pentru ca mitul „secretului militar" să nu mai dea azil ignoranţei, făcând din instituţia militară un paravan înapoia căruia o mână de oligarhi înfiretaţi să facă ce vor la adăpostul gradului şi puterii. Dacă n-aş fi scris ceea ce am scris, n-aş fi fost un bun român. Cineva spunea odată că omul va avea vârsta cunoaşterii sale.

În lupta împotriva totalitarismului, minciunii şi feloniei, în lupta împotriva imposturii şi micimii sufleteşti, cartea a rămas aliatul cel mai credincios. Lumina cuvintelor ne scaldă şi ne purifică fiinţa. Nicio carte nu s-a scris cu gândul la trecut, ci la viitor. Nici eu n-am scris aceste pagini privind în urmă…

ianuarie 1989 – 30 iunie 1991, Bucureşti

Partea întâi

„Cetăţenii Republicii Socialiste România au dreptul la odihnă. Dreptul la odihnă este garantat celor ce muncesc prin stabilirea duratei maxime a zilei de muncă la 8 (opt) ore… În sectoarele de muncă grea şi foarte grea, durata zilei de muncă este redusă sub opt ore”

(Constituţia Republicii Socialiste România, 1986)

Clădirea care se înalţă în faţa noastră este uriaşă, uluitoare, unică. Dar nu ne mai impresionează. Ne-am obişnuit cu ea ca ocnaşii cu puşcăria sau ca marinarii cu nava plecată din port de o veşnicie. Suntem aici pentru totdeauna. Nici timpul nu mai poate scăpa de aici. O lume delimitată, la 300 de metri mai încolo, de linia gardului de tablă, păzit de soldaţi înarmaţi. Un perimetru al muncii strivitoare, care anulează timpul şi spaţiul, li se substituie, devenind el însuşi un univers. Pentru noi, în afara muncii nu mai există nimic.

Scot caietul albastru cu scoarţe tari şi încep apelul:

— Soldat Gaşpar Dominică!…

— Prezent!

— Soldat Lupoaia Ilie…

— Prezent!

— Soldat…

— Prezent!… Prezent!… Prezent!…

Tot mai multe subunităţi încep să apară din „casă”. O pulbere groasă se ridică leneş de sub bocancii sparţi ori de sub roţile maşinilor. E ciment amestecat cu praf de piatră. Face şi el parte din viaţa noastră. Îl respirăm, îl mestecăm, nici măcar nu-i mai simţim gustul. Îmi continui, imperturbabil, apelul:

— Soldat Rotaru Eduard…

— Prezent!

— Soldat…

— Prezent!… Prezent!… Prezent!…

— Soldat Diaconu Vasile…

Tăcere. Privesc pe deasupra caietului şi ridic tonul:

— Soldat Diaconu Vasile!

— Ordonaţi!

— De ce nu eşti atent, soldat Diaconu?… Câţi ani ai?

— Patruzeci şi şase, să trăiţi!

— Te rog să fii mai atent!

— Am înţeles…

— Soldat Ghica… Horea… Avrămescu…

— Prezent!… Prezent!… Prezent!…

Apelul curge mai departe, monoton, searbăd.

— Pluton, v-aliniaţi! Întoarce capul spre dreapta şi ţine alinierea, soldat! Aşa! Pluton, drepţi!…

Rap!

— Pluton, la stâân-ga!

Rap, rap!

— Pluton, înainte, marş!

Rap-rap… Rap-rap… Rap-rap…

Asemeni unui miriapod gigantic, coloana se pune în mişcare. Este ora nouăsprezece, programul de lucru a luat sfârşit. E iulie, încă nu s-a întunecat. Trebuie să ne îndreptăm, repede, spre sălile de mese. Aici, la Casa Republicii, muncesc peste 20.000 de soldaţi, concentraţi şi în termen. Toţi mănâncă la câteva cantine. Dacă întârzii, plutonul trebuie să stea o groază la coadă, oamenii devin irascibili şi îşi manifestă făţiş nemulţumirea (mai ales dacă sunt rezervişti, cum sunt cei din plutonul meu). Dacă te grăbeşti, rişti să dai nas în nas cu echipa de stat-major trimisă de comandant să supravegheze modul cum „se încetează" lucrul. O întâlnire cu generalul Bogdan poate duce la trecerea în rezervă a cadrului militar vinovat de… N-are importanţă de ce: vinovat şi gata!

Îmi consult cu îngrijorare ceasul. Coloanele lungi de soldaţi concentraţi încep să se înmulţească. Ofiţerii gesticulează nervoşi (de fapt, e singurul „însemn" după care îi poţi recunoaşte, în rest poartă aceleaşi uniforme rupte şi aceleaşi căşti cu care sunt echipaţi soldaţii).

— Gaşpar!

— Ordonaţi!

— Spune-le celor din spate să nu se rupă de coloană! Ţineţi aproape! Şi când vă ordon să staţi, staţi!

Praful se ridică valuri-valuri şi se lipeşte de bluzele decolorate, ude de transpiraţie.

Cu toate că e şapte şi un sfert, pământul dogoreşte ca un cuptor, o căldură năucitoare ne striveşte căştile direct pe creier. Un camion trece pe lângă noi, ridicând un uragan. Praful scrâşneşte între dinţi, ne sufocă, ne orbeşte. Blestemată pulbere, parcă ar fi vie! Prin valul gros de praf ghicesc undeva, înainte, silueta unui maior. Instinctiv, urlu:

— Staai! V-aliniaţi!

Înapoia coloanei se stârneşte o învălmăşeală de parcă s-ar fi ciocnit două trenuri. Se aud înjurături. Nu se mai vede nimic. Deodată, lângă mine apare maiorul. Are chipul schimonosit de furie, gura strâmbă i se cască scuipând cuvintele:

— Ce, ce p… da mamei voastre aţi plecat mai devreme, bă? Cine v-a dat ordin?

Agită un carnet în mână. Se apleacă spre mine cu ură:

— Bă, voi nu vă-nvăţaţi minte decât cu arest! Spune, cum te cheamă? Nu eşti la prima abatere! Hai, zi!…

Parcă primesc un pumn în plex. Îmi vine să vomit.

Mă salvează inginerul şef (colonelul Blădulescu), apărut la vreo zece metri mai încolo:

— Tovarăşe Mihail! Tovarăşe maior Lixandru Mihail… Veniţi puţin!…

Maiorul mă lăsă în plata Domnului şi se îndreptă către cel care îl strigase. Soldaţii înjură cu glas scăzut.

— Lasă vorba, soldat!

Pericolul se îndepărtează. Încet, coloana se pune în mişcare. Poziţia plutonului meu e destul de bună. După aproape doi kilometri de marş ajungem la sălile de mese. Clădirea a aparţinut odinioară I.E.F.S.-ului. Acum e a lagărului Uranus, care a transformat-o în cazarmă. Sus sunt dormitoarele, jos sunt sălile de mese. Şi în capăt, către stradă, comandamentul.

Mă uit la militarii din plutonul meu. Trec prin faţa ghişeului şi-şi primesc, pe tăvi de plastic, murdare şi ciobite, porţia mizeră – masa de seară! Se aşază şi mănâncă tăcuţi. Seara nu mai au putere nici să vorbească. Le privesc chipurile obosite, feţele nerase, murdare, mâinile nespălate… Îmi iau, la rândul meu, porţia şi trec la masă. Mănânc… E ora opt seara şi zarva s-a potolit. Coada la ghişeu e pe sfârşite. Mă ridic, duc tava la punctul de debarasare, apoi urc la dormitoare, încăperile cu paturi suprapuse înghesuite unele într-altele. Aerul e irespirabil. Apa nu curge (clădirea e în curs de demolare), iar grupul social pare un mic infern: nu se intră acolo decât cu cizmele. În capătul holului, ofiţerii fumează. Câţiva se spală pe mâini cu spirt medicinal. Mă spăl şi eu. Am fost avertizaţi, de nenumărate ori, că e „pericol” de holeră şi dizenterie. Mă duc la locotenentul-major Pascal şi-i cer permisiunea să plec acasă. Mi se aprobă. Cobor scările. Tai de-a dreptul prin şantier, către piaţă, spre metrou. Este ora opt şi jumătate. O oboseală de plumb mi se lasă în picioare. Peste o oră o să fiu acasă. Şi o să dorm… Exact cât se doarme într-un lagăr: şase ore, până la 4 dimineaţa, când mă voi trezi, mă voi îmbrăca în grabă şi voi alerga să prind primul tramvai către Vitan, unde trebuie să fiu prezent şi să particip „activ” la „deşteptarea” plutonului. Să lipseşti de la această activitate este sinonim cu un sacrilegiu. De fapt, nici nu mă gândesc la aşa ceva…

Ajung în faţa apartamentului. E târziu, n-are rost să sun. Deschid uşa cu gesturi automate. Mă dezbrac, mă descalţ. În sfârşit, acasă! Nu-mi e foame, am mâncat… Copiii dorm în camera lor. Soţia a adormit chircită în faţa televizorului. M-a aşteptat… Îi privesc somnul chinuit, somn care n-a fost dorit, dar de care n-a mai putut, în cele din urmă,

să se apere… O iau în braţe, ca pe un copil, şi o aşez pe pat. Suspină şi mă cuprinde pe după gât. Se trezeşte o clipă, şopteşte: „Ai mâncarea în cuptor… am plătit lumina şi întreţinerea… noapte bună” şi adoarme din nou, răpusă.

O privesc. Femeia aceasta mi-a făcut doi copii, am iubit-o, o iubesc, este femeia mea, şi totuşi nu am stat într-adevăr împreună decât un singur an: în anul căsătoriei. Cât am fost în şcoala militară m-am întâlnit cu ea doar de câteva ori. Apoi, ca ofiţer…

Nu vreau să mă mai gândesc! O minciună îngrozitoare ne-a despărţit vieţile, a tocit sentimentele din inima mea! O minciună sfruntată, de un cinism îngrozitor: „OFIŢERUL NU ARE VIAŢĂ PERSONALĂ. EL E PREZENT LA DATORIE 24 DE ORE DIN 24…”

Să stea în unitate de dimineaţă până seara – iată meritul unui adevărat ofiţer! Să uite că familia îi duce lipsa, că poate copiii vor să se joace cu el, că nevasta îl doreşte – iată obligaţia adevăratului ofiţer comunist! Şi, peste toate, suprema calitate: să fie un sclav modern, lipsit de gândire şi de orice putere de decizie.

Brusc, lumina se stinge. Apartamentul, cufundat în beznă, pare pustiu. Mă duc, bâjbâind, şi iau de la bucătărie cutia cu chibrituri… Aprind lampa cu gaz şi o pun pe birou. Este ora 23.00 când trag din sertar caietul şi cartea… Repet… Măcar atât… să repet, să nu uit ce ştiu… Ce ştiam…

Într-o zi… într-o zi voi fi, poate, student…

Deodată, sar brusc în picioare: îmi dau seama că am adormit cu capul pe masă, îmbrăcat. Mă reped la baie să mă spăl. Apa rece (nu curge decât apa rece) reuşeşte să mă trezească. Am în gură un gust amar. Dumnezeule, am întârziat! Îmi vâr picioarele în pantofi şi privesc îngrozit spre ferestrele negre. Apuc geanta din mers. Pe scara blocului e întuneric, mă poticnesc, mă lovesc, dar n-am timp de pierdut. Ajung afară. Sunt la marginea oraşului. Noaptea e albastră. Privesc ceasul cu cadran fosforescent: patru şi zece minute. Departe, apare primul tramvai. Mă arunc în el. Sunt singurul călător…

Şi totuşi, ar trebui să fiu fericit. Câţi dintre colegii mei de suferinţă îşi au familiile aici? Dar şi această fericire este o minciună – de fapt, viaţa mea nu e cu nimic mai bună decât a celor care au familiile departe. Nu e decât un motiv de dezbinare, o metodă folosită cu dibăcie ca să ne duşmănim unii pe alţii. Tramvaiul opreşte scrâşnind. Cobor. Sunt în cartierul Vitan, unul din „oraşele-dormitor” ale lagărului. Noaptea începe să se subţieze, culoarea neagră a beznei bate spre cenuşiu. În spatele meu şi pe celălalt trotuar se aud paşi grăbiţi. Sunt cadre militare, „bucureştenii” care vin la cazarmă. Nu am putere să întorc capul. Sunt ca mahmur, parcă aş fi băut toată noaptea. Merg pe jos de o jumătate de oră. Vântul de dimineaţă aduce până la mine

un miros slab de tutun…

La porţile „cazărmii” şi în preajma blocurilor-dormitor aşteaptă la datorie câţiva ofiţeri din statul major, personalul de serviciu al unităţii, soldaţi în termen şi concentraţi. Umbrele acestea au o misiune precisă: nu să rezolve vreuna dintre numeroasele probleme cu care se confruntă oamenii, ci să pândească. Să-i pândească pe alţii sau să se pândească reciproc. Principala datorie a ofiţerului de serviciu e să noteze pe furiş în carneţel şi să-i pârască „şefului” pe toţi comandanţii de plutoane care întârzie ori scapă vreo vorbă mai… altfel. Mulţi dintre aceşti indivizi sunt de tot râsul, s-au deconspirat de mult şi-i ştie toată lumea ca pe nişte cai breji (cazul maiorului Vânătu, de exemplu), dar asta nu-i împiedică să fie cinici şi cruzi.

În faţa mea apare o momâie. Un punct roşu de jar, un val de fum acru de tutun: „Cum te cheamă, bă?” „Locotenent Pora”… Aruncă mucul de ţigară şi scoate ceva alb din buzunar. Un carneţel. Trec mai departe. M-a notat… Intru în bloc, sui scara de beton. Neoanele din plafoane aruncă o lumină galbenă, tristă. Plantonul doarme. Ce-i poţi cere unui om de cincizeci de ani care a muncit o zi întreagă? Serviciul de planton e şi el o minciună: aici nu e armată, aici e o puşcărie unde nimeni n-are ce păzi. „Regulamentul militar”… Care regulament? Aici nu există, nu mai există un regulament de ani şi ani. Aici sunt mii de regulamente. În fiecare zi se schimbă. Şi toate mint! Unele mint că se ocupă cu protecţia muncii, altele mint că sunt animate de grija faţă de om, altele mint că… Dar ce nu mint regulamentele! Ce să păzeşti aici ca planton? Nu există arme, nu există muniţie, nu există documente, nu există nimic. Concentraţii sau soldaţii se zăvorăsc pe dinăuntru, de nu poţi şti nici dacă izbucneşte un incendiu. Ce poţi păzi aici? Nimic. Plantoanele, însă, întăresc impresia că aici, în aceste blocuri, e ceva… armată. Santinelele şi garda care păzeşte jos, la intrarea în bloc, sunt elemente înscrise permanent pe agenda secretarului de partid pe unitate. Adunarea de dimineaţă la care să nu se critice plantonul de noapte şi garda nu mai e adunare.

Undeva, jos, se izbeşte o uşă şi un glas urlă fioros: „DEŞTEPTAREA!” Apoi începe foşgăiala. Încet, încet, uşile se crapă. O duhoare groaznică răzbate din camere, concentraţi de toate vârstele, de la tânărul care abia şi-a terminat armata până la bătrânul aflat în pragul pensionării ies pe hol, târşâindu-şi picioarele. Se aude urina curgând în grupurile sociale. Unii, adormiţi, alunecă pe ciment în băltoacele groase lăsate de cei care s-au îmbătat în cursul nopţii şi care au reuşit, totuşi, să ajungă până aici. Mulţi au vomitat în camere. O mizerie cruntă domneşte în încăperi. Izmene mozolite şi ciorapi cenuşii atârnă pe sforile agăţate de tavan. Într-un pat, cineva continuă să doarmă. Îi trag pătura de pe cap şi-l apuc de umăr. Dar omul e mort. Se mai întâmplă… Fac semn sergentului de serviciu să-l anunţe pe

comandantul batalionului. Un plutonier înalt, cu mustăţi şi cu plete impunătoare se răsteşte la un tânăr locotenent, cerându-i autoritar să părăsească sectorul „companiei *lui*”… Locotenentul cască ochii mari, chipul i se face alb ca varul. Mă reped şi-l trag repede deoparte.

— Cine… cine e ăsta?… întreabă locotenentul, sufocat de indignare.

— Nu fi prost! Eşti nou aici, mai ai de învăţat. Ăsta-i plutonierul Ilovam, informator al comandantului, un om periculos.

— Bine, dar eu sunt ofiţer!

— Scoate-ţi asta din cap! Aici nu eşti nimic, iar dacă nu vrei să pricepi asta, bobocule, eşti pierdut! îi şuier eu în ureche şi cobor în grabă scările.

Pe platoul improvizat, o mulţime imensă de subunităţi aliniate fac apelul. Şirurile de soldaţi în uniforme murdare şi rupte, cu căşti de constructori pe cap, tuşesc şi se leagănă pe picioare. Mi-am găsit compania. În stradă ne aşteaptă autobuzele, cu motoarele mergând.

Mă întorc spre pluton:

— Pluton, v-aliniaţi! Drepţi! Înaintee, marş! Puneţi-vă căştile pe cap! Şi nu uitaţi lingurile!…

Ordinea se păstrează câteva zeci de metri. Apoi, brusc, toată lumea o rupe la fugă spre autobuze. Primii care pleacă sunt primii care ajung la masă (micul dejun se serveşte pe şantier). Dar şi până să ajungi la masă, tot e ceva să prinzi un loc în autobuz. Fiindcă autobuzele sunt tot timpul în număr insuficient. De aici fuga asta disperată, îmbrâncelile…

După ce ne-am înghesuit în autobuze şi în camioanele cu prelată, maşinile se pun, greoaie, în mişcare, ducându-ne către şantier. Mai bine zis, către sălile de mese, amenajate în anexele fostului stadion de lângă Casa Republicii. Se formează cozi imense. Cadrele mănâncă o dată cu militarii din subordine. Ciudat mod de a lua masa – nu ostăşesc, nu cazon, ci degradant, aproape animalic! Aşezaţi umăr la umăr, cot la cot, înghesuiţi în spaţiul strâmt al sălilor, mâncăm ca nişte vite rânduite în faţa ieslelor. Fără gânduri, fără plăcere, fără dezgust, fără scop. Mâncăm ca să mâncăm…

După masa de dimineaţă se trece la o nouă adunare şi la al doilea apel, care are loc în jurul orei 6.30. În cursul zilei vor mai fi adunări: la 12.00, înainte de masa de prânz, la 13.00, după masa de prânz, la 19.00, înainte de masa de seară şi la ora 21.00, apelul la pat… în total, şase adunări. Comandanţii de plutoane şi companii mai trebuie să-şi „semnaleze” prezenţa prin câteva „mini-adunări”, separate: la ora 5.00 dimineaţa, la dormitoare, la 5.30, la îmbarcarea subunităţilor în mijloacele de transport (înainte de asta, bineînţeles, încă o dată la apelul subunităţilor), după servitul mesei de dimineaţă, de două ori la prânz şi de două ori seara, ca să nu mai vorbim de adunările dintre adunări, una a comandanţilor de plutoane şi companii, dimineaţa la

ora 9, şi după-amiaza, la orele 16.00, amândouă obligatorii, pentru a discuta… prezenţa la program şi pedepsele aplicate celor care lipsesc. O zi pe săptămână, de obicei joia, se face adunarea generală a cadrelor unităţii. Adunarea asta poate dura până la patru ore. Periodic, se execută în cazărmi „apelul general”, când „se înnumără bob cu bob” soldaţii şi cadrele. Apelul general se anunţă din vreme şi durează cam o oră (ora dinaintea stingerii). Cu de la sine putere, comandantul poate ordona oricând o adunare. Aşadar, un comandant de pluton sau de companie participă zilnic la… zece-unsprezece adunări, făcând apelul sau răspunzând la apel. Sunt, însă, şi zile mai „pline”, cu paisprezece-cincisprezece adunări…

La şapte fără un sfert, „apelul matinal” s-a încheiat. Îmi încolonez plutonul şi încep să urc „dealul plângerii”, o coastă surpată pe jumătate, păstrând printr-o minune nişte trepte de piatră, vara acoperite de un strat gros de praf, toamna şi primăvara de noroi. Pe platoul imens din vârful dealului tronează CASA. Înşiraţi pe traseu, ca păsările pe sârmă, ofiţerii din statul major (şi nu rareori însuşi comandantul unităţii) dau din mâini, se agită, observă, notează în carneţele, numără, înjură, atenţionează, scuipă, se scarpină sub şapcă, ba chiar… stau tăcuţi cu mâinile la spate.

Plutonul meu e risipit pe la punctele de lucru. O clipă, mă opresc sus, pe una din schelele exterioare. Oraşul se desfăşoară la picioarele mele. Bulevardul nou, terminat în proporţie de 70 la sută, taie întregul centru cu coloana lui dreaptă de fântâni arteziene. Ministerele şi blocurile se înfăţişează ca un joc de cuburi. Departe, se distinge silueta Intercontinentalului. Privită de la înălţime, priveliştea nu e lipsită de măreţie.

Cobor scările. Sunt în corpul B. Încăperile sunt, ca peste tot, enorme, cu zidurile groase, încă netencuite, lucrate în cărămidă specială, cărămidă cu găuri, tare, care plesneşte în ţăndări, ca porţelanul, atunci când e spartă. Zidarii îi spun „cărămidă boierească”. E roşie ca sângele şi nu are niciun defect.

Peste tot, schele de lemn şi podine mânjite cu var şi tencuială, saci sparţi de ciment sau ipsos. Nimic nu e terminat şi interioarele seamănă cu nişte peşteri imense; hăuri nesfârşite şi negre se cască în puţurile viitoarelor lifturi. În lipsa treptelor, scările sunt urcate şi coborâte sprijinind piciorul de scândurile bătute, transversal, direct în beton. Din loc în loc, din ziduri ies afară mustăţi de fier, groase ca degetul, al căror singur rost pare a fi acela de a-l răni pe trecătorul neatent. Traversez mai multe camere. Uneori întâlnesc pe cineva, alteori – nu. În încăperi, ici şi colo, se mai lucrează. În unele locuri domneşte o adevărată beznă, aerul stătut şi umed te izbeşte în faţă, încărcat cu un miros insuportabil de urină şi excremente. Şobolani

uriaşi, singuri sau în grupuri, îmi taie tot timpul calea, fără se se sinchisească.

În apropierea scării principale, la cota +29, mă ciocnesc cu doi militari. Unul este Gaşpar:

— Tov' l'ent, vine şeful de brigadă cu încă doi…

— Bine, mergeţi la treaba voastră! Aţi terminat la schele?

— Nu, mai avem!

— Daţi-i bătaie…

Privesc în urma lor. Am oamenii răspândiţi peste tot, lucrează la toate cotele, în echipe mixte, alături de civili. După vreun minut îi zăresc urcând pe inginerul Mădureanu, şeful Brigăzii 2 Teatrul Naţional, pe „arhitectul" Popoviciu şi pe inginerul Pascan, un vlăjgan înalt, bine croit, dar cam sărac cu duhul (se zvoneşte că ar cam fi legat de… Secu). Inginerul Mădureanu e prea important ca să-şi piardă vremea cu noi, ofiţerii sau subofiţerii. Comandanţii de plutoane şi companii sunt în ochii lui nişte gunoaie. Ceilalţi doi, în schimb, catadicsesc să mă bage în seamă:

— Ia spune, bă, unde-ţi sunt oamenii?

— Dom' inginer…

Chipul roşu şi gras al lui Popoviciu devine livid:

— Ascultă, bă, dacă ai băut, eu te trezesc cât ai zice peşte! Ţi-am mai spus că eu sunt arhitect, nu inginer!

— Lasă-l, dom'le, intervine Pascan, mai bine să ne spună unde-i sunt oamenii. Ce eşti, mă?

— Locotenent.

— De fapt… locotenent, general, sergent, pe noi nu ne interesează. Tot un drac. Fă bine şi arată-ne cât ţi-au lucrat oamenii!

O iau înainte. Undeva, în camera a doua pe dreapta, un grup de sudori lucrează la tavane. Înăuntru e un fum înecăcios, albastru, care joacă în rotocoale în lumina slabă. Cei doi sunt nemulţumiţi. Primul începe Pascan:

— Bă, mâncaţi pâinea partidului degeaba…

Punându-şi mâinile în şolduri, izbucneşte şi arhitectul Popoviciu:

— Bă, eu nu înţeleg, dom'le! Ce dracu' faceţi voi aicea cu soldaţii ăştia? Dom'le, chiar aşa de… de grei de cap sunteţi? De ce nu-i supravegheaţi, domnule? Nu vedeţi că lucrează aiurea? Nu, zău, Pascane, hai, dom'le, la Bogdan să-i spunem că sunt ofiţeri care pur şi simplu nu vor să facă treabă, dom'le…

— Sunt proşti, bă, îţi spun eu! Ăştia nu ştiu altceva decât să comande „la stânga" şi „la dreapta".

Apoi întorcându-se către mine:

— Bă, fii atent aici: dacă nu-i daţi bătaie cu schelele la cota 18 şi cu sudarea tavanelor, vă ia mama dracului pe toţi! Să fie clar! Luna trecută ştiţi că abia v-am scos la indice 1. Iar dacă nu eşti în stare, du-

te, neică, şi caută-ţi de lucru în altă parte… ştiu eu… dă cu mătura, fă altceva…

— Am dat şi cu mătura, dom'le inginer! i-o întorc eu cu jumătate de gură.

— Foarte bine! Asta nu-i rău deloc, nu-ţi cade niciun galon de pe umeri.

— Dom'le inginer, vreau să…

— Scurt, că n-avem timp! Dacă vrei învoire în oraş, cere-i maistrului, la el eşti repartizat: el ţi-e şef, el ţi-e mamă, el ţi-e tată…

— Nu, nu asta… Voiam să vă cer permisiunea să merg după materiale. Ne mai trebuie căşti şi palmare pentru fierari. Şi roabe şi lopeţi pentru zidari.

— Şi ce, să ţi le aduc eu? Hai, că asta-i bună!…

Popoviciu nechează scurt, batjocoritor.

— Nu, dar îmi trebuie patru oameni…

— Unul singur ţi-ajunge, zice arhitectul. Şi ăla e prea mult, de fapt, materialele ar trebui să le cari tu… Eu nu mai înţeleg, dom'le, nimic! Pascane, ţi-aduci aminte, mă, ce comandanţi de plutoane aveam înainte? Ăia nu cereau nimica, dom'le, singuri făceau totul. Am întâlnit odată un… mă rog, un şăpcălău de-ăştia (eu nu prea le am pe-astea cu gradele), căra, al dracului, în spinare vreo sută de centuri de siguranţă, de-alea mari… Şi nu se mai plângea, ca ăştia…

— Aia mestecau şi-n varniţe, bă, ţin minte, nu se uitau că erau căpitani sau plutonieri, se dezbrăca de salopete şi punea mâna, tată, pe cazma…

— Ei, învăţase şi ei la noi ce e munca şi respectul…

— Bă… locotenentule! Valea la oameni…

— Aş vrea să vă mai spun ceva…

Popoviciu nechează din nou, scurt:

— Ţi-am spus, eu, Pascane, că dacă te întinzi cu ăştia n-o mai scoţi la capăt? Dom'le, cu ofiţerul trebuie să fii scurt, altfel se lipeşte de tine ca c… l de izmene.

Apoi, către mine:

— Maestre, la muncă şi lasă chiulul! Şi vezi că treaba merge cam încet!…

Salut umil şi mă retrag către schele. Sunt ofiţer de tancuri, absolvent al unui institut militar. Am gradul de locotenent… Dar mai sunt, oare, locotenent? Mai sunt, oare, ofiţer?

Valuri, valuri, oamenii ies din găurile întunecoase ale puţurilor de lift, se revarsă prin spărturile zidurilor cu un vuiet de râu scăpat din zăgaz. O pulbere înecăcioasă pluteşte în întunericul alburiu. Sunt luat pe sus de mulţime, împins în pereţi, înălţat pentru o clipă deasupra mării de căşti care lucesc ca nişte pete albe în umbră. Simt lipindu-se

de trupul meu trupuri asudate, încinse cu centuri aspre de cânepă. În înghesuiala cumplită simt că mi se taie respiraţia. Sunt sute, mii, zeci de mii de soldaţi. Cineva urlă în depărtare un ordin, coada unui ciocan de zidărie îmi pătrunde în stomac şi icnesc scurt. Piciorul drept mi se loveşte de ceva dur, dar nu pot să văd de ce, stele verzi îmi joacă în faţa ochilor.

Plutonul meu a rămas undeva în spate. Strâng la piept carnetul albastru cu ordinea de bătaie şi încerc să mă orientez. Izbucnesc fluierături ascuţite amestecate cu huiduieli. Şi mulţimea curge mereu înainte, fără oprire. O sârmă groasă îmi agaţă epoletul stâng şi mi-l smulge cu totul de pe umăr.

Suntem încă în interiorul „casei". Programul de lucru s-a terminat. Acum ne îndreptăm către ieşire. Am trecut prin corpurile B şi C, străbatem holul imens şi ajungem, în sfârşit, în sala „Unirea", unde ne oprim. Un vuiet asurzitor face aerul să vibreze sub plafoanele gigantice. Undeva, în spatele meu, cineva mă strigă:

— Tovarăşe locotenent!

E Bacriu. Cu ultimele puteri mă agăţ de o bară metalică. Sunt lângă o coloană înaltă de beton de care presiunea formidabilă a masei de oameni mă apasă cu o putere zdrobitoare. Trag tare de bară. Simt că trupul mi se rupe în bucăţi, dar reuşesc să mă înalţ cu vreo 20 de centimetri deasupra celorlalţi.

— Unde eşti, Bacriule?

— Aici suntem, dom'le locotenent! Suntem toţi aici!

Da, sunt în apropiere, strânşi grămadă, au reuşit să păstreze omogenitatea plutonului. Priveliştea care mi se înfăţişează e fascinantă. Sunt câteva mii de militari adunaţi într-un fel de amfiteatru ciclopic, ale cărui singure podoabe sunt stâlpii groşi de beton. Oameni de toate vârstele stau înghesuiţi unii într-alţii, ca sardelele într-o cutie. Sunt îmbrăcaţi în salopete kaki şi au pe cap căşti albe, galbene sau negre (portul căştii e obligatoriu pe şantier). Un bec atârnat undeva, sus, aruncă o lumină murdară. Afară s-a lăsat noaptea şi plouă. Un clocot furios urcă şi coboară între zidurile de neclintit. Cineva strigă departe, către ieşire: „Tovarăşi!… Tovarăşi!…" Un „huooo!" unanim se ridică din mulţime. Oamenii întind gâtul ca să înghită o gură de aer, unii îşi şterg sudoarea de pe frunte cu mânecile murdare ale salopetelor, cei mai mulţi, însă, nu reuşesc să-şi elibereze braţele ca să o facă şi rămân striviţi, răbdând cu stoicism. Un nou „Tovarăşi!" şi un nou „huooo!" prelung se rostogoleşte ca un tunet pe sub bolţile largi. Ieşirea e blocată, porţile înalte de tablă, care ţin loc de uşă, sunt zăvorâte şi păzite de câţiva ofiţeri superiori: colonelul-inginer Blădulescu, un bătrân care nu ştiu de ce nu iese la pensie, căpitanul Chiriţoiu Mircea, locotenenţi-coloneii Firoiu şi Enache, nelipsitul maior Lixandru Mihail, ofiţerul cel mai zelos din statul

major al unităţii, şi alţii.

— ATENŢIUNE! ATENŢIUNE!

Încet-încet, tălăzuirea mării de oameni se potoleşte.

— Atenţiune!, se repetă comanda, NU IESE NIMENI AFARĂ ÎNAINTE DE 19.30! ORDINUL GENERALULUI!…

Liniştea cu greu înfiripată explodează. Izbucnesc iar fluierături, înjurături şi huiduieli. „E şi jumate” strigă mii de piepturi.

Privesc ceasul. E trecut de 19.30. O dată cu mine, sute, mii de perechi de ochi urmăresc cadranele ceasurilor.

— ATENŢIUNE!

A vorbit căpitanul Chiriţoiu, secretarul de partid. Se face din nou linişte.

— Plutoanele ies în ordine, pe trei rânduri, cu şefii de echipă în capul rândurilor şi comandanţii de plutoane în frunte! Plutonul care nu are comandant va fi oprit. Se păstrează cadenţa pe timpul deplasării la sălile de mese, nimeni nu părăseşte formaţia. Prin faţa tovarăşului general-colonel inginer Bogdan se bate pas de defilare şi se acordă onorul.

Un urlet general clatină pereţii. Porţile au început să se mişte. Presiunea e formidabilă. Ofiţerii şi subofiţerii se luptă din răsputeri să ţină în ordine cele câteva mii de militari care vor să ajungă cât mai repede afară. În sfârşit, porţile s-au deschis. Primele subunităţi se revarsă pe uşa largă. Între intrarea în „casă” şi platou este o râpă adâncă şi largă, săpată de buldozere, peste care este aruncat un pod de lemn. Mii de picioare încălţate cu bocanci ţintuiţi bubuie pe scândurile transversale. Uneori mă trezesc în puterea nopţii cu timpanul vibrându-mi încă sub impactul miilor de perechi de bocanci care tropotesc la nesfârşit pe o punte. Un coşmar real care mă urmăreşte şi noaptea… în somn.

Subunităţile trec mereu, una după alta. Plouă dintr-un cer întunecat, mascat de întunericul nopţii, plouă mărunt şi rece, ploaie duşmănoasă de toamnă. În stânga mea, un soldat în vârstă alunecă pe scândura udă şi cade icnind. Se ridică înjurând, ajutat de vecinii care se grăbesc să-l susţină, ca să nu fie călcat în picioare în bezna care domneşte în jur. Bate un vânt tăios şi nu e un bec aprins, nicăieri. Întuneric, vânt, ploaie şi… gropi, mii de gropi în care rişti să cazi, rupându-ţi un picior, o mână sau gâtul.

Bocancii clefăie în noroi, când plouă şantierul e înecat în noroi, un noroi de sfârşit de lume, iar acum e toamnă şi plouă.

— Ţine-alinierea!… Stângul!… Stângul!… Stâng, drept…

Picăturile de ploaie răpăie pe cască, apa îmi pătrunde prin bluza subţire până la piele, o simt curgându-mi rece de-a lungul şirei spinării. Bocancii se înfundă în noroi până la şireturi. Bocanci, acelaşi bocanc multiplicat în mii, în zeci de mii de exemplare frământă

spaţiul şantierului.

— Ţine-alinierea, soldat! Ţine-aproape!… Stângul!… Stângul!… Stâng, drept, stâng…

Ploaia cade neîndurătoare, noroiul îmi intră prin bocancii sparţi, ciorapii îmi înoată într-o pastă murdară, totul e ud pe mine.

Şi deodată, „telefonul fără fir” al comandanţilor de pluton îmi trimite un avertisment: „Atenţie!” Uit de toată mizeria. Unde dracu’?… Ce se-aude?… Şi, brusc, o lumină orbitoare sparge întunericul. O „Dacie” cu farurile aprinse staţionează la marginea „drumului”, după colţul unei clădiri. Se aud comenzi sacadate: „Sus piciorul!… Pieptul în afară! Generalul, bă, generalul… se uită la noi din maşină…”

— Sus piciorul, soldat, pieptu-nainte!… Stângu’, stângu’…

Am intrat în bătaia farurilor. Oamenii bat cadenţa, se împroşcă unii pe alţii cu noroi şi privesc spre dreapta, dând onorul, înălţător spectacol! Sunt în faţa plutonului. Mai am un pic şi ies din lumină… „Dom’lent, a căzut Lupoaia.” La coada plutonului s-a stârnit îmbulzeală. Sar repede şi-l ridic pe Lupoaia (deh, are 49 de ani). Mă ajută doi militari. Exact în clipa aceea, motorul „Daciei” porneşte şi farurile trec pe faza scurtă. Răsuflu uşurat: generalul n-a observat incidentul.

— Luate-ar Aghiuţă, Lupoaia! Dacă intram la arest din cauza ta?

— Am alunecat pe un bolovan, dom’lent.

— No, apăi ăsta cade şi noaptea din pat, dom’lent! zice Filpişan şi izbucnim în râs cu toţii.

Mai avem de coborât „dealul plângerii”. Terenul e ud, aşa că o facem ţinându-ne de mână. Departe, jos, mi se pare că disting glasul maiorului Mihail: „Cadenţa, cadenţa!” În urmă cu câteva luni pretenţia aceasta mi se părea absurdă. Acum m-am obişnuit, aşa că strig în mod reflex: „Ţine-aproape!… Ţine cadenţa!”

Ajungem, în sfârşit, jos şi intrăm pe terenul fostului stadion. Acum e plin cu barăci ale muncitorilor civili, muncitori care, cu câteva excepţii, au plecat de mult acasă.

Stadionul musteşte de apă. Pe jos au mai rezistat câteva fâşii de cauciuc poros de culoare roşie – probabil fosta pistă de alergare. Militarii sunt adunaţi aici pe batalioane, pe companii şi pe subunităţi. Ploaia nu a încetat, dar parcă nu mai este aşa de câinoasă. Reflectoare puternice luminează vânzoleala aceasta de oameni care tropăie, tuşesc, scuipă, în timp ce comandanţii se luptă să-i alinieze.

În faţă, la vreo cincisprezece metri, cu mâinile la spate, învăluit în mantaua de ploaie, cu gluga trasă pe ochi, nemişcat şi ameninţător, comandantul: colonelul Stancu. Alături de el, ofiţeri din statul major.

— Faceţi apelul cadrelor!

Comanda trece din gură în gură: „Faceţi apelul cadrelor… Faceţi

apelul cadrelor…”

Se apropie locotenentul-major Pascal. Ne verifică.

Suntem toţi.

Se aude din nou vocea comandantului, încremenit în aceeaşi poziţie sumbră:

— Raportaţi imediat, în scris, cadrele absente şi aduceţi foile de hârtie! Repede!

Ploaia se înteţeşte brusc, ca o rupere de nori, dar nu-mi mai pasă: tot sunt ud ca un burete. Rafalele biciuiesc rândurile nesfârşite de militari încremeniţi pe platou.

— Începeţi apelul de seară!

Ordinul comandantului! Comandanţii de batalioane fac şapte paşi înainte şi stânga-mprejur:

— Comandanţii de companie, începeţi apelul de seară!

Comandanţii de companie ies în faţă:

— Comandanţii de plutoane, începeţi apelul de seară!…

Trec în faţa plutonului. Număr oamenii, le citesc numele după caiet, în ordinea de bătaie. Dacă lipseşte vreunul, răspunzător sunt eu.

— Sunt toţi, Pora?

E locotenentul-major Pascal.

— Toţi, tovarăşe locotenent-major!

Se raportează ierarhic militarii absenţi, motivaţi şi nemotivaţi. Silueta comandantului care stă în faţa noastră în mantaua de ploaie, cu gluga trasă pe ochi şi cu mâinile la spate, se mişcă în sfârşit.

Hotărât lucru, s-a întâmplat ceva! Ni se vor comunica noi ordine. Sau pedepse. Sau ceva de genul ăsta. De fapt, e singurul motiv pentru care ne adunăm. Şi nu e zi să nu ne adunăm! Continentele se pot scufunda, fluviile pot ieşi din matcă, adunarea nu are cum să nu se ţină!

— Atenţiune!

Liniştea devine şi mai apăsătoare, nu se mai aude decât foşnetul ploii. În lumina reflectoarelor de pe stadion, băltoacele parcă fierb. Comandantul, colonelul Stancu, reia:

— În ultimul timp, în unitatea noastră factorul disciplină a slăbit. Tovarăşul colonel Blădulescu o să vă aducă la cunoştinţă ceva în acest sens. Aveţi cuvântul!

Colonelul inginer Blădulescu iese în faţă, târând după el o servietă imensă. E un om la vreo 60 de ani, poartă ochelari şi, câteodată, nu e lipsit de haz. Cu toate acestea, e periculos să glumeşti cu el. E o mare greşeală să faci aşa ceva!…

— Am să termin repede, ca să nu vă ţin mult, începe colonelul Blădulescu. Cuvintele i se aud înăbuşit, estompate de căderea ploii, venind ca de departe:

— Azi noapte a murit un concentrat… În schimbul de noapte… s-a

vărsat cazanul cu smoală peste el şi a ars… era beat şi adormise… Alt concentrat a părăsit şantierul şi a fost strivit de un balot de macara… Era beat şi ăsta. Ţin să vă atrag atenţia că pe şantiere, în ţară, s-au înregistrat cazuri de holeră. Şi la noi au fost găsiţi ieri bolnavi de dizenterie – unul dintre ei era beat!

Rumoare. Căpitanul Chiriţoiu, secretarul de partid, intervine iritat:

— Tovarăşe colonel, n-are importanţă, dom'le, dacă era beat sau nu, ce dracu', ne facem de râs…

Colonelul Blădulescu îşi duce mâna la ochelari şi se întoarce descumpănit către căpitanul Chiriţoiu:

— Sigur… da… doar aşa, am adus la cunoştinţă…

Apoi reia:

— Toate aceste grave abateri de la regulament…

— Accidente, tovarăşe colonel! îl întrerupe iarăşi Chiriţoiu, nervos.

— …aceste accidente s-au petrecut din vina comandanţilor de plutoane, care de fapt nu comandă. Este dezinteres şi la compănii, că am găsit plotonieri de compănii cu magazinele în dezordine.

— Magaziile, tovarăşe colonel! adaugă sec Chiriţoiu.

— Da… asta… magaziile. Cu tovarăşul colonel Stancu am controlat ieri magaziile a doi plotonieri de compănii; dezordine totală, nu erau puse echipamentele în ordine. Izmenele erau amestecate cu pufoaicele, cizmele de cauciuc erau în locul bocancilor. Şi mai presus de toate… domnul plotonier bea cafea şi juca table. Atragem atenţia încă o dată că în magaziile plotonierilor de companie trebuie să fie o ordine perfectă… În altă ordine de idei, nimeni nu-şi mai face bocancii cu cremă…

Ploaia cade nemilos peste noi. Stăm şi ascultăm discursul acesta lipsit de noimă. Stăm în ploaie şi ascultăm. Suntem obosiţi, suntem în picioare de la patru dimineaţa, este ora opt seara şi colonelul ne pisează cu nimicuri. Barem dacă ar vorbi despre problemele grave cu care ne confruntăm: hrană, cazare, transport, civilii care ne fură munca, păduchii, ploşniţele, dizenteria, lipsa de echipament şi câte şi mai câte. Iar noi stăm în ploaie şi ascultăm o peroraţie despre… izmene nepuse la locul lor în magaziile „plotonierilor de compănii", despre ţinuta „necusută" şi bocanci nevăcsuiţi. Şi timpul trece…

Acum ia cuvântul maiorul Lixandru Mihail, şeful de stat-major. Ne mirăm, fiindcă de obicei nu o face:

— Vreau să vă arăt două cuvinte… în două cuvinte… adică vreau să vă arăt în două cuvinte două probleme…

E înalt de aproape doi metri şi uşor bâlbâit. Gura lui tăiată pieziş îmi aminteşte de un cap de rechin. Pare timorat de faptul că nu poate vorbi şi face eforturi disperate să-şi învingă nu tracul („boşii" de la comandă nu au aşa ceva!), ci neputinţa de a se exprima:

— Tovarăşi ofiţeri… şi subofiţeri, comandanţi de plutoane… Şi de

companii… Şi de batalioane (se întoarce către colonelul Stancu, parcă cerându-i aprobarea, dar „ţiganul” rămâne încremenit ca o statuie)… fiind în comanda unităţii… şi eu am observat… nereguli! Şi nu-nţeleg (gest brusc, mâini aruncate-n lături) dacă nu-ţi convine ca comandant de pluton… du-te, neică, unde vezi cu ochii, fă-te brutar, paznic, dar dacă vrei să… respectă legile regulamentare, că când ai intrat în şcoală ai jurat… Eu atâta am avut de spus şi atrag atenţia asupra… asupra următorului lucru, adică asupra faptului că voi pedepsi aspru abaterile de la regulament… Vă mulţumesc pentru atenţie. Am terminat.

Are cuvântul comandantul, colonelul Stancu:

— Aşa cum au arătat şi predecesorii… antecuvântătorii mei, eu nu vreau să vă ţin mult, mai ales că orele sunt puţintel înaintate. Vreau să vă atrag atenţia asupra necesităţii respectării legilor şi regulamentelor militare. Noi nu trebuie să uităm că suntem în primul rând militari şi numai după aceea constructori. Este inadmisibil ca în acest şantier de o importanţă vitală să-şi permită un militar să vină netuns sau cu barbă şi mustăţi. Repet: este inadmisibil. Comandantul de pluton care va avea un astfel de militar va fi exemplar pedepsit. Deja am trimis astăzi la arest doi comandanţi de pluton. Stimaţi tovarăşi, este o lipsă de respect faţă de armată, faţă de acest şantier. Vă întreb: cum este posibil să vii netuns în şantier? Poate o să vă miraţi… ce pune ăsta atâta accent şi ne piseză cu tunsul? Ei bine, stimaţi tovarăşi, pun accent! Şi n-o să trec cu vederea, pentru că aşa începe orice indisciplină: la început cu fapte mărunte care, dacă se acumulează, devin din ce în ce mai grave (ca bulgărele de zăpadă care se rostogoleşte şi devine până la urmă mare de te zdrobeşte) şi în cele din urmă duc la accidente grave, poate chiar mortale, închei, atenţionând încă o dată pe toată lumea: să nu mai văd militar netuns, neras şi nebărbierit. Acum, fiindcă a sosit deja ora mesei… în ordine, sub directa supraveghere a comandanţilor se trece la servitul mesei şi tot sub comandă la îmbarcare. În cartierul Vitan, după program, adunare cu toate cadrele unităţii! Vă urez poftă bună la masă!

Suita colonelului se întoarce şi dispare printre bărăci. Locotenentul-major Pascal strigă:

— Comandanţii de plutoane, la mine!… Bă, fiţi atenţi… A sosit deja ora mesei… În ordine, sub directa supraveghere a comandanţilor, se trece la servitul mesei şi tot sub comandă, la îmbarcare. În cartierul Vitan, după program, adunare cu toate cadrele unităţii… Executarea!

Ne răspândim la plutoane. Îl aud alături pe locotenentul Panait adresându-se oamenilor săi:

— Fiţi atenţi, a sosit deja ora mesei… În ordine, se trece la servitul…

Simt deodată o furie oarbă. Îmi vine să urlu. Şi chiar urlu:

— Atenţiune! Pluton, v-aliniaţi! Pluton, drepţi! Pluton, la dreapta! Spre sala de mese fugaaa, marş!…

Ordinele ţâşnesc în aer unul după altul, ca focurile unei rafale de pistol automat. Fericiţi, îngheţaţi, oamenii mei mă privesc cu recunoştinţă şi o zbughesc către cantină. Mă iau după ei.

— Pora!

Mă opresc. Mă dezmeticesc brusc. Mă întorc.

— Ordonaţi!

Nu văd prea bine dincotro a venit chemarea, pe platou e încă multă mişcare.

— Şemă numămaivezi? (Ce mă, nu mă mai vezi?)

Mă întorc puţin spre stânga şi văd, în sfârşit, trei siluete: una este a locotenentului-major Pascal. Mă apropii în pas alergător şi când ajung aproape iau poziţia drepţi:

— Ordonaţi, toa' l'ent-major!

Figura pătrată a locotenentului-major Pascal zâmbeşte enigmatic. Nu el m-a strigat. Lângă Pascal stau doi ofiţeri, locotenentul-major Vârtan, secretar „mărunt" de partid (B.O.B.) şi celălalt… A, îl recunosc, e Lupeş, un locotenent-major, fost subofiţer. Vorbeşte cu un puternic accent moldovenesc. El m-a strigat, aşa că mă ia în primire:

— Tu eşti Pora?

— Eu. Ordonaţi!

— Şi şestaiaşd? Şepoziţiasta latine? (Şi ce stai aşa? Ce poziţie e asta la tine?)

Îmi dau seama că s-a discutat despre mine. Atmosfera ciudată, ameninţătoare mă pune pe gânduri. Pascal tace. Sunt subordonatul lui direct, un alt ofiţer mă mustră, iar Pascal nu zice nimic.

— Ordonaţi!

E singurul cuvânt la care am dreptul. Îl repet automat, ca un papagal:

— Ordonaţi!

— Băioomuli, tăşeri! Şâşemâtătşerşetezi? (Băi omule, tăcere! Şi ce mă tot cercetezi?)

Vorbeşte tot Lupeş. Rosteşte cuvintele cu o viteză uluitoare, legându-le sau încălecându-le de nu mai înţelegi nimic. Pare iritat.

— Am înţeles!

— Iazi, şaidadru'lpluton? (Ia zi, de ce-ai dat drumul la pluton?)

— Eram îngheţaţi, toa' l'ent major şi…

— Iăi, las'vorbî! (Măi, lasă vorba!) Daşi, aişiticrezi dicaputău? Uăi, Pascali, ăăâăii, dacâiralaminilmâncam! Uăi, omuli, şi măi, aşes'comandî întoarşerealamasî? (Da, ce, aici te crezi de capul tău? Băi, Pascale, vai, dacă era la mine-l mâncăm! Măi, omule, ce, mă, aşa se comandă întoarcerea la masă?)

Pascal zâmbeşte gânditor, privind în pământ cu subînţeles. Apoi:

— Lasă-l mă, e nou, are doar câteva luni… (Pascal e tot moldovean, dar nu vorbeşte cu accent.) Bine, Pora, mergi la pluton.

Salut şi mă întorc. Mă simt descoperit, parcă-mi plouă de-a dreptul în suflet.

Oamenii mă aşteaptă încă, la rând, în ploaie. Trec de-a lungul şirului, intru în cantină, ajung în dreptul ghişeului. În spatele acestuia, câteva femei obosite toarnă ceai în cănile de aluminiu şi aruncă pe farfuriile de tablă un polonic de varză acră fiartă pe jumătate, fără pic de carne. Aceste două obiecte (cana şi farfuria) puse pe o tavă de plastic ciobită conţin toată cina concentratului. El întinde mâna şi ia din coşul de alături o bucată de pâine neagră, trece la una dintre mese, scoate lingura din buzunarul de la piept al salopetei kaki şi mănâncă. Privesc în jur, la oamenii aplecaţi peste farfuriile de tinichea. Lumina palidă aruncă pe feţele lor umbre oarbe, chipurile nerase le dau o sălbăticie bărbătească. Dumnezeule, aşa trebuie să fi arătat odinioară barbarii căzuţi în captivitatea romană. Mi-i închipui înlănţuiţi de băncile trierelor, încovoiaţi peste mânerele grele ale vâslelor, cu spinările lucind de sudoare, tresărind sub biciul supraveghetorilor. Am, pentru o clipă, revelaţia unei sclavii moderne. Sclavii moderni sunt tăcuţi. Din hainele ude se înalţă un abur uşor. Trupurile trudite încălzesc spaţiul închis al sălii. Printre mese trece, din când în când, câte o femeie îmbrăcată într-un halat soios (odată alb), purtând pe braţe teancuri de farfurii pe care le duce la spălat. Privirile obosite ale concentraţilor lunecă pe deasupra lucrurilor, fără să mai vadă ceva. Mă gândesc însă ce tablouri minunate ar ieşi de sub penelul unui pictor iscusit care ar şti să vadă în jurul nostru măreţia şi mizeria acestui univers parcă rupt de timp. Mă plimb printre şirurile de mese. Nu ştiu nici eu de ce o fac. Poate din nevoia obscură de a vedea cât mai multe, de a-mi întipări în memorie lumea aceasta de o urâţenie fascinantă, de o mizerie crasă. Femei cu mâinile nespălate servesc mâncarea şi ceaiul cu acelaşi polonic pe care îl cufundă în bidoanele soioase de aluminiu sau în crătiţile largi, murdare şi ele, cârpele sunt nişte otrepe de un cenuşiu dubios, apa în care se spală farfuriile are consistenţa lăturilor. Farfuriile, cănile, tăvile, uşile, mesele, scaunele, pereţii, planşeul de ciment, geamurile, totul este acoperit de un strat alunecos de grăsime şi mizerie. Şi noi suntem murdari, murdari de noroi din creştet până-n tălpi, numai ochii ne mai lucesc limpezi în cap, numai ochii ne mai sunt curaţi. Şi, pe ici, pe colo, sufletul. Gulerele uniformelor sunt pline de jeg. Jegoase sunt şi centurile, încălţările, mâinile, feţele. Mă întorc brusc, parcă bătut pe spate de o mână nevăzută.

Cu coada ochiului văd apărând, la una dintre intrări, mai mulţi ofiţeri din comanda unităţii. Îi fac semn unui sergent-major de tancuri, iar el transmite avertismentul mai departe. Cadrele care mănâncă pe

furiş pe la mese sau într-o despărţitură de scânduri, în colţul cel mai îndepărtat al cantinei, ofiţeri şi subofiţeri, sar în picioare ştergându-se iute la gură. Sunt comandanţi de plutoane şi nu au voie să se atingă de mâncarea militarilor concentraţi. Trebuie să-şi aducă mâncare de „acasă”. Dar mulţi dintre ei au casa departe de Bucureşti, iar alţii… nu mai au de mult nici casă, nici familie. Bineînţeles că asta nu e o scuză pentru ca subofiţerul sau ofiţerul să „ciupească” din mâncarea celor douăzeci de mii de soldaţi. Şi bineînţeles că una dintre cele mai importante sarcini ale comenzii unităţii este să vegheze atent ca niciun cadru să nu se atingă de vreo lingură de ciorbă. Ofiţeri superiori din „Grupa de coordonare” a generalului Bogdan trec prin sălile de mese. Un asemenea „vultur” cu grad de locotenent-colonel vine direct la mine. Îl cunosc, îl cheamă Seileanu. Iau poziţie regulamentară şi mă prezint. Mă priveşte atent, îi simt uitătura pe buze.

— Ai mâncat, locotenente? întreabă el, încercând să pară indiferent.

— Nu, tovarăşe colonel, ştiţi doar că noi, comandanţii de plutoane, nu suntem băgaţi la drepturi…

— Păi da, n-aveţi voie, măi, la câţi sunteţi, ce-ar însemna?

Se îndepărtează încet, privind atent în jur. Da, tovarăşe locotenent-colonel, aşa e, tovarăşe locotenent-colonel! Plutonul meu are aproape o sută de concentraţi. Şi celelalte plutoane au tot aşa. La douăzeci de mii de concentraţi suntem o sută şi ceva, hai, două sute şi ceva de comandanţi de plutoane, deci două sute de porţii, două sute de căni de ceai, două sute de felii de pâine neagră. Statul îşi poate permite să cheltuiască miliarde pe an, să investească sute de milioane de dolari în canale, palate şi porturi fanteziste, dar nu poate aproba părăduirea câtorva pâini negre pentru hrănirea unor nenorociţi încinşi în centuri cu diagonală. Dintr-o pâine (o pâine neagră, rotundă, necoaptă la mijloc şi arsă pe burtă) mănâncă aproape şase oameni. Ar trebui, stimate tovarăşe general-locotenent – şi inginer – Bogdan, treizeci şi patru de astfel de pâini pentru masa cadrelor, dar nu sunt, stimate şi iubite tovarăşe general-locotenent – şi doctor – Ilie Ceauşescu, iar noi înţelegem că statul nu ne poate asigura aceste treizeci de pâini, iubite tovarăşe ministru al apărării naţionale, şi totuşi o să fim parşivi şi nesimţiţi şi o să mâncăm pe furiş, încâlcând toate legile voastre neomenoase, nu pentru că nu ne ajunge leafa de 2.900 de lei, această „căciulă de bani” pe care o primim pentru cele peste 525 de ore lucrate lunar, nu pentru că, iubiţi generali şi colonei, ne-aţi tăiat toate drepturile militare, chiar şi curelele de la pantaloni, şi mănuşile, şi mantalele, şi toate celelalte, ci mâncăm pentru că ne e ruşine de concentraţi, de aceşti oameni bătrâni, mulţi veniţi de la ţară, care ne trag de mânecă şi ne fac semn să stăm jos, fiindcă nu s-a mai pomenit nicicând şi nicăieri ca după terminarea muncii, când se pune masa,

unii să înghită în sec şi alţii să primească mâncare, da, mâncăm pentru că ne e ruşine să nu respectăm buna tradiţie a acestui popor atât de generos!

Da, mă simt bine, stimate tovarăşe locotenent-colonel, am mâncat şi nu m-ai văzut, n-ai ce-i raporta generalului-locotenent Bogdan, în noaptea asta ar trebui să cauţi altceva ca să-ţi justifici locul în… „Grupa operativă". Aşa, mai întoarce-te o dată şi priveşte-mă de departe, aşa, tremură-ţi guşile, ei bine, am mâncat şi ţi-am raportat că nu, ştii bine că am mâncat, dar n-o poţi în niciun fel dovedi, poţi să te învârteşti pe lângă mine până mâine în zori, degeaba, dragă tovarăşe locotenent-colonel, degeaba! Da, am mâncat! Varza n-a fost bună, era nefiartă şi plină de viermi, dar am dat viermii la o parte şi am mâncat-o toată, până la ultima picătură, pentru că era fierbinte şi stomacul meu era îngheţat, pentru că vreau să supravieţuiesc acestui lagăr în care vreţi să mă distrugeţi prin înfometare şi muncă forţată. Şi ceaiul l-am băut tot, era cald şi dulceag şi mi-a alungat frigul din oase. Şi pâinea neagră, zăcută prin lăzi, roasă de şobolani, şi pe ea am mâncat-o!

Chiar vreţi să-mi aduc mâncare de acasă? Şi unde, mă rog, să ţin această mâncare? Ştiţi că n-am un loc al meu, nici măcar un dulap, că maiştrii civili mă dau afară din barăcile lor şi cât e ziulica de mare rătăcesc de-a lungul schelelor şi alerg pe la adunări? Şi dacă sunt detaşat, cine îmi pregăteşte mâncarea şi unde? La cămin, acasă, unde nu stau decât şase ore pe noapte? Ştiţi bine că sunt hăituit toată ziua, tras la răspundere, ştiţi că e ordin (mi l-aţi comunicat, doar!) de la tovarăşul ministru să nu stăm jos cât suntem pe şantier? Adică să stăm în picioare optsprezece ore pe zi? Ştiţi? Sigur că ştiţi, iubite tovarăşe locotenent-colonel, colonel, general, ministru, comandant suprem! Dar şi eu o ştiu. Aşa că, până una alta, am înghiţit frumos mâncarea şi mint de îngheaţă apele că n-am mâncat, ştii că te mint şi te dai de ceasul morţii ca să scoţi ceva de la mine, da, hai, întoarce-te…

— Mă, dar voi unde mâncaţi? Hai, nu mă minţi, aţi mâncat de la soldaţi!

Zâmbeşte strâmb.

— Tovarăşe colonel, drept să vă spun, nici de mâncare nu-mi mai arde, uitaţi-vă şi dumneavoastră la mine!…

— Da, văd, toţi sunteţi aşa… Unde dracu' v-aţi înnoroit în halul ăsta?

— Afară! N-aţi văzut ce noroi e pe şantier?

— Nu, azi n-am fost în şantier, acum am ieşit din birou… Noroc…

Se îndepărtează. „*Acum am ieşit din birou…*" Somn uşor, colonele. Precis la anul vei primi o decoraţie!

La mesele din sală mai sunt doar câţiva oameni. O fată de la cantină, cu ţigara în colţul gurii, adună în scârbă farfuriile. Ies afară,

unde mă aşteaptă plutonul, adunat. E beznă şi ploaia se năpusteşte cu furie peste mine, rafalele de vânt îmi biciuie faţa.

— Sunteţi toţi?

— Da.

În momentul acela un ofiţer superior (Grupa de coordonare) se opreşte lângă mine:

— Ce p… mea faci, bă, aici cu oamenii? Duceţi-vă, dracului, odată la maşini! Vă mocoşiţi, fir-aţi ai dracului, de parcă aţi mânca numai cozi de peşte!

— Pluton, v-aliniaţi! strig eu. Înainteee, marş!

— Rap-rap, rap-rap, rap-rap… Aproape două sute de bocanci lovesc noroiul. Parcă ar fi pistoanele unui motor cu tot atâţia cilindri. Înainte şi înapoi, coloane şi coloane de soldaţi. Ne îndreptăm spre ieşirea stadionului. Şi acolo este înghesuială, i-a apucat controlul la poartă. Cineva se opreşte lângă mine. Este locotenentul-major Pascal.

— Pora, du-te repede la barăci şi anunţă-l pe tovarăşul colonel Firoiu să vină, că plecăm.

— Am înţeles!

Mă întorc din drum. Stadionul e pustiu. Orbecăiesc printre şirurile de barăci. Dintr-una răzbat, pe la încheieturi, raze subţiri de lumină. Bat la uşă şi aud un glas: „Intră!”

Pătrund într-o încăpere strâmtă cu un birou, o laviţă improvizată, un dulap metalic cu două uşi şi un cuier. La biroul scund, în veston şi fără caschetă, stă locotenent-colonelul Firoiu. În faţa lui, pe masă, mai multe registre deschise, cu tabele şi şiruri nesfârşite de cifre. Chipul obosit al ofiţerului se ridică spre mine gânditor. Zâmbeşte. Este un bărbat frumos, cu o faţă albă, şi când râde i se văd mai mulţi dinţi îmbrăcaţi în aur. Alura e încă sportivă, deşi se apropie de sfârşitul carierei.

— A, spune el, Pora… Ce e, Pora?

Se apleacă peste masă şi îmi întinde mâna. Este comandantul batalionului şi, totuşi, îmi întinde mâna! A făcut gestul ăsta încă de la început, de când mi-a călcat piciorul pe acest şantier. Nu ţin minte ca vreunul dintre comandanţi să-mi mai fi întins mâna.

— Tovarăşe colonel, plecăm la Vitan.

— Bine, mă, băiatule! Bine, vin!… Plouă afară, nu?

— Da. Plouă tare de tot, domnule colonel…

I-am spus „domnule colonel” şi n-a reacţionat.

În lumina becului murdar din tavan chipul colonelului Firoiu pare istovit. Rămâne o clipă cu faţa în mâini, sprijinindu-se cu coatele de masă, apoi, deodată, îşi îndreaptă spatele şi închide registrele din faţa lui.

— Mai lucraţi aşa de târziu, domnule colonel?

— Lucrez, dragă! Deşi, fie că lucrez, fie că nu lucrez, comandantul

tot mă înjură.

Rămâne un timp dus pe gânduri. Apoi, privindu-mă:

— Ei, te-ai obişnuit, aşa-i?

— Da.

El zâmbeşte. Un zâmbet blând, dureros şi totuşi cald.

— Eşti tânăr… Ce tânăr eşti… Ca ieri eram şi eu ca tine… Ai familie, nu? Nevasta, Carmen parcă ziceai că o cheamă…

— Da.

— Şi ai două fete…

— Întocmai, domnule colonel.

Se apropie conspirativ de mine, punându-şi ochelarii:

— Să ţii la familia ta, băiete! E singurul lucru preţios din viaţa ta! Ea e singura ta carieră adevărată, ţine minte! Armata te fură ca o apă, te trage repede în larg şi nu te mai dă niciodată înapoi. Familia e ţărmul tău, nu te îndepărta niciodată de acest ţărm… Păcătos frig, trebuie să-mi iau mantaua! Cine s-ar fi gândit că ploile vor începe aşa devreme, în septembrie?…

— Domnule colonel, de ce nu ocupaţi o funcţie în statul major al unităţii?

— N-am studii superioare, dragă.

— Bine, rostesc eu uimit, dar aţi urmat Facultatea de finanţe şi credit! Asta nu-i… „studii superioare”?

— Nu, dragă! Studii superioare, la noi, în armată, sunt cei doi ani de curs de academie de comandă sau cursul politic, tot de doi ani… cu… plutitor…

Zâmbeşte, dar pe mine mă doare, mă doare enorm, pentru că visul vieţii mele e să fiu student la o facultate civilă.

Dar, dintr-o dată, el devine serios:

— Am glumit. Sunt obosit, măi, copile… M-ai întrebat de ce sunt aici şi nu mai sus, pe altă funcţie… Ei bine, şi eu, şi tu suntem aici pentru aceleaşi motive: avem „dosarită”, copile! Boală grea!

Fac ochii mari:

— Dosarită?

— De ce crezi că te-a expediat Gureşan încoace, de prea multă dragoste? Ne! Cei ca noi n-au ce căuta în regimente. Ţi-ai citit vreodată dosarul personal? Sau nici nu ştii că fiecare ofiţer are un asemenea oribil act?

— Ba ştiu. Dar căpitanul Matei, cadristul de la Pantelimon, mi-a spus că niciun ofiţer n-are voie să-şi vadă dosarul…

— Înseamnă că am ghicit! Bietul de tine! Ce porcării or fi scris acolo…

Ieşim. „Dosarită – boală grea!” Cuvântul îmi răsună în urechi ca ecourile unei bătăi de clopot.

Mergem tăcuţi prin ploaie. Autobuzele n-au venit.

— Pora!

— Ordonaţi, tovarăşe colonel!

— Pora, dragă, încolonează plutonul şi du-l la metrou la Eroilor. Coborâţi, ştii tu, la Mihai Bravu şi de acolo mergeţi pe jos la Vitan, n-avem ce face… Autobuzele nu mai vin şi e deja ora zece…

— Am înţeles! Dar şedinţa?

Îmi strânge mâna cu putere. Înţeleg că va pleca şi că nu va mai participa la şedinţă. E târziu şi numai un comandant atins de demenţă le mai poate cere subordonaţilor să se prezinte la întrunire. Îşi ia la revedere şi pleacă. La revedere, domnule colonel Firoiu, unul dintre puţinii „domni" din acest iad! Ştiu că mâine vei lua din nou asupra dumitale toate „greşelile" noastre. Dumnezeu să te aibă în paza lui!

— Atenţiune! Bacriule! Gaşpar! Nea Gireadă! Nea Lungeanu!

— Ordonaţi!

— Încolonaţi repede oamenii şi la metrou!

— Am înţeles!

Şefii de echipă adună oamenii, coloana se formează şi începem marşul. Străzile sunt pustii, e întuneric şi plouă. Unde or fi toţi „agitatorii", „organizatorii" şi comandanţii noştri acum? Unde o fi generalul Bogdan? De ce nu vine să vadă cum îngheaţă oamenii în ploaie? Unde-s ofiţerii din statul major al unităţii şi cei de la grupa de… „coordonare", toată haita asta care nu face nimic altceva decât să spioneze şi să pârască? Unde au dispărut cu toţii?

Plouă peste o lume mizeră şi murdară. Plouă mereu…

Mărşăluim prin ploaie, către metrou. Ajungem la „Eroilor".

Coborâm în staţie. Câţiva concentraţi ocolesc punctele de intrare obligatorii. „Controloarea" din cuşca de sticlă bate tare cu un creion în geam, apoi iese în fugă de la ghişeu şi începe să strige în urma celor câţiva nenorociţi, de parcă ar fi dat foc staţiei. Este o fată tânără, drăguţă şi cochetă, dar în ochi îi scapără o ură atât de cumplită că mă cutremur. „'Ţ-ai dracului să fiţi! Huo armata!… De ce nu plătiţi, mă?"

O urmăresc atent. Ceea ce înjură fetişcana asta nu e omul, ci uniforma, ideea de militar. Ea a ieşit din cabină nu ca să-l huiduiască pe individul care n-a plătit cele două monezi. Nuuu! În fiecare zi, pe sub nasul ei trec zeci, poate sute de oameni care nu plătesc şi nu le zice nimic. Puţin îi pasă ei că statul a fost văduvit de câţiva lei. Ea a ieşit din celula ei de metal şi sticlă pentru că e vorba de militari – şi nu de orice militari, nu de militarii chipeşi şi ferchezuiţi din zilele de paradă, ci de nişte amărâţi de concentraţi jerpeliţi, uzi până la piele, cu feţele nerase, cu obraji supţi de trudă şi de nemâncare. Militarul acesta constituie pentru ea ceva josnic, murdar, scandalos, ceva faţă de care trebuie să iei imediat o atitudine ostilă…

Urcăm, în sfârşit, în metrou. „Atenţie, se închid uşile! Urmează

staţia Izvor, peronul pe partea dreaptă…”

O smucitură şi trenul porneşte. Oamenii se feresc de noi, se trag grijulii la o parte, ca să nu-i murdărim, şi ne aruncă priviri pline de dispreţ şi de ură. E cald, o căldură jilavă, şi huruitul roţilor răsună înfundat. Undeva, deasupra noastră, la câţiva metri, plouă peste pământ. Nu o ploaie care spală, ci una care murdăreşte…

Partea a doua

Lagărul propriu-zis al „Casei Republicii” sau „Şantierul” se întinde pe o suprafaţă de aproximativ patru kilometri pătraţi de-a lungul cheiului Dâmboviţei, pe partea dreaptă, distanţa dintre staţiile de metrou „Piaţa Unirii” şi „Eroilor” constituind latura de bază a acestui perimetru. Sunt aici, de fapt, mai multe şantiere: Şantierul Bulevardului, Şantierul Casa Ştiinţei, Şantierul Casa Republicii şi altele, dar timpul presând, centrul de greutate s-a mutat în întregime asupra ultimului. Cercetări ulterioare vor descoperi, desigur, adevărata „arhitectură” a acestor lagăre (fiindcă sunt aici mai multe lagăre) supuse atentei supravegheri a sinistrei D.I.C.C.T. (Direcţia Investiţii-Construcţii şi Cazare Trupe), care nu trebuie confundată cu D.L.E.N.-ul (Direcţia Lucrări în Economia Naţională). De fapt, diferenţa e pur birocratică, fiindcă în realitate ambele urmăresc acelaşi lucru: munca forţată. Multe din lagărele D.I.C.C.T.-ului (aflat sub comanda generalului-locotenent Bogdan) au fost înfiinţate la ordinul direct al dictatorului.

Aşa cum am mai spus, lagărele se întind în realitate pe suprafeţe mult mai mari, fiind răspândite în diverse puncte ale Capitalei. În centrul Bucureştiului se află şantierele propriu-zise, adică locurile unde-şi desfăşoară efectiv munca cei aproape 32.000 de militari şi civili. Comandamentele unităţilor, sălile de mese, infirmeriile, fabricile de mâncare, corpurile de gardă, blocurile- dormitor, aresturile şi celelalte anexe sunt dispersate însă prin cartiere ca Vitan, Pajura, Ghencea, la Facultatea de medicină veterinară şi în multe alte locuri. Pe măsură ce bulevardul Victoria Socialismului se apropie de stadiul final, oamenii sunt concentraţi la obiectivul central: CASA.

Şantierul este împrejmuit cu un gard din tăblii metalice şi o pază severă, alcătuită din cadre ale securităţii şi miliţiei, filtrează tot ce intră în şantier, fie că e vorba de persoane, fie de maşini sau agregate. În gardul de fier sunt practicate porţi de trecere, la aproximativ două sute cincizeci de metri una de alta, cu gherete de pază şi soldaţi înarmaţi. Un numeros corp de gardă este în orice moment gata de intervenţie.

Când am intrat pentru prima oară în incinta şantierului am fost uluit. Era o zi înăbuşitoare de iunie, soarele mă ardea prin bluza de vară. Maşini de tot felul intrau şi ieşeau ridicând nori de pulbere albă, macarale gigantice, cum nu mai văzusem nicăieri, îşi agitau braţele lungi undeva sus, în cer. Totul era colosal, inuman. Pământul vibra scuturat de uriaşe zgomote subterane, de parcă vulcani nevăzuţi ar fi lucrat în adâncuri armele unor zei noi, zgomotul asurzitor al ciocanelor pneumatice se îmbina cu scrâşnetul cupelor de excavator şi

cu strigătele oamenilor. În faţa mea, imensă, prinsă într-un păienjeniş monstruos de schele metalice se înălţa „Casa Republicii”. Tot spaţiul din împrejurimi era presărat cu bărăci şi magazii, sute şi sute.

Ferindu-mă să nu fiu strivit sub roţile camioanelor, am nimerit la marginea unui crater imens, pe fundul căruia şerpuiau coloane de maşini care, de la înălţimea de la care priveam, păreau nişte jucării. Am simţit că ameţesc şi m-am tras înapoi. Atunci am văzut pentru întâia oară soldaţii. Era un grup de vreo doisprezece oameni. Terminaseră de încărcat un camion şi se odihneau pe o stivă de saci plini, probabil cu praf de var. Unii păreau a fi trecut cu mult peste cincizeci de ani – erau concentraţi. Câţiva fumau sprijiniţi cu un cot pe genunchi şi scuipau în ţărâna în care îşi pironiseră, absenţi, privirile. Uniformele de pe ei erau rupte şi murdare, vestoanele lipsite de nasturi lăsau să se vadă piepturile păroase, tălpile bocancilor fuseseră prinse cu sârmă. Toţi erau nebărbieriţi şi cu chipurile scofilcite. Pe cap purtau căşti din material plastic (faimoasele căşti de protecţie), de diferite culori: albe, albastre, galbene sau chiar negre. Pe feţele arse de soare privirile lor căpătau uneori luciri sălbatice. Dar ceea ce m-a uluit cel mai mult (deşi aveam o jumătate de an de experienţă în „economia naţională”) a fost sticla cu etichetă albastră pe care şi-o treceau din mână în mână.

Prin tălpile pantofilor de vară pământul mă ardea. M-am apropiat de grup.

— Soldaţilor, am rostit eu, ştie careva unde este comandamentul?

Niciun muşchi nu a tresărit pe feţele lor. Nici măcar n-au catadicsit să-şi ridice ochii spre mine. Unul, care părea mai tânăr, a făcut palmele căuş şi s-a întors spre cel din stingă lui, zicându-i scurt: „Toarnă!”.

Un miros pătrunzător de spirt medicinal mi-a pătruns în nări. Omul s-a spălat cu spirt pe mâini, pe faţă şi pe gât, suflând cu zgomot, după care s-a şters cu o batistă mare, roşiatică. Parcă nici nu existam. Într-un târziu mi-a întins sticla:

— Ia, dom’ l’ent! E bună pentru dizenterie…

Poate faptul că m-am tras un pas înapoi, poate aspectul meu caraghios (căci eram caraghios cum stam aşa, în bătaia soarelui, în faţa lor) i-a făcut să-şi descreţească frunţile şi să izbucnească în râs. Era un râs ciudat, degenerat, cum nu mai întâlneşti decât în filmele comerciale, de groază sau S.F.

— Cum îndrăzneşti, soldat? m-am repezit. Nu cunoşti regulamentele militare? Cum îţi permiţi? Şi te rog să te ridici în picioare când vorbesc cu dumneata!

Scena era de un penibil desăvârşit. Soldaţii râdeau ca ieşiţi din minţi sub soarele torid. La un moment dat, cel care mă invitase să beau spirt s-a oprit brusc din râs şi a strigat pe un ton înfricoşător:

— Guraa!

Şi nimeni n-a mai râs.

— Mă voi plânge comandantului vostru direct, am spus.

Soldatul care strigase s-a ridicat în picioare şi s-a apropiat de mine privindu-mă cu atenţie. Pe bluza mai mult alburie decât kaki, lipsită de nasturi şi sfâşiată în câteva locuri, cu epoleţii smulşi, era desenat cu creionul chimic un avion.

— Eu sunt comandantul! a rostit el rar, privindu-mă în ochi. Mă numesc Florin Pană şi sunt locotenent-major de aviaţie.

Probabil că privirea mea l-a impresionat, pentru că trăsăturile dure ale feţei i s-au destins şi mi-a pus mâna pe umăr:

— Prostule! Te-ai speriat? Nu trebuia…

— Bine, m-am bâlbâit eu, dar… oricum, sunt ofiţer! Am fost repartizat aici. Ce faceţi acum?…

— Lucrăm…

Cuvântul era neconvingător. Maşinile care treceau pe lângă noi ridicau nori groşi de praf. Căldura devenise sufocantă. După o vreme a intervenit o schimbare, şantierul intrând parcă în amorţeală: zgomotele încetau, maşinile se răreau. Soldaţi din ce în ce mai numeroşi începeau să apară pe platourile şantierului, toţi tăcuţi şi nebărbieriţi.

Şi brusc, imaginea a căpătat un aspect de coşmar: erau cu miile, şiruri nesfârşite de soldaţi care ieşeau de sub pământ, coborau de pe schele, năvăleau pe uşile imense, coborau scările improvizate de lemn.

— E pauza de masă! a rostit locotenentul-major. Dacă vrei să ajungi la comandament ţine-te după noi!

Şi… a dispărut. Eram în mijlocul unei mulţimi imense, cuprinsă de o agitaţie neobişnuită. Cuvinte româneşti, maghiare şi germane se încrucişau în aer cu ordine militare, huiduieli şi fluierături. Doi brancardieri militari, cu cruci roşii cusute pe mânecă, au trecut în fugă, pierzându-se în mulţime. Din toate părţile, glasuri temătoare îi avertizau pe cei din apropiere: „Generalul!… generalul!”

Mă simt apucat de umăr şi scuturat cu putere:

— Tovarăşe locotenent, vine generalul Bogdan! Generalul!…

Tresar şi mă dezmeticesc din aducerile-aminte. Capul îmi vâjâie, simt o sfârşeală în tot corpul şi ochii mă dor de parcă ar fi plini cu nisip.

— Ce e, Bacriule?

— Vine generalul, tovarăşe locotenent! E foc şi pară! Să mergem pe schelă!

— Bacriule…

— Ordonaţi!

— Am febră! Du-te în oraş, dacă poţi, şi ia-mi ceva! Vezi să nu te

prindă „hingherii”…

Urc cu greu scara şi pătrund în aripa B a clădirii. Mă târâi pe treptele care duc la subsol. La cota -9 este o încăpere, o magazie de scânduri. Mă întind pe stivă şi parcă mă cufund într-o baie fierbinte…

— Bine-ai venit, locotenente!

Cel care m-a salutat este locotenent-colonelul Firoiu, comandantul batalionului. Zâmbet sincer, agreabil:

— Bine-ai venit în economia naţională! Să-ţi fac cunoştinţă cu câteva cadre alături de care vei lucra. Oameni indisciplinaţi, desigur, de-asta au şi ajuns aici, nu mai e nevoie să-ţi spun. Eu sunt locotenent-colonelul Firoiu, licenţiat în economie. Locotenentul de la masa din colţ, comandant de pluton, se numeşte Enache. E student la istorie. Cel de colo e sergentul-major Niţă, student la drept. Căpitanul de colo e pictor. Sau mai bine zis era… eram… Acum nu mai suntem nimic. Pe dumneata de ce te-au trimis aici?

— Eu… eu scriu… proză, răspund zăpăcit. Adică… mai bine zis n-am vrut să scriu un anumit fel de proză…

Un hohot homeric zguduie umerii celor din jur.

— Iată, stimaţi tovarăşi, revoluţia culturală!

Apoi întorcându-se către mine:

— Ei bine, locotenente, ai să vezi, în curând, că realitatea depăşeşte uneori cea mai înaripată imaginaţie.

Ne ridicăm de la masă.

— A, am uitat să vă comunic: sâmbătă avem S.R.L. Duminică… program normal de lucru.

— S.R.L.? întreb eu mirat.

— Da. Adică Săptămâna în care Rămânem la Lucru… îmi răspunde un locotenent-major.

— Aha! spun eu.

— Fiindcă aici suntem la A.C.R. Ştii ce înseamnă A.C.R.?

— Antrepriza Casa Republicii…

— Nu, iubitule! înseamnă: Arest, Consiliu, Rezervă. De aici, pe mulţi nu-i mai aşteaptă decât arestul, Consiliul de onoare şi trecerea în rezervă. Bineînţeles, cu câteva decenii înainte de termen. Ascultă, continuă interlocutorul meu, scoate hainele astea de pe tine! Îmbracă-te în salopetă, încalţă-te cu bocanci, pune-ţi cască pe cap! Nu alege efecte noi: cu cât sunt mai vechi şi mai rupte, cu atât mai bine! Nu ieşi în faţă niciodată! Amestecă-te printre soldaţi! Uită cine eşti! Şi, mai ales, fii prudent! Să n-ai încredere nici în umbra ta! Fiindcă aici sunt trimişi două categorii de oameni: cei pentru care şantierul e un loc de ispăşire a pedepsei (comandanţii de plutoane, de companii, de batalioane chiar) şi cei pentru care acest loc e o trambulină – iar tu nu eşti dintre cei din urmă.

Aud paşi apropiindu-se şi uşa scârţâind din balamalele neunse. Apoi un glas:

— Tovarăşe comandant, v-am adus ceva de febră. Şi o sticlă cu apă… Staţi aici, liniştit, vă anunţ eu dacă e ceva.

— Mulţumesc, Bacriule.

…Sunt scuturat de o tuse violentă. Mă ridic într-o parte pe scândurile tari. E întuneric beznă. Un miros pătrunzător de urină de şobolan îmi taie respiraţia. Parcă nu-mi mai e aşa rău… Am transpirat, nu glumă! Sunt ud tot. Ce bune ar fi nişte haine uscate şi curate… Mă şterg pe cap cu un colţ al pufoaicei. Încerc să mă dau jos din „pat" şi mă prăbuşesc, într-un zgomot infernal de cherestea surpată. Aud şobolanii fugind cu chiţăituri ascuţite.

După bâjbâituri îndelungi găsesc ieşirea şi împing uşa grea de tablă. Un val de aer îngheţat mă izbeşte în faţă. Aud paşi coborând scările şi disting glasul lui Cristea.

— Tov' l'ent! Tov' l'ent!

— Cristea?!

— Eu sunt! Veniţi repede! E adunarea pentru masă şi întreabă de dumneavoastră.

Plutonul este adunat la locul obişnuit. Coloanele de soldaţi au început deja să se îndrepte către stadion, spre sălile de mese. Când mă zăreşte, locotenentul-major Pascal vine glonţ la mine:

— Băi, altă dată să nu mai întârzii! Bagă repede oamenii la masă şi vino la şedinţă! Avem adunare cu comandantul…

Iarăşi adunare! Or să ni se „prelucreze" noi ordine, O.C.-uri sau O.G.-uri venite din cabinetul ministrului. Ori, cine ştie, o mai fi fost trecut în rezervă vreun amărât de plutonier cu o casă de copii, ori vreun căpitan, ori vreun locotenent.

Starea de decadenţă e totală, pedeapsa a devenit principala pârghie de coordonare a activităţii, adunările se ţin lanţ şi de la Ministerul Apărării ordinele curg gârlă. Numai că unde sunt o mie de legi, acolo nu există lege! Fiecare îşi face o lege a lui. Locotenentul-major Aldea, cadristul, care participă la adunările generale de fiecare joi, ne citeşte din caietele lui noi şi noi ordine venite „de sus". Sunt o puzderie şi se înmulţesc pe zi ce trece. Ultima dată ni s-a citit un ordin al ministrului în care ni se interzicea să purtăm uniforma militară prin oraş (sau prin anumite locuri din oraş, de pildă în Piaţa Unirii). Alte ordine vin mai de jos, sunt „clocite" la nivelul Direcţiei ori al unităţii: cum să purtăm pufoaicele, care e ţinuta militară… de şantier. Se înmulţesc, de asemenea, anchetele şi inspecţiile, judecăţile în Consiliul de onoare. S-o fi întâmplând ceva acolo, afară, dincolo de gardul de tablă, în oraşul în care nu avem voie să punem piciorul decât între orele 22 şi 04,

când străzile sunt pustii. S-o fi întâmplând… Dar ce?

Merg spre sala de şedinţe şi mă gândesc la demagogia deşănţată care a pus stăpânire pe toate pârghiile vieţii militare. Sunt, numai pe acest şantier, în jur de douăzeci de mii de ostaşi. Şi, cu toate că se face atâta caz de grija faţă de om, nimeni nu mişcă un deget pentru ei. De altfel, făţărnicia a devenit pentru toţi o a doua natură. Una ne iese pe gură şi alta gândim. Luările de cuvânt în şedinţele de partid sunt o înşiruire de vorbe goale. Dacă ai căpătat reflexul necesar poţi trăncăni la nesfârşit, având grijă doar să punctezi elementele obligatorii al schemei: „Stimate tovarăşe colonel (sau alt grad, urmat de numele celui care asistă din partea eşalonului superior). Stimaţi tovarăşi (pauză, te prefaci că-ţi cauţi cuvintele): Mai întâi de toate vreau să mă declar de acord cu antevorbitorii mei şi să subliniez că, într-adevăr, şi noi, la compania X, ne confruntăm cu multe probleme. În puţinele mele cuvinte aduc la cunoştinţa adunării că am avut cazuri de militari indisciplinaţi, dar, cu ajutorul uteciştilor şi comuniştilor, ele au fost rezolvate. Militarii respectivi au înţeles adevăratul sens al muncii lor şi pot să spun că în prezent nu ne mai confruntăm cu niciun caz de abateri disciplinare. Am căutat, cu bune rezultate, să avem grijă de bunurile din dotare şi să nu precupeţim niciun efort în îndeplinirea planului. Aşa cum a spus şi tovarăşul X, vom face totul pentru a folosi cu maximum de eficienţă fiecare minut, fiecare secundă din programul zilnic, în aşa fel încât să putem raporta cu mândrie că şi noi ne-am îndeplinit cu cinste datoria. Nu am nimic deosebit de raportat. Mă declar de acord cu programul de măsuri. Am terminat”.

Şi uite aşa, fără să te străduieşti prea mult, înşiruind şabloane, te achiţi de o obligaţie politică. Altă „obligaţie de partid” ar fi să repeţi ca un papagal, după anumite „evenimente”, că ţi-ai extras sarcinile care-ţi revin, la comanda plutonului, din magistrala cuvântare a Tovarăşului ţinută în ziua de… cu ocazia… Paradoxal, la şedinţele noastre de partid nu se discută politică, ci despre îndeplinirea planului, despre lipsurile materiale, despre accidentele care au mai avut loc, despre „abateri” (fără a forţa însă nota, fiindcă tonul general trebuie să fie optimist). Noi nu facem politică. O fac alţii pentru noi, la nivel înalt. Noi nu trebuie decât să o aplicăm. Şi niciodată nu o facem destul de bine…

În sala de şedinţe (de fapt, sala de mese de pe stadion) suntem adunaţi toţi ofiţerii şi subofiţerii. Locotenent-colonelul Marin Sârdă, comandantul unităţii, colonelul Blădulescu, inginer-şef, locotenentul major Aldea, şeful cadrelor, maiorul Lixandru Mihail, şeful de stat-major, căpitanul Chiriţoiu, secretarul de partid, comandanţii de batalioane, de companii, de plutoane. Cei din urmă suntem cei mai puţini, o mână de oameni pierduţi printre ceilalţi, veşnic hăituiţi şi pedepsiţi.

— Atenţiune! Drepţi! Tovarăşe colonel, personalul unităţii este gata pentru începerea şedinţei.

— Mda. Cine lipseşte?

În aşteptarea răspunsului, comandantul se piaptănă. I se raportează absenţii.

— Aldea, îi notezi şi îi trimiţi pe toţi la arest!

— Am înţeles!

Se aşterne o tăcere grea. Colonelul Sârdă se aşază pe scaun. Este un infanterist slab, cu trăsături aspre, cu gesturi ample şi cam repezit din fire, bântuit de ideea fixă că de construirea Casei Republicii atârnă întregul viitor al naţiunii române. A venit în locul colonelului Stancu.

— Vin de la şedinţa cu tovarăşul general Bogdan, spune el. Am să vă comunic foarte multe noutăţi. Mai întâi: au fost prinse din nou cadre purtând uniforma militară prin oraş. Tovarăşul ministru Milea este foarte supărat, la fel tovarăşul general-locotenent Bogdan… Măi, fraţilor, dacă am primit ordin că nu mai avem voie să purtăm uniforma militară, noi, ofiţerii şi subofiţerii trebuie să fim primii care să dovedim că am înţeles acest lucru! Stimaţi tovarăşi, noi nu ne jucăm cu ordinele pe care ni le dă ministrul apărării! Să ştiţi că se vor lua măsuri aspre împotriva ofiţerilor care vor mai fi găsiţi în uniformă prin oraş. Eu, personal, încă o dată, şi să nu ziceţi că nu v-am spus, vă anunţ că voi lua măsuri drastice.

— Tovarăşe colonel, intervine plictisit maiorul „de geniu” Lixandru Mihail, ştiţi bine că aveţi în faţă nişte dobitoci. Trecem la măsuri şi gata…

Sala este încremenită în muţenia obişnuită. Bătrânul infanterist, impresionat de brutalitatea întreruperii şi de logica primitivă a şefului de stat-major, rămâne o clipă blocat cu mâna în aer.

— Da, adică…

— Îi tundem zero, tovarăşe colonel, ca pe soldaţi, şi a doua zi îi trecem în rezervă! Că şi aşa sunt nişte putori şi nu fac nimic! Mănâncă pâinea partidului de pomană! Dorm prin barăci! Să ştiţi că până nu trecem treizeci-patruzeci în rezervă nu facem nimic cu ei…

Cuvintele maiorului sunt pline de ură, gura i se strâmbă şi mai tare, ochii îi lucesc pieziş.

— Şi cu cine mai rămânem să facem treabă? întreabă curios căpitanul Chiriţoiu, secretarul de partid.

— Cu cei buni, dom’le! Cu cei care merită! Cu cei care nu cer una-două învoiri sau permisii, mai rău ca soldaţii! Iar dacă n-o să mai avem comandanţi de plutoane…

— Păi, şi aşa n-avem!

Privesc cu atenţie duelul şi încerc să-mi dau seama care e adevărata ordine ierarhică a unităţii. Da, cel care se impune e maiorul Mihail… Îi prevăd un mare viitor…

— …trecem noi, tovarăşe căpitan, noi, cei din statul major, la comanda plutoanelor! Ca pe front!

— Să nu ne îndepărtăm… tovarăşi! intervine colonelul Sârdă, potolind cu greutate mârâiala genistului Mihail. Aşadar, cu uniformele e clar. Dom'le, dacă s-a luat măsura asta, o fi ştiind el ceva tovarăşul ministru Milea… şi alţii… mă rog, noi n-avem dreptul să comentăm. Dăm uniformele jos şi gata!…

Ar fi trebuit să ne revoltăm. Fiindcă nu e firesc, fiindcă e absurd ca ofiţerii şi subofiţerii unei armate să primească ordin să-şi dea jos uniforma… Uniforma, care nici în prizonierat nu se dă jos, care e apărată de legi internaţionale! Ea reprezintă un simbol, unul din motivele pentru care tinerii îmbrăţişează cariera militară. Nimeni nu a îndrăznit până acum să se atingă de uniformele noastre. Şi iată că ni se ordonă să le dezbrăcăm! Însuşi ministrul apărării naţionale ne-o ordonă! Ce legi strâmbe ne călăuzesc? Am fost şi suntem pedepsiţi pentru orice: pentru că citim, pentru că nu ne facem „planul", pentru că ne depăşim planul (da, da!), pentru că nu rămânem în unitate sau pentru că rămânem în unitate, pentru că nu raportăm ceva ori pentru că raportăm. Pedepse nenumărate, atât de diferite şi de multe încât mă întrebam dacă mai pot fi născocite motive de puniţie. Şi iată că s-au găsit: vom fi pedepsiţi pentru că purtăm uniforma militară! În alte împrejurări m-aş fi revoltat, poate. Dar acum sunt înspăimântat, fiindcă trăiesc într-o lume în care fojgăie reptile conştiente de puterea veninului lor. Azi suntem pedepsiţi pentru că purtăm uniforma militară. Dar mâine, mă întreb, mâine, pentru ce vom mai fi pedepsiţi? Pentru că existăm, pur şi simplu? Pentru că trăim, ne mişcăm, respirăm? Aşadar, dăm uniformele jos! Şi gata!…

— În altă ordine de idei, continuă comandantul, nu s-a făcut planul. Tovarăşul general Bogdan personal a trecut de două ori pe schele şi a constatat că un comandant de pluton a îndrăznit să părăsească locul sau zona în care munceau militarii din subordine: o dată un sfert de oră şi a doua oară aproape douăzeci de minute…

— S-o fi dus şi el, tovarăşe colonel… ca omul! intervine căpitanul Chiriţoiu.

Pumnul greu al maiorului Mihail se abate asupra mesei:

— De două ori, dom'le? De două ori? Înseamnă că mănâncă prea mult! Tovarăşi, nu… eu unul, am zis: dom'le, să nu ne mai îmbătăm cu apă rece! Să avem puterea şi curajul de a recunoaşte că suntem incapabili, dom'le! Că nu ne ridicăm la înălţimea cerinţelor partidului! Că sunt printre noi oameni care nu trebuie să fie aici… Adică să fie trecuţi în rezervă! Asta am vrut să zic! Să recunoaştem că suntem prea toleranţi faţă de asemenea oameni! Să nu mai fim toleranţi, tovarăşi! Să dăm de pământ cu ei! Şi atunci au să-şi dea seama… Mila înseamnă slăbiciune!

Oare unde am mai auzit chestia asta?

— Da! Să se ridice în picioare cel pe care l-a găsit tovarăşul general… Adică care nu era la post.

Rumoare în sală. Deodată, toate capetele se întorc spre un singur om: undeva, la o masă de lângă fereastră, se ridică un locotenent-major înalt, de vânători de munte.

— Cum te cheamă pe dumneata?

— Sunt locotenent-major Moise Viorel, tovarăşe colonel!

Colonelul Sârdă iese de la masa prezidiului şi se apropie de el:

— De ce eşti netuns?… Tovarăşi, priviţi şi dumneavoastră cum arată un ofiţer al armatei române! Netuns! Nebărbierit!

— N-am avut timp să mă tund, tovarăşe colonel! Când să mă tund? Unde? Nu ni se permite să părăsim şantierul…

— Tovarăşe colonel, se aude vocea neobositului Mihail, care zâmbeşte într-un fel ciudat, bineînţeles că va găsi motive… Pierdem timpul, mai bine să trecem la pedepse…

Comandantul se întoarce contrariat. Hotărât lucru, colonelul Sârdă, comandantul, îi ştie de frică maiorului Mihail! Şi nu numai el îi ştie de frică.

— De ce ai părăsit locul de muncă?

— Dar, tovarăşe colonel…!

— Lasă vorba! Mda. Ne vom gândi ce pedeapsă îi dăm. Deocamdată atrag atenţia: nimeni nu are voie să părăsească locul de muncă. Fiecare ofiţer sau subofiţer stă lângă oamenii lui, dar nu jos, în picioare! Supraveghează bunul mers al lucrărilor…

— Şi pune mâna şi el pe lopată, pe roabă, da, da, că nu s-a născut ofiţer, intervine „genistul”.

— Mă rog… Atunci când cineva îl observă pe tovarăşul general Bogdan, îi dă raportul: tovarăşe general, sunt X sau Y, comandantul plutonului, mă aflu cu plutonul în… şi execut următoarele lucrări. Apoi raportezi dacă ai întâmpinat ceva deosebit sau nu. Chiar dacă ai venit ceva mai târziu un pic şi afli că pe acolo a trecut tovarăşul general, îl cauţi şi îi raportezi… Una la mână… A doua, cum bine ştiţi, sâmbătă are loc în şantier vizita Comandantului Suprem. Nu părăseşte nimeni locul de muncă până când tovarăşul Nicolae Ceauşescu nu părăseşte şantierul! Comandantul ai cărui militari vor fi prinşi că au plecat de la locul de muncă va fi aspru pedepsit. În al treilea rând, tovarăşul general Bogdan a ordonat ca pe şantier ţinuta să fie în cizmă sau bocanc, cu pufoaică şi caschetă, iar peste pufoaică să fie încins cordonul de la fâşul militar. Tovarăşul general Bogdan a surprins câteva cadre care au încălcat acest ordin. Ce şi-au zis: „dom’le, ce să purtăm noi cordoane de la fâş? Mai bine ne încingem cu centura”.

— Păi da, dom’le, fiindcă face fiecare ce vrea în unitatea asta! spune Mihail.

— Ei, treaba asta îi va costa. Au fost surprinşi şi pedepsiţi cu câte zece zile de arest. Sunt doi inşi… n-avem timp acum să le dăm numele. De asemenea, şefii de brigăzi se plâng că nu se munceşte. Vorbiţi cu oamenii! Pedepsiţi-i! Cum bine ştiţi, orice învoire se suspendă până la noi ordine. Fiţi atenţi, că tovarăşul ministru a organizat patrule care se plimbă în oraş îmbrăcate civil şi te legitimează. Îţi cere legitimaţia, te întreabă unde munceşti şi te trece pe loc în rezervă. Repet: ofiţerul sau subofiţerul nu are ce căuta în oraş!

O voce firavă din sală:

— Nici civil?…

— Nici civil, dom'le! Ce, nu e clar? Dom'le… eu nu înţeleg: ce mai comentaţi atâta?

Maiorul Mihail se frământă în scaun, pumnii mari, ţărăneşti i se închid şi deschid spasmodic.

— Da. Dacă mai are cineva de zis ceva…

Nimeni nu mai are nimic de zis.

Colonelul Sârdă pare dintr-o dată istovit şi se aşază în scaun.

Vorbeşte maiorul Mihail:

— S-a observat că cadrul militar de trupă mănâncă când mănâncă trupa! Deci pe lângă faptul că mănâncă din mâncarea soldaţilor, mănâncă înainte ca să mănânce soldaţii care trebuie să mănânce când se serveşte masa de prânz. Am spus în numeroase rânduri că acel cadru, când va fi surprins, va fi pedepsit! Ei bine, mă voi ocupa personal de treaba asta! Puneţi-vă ordine în ţinută. Atenţie tunsul! Veţi fi pedepsiţi!

Ia cuvântul locotenentul-major Aldea, care dă citire unui pomelnic de cadre pedepsite pentru diverse abateri. Tot despre propuneri de pedepse sau despre pedepse vorbesc, rând pe rând, ceilalţi ofiţeri din statul major. Apoi adunarea se sparge.

Este aproape ora douăsprezece. Trebuie să-mi adun plutonul şi să-l duc la masă. Apoi din nou, după masă, să-l adun şi să urcăm pe şantier. Şi deseară, din nou, acelaşi infern al apelului de seară, aşteptarea autobuzelor care nu vor veni sau în cel mai fericit caz vor veni cu o oră-două întârziere. Iar până atunci, controalele, inspecţiile, verificările. În seara asta sunt de serviciu pe companie. Mâine sunt de serviciu pe batalion. Poimâine sunt ofiţer de serviciu pe unitate. Iar răspoimâine sunt de serviciu la general, la baracă! Doamne, câte servicii! Noaptea voi controla holurile murdare şi camerele mirosind a rânced, a sudoare şi a urină, cu paturi suprapuse pe care zac oameni morţi de oboseală sau de beţie, oameni abrutizaţi, fără o scânteie de luciditate în priviri, stăpâniţi de ură pentru că au fost aduşi aici cu forţa.

— Pora!

Mă trezesc faţă în faţă cu locotenentul-major Vârban şi cu locotenentul-major Lupeş, apăruţi ca din pământ. Primul e ceva pe la partid. Al doilea n-am reuşit încă să aflu cu ce se ocupă. Până de curând era subofiţer.

— Măi băiatule, începe Vârban, fii atent, avem date că îl sfidezi pe comandantul companiei, că ai o atitudine arogantă faţă de el…

— Şiibăide caltău? (Ce e, băi, de capul tău?) adaugă Lupeş.

Îi privesc cu atenţie. Stranie pereche! Şi totuşi, oamenii aceştia sunt numai o infimă parte din nevăzuta junglă care mă înconjoară şi care abundă în asemenea specimene. Simt cum urcă din pământ un suflu de gheaţă, în timp ce ei stau înaintea mea ca doi reprezentanţi ai unei organizaţii secrete, ca două personaje kafkiene care peste puţine clipe urmează să-mi comunice decizia absurdă a unui tribunal încă şi mai absurd. „Aşadar, mă gândesc, au date că îl sfidez pe căpitanul Pascal, comandantul meu de companie!…” şi cu ochii minţii îi văd pe toţi foştii mei secretari de partid, pe căţeii aciuaţi pe lângă ei. Toţi îmi ziceau la fel: „Ştim noi, lasă că ştim noi, cunoaştem noi, te prevenim că ştim totul, avem date că…” Nu-mi mai rămâne decât să iau poziţia drepţi:

— Am înţeles, tovarăşe locotenent-major Lupeş! Am înţeles, tovarăşe locotenent-major Vârban!

Dispar amândoi, bolborosind şi dând din mâini ameninţători. Ce să aibă oamenii ăştia cu mine? În viaţa mea n-am avut de-a face cu ei. Şi totuşi ei au în mine o ţintă precisă. Ar fi o naivitate să cred că au aruncat doar o vorbă. Nu! Ei fac parte dintr-un mecanism. Ei sunt telefonul care sună automat atunci când cineva formează numărul. Telefonul sună, iar zbâmâitul lui îmi spune multe. Mi-e teamă să ridic receptorul, pentru că nu ştiu ce râs sinistru voi auzi în aparat. Mi-e teamă. Şi totuşi va trebui să-l ridic. Doar pe mine mă cheamă!

Ieri a avut loc o şedinţă cu comandanţii de companii. De acolo să fi pornit totul? Urc în şantier şi-l caut pe căpitanul Pascal, comandantul meu de companie. Îl găsesc într-un birou de maiştri, râde cu nişte fete, secretare. E de groază câte secretare pot fi pe acest şantier! Cred că sunt câteva mii. Mai e puţin şi fiecare civil va avea pe lângă el o secretară. Secretare – vorba vine. De fapt, multe sunt securiste. Când mă vede, căpitanul Pascal nu-şi poate reprima o grimasă. Îi spun că vreau să-i vorbesc. Iese în silă pe hol.

— Tovarăşe căpitan, încep eu (şi glasul îmi tremură), m-am întâlnit acum câteva clipe cu tovarăşii Vârban şi Lupeş… Tovarăşe căpitan, vă jur pe ce am mai sfânt că nu ştiu să vă fi ieşit vreodată din cuvânt ori să mă fi purtat necuviincios. Acum… sunt acuzat că vă sfidez.

Probabil că aspectul meu îl impresionează, fiindcă observ o schimbare pe chipul lui:

— Dă-i, bă, în p… mea! Dacă ai şti ce mi-au făcut şi mie la

şedinţă… Că nu ştiu să mă impun în faţa subordonaţilor! Că… Da' nu mai pune şi tu la suflet! Ce să am eu cu tine? Cu ce m-ai tras tu în piept ca să spun că mă sfidezi? Parcă eu n-aş fi putut să zic că nu-i adevărat… Da' n-are rost.

— Şi n-aţi zis? întreb eu.

— Pe-ăştia nu trebuie să-i bagi în seamă, Ioane. Spui „să trăiţi, am înţeles!" şi-ţi vezi de treaba ta. Ăştia trebuie trataţi cu dispreţ…

M-am lămurit: cum să aştept limpezirea situaţiei de la un om care nici măcar nu cunoaşte sensul cuvintelor, care crede că „a sfida" înseamnă „a trage în piept"? Şi mi-aduc aminte de maiorul Gureşan de la regiment, care a urlat la mine pentru că într-un raport scrisesem în paranteză „sic!": „Nu ţi-e ruşine, băi, deşteptule, să-mi scrii mie «sâc» pe raport? Mie, comandant de regiment! Marş afară, locotenent! Boule! Mai zici că eşti şi scriitor!" De asemenea oameni depinde soarta unui ofiţer! Ei fac aprecierile, ei pun în cumpănă atitudinea şi munca unui cadru: indivizi care folosesc cuvintele la întâmplare („… ofiţerul dă dovadă de impertinenţă folosind expresii nedemne de uniforma militară, cu subînţelesuri, pentru care îi recomand să dea dovadă de mai multă onestitate" – extras din caracterizarea pe 1989 întocmită locotenentului Pora Ioan de comandantul unităţii 2389, lt.-col. Lixandru Mihail).

Cobor către biroul inginerului şef ca să-i prezint pontajul militarilor pe luna noiembrie. Intru. La birou stă Pascan însuşi. Fumează, la o cafeluţă. Am noroc, e bine dispus:

— Cee, bă?

— Săru' mâna, dom' inginer-şef! Am venit şi eu…

Îmi întinde leneş mâna. Mă reped să i-o strâng, simulând o bucurie patrupedă. Dacă aş fi câine, aş da din coadă. Simt că şi-a schimbat atitudinea faţă de mine de când m-am „adaptat" la viaţa de şantier. Rugina orgoliului său prostesc e învinsă de uleiul umilinţei mele. Mecanismul tot mai scârţâie, dar încetul cu încetul se degripează. Şi totuşi, cel umilit ar trebui să fie el. Dar nu, inginerul-şef Pascan se simte sincer măgulit. Îmi aruncă un surâs condescendent, îmi iscăleşte hârtiile şi mă concediază cu un gest suveran:

— Liber!

Ies de-a-ndaratelea din birou, făcând temenele ca un fanariot în cortul unui paşă. Înainte de a închide uşa observ cum arhitectul Popoviciu îşi aprinde satisfăcut o ţigară. M-am adaptat! Alţi ofiţeri nu s-au adaptat şi au plătit-o scump: cu notări proaste, cu retrogradări, cu trecerea în rezervă. Cu „tinichele legate de coadă". Într-o armată în care ministrul apărării îşi pedepseşte ofiţerii pentru că poartă uniforma ce sens ar mai avea demnitatea?

Într-una din zilele trecute am asistat la o scenă oribilă. Doi ziarişti

se hotărâseră să facă un reportaj despre munca militarilor pe şantier. Un locotenent, Ion, comandant de pluton, fusese desemnat să fie fotografiat. „Ehehe! Mare cinste pentru armată!”, vorba maiorului Mihail. Instruit din ajun, Ion venise cu uniforma curată şi călcată şi aştepta de la ora 5 dimineaţa în faţa barăcii comandantului. Pe la nouă a apărut, în sfârşit, maşina din care au coborât „reporterii”. După o scurtă discuţie, ofiţerul a fost dezbrăcat de uniformă şi vârât într-o salopetă ordinară de lucru şi pufoaică. Când să fie fotografiat, s-a procedat la o nouă ajustare a ţinutei:

— Şapca dom’le, şapca! Să dispară şapca!

Ion se uită zăpăcit în toate părţile. I s-a luat şapca de pe cap şi i s-a pus în loc o cască de constructor. În jurul lui se făcuse un cerc larg: concentraţi, civili, ofiţeri. Şi tot acest alai s-a deplasat prin şantier.

— Nu e bine, nu e expresiv! mormăia nemulţumit reporterul.

În sfârşit, au ajuns lângă o macara. Locotenentul a fost suit pe un butoi de tablă gol, pus să-şi ridice mâna dreaptă streaşină şi să privească „expresiv” spre cer.

— Cască gura! Gura! Strigă, ţipă, dă un ordin, ceva!

Bietul locotenent a început, zăpăcit, să strige:

— La dreapta! La stânga! Pluton, înainte marş!

— Sus mâna! Uită-te-n cer! Aşa!

Aparatul a clănţănit. Fotografia era gata. Bietul om a plecat cu uniforma făcută mototol sub braţ.

— Ai intrat în istorie, Ioane, i-a spus cineva în glumă.

— Mai du-te dracului!

Peste trei ore a fost băgat la arest pentru că i s-a îmbătat un concentrat.

Mă gândesc la toate aceste lucruri şi îmi dau seama, cu groază, că aproape că nu mă mai impresionează. Ochiul meu le înregistrează ca pe nişte fapte banale. După atâtea umilinţe la care am asistat sau la care am fost supus de când sunt „detaşat” pe şantier, am priceput un lucru: apelativul „tovarăşe” li se potriveşte inginerilor, maiştrilor şi chiar şefilor de echipă ca nuca-n perete. Mai aproape de adevăr ar fi să li te adresezi cu „stăpâne”.

Intru în „casă” – începe alergătura: urc şi cobor sute de scări, urmăresc planul de producţie, întocmesc fişele de protecţia muncii, le duc la iscălit, le aduc, verific militarii. Unui maistru, Barbu C-tin, un uriaş cumsecade, poate singurul pe care l-am văzut râzând în cloaca asta, i s-a făcut milă de mine şi mi-a dat un „birou”: o încăpere strâmtă, un viitor grup social. A trimis doi tâmplari şi mi-au montat o uşă de lemn pe care o încui cu lacătul. Doi militari mi-au înjghebat din deşeuri o măsuţă şi un scaun pe care le-am acoperit cu ziare. Cu toate că în încăpere e un frig nebun, sunt fericit: am un colţ al meu,

numai al meu, chiar dacă nu pot sta aici mai mult de un ceas pe zi. După luni de zile, pot să mănânc omeneşte: mi-am adus de acasă câteva felii de salam şi un ou.

Sunt obosit. Ajung la „biroul" proaspăt amenajat. Pe masă şi pe geantă se văd urme mărunte de şobolan. Suflu peste hârtie şi scot pachetul cu mâncare. Două ciocane pneumatice îşi încep dincolo de zid vacarmul insuportabil. Undeva, sus, cineva bate cu un mai de fier, spărgând probabil un zid. Nu mă sinchisesc. Mănânc. Şi, deodată, o ploaie de lichid cald se abate peste mine – e urină. Civilii care lucrează sus urinează pe mine! Premeditat. Li s-a mai întâmplat şi altor ofiţeri. Acolo sus, în tavan, chiar deasupra mesei, este o spărtură. Probabil că pândesc de mult timp momentul când am să vin. Iar acum râd. Urina mi-a împroşcat mâncarea, hainele. Ceva mi se răsuceşte violent în stomac. Mă reped într-un colţ şi vomit. Ies furios, urc scările. În încăperea de deasupra, vreo doisprezece hăndrălăi, majoritatea tineri, stau întinşi pe cartoane sau tăblii de lemn şi joacă table şi cărţi. Formează o echipă de zidari.

— Ce-aţi păţit, dom' lent? sar câţiva dintre ei, abia înăbuşindu-şi râsul.

Sunt descheiat la veston şi cu capul descoperit. Şi dintr-o dată îmi dau seama că n-are niciun rost.

— Nimic, băieţi, răspund eu. Nimic.

— Bă, fir-aţi ai dracu' să fiţi de nenorociţi, zice de jos, fără să-şi ridice ochii din cărţi, unul dintre ei, voi vă pişaţi pe ofiţerii armatei române, mă?

— Hă! Hă! Hă! izbucnesc toţi în râs, un râs gros, animalic.

Mă retrag şi cobor. În „birou" mă aşteaptă locotenent-colonelul Seileanu de la Grupa de coordonare.

— Să trăiţi, tovarăşe colonel! Uitaţi-vă şi dumneavoastră, tovarăşe colonel, mă pregăteam să mănânc şi eu şi zidarii de sus… civilii, au urinat aici…

— Bine ţi-au făcut! Dacă aude tovarăşul general Bogdan îi felicită. Ar fi trebuit să se c… e, băi! Şi zi, ţi-ai făcut aici birou?

— Da, tovarăşe colonel!

— Mda… Frumos, foarte frumos! comentează sarcastic colonelul Seileanu. Scoate încet, cu gesturi lente, din buzunarul de la piept un carnet roşu.

— Cum te cheamă?…

Şi atunci mint! Pentru prima oară în viaţa mea de militar! Niciodată nu mi-am minţit superiorii; nici în şcoala militară, nici după absolvirea ei. În clipa aceasta, însă, în mine se prăbuşeşte un eşafodaj de carton – idealuri şi vise despre onoarea militară. Ele ţin de altă lume…

— Apostol mă cheamă, tovarăşe colonel!

Colonelul notează meticulos în carnet.

— Apostol şi mai cum?

Fără îndoială că există în om o înclinaţie către risc. Nu ştiu dacă un diavol mi-a şoptit la ureche ceva, cert este că-i răspund:

— Bologa, tovarăşe colonel! Locotenent Apostol Bologa!…

Creionul colonelului notează conştiincios. În mine s-a mai prăbuşit un ideal: nu mai vreau să ajung niciodată colonel! Niciodată!

— Ei bine, locotenente, mâine dimineaţă, când vine generalul Bogdan, te prezinţi la dânsul la baracă. Generalul a dat ordine clare, tovarăşe locotenent: locul ofiţerului este în mijlocul oamenilor! Pe schele, nu la birou, cu cafeaua sub nas. Din ce companie faci parte? La cine eşti?

Iarăşi mă îmboldeşte drăcuşorul:

— La tovarăşul locotenent-major Vârban!

— Hm!

Îşi notează şi asta în carnet.

— Mă mir! Vârban e un om excepţional. Mă mir că te-a scăpat din ochi!

În clipa aceea, o cărămidă urmată de o avalanşă de moloz cade pe masă făcând ţăndări sticla cu apă. Încăperea se umple de praf. Colonelul Seileanu parcă a înnebunit:

— Marş la oameni, de-aici, puturosule! Fir-aţi ai dracului de putorile dracului… de… de indisciplinaţi!…

Se sufocă. Îmi iau geanta şi ies. Urc scările.

— Ne întâlnim mâine la tovarăşul general Bogdan! Te-nvăţ eu minte, locotenent Apostol Bologa!

De două ore stăm în mocirlă, la poarta şantierului, şi aşteptăm autobuzele. Au venit patru, la început, şi atâta tot. Oamenii înjură cu glas tare. Câţiva sunt deja beţi. Un moldovean şi doi lipoveni încep să urle ca nişte animale sălbatice. Alt concentrat, un lugojean, îi aţâţă:

— Asta-i bătaie de joc, mă! Spuneţi şi voi dacă ofiţerimea asta nu îşi bate joc de noi!

— Dom’ locotenent! Dom’ locotenent Pora! Vă mai bateţi, dom’le, joc de noi, că dup-aia ne batem noi joc de dumneavoastră! zbiară un botoşănean.

Există însă destui oameni care nu şi-au pierdut bunul simţ. Câţiva intervin şi îi potolesc pe zurbagii.

Nu se vede ţipenie de „superior”. Suntem doar noi, comandanţii de plutoane, de companii şi de batalioane. Ba nu: se apropie cineva de la Grupa de coordonare. A notat numele câtorva comandanţi de plutoane, pentru… „dezordine în subunitate”. Ofiţerii vor intra mâine la arest. Un concentrat ridică tonul şi „tovarăşul” îşi dă seama că trebuie să dispară, nu înainte de a da un ultim sfat preţios

locotenenţilor: „Nu e bine să-i agitaţi! Lăsaţi-i în pace!”

— Tovarăşe locotenent-colonel, întreb eu, nu vin maşinile? E zece. În fiecare zi întârzie…

— Dumneata unde ai plutonul? Aici? Du-te, dom’le, la plutonul dumitale! Ei, drăcia dracului! Din cauza voastră sunt oamenii aşa!

— Ce să le spunem, tovarăşe colonel, şoptesc eu. Uitaţi-vă şi dumneavoastră! Or să ne ia la bătaie!

— Şi bine v-ar face, bă! Bine v-ar face! începe el să strige. Apoi dispare.

Este decembrie. Peste două săptămâni concentraţii „se vor libera”. Au fost mobilizaţi pentru o perioadă de şase luni. Au venit în iunie, e timpul să se întoarcă acasă. Dar această perioadă este cea mai grea pentru ofiţeri: e căderea în barbarie. Sentimente refulate, apucături până acum ţinute cât de cât în frâu izbucnesc cu violenţă, cu o patimă devastatoare.

— HAI LIBERAREEE! izbucneşte deodată întregul grup de lângă mine, trântind căştile în noroi. Descopăr cu uimire, pentru prima oară, că printre oamenii aceştia, alături de care am stat zi de zi o jumătate de an, cu care am împărţit toate greutăţile şi necazurile (căci bucurii nu mai există pentru noi pe lume) am duşmani. O sticlă aruncată cu putere se face ţăndări la picioarele mele. Fluierături ascuţite spintecă întunericul ca nişte fulgere. Nu disting bine în beznă, dar urechea mea sesizează undeva, alături, icnituri şi învălmăşeală.

— Lăsa-ţi-mă… vreau să-l bat!… Dom’ locotenent! Unde eşti, dom’ locotenent?

Se aud vocile câtorva concentraţi din pluton, mai în vârstă:

— Ţine-l, mă!… Mă, omule!… Doamne fereşte, nu ţi-e, mă, ruşine?… Filpişane!

— No, ce-i, mă?

— Vino, mă, încoace!…

E o viermuială în întuneric. Soldatul Domiţian se apropie de mine agitat:

— Dom’ locotenent, fugiţi! Lipovenii vor să vă bată!

Trag adânc din ţigară şi rămân nemişcat.

— Şi mâine, când o fi să apar în faţa formaţiei, cum o să vă mai privesc în ochi, Domiţiane? Tu ştii că un ofiţer adevărat nu fuge?…

În momentul acela, garda celor câţiva oameni treji este spartă, două mâini puternice mă apucă de gulerul pufoaicei şi trag cu atâta forţă că stofa pârâie şi se sfişie. Simt în faţă, izbindumă, duhoarea de beţiv a lipoveanului Popov.

— Pe comandant, Popove, ai avea curajul să-l iei aşa de guler? Pe comandantul unităţii, ai avea curajul?

— Pe toţi, pe toţi ofiţerii!…

— Şi te-ai repezit la cel mai mic în grad, nu? La un locotenent…

Ifime, eu în şcoala militară am învăţat să mă bat cu pistolul, nu cu pumnii!…

Cineva aprinde un chibrit şi mai mulţi oameni se reped asupra militarului beat.

— Lăsaţi-l în pace! Popov Ifim din Sfâştoafca şi Radu Petre din Mahmudia vor să-şi bată comandantul de pluton! Ia spune, Popove, pentru ce vrei să mă baţi? Fiindcă tremur lângă tine în noroi sau fiindcă sunt ofiţer?

— Fiindcă eşti ofiţer!

— Atunci dă-i drumul! Sunt singur şi fără apărare. Voi, ceilalţi, daţi-vă la o parte! Popove, eşti sigur că vrei numai să mă baţi? Poate vreţi să mă omorâţi! Văd că Urioc a scos deja cuţitul. Moment mai bun nici că se poate!

— Îţi luăm gâtul…

— Şi ce staţi? urlu eu. Stingeţi chibritul! Lucrurile astea nu se fac la lumină!… Credeţi că mi-e frică? Cine începe?… Puteţi tăbărî toţi odată, ca să fiţi mai siguri!

Se lasă tăcerea. Departe, se aude vuietul oraşului învăluit în noapte.

— Sau poate rămâneţi numai la bătaie! O să le puteţi povesti nepoţilor, când veţi fi bătrâni, cum aţi bătut un ofiţer. Deh, alţii au făcut războiul, au ce povesti, pe când voi… Măcar atât!

Nimeni nu scoate un sunet.

— Cumplit mai e rachiul, mă! Uitaţi-vă la voi, din oameni de treabă aţi ajuns nişte derbedei bătrâni, nişte tâlhari! V-aţi băut minţile, mă! Numai nişte oameni care şi-au pierdut minţile se poartă aşa.

— Da’ ce ne jigniţi, tovarăşe locotenent? De ce ne faceţi tâlhari şi derbedei? răsună glasul, dintr-o dată, miorlăit, al lui Urioc, instigatorul.

— Pentru că ai un cuţit în mână, Urioc, şi-l ţii îndreptat spre mine.

O lumină apare pe şosea. În sfârşit, maşinile! O înghesuială teribilă se iscă în preajma uşilor. Şi deodată îl văd în lumina farurilor pe Lupeş, pe locotenentul-major Lupeş. Se preface că tocmai a picat:

— S-a întâmplat ceva, Pora?

— Nu, de ce?

— Aşa… Mi s-a părut că… Hai că plec şi eu! Servus!

— Servus!

Mă uit după el cum dispare în noapte. Curios! Locotenentul-major Lupeş a vorbit foarte clar, fără urmă de accent moldovenesc. Urc gânditor în autobuzul care demarează greu, iese pe la staţia Eroilor şi o ia de-a lungul cheiului. Pe băncile din faţă turbulenţii ameţiţi de băutură lălăie:

Liberează, Doamne-odată
Veteranii din armatăăă…

Hohote barbare de râs, fluierături marchează schimbarea macazului către alte cântece (multe pe melodia de la „Trandafir de la Moldova”):

Să-mi dai maamă, un student
Nu să-mi dai locotenent,
Că locotenentu-i prost
Pleacă pe fâşie-n post
Bădăran şi nesimţiiit,
Mor, singură, de urâât!

Apoi finalul, cu zbierete care parcă rup autobuzul în bucăţi:

— Hai, liberareeee!… Huo apeveul! Huooo!

A.P.V. înseamnă „armată pe viaţă”. Aşa suntem numiţi cei care am ales calea armelor. Calea armelor… Gândul îmi zboară înapoi, către anii lungi şi cenuşii ai şcolii militare. Eram elevi ai unei şcoli de ofiţeri, n-ar fi contravenit cu nimic programei un ciclu de pregătire specială de autoapărare. N-am mai fi fost, astăzi, atât de vulnerabili în faţa unor beţivi cărora li s-a trezit pofta să-şi agreseze comandantul de pluton. Mă gândesc la tot caraghioslâcul pregătirii noastre: comandantul şcolii stătea tolănit la umbră, pe malul lacului-bazin de lângă poligon, alături de generalul Hortopan, venit în inspecţie, iar noi, elevii, în soarele torid, cu raniţele la spinare, cu căştile pe cap şi cu baioneta la armă zbieram ca ieşiţi din minţi: „Gardă la stânga!”, „Gardă la dreapta”! şi împungeam prosteşte în aer un duşman inexistent. Această caricatură de instrucţie, această bătaie de joc se numea pompos „luptă corp la corp cu arma” şi făcea parte din procedeele de… apărare individuală.

Am ajuns la cazarmă. Mii de militari inundă cartierul-dormitor Vitan şi se reped către ţigăncile şi ţiganii care le vând la preţ de specula ţigări şi băutură. Dumnezeu ştie ce fel de băutură… Instalez oamenii în dormitor. Au chipurile supte şi pământii. Cei beţi deja au aspectul cel mai jalnic. Popov zace în nesimţire, prăbuşit pe pat, cu picioarele atârnându-i pe jos. Mi se face milă când îl văd cât de chinuit doarme. Îi ridic picioarele pe pat şi ies. Doamne, câtă tristeţe! O iau pe cheiul Dâmboviţei, spre casă. Sub cerul vineţiu s-a lăsat un frig umed şi pătrunzător. Strada e pustie. Mă opresc. Mă aplec peste parapetul podului. Undeva, dedesubt, în întuneric, clipocesc molcom apele murdare ale Dâmboviţei.

Acasă, ai mei s-au culcat demult. Nu mai intru să-i trezesc. Mă dezbrac în linişte. Îmi scot cizmele de cauciuc, pline de noroi, şi mă duc la baie să mă spăl. Să mă spăl, nu să mă îmbăiez, liindcă de apă caldă nu mai poate fi vorba la ora asta. Din oglindă mă priveşte un chip istovit, cu orbite vinete, un chip îmbătrânit înainte de vreme.

Fruntea brăzdată de cute adânci e stropită cu noroi uscat, tuleie dizgraţioase îmi acoperă obrajii scofilciţi, calviţia a cuprins toată partea din faţă a capului. Mă uit la acest chip şi nu-l recunosc. Mă uit cu mirare. Dumnezeule, am îmbătrânit înainte de vreme! Doar ochii parcă mai păstrează ceva din vârsta mea biologică. Un frig pătrunzător îmi amorţeşte degetele şi-mi dau seama că, fascinat de propria mea imagine, am uitat mâinile sub jetul de apă rece. Mă spăl pe faţă. Parcă m-am mai înviorat! Închid robinetul, mă şterg pe mâini şi intru în cameră.

Mă aşez la masa de lucru şi trag sertarul. Scot cărţile şi caietul. Să nu uit! E tot ce mai sper. Să nu uit ce ştiu! Să repet!

Şi totuşi, nu reuşesc să mă concentrez. Aş vrea să scap de toate impresiile zilei, de toată mizeria care s-a depus, straturi-straturi, în mine. Mă gândesc că sunt ani de când n-am mai văzut un film – vremea când o puteam face mi se pare atât de îndepărtată, de parcă s-a scurs de atunci un veac. Îmi amintesc de ea ca de prima iubire. Mă apasă prea mult totul! Aş vrea să uit. Am crezut că în muncă voi găsi uitarea. Eroare! În muncă nu există decât muncă şi atât. Pasul cadenţat al plutonului, jignirile, ordinele absurde îmi răsună în urechi şi după orele de muncă, nu pot să le uit. Aş vrea să evadez, dar nu pot. Ca să ies din armată ar trebui să plătesc sume colosale. Apoi, armata e, totuşi, viaţa mea. O viaţă pe care alţii caută dinadins să mi-o facă insuportabilă. Simt o sete de rapaos, aş vrea să plec spre un ţărm liniştit. Dar unde? Un asemenea ţărm nu există – sau dacă există e foarte departe… Departe… Privirile îmi cad pe caiet, un registru cumpărat mai demult. Îl deschid. Pagina albă stă înaintea mea ca o chemare. Poate că tocmai pagina aceasta e ţărmul la care jinduiesc… Şi mă apuc să scriu, mă cufund în scris…

Într-un târziu, interiorul încăperii începe să-şi recapete formele. Le văd altfel acum, când m-am întors de pe ţărmul altei lumi, o lume creată de mine. Îmi privesc mâinile, filele registrului acoperit de scrisul meu mărunt. Mă uit la ceas: e patru dimineaţa. Au trecut, aşadar, şase ore de noapte fără să-mi dau seama!

Mă ridic uluit de la masă. Dau ocol încăperii. Sunt tulburat, peste măsură de tulburat. Nu e pentru întâia oară când scriu, dar este, poate, întâia oară când trăiesc atât de intens ceea ce scriu. Am fost, o clipă, stăpânul unei lumi. Am uitat, o clipă, de lumea meschină în care trăiesc.

Îmbrac pufoaica şi-mi trag cizmele încă ude. Mă încing cu cordonul de la fâş. Ies încet din cameră, nu cumva să stric acel miracol. Este ora patru dimineaţa. Pentru mine începe o nouă zi. Străbat din nou cheiul întunecat al Dâmboviţei şi totuşi noaptea nu mi se mai pare pustie – duc în mine o descoperire şi sunt fericit: m-am regăsit, scriind. Mă

pierdusem şi m-am regăsit.

Sunt undeva sus, la cota treizeci. S-a accidentat Diaconu, un dulgher cumsecade pe care, nu ştiu de ce, mulţi îl duşmănesc. Poate fiindcă îşi vede de treaba lui.

Accidentul nu e grav: i-a căzut o scândură pe picior. L-am întins jos pe o pufoaică.

— Nu e nimic, tovarăşe locotenent… Îmi trece până la liberare… Bine că nu m-am lovit mai rău!

— Tovarăşe locotenent! mă aud strigat.

— Ce e Filpişane?

— Vă caută un domn ofiţer.

Văd ochelarii negri ai lui Lupeş şi am o presimţire. Locotenentul-major se apropie de mine:

— Tovarăşe locotenent Pora, sunteţi chemat la comandament… La tovarăşul colonel Matei. Veniţi cu mine!

Îl urmez. Coborâm şi ne îndreptăm spre baraca generalului, în dimineaţa asta a răsărit un soare rece, care-şi aruncă lumina peste noroiul îngheţat. Respiraţia se transformă în fuioare de ceaţă. Intrăm în baraca generalului Bogdan. Baraca e împărţită în două de un culoar îngust. Deschidem prima uşă pe stânga şi mă pomenesc într-un birou larg, cu vreo patru mese şi mai multe dulapuri metalice. La masa din colţ, lângă fereastră, un locotenent-colonel scrie aplecat. Lupeş închide uşa cu grijă, apoi se descoperă şi ia poziţia regulamentară, încruntându-se şi făcându-mi semn din sprâncene să procedez la fel. Apoi tuşeşte uşor şi raportează ca la carte, cu glas potrivit de tare:

— Tovarăşe locotenent-colonel, am executat ordinul dumneavoastră! Vă rog să-mi permiteţi să plec!

Ofiţerul scrie mai departe. Într-un târziu îşi ridică privirile din caiet, se uită pe geam, apoi se scufundă din nou în scris. Are un aer de intelectual şi pare preocupat de ceva foarte important.

Pe masa lui de lucru tronează un portret „de buzunar” al Conducătorului şi câteva volume roşii cu titlul auriu. În sfârşit, îşi ridică privirile din caiet, îşi scoate ochelarii şi catadicseşte să se uite la noi.

— A, scuză-mă tovarăşe Lupeş! Mulţumesc. Eşti liber.

Lupeş dispare. Locotenent-colonelul ia ochelarii de pe masă, şi-i pune pe nas şi mă cercetează. Are o privire pătrunzătoare. Mă simt ca o gânganie sub lupă.

— Dumneata eşti locotenentul Pora Ioan?

— Da, tovarăşe colonel!

Întinde mâna spre un caiet cu coperţi tari, roşii şi-l deschide.

— La compania lui Pascal, nu?

— Da, tovarăşe colonel!

— Dumneata mă cunoşti pe mine?

— Nu, tovarăşe colonel.

— Sunt adjunctul colonelului Mădureanu, secretarul de partid pe Direcţie. Dar asta nu are importanţă. Tovarăşe locotenent, te-am chemat aici pentru nişte… probleme…

— Ordonaţi, tovarăşe colonel!

— Dumneata nu-ţi prea faci datoria, tovarăşe locotenent!

— Am înţeles, tovarăşe colonel!

— Şi nu numai atâta. Îl sfidezi pe comandantul de companie, instigi oamenii să-l bată pe comandantul unităţii. Unde te trezeşti, măi, tovarăşe? Ia spune, ce s-a întâmplat aseară?

— Tovarăşe colonel, raportez: În timp ce aşteptam maşinile să ne ducă la cazarmă, câţiva soldaţi din plutonul meu s-au îmbătat…

— De ce s-au îmbătat? Dumneata de ce eşti pus acolo? Ei, drăcia dracului!…

— …şi au vrut să dea în mine…

— Lasă-mă domnule, cu poveştile! Răspunde-mi de ce s-au îmbătat soldaţii!

În clipa aceea în încăpere intră maiorul Mihail.

— El este? întreabă scurt colonelul Matei, arătându-mă din priviri.

— Da, el este…

— Bine, Mihaile, poţi pleca!

Apoi, către mine:

— Răspunde, dom'le! De ce s-au îmbătat concentraţii? Ce e debandada asta în plutonul tău, locotenente?

— Tovarăşe colonel, am în subordine aproape o sută de concentraţi…

— Şi ce e cu asta, tovarăşe locotenent? Dumneata ştii câţi subordonaţi aveam eu când eram locotenent? Şi nu mişca unul în front! Dacă subordonaţii dumitale se îmbată înseamnă că eşti incapabil, dragă tovarăşe!

Apoi, după o scurtă pauză, studiată:

— Dragă tovarăşe Pora, eu ţi-o spun prieteneşte: armata noastră n-are nevoie de oameni ca dumneata! Onoarea de ofiţer… Ştii dumneata ce e onoarea de ofiţer? Dumneata ai absolvit Institutul militar, nu?

— Da, tovarăşe colonel!

— Şi cum ai ajuns în Bucureşti?

— Am absolvit cu medie mare…

— N-are importanţă, să ştii! Experienţa a demonstrat că de obicei cei consideraţi codaşi în şcoală ies foarte buni ofiţeri. Ajung comandanţi de unităţi şi mari unităţi, generali… Aşa că să nu ne lăudăm decât cu rezultate concrete. Îţi faci planul?

— Da, tovarăşe colonel! L-am depăşit în fiecare lună.

Mă priveşte fix:

— Vorbeşti cam mult. Eu te-am întrebat dacă-ţi faci planul şi atâta tot. Nu stăm la taclale!

— Am înţeles!

— Mda! Uite ce e, tovarăşe locotenent! Nu ştiu dacă-ţi dai seama sau nu. Dumneata, aseară, te-ai dedat la o acţiune gravă, instigând oamenii din pluton să-l bată pe comandantul unităţii…

— Nu este adevărat! Tovarăşe locotenent-colonel…

Pumnul greu al colonelului se abate asupra mesei:

— Lasă vorba, locotenente! Unde te trezeşti aici? Îndemni soldaţii la crimă? Pentru că asta e o crimă, tovarăşe!… Ca atare vei fi judecat frumuşel în Consiliul de onoare şi trecut în rezervă. Avem date că te ocupi cu studiul limbilor străine. Pot să ştiu şi cu în ce scop?

— Mă pregătesc pentru admitere la filologie.

— Mda! Facultate! De-asta nu-ţi făceai treaba la Pantelimon?

— …

— Mda! Tovarăşe Pora, dragă, acum te duci dumneata la pluton şi aştepţi ordinele noastre.

— Am înţeles! Să trăiţi!

Îmi pun şapca pe cap şi ies.

Adun oamenii în holul larg al etajului întâi. Mulţi au fugit deja la masă. Îi încolonez şi cobor cu ei către stadion.

La mica alimentară din malul râpei este coadă. Văd şi mulţi militari, unii concentraţi, alţii în termen, trimişi de şefi să ia pui. „A băgat pui”…

E amiază. Pe stadion, comandamentul unităţii e adunat în păr. Mii de militari aşteaptă în formaţie, de o jumătate de oră, să se adune toată lumea. Semicercul enorm, ale cărui margini se sprijină pe gardurile de sârmă ale fostului stadion, îl are în faţă, la aproximativ cincisprezece metri, pe comandant, însoţit de statul major. Locotenent-colonelul Sârdă Marin are chipul tras şi-şi ţine mâinile la spate, într-o atitudine teatrală. Între el şi masa militarilor, două echipe de civili (mulţi dintre ei ţigani) joacă fotbal. Sunt mereu aceiaşi. Joacă pe bani, aşa că partida e foarte încinsă. Cu mari eforturi, primite cu urlete şi fluierături de către „sportivi”, jocul este întrerupt.

— Începeţi prezenţa! ordona comandantul. Fiţi atenţi, că nişte tovarăşi vor face astăzi verificarea prezenţei. Bob cu bob, om cu om! Iată-i că vin!

O rumoare, un freamăt străbate rândurile.

— Ofiţerii!… Ofiţerii în faţă! strigă cineva. Comandanţii de plutoane, treceţi în faţă!

Apoi alt glas:

— Toată lumea, cu buletinele de identitate în mână! Se verifică fotografiile şi actele.

Îmi număr oamenii: lipsesc doi, unul e în infirmerie, celălalt planton la materiale, sus, în Casă.

Cei care ne verifică sunt ofiţeri de securitate. Au petliţe albastre. Mă întreabă, sec, care-i efectivul control al plutonului, efectivul prezent şi efectivul absent. Răspund la fel de sec. Cei doi îmi iau caietul de prezenţă din mână şi încep verificarea militarilor. Au o dexteritate uimitoare. În aproximativ două minute au terminat. Îmi notează numele. Privirile unuia dintre ei zăbovesc un timp asupra mea. Apoi trec la alt pluton. Eficienţi şi reci.

Treaba durează, totuşi, aproape două ore. Oamenii se frământă în loc, obosiţi şi nemulţumiţi. Încerc să-l întreb pe Pascal ceva, dar îmi face semn să rămân la locul meu. În sfârşit, totul se termină şi cei care ne-au verificat dispar. Un grup de concentraţi începe să vocifereze („Ne e foame!”), dar comandantul se repede la ei şi-i împinge înapoi în rânduri. Apoi se întoarce la locul lui:

— Fiţi atenţi, s-a făcut verificarea oamenilor. Nu aş vrea să mă aflu în pielea comandantului de pluton sau de companie care are oameni lipsă. Deţinem date că militari (atât cei în termen, cât şi cei concentraţi) primesc de la comandanţii lor învoiri şi permisii în afara permisiei legale, care se acordă o dată la patruzeci şi cinci de zile. Tovarăşi comandanţi de plutoane şi companii (lăsaţi vorba acolo, în flancul stâng), nu vă jucaţi cu focul! Eu atâta am avut să vă spun. Împreună cu statul major al unităţii am făcut în noaptea asta un control. E dezastru! Statul major al unităţii a întocmit un plan. De acum înainte, la fiecare adunare cu trupa, la prânz şi seara…

— Şi dimineaţa, tovarăşe colonel! intervine inginerul şef, colonelul Blădulescu, aranjându-şi ca de obicei ochelarii.

— Da. Şi dimineaţa! Fiecare comandant de pluton îmi va prezenta, personal… Ba nu, pe companii! Mi se va prezenta centralizat, pe companii, situaţia cu militarii absenţi. De fapt, situaţia generală: efectivul control, absent şi prezent sub forma următoare: „Eu, subsemnatul X, comandant de pluton, declar pe propria mea răspundere că la data de… orele… situaţia de efective a plutonului pe care îl comand este următoarea” şi scrii situaţia. Jos de tot, îţi treci numele în clar, iniţiala tatălui şi prenumele şi iscăleşti. Sus, în colţul din stingă, treci, tot clar, batalionul, compania şi plutonul.

Intervine căpitanul Chiriţoiu, secretarul de partid pe unitate:

— Măi tovarăşi. Ia, linişte!… Dom’le, sunt unii care am impresia că se joacă cu focul! Cum e posibil, măi, tovarăşi, ca din plutonul tău să lipsească oameni şi tu nici habar să n-ai de treaba asta? Eu vă atrag atenţia în mod destul de serios asupra acestui lucru. Fiţi foarte atenţi, că vă jucaţi cu cariera şi cu viitorul vostru! Vedeţi bine că nu e nimeni de capul lui aici.

Fiecare dă socoteală de ce face şi de cum acţionează. Repet: suntem

la un obiectiv de maximă importanţă. Dom'le, dincolo de fasolea asta pe care o mâncăm, de ciorba asta pe care o băgăm în burtă zilnic, nu mai vedem nimic! S-a lăsat aşa, peste noi, o toropeală… Un dezinteres total. Eu nu vă spun mai multe! Fiţi atenţi, că aţi început să scăpaţi oamenii din mână! Vă deplasaţi acum la masă. În ordine şi pe plutoane – Atenţie, batalionul unu! La ora patru începe şedinţa de partid!

Vârban trece printre noi cu casca alunecată pe spate, în stil mexican, şi împarte nişte bileţele pe care sunt scrise întrebări sau nume de persoane. Întrebări care se vor pune în cadrul şedinţei de partid şi oameni care vor fi propuşi să facă parte din prezidiu, din secretariatul care va întocmi procesul verbal al şedinţei şi alte fleacuri. La ce-or fi folosind toate astea – nu pricep, fiindcă documentele care rămân la dosar se vor întocmi, oricum, mai târziu, după ce sunt ticluite. Ne adunăm în tăcere, ca nişte tâlhari înaintea unui omor. Suntem într-una din sălile de mese, peste tot sunt numai grămezi de veselă murdară şi resturi de mâncare. Intră comandantul şi un reprezentant de la eşalonul superior: maiorul Ţeparu. Secretarul de partid, Vârban, parcă a înnebunit. Aleargă, se zbate, se mai întoarce o dată, fuge la masa prezidiului, dă raportul. În fine, şedinţa începe. Începe cu un raport lung, o litanie care nu se deosebeşte decât prin date şi cifre de cea de luna trecută şi de acum două luni: „Muncim, ne îndeplinim planul, muncim, au existat şi abateri, dar au fost remediate… comuniştii îşi fac datoria… sarcinile ce ne revin nouă din cuvântările tovarăşului comandant suprem…" Din când în când, femeia care dă cu mătura prin sală ne sileşte să ne mutăm scaunele şi e de tot râsul să vezi o asemenea adunare simandicoasă conturbată de un măturoi… Alte femei chicotesc în spate, fără să se ferească, giugiulite de şoferi, dar nu le zice nimeni nimic. Doar Chiriţoiu, din când în când, le mai „uşuie" sau le atrage atenţia, sastisit: „Mai terminaţi, dracului, odată cu măturatul ăsta!". Dar sfârşeşte prin a renunţa şi el.

În sfârşit, raportul lui Vârban s-a terminat. S-a terminat frumos, cu o înşiruire de realizări: beneficiile unităţii se ridică la aproape o sută de milioane de lei. Mă întreb unde se duc aceste beneficii, dacă or fi existând. Privesc în jur şi văd capete plecate în pământ. Sunt şi militari concentraţi – unul a adormit cu capul pe masă, în fundul sălii. Mai bine. Urmează luările de cuvânt. Locotenentul-major Diaconu se arată de acord cu darea de seamă şi planul de măsuri şi raportează că la el în subunitate unii militari stau, din lipsă de materiale şi fiindcă nu are cine să repare macaraua. Prezidiul se apleacă asupra caietelor şi notează.

— Asta e foarte grav! spune reprezentantul eşalonului superior. Aţi luat legătura cu cineva?

— Tovarăşe maior, am raportat inginerului, dar…

— Lasă, dom'le inginerul! Dumneata, personal, ai căutat un mecanic?

— Dar, tovarăşe maior, intervine locotenentul-major Diaconu, nu e de datoria mea să mă ocup de repararea utilajelor. Pentru asta sunt plătiţi civilii…

— Civilii, tovarăşe maior, pleacă din şantier la ora 15.00, intervine şi căpitanul Mărcuceanu, în timp ce noi muncim până la orele 19. Pe ei îi ia cineva la întrebări?

Se iscă agitaţie în sală. „Reprezentantul" zâmbeşte cu înţelegere, cum ai zâmbi unor copii neştiutori.

— Tovarăşi, ce treabă avem noi cu civilii? Dumneavoastră uitaţi că sunteţi militari?

— Ba avem treabă, tovarăşe maior! Fiindcă eu, spune un plutonier-major, aşa cum mă vedeţi, la vârsta mea, am fost bătut de concentraţi… şi stau în ploaie… şi în frig… şi familia e departe… şi n-am voie să merg acasă! Eu iau 3.000 de lei pe lună şi am douăj' de ani de serviciu, pe când un civil, un muncitor necalificat ia şase mii! De unde ia el banii ăştia, tovarăşe colonel, când concentraţii mei nu reuşesc să facă nici măcar indicele de bază? Suntem în echipe mixte, tovarăşe maior, militari şi civili şi vă raportez aici: toată munca o facem noi, militarii. Civilii trag chiulul, mai e un pic şi or să fure tot şantierul acasă (dacă nu l-or fi furat până acum!). Vă raportez (şi nu spun prostii) că acest şantier a fost o mană cerească pentru domnii civili, care n-au niciun interes ca el să se sfârşească, lucrările să se termine, vreau să zic! Puteţi să mai băgaţi alţi o sută de mii de militari pe lângă ăştia douăj' de mii câţi suntem, tot nu se va face nimic!…

— Bine, bine!… surâde împăciuitor Ţeparu.

— Ăsta are gură de plutonier! râde şi comandantul.

— Ia spune, tovarăşe… cu ce alte greutăţi vă confruntaţi?

— Oamenii n-au haine, tovarăşe maior, mâncarea e proastă…

Ceilalţi încep să strige din sală:

— Nu curge apa în Vitan… N-avem căldură… Nu vin maşinile…

Comandantul bate nervos în masă. În sfârşit, gălăgia se potoleşte.

— Stimaţi tovarăşi, începe maiorul Ţeparu. Eu nu contest faptul că pe şantier este greu. Nu! Este foarte greu, ştiu. Dar tocmai de asta se află armata aici! Păi, dacă n-ar fi fost greu, măi, tovarăşi, credeţi dumneavoastră că am fi venit aici?… Dar fiecare am jurat să suportăm privaţiunile serviciului militar. Astea sunt privaţiunile. Aici e un război, să ştiţi şi dumneavoastră. Un război greu! Păi, eu nu înţeleg: era cineva care trăia cu impresia că aici este aşteptat cu flori, cu televizor color în cameră şi cu frigider? Să fim serioşi! Cât despre civili, eu observ cu nelinişte o chestiune: că noi, militarii, suntem din ce în ce mai interesaţi de ce fac civilii, nu de ce facem noi. Nu e bine

şi eu voi raporta acest lucru. Înseamnă că pe undeva am rămas în urmă cu pregătirea noastră politico-ideologică. Ce ne interesează pe noi civilii, măi, tovarăşi? Să ne facem noi întâi treburile noastre, că uite… Ia să se ridice în picioare subofiţerul care a fost prins sustrăgând două conserve de peşte…

Rumoare în sală.

— E de serviciu!

— Vedeţi? Deci cadru, subofiţer, sustrage din hrana…

— N-a sustras, tovarăşe maior! Au căzut din ladă şi au rămas sub bancă, în maşină! spune un subofiţer.

— Cu atât mai grav, e neglijenţă. Dar şi aici reţin tendinţa dumneavoastră către justificări. Chiriţoiule!

— Ordonaţi!

— A ordonat tovarăşul general Bogdan ca soldatul… ăă subofiţerul să fie urgent judecat în Consiliul de onoare!

— Am înţeles! Deja i se întocmeşte dosar!

— Tovarăşe maior, se ridică locotenentul Văcariu, vă rog să-mi permiteţi să raportez adunării faptul că la magazia de materiale de protecţie din Vamă este o tovarăşă magazioneră, Chiru, care jigneşte ofiţerii şi subofiţerii când vin acolo să ia sau să predea materiale de protecţie: ne drăcuie, ne înjură, ne face proşti şi înapoiaţi.

Maiorul Ţeparu dă din cap plictisit, de parcă ar spune: „Ia uite, dom'le, cu ce vine şi ăsta acum, de parcă n-am avea destule pe cap!"

— Oamenii, tovarăşe locotenent, sunt aşa cum sunt! N-avem ce le face. Dar… dacă nu mă-nşel, dumneata eşti cel cu permisia?… Trebuia să fii la arest!

— Nu, tovarăşe maior, pe mine m-a lăsat nevasta, nu mai am la ce mă duce acasă!

— Ai scăpat de o grijă! Te invidiez.

Prezidiul râde ca de o glumă grozavă. Numai în sală nu râde nimeni, fiindcă multe, foarte multe cadre sunt divorţate sau cu familiile existente numai pe hârtie.

— Atenţie, continuă comandantul, cadrele au început să întârzie din învoiri şi permisii.

Reprezentantul eşalonului se întoarce ca ars:

— Cum? În tribunal, dom'le! în Consiliu şi afară! N-am înţeles: îndrăzneşte cineva să întârzie?…

— Tovarăşe maior, intervine un plutonier de companie, a venit iarna şi noi n-am distribuit încă echipamentul gros. Pentru că nu ne-a venit. Iar oamenii cer mănuşi, capişoane, pufoaice…

— O să vină. Să aibă răbdare!…

Şi discuţia curge aşa mai departe, ca o căruţă hârbuită. Se termină târziu şi ne împrăştiem din nou pe şantier.

— Nu uitaţi cotizaţiile! auzim în urma noastră vocea lui Vârban.

Nu. Nu le uităm. Nici n-am putea să le uităm. Dacă stau bine să mă gândesc, doar ele ne mai leagă de partid…

Îmi încolonez oamenii şi plec. Aceeaşi înghesuială oarbă. Aceeaşi agitaţie la ieşire. Urlete. Miile de bocanci bubuind pe puntea grea aruncată peste abis. Mâine o voi lua iar de la capăt.

M-am sculat, ca de obicei, la patru dimineaţa. M-am prezentat la cazarmă. Am încolonat oamenii şi i-am dus pe şantier. Acum, încălţat cu cizmele, cu veston şi centură şi cu cascheta pe cap cobor în staţia Izvor şi iau metroul spre Vitan. Intru în blocul M1. La parter, camera ofiţerului de serviciu. Îl schimb pe locotenentul Văcariu. Iscălesc registrul cu procese verbale.

Locotenentul are chipul tras, ochii încercănaţi. Scoate banderola roşie, murdară, pe care sunt cusute cele trei litere decupate din pânză albă: O.S.U. Rămâne gânditor, privindu-mă cum mi-o pun. Îi întind mâna. Mi-o strânge nehotărât:

— Pora, ştii… diseară e… ultima noapte când mai dorm aici concentraţii din acest ciclu.

— Da, ştiu. Şi?…

— Fugi! Nu sta aici! Uită-te la mine! Aseară au vrut să mă omoare!

Îşi scoate şapca de pe cap şi îmi arată o umflătură oribilă, cu sângele închegat.

Îmi aprind o ţigară. Trag fumul în piept.

— Cu ce te-au lovit?

— Avea unul… un box de fier…

— Concentrat?

— Da…

Măsor odaia: un pat de fier, o masă, un scaun şi un dulap metalic. Privesc pe fereastra cu geam murdar, zăbrelită pe dinafară.

— Şi dacă se întâmplă ceva? Ştii ce înseamnă să fugi din serviciu!

Tace. Îmi cere o ţigară. Şi-o aprinde. Fumăm amândoi tăcuţi, îngânduraţi.

— Când eram elev, urmează el într-un târziu, când eram elev…

Se opreşte, îşi lasă privirile în pământ, fără să-şi ducă mai departe gândul.

— Ai raportat?

— Da! spune el. I-am raportat maiorului Vânătu.

— Şi?

— A zis că nu sunt bun de ofiţer, că nu dau dovadă de tact… că o să fiu pedepsit…

Mă îndrept spre telefon şi ridic receptorul.

— Nu funcţionează! spune Văcariu privindu-mă în ochi. Eu… mă duc pe şantier. Trebuie să completez foile de drum ale oamenilor…

— Bine, Văcariule! Noroc!

— Noroc!

Ne strângem pentru a doua oară mâinile şi ne despărţim… Un timp rămân în încăperea pustie, dar un sentiment apăsător mă izgoneşte afară din bloc. Mă aflu într-un cartier ţigănesc, în apropierea centralei termice din Vitan, ale cărei coşuri uriaşe fumegă leneş. Sunt aici vreo zece sau douăsprezece blocuri de garsoniere în care sunt cazaţi mii şi mii de concentraţi şi militari în termen ai unităţilor care lucrează în Bucureşti. Campusul e înconjurat cu un gard înalt din plasă de sârmă. În jurul blocurilor este o mizerie cumplită: hârtii, gunoaie, sticle, o cantitate imensă de sticle, aruncate peste tot. Acum e linişte. Mă îndrept spre corpul de gardă, aflat în capătul celălalt al blocului. Bat îndelung în uşa încuiată. O cârpă murdară acoperă ferestrele pe dinăuntru, în sfârşit, dincolo de uşă se aude o mişcare şi ceva greu e tras pe beton. Apoi uşa se deschide încet şi în crăpătura ei apare chipul speriat al unui militar în termen:

— Să trăiţi, toa' lent!

— Noroc! Ce faceţi voi aici? Unde e comandantul gărzii?

— Eu sunt, toa'lent!

Alţi soldaţi apar din cele două camere ale capătului de culoar, izolat de restul blocului printr-un perete din tăblii de lemn, groase.

— De ce staţi baricadaţi?

Privesc uşa de la intrare. Pe dinăuntru este sprijinită cu două bănci lungi şi cu o ladă grea de nisip care a fost dată la o parte în momentul venirii mele.

— Păi, ce să facem, toa' lent? Dacă demenţii ăştia… nu te mai poţi înţelege cu ei noaptea. Aseară ştiţi ce a fost aici? Război! Au vrut să-l omoare pe dom' lent care a fost de serviciu.

— Fugi, mă! mă prefac eu.

— Iooi, spune caporalul, clătinând din cap. Dacă eraţi aici aseară… S-au îmbătat, au spart geamurile de la etaj, au aruncat cu bolovani în uşa corpului de gardă şi-au vrut să ne ia armele şi să dea drumul la concentraţii de la arest.

— Dă-mi foaia de stare a gărzii.

— N-avem, toa'lent! Nici ieri n-am avut. Astăzi văd că nici mâncare nu ne-a adus. Ne-or fi uitat, dracului, pe aici, că ne vine să ne luăm lumea în cap.

În momentul acela un strigăt înfiorător se aude din camera de alături, un răget prelung, inuman. Soldaţii se privesc înspăimântaţi. Mă uit întrebător.

— E… un arestat. Aşa urlă de două zile.

— Câţi sunteţi voi aici?

— Suntem zece soldaţi, dar unul e bolnav. Ăştia suntem toată garda…

Îi privesc cu atenţie. Sunt atât de slabi şi prăpădiţi că par nişte elevi

de clasa a cincea îmbrăcaţi în uniformă. Niciunul nu-mi ajunge nici măcar până la umeri. Numai caporalul e ceva mai înfiripat. Îl trag deoparte:

— Caporale, cum aţi fost numiţi voi în gardă?

— Am primit ordin să venim aici, tovarăşe locotenent.

— Mă, sunteţi prăpădiţi rău!

— Apoi de, tovarăşe locotenent, spune el gânditor, înainte era gardă solidă, unu' şi unu', ăi mai solizi, dar am înţeles că a venit ordin să meargă pe şantier, să lucreze, şi să facă de gardă ăştia mai piperniciţi. Numai că uite… nu e uşor.

— Şi cine a dat ordinul ăsta?

— Păi… acum o lună şi ceva au venit nişte tovarăşi ofiţeri de sus… Ehehei, spune soldatul cu părere de rău, ce gardă era aici, tovarăşe locotenent! Erau numai de-ăia de doi metri! Când intrau pe holuri nu mai sufla nimeni, că toţi le-aveau pe-astea cu cafteala. Nu sufla nimeni şi era o ordine!… Mamă, mamă!…

Pe caporal îl îneacă o tuse seacă. Un alt soldat stă chircit pe o bancă, ţinându-se cu mâinile de burtă.

— E bolnav de ulcer, tovarăşe locotenent, îmi spune caporalul, parcă ghicindu-mi întrebarea. Mai avem un bolnav… E în dormitor.

Abia acum bag de seamă că unul dintre soldaţi şchioapătă.

— Tu ce ai?

— De… o căzut o schelă peste mine… Acum trei luni… Era să-mi rupă piciorul.

— Puneţi mâna, măi copii, zic eu, şi faceţi curat aici. Şi pe lângă bloc…

— Facem, tovarăşe locotenent. Dar degeaba…

Exact în clipa aceea răsună impetuos o bătaie în uşă. Un sergent solid şi bucălat, îmbrăcat într-o ţinută militară nouă nouţă (inclusiv bocancii şi centura cu pafta strălucitoare) se apropie grăbit:

— Toa' lent, începe el repede, mi-a ordonat comandantul să vă pun în vedere că în seara asta vine în unitate tovarăşul general-locotenent Ilie Ceauşescu să inspecteze blocurile. Aveţi grija: să fie curăţenie, ordine şi totul în regulă.

— Ia stai un pic! răspund eu. Tu cine eşti?

— Eu? întreabă el cu o mirare atât de mare încât duce şi un deget la piept, arătându-se pe sine, de parcă aş fi făcut o greşeală.

— Da. Tu!

— Da' ce treabă aveţi dumneavoastră cu mine, toa' lent? Ce vă interesează pe dumneavoastră cine sunt? Sunt de la infirmerie…

Zâmbeşte strâmb, dispreţuitor. Bocănii noi îi scârţâie şi un miros puternic de parfum se răspândeşte în jurul lui.

— Eu atât am avut să vă spun. Restul faceţi ce ştiţi, toa' lent!

Apoi se întoarce furios către comandantul gărzii:

— Ioane, de ce n-aţi adus, mă, mâncarea la bolnavi de dimineaţă? Moşule, să nu-ţi pară cu regret!

Se întoarce şi pleacă fără să salute, de parcă nici n-aş fi fost acolo. Când iese pe uşă se apleacă, să nu se lovească de pragul de sus.

— Cine e ăsta?

— Ei, oftează soldatul cu subînţeles. E… infirmier de-al doctorului Biolan. Aşa au unii, pile…

— Deschideţi arestul! Câţi arestaţi aveţi?

— Vreo… zece…

Cineva aduce o legătură cu chei care nu vor să se potrivească în lacăt. Răgetul de dincolo de uşă se repetă şi mai înfricoşător. Soldaţii din gardă, chinuindu-se să deschidă uşa grea par pigmeii gata să tragă zăvorul gigantic dincolo de care un necunoscut King-Kong se pregăteşte să năvălească peste ei… În sfârşit, pătrundem în arest. Este o încăpere întunecată, cu fereastra acoperită cu foi groase de tablă. Pe dinafară are zăbrele groase. Uşa este dublată cu gratii. În încăperea de patru pe trei nu e niciun mobilier. Într-o atmosferă de promiscuitate stau întinşi pe jos vreo şase oameni, culcaţi pe vestoane aşternute direct pe podea. Cineva apasă pe un întrerupător şi un bec bolnav se aprinde sus, în tavan, iluminând acel loc de penitenţă.

— Drepţi! strigă un soldat.

Sunt, mai toţi, militari concentraţi. Figuri lombroziene, feţe nebărbierite, ochi stinşi. Mizerie.

— Dă-mi foaia de arest! şoptesc eu.

— N-au foi, toa' lent! Sunt băgaţi aşa! îmi suflă caporalul.

Trec prin faţa lor.

— Numele!

— Stanciu Gheorghe

— Pentru ce ai ajuns aici?

— Am întârziat din permisie…

— Cât?

— Zece zile.

— Eşti căsătorit?

— Nu. Am fost…

— Cine te-a băgat la arest?

— Comandantul de pluton, mânca-i-aş p… lui! Da'şi când oi ieşi de aici!…

— Lasă vorba, soldat Stanciu!

— Ce vorbă să las, toa' lent? Ce vorbă? Mai bine să ne dea drumul! Ce, pentru c-am întârziat din permisie…

Trec prin faţa altui concentrat:

— Tu de ce eşti aici?

— Am… Tot aşa… am întârziat din învoire.

— Cât?

— Două luni şi zece zile.

Ceilalţi pufnesc în râs. Îi iau la rând. Doi sunt militari în termen. Au dezertat. Două săptămâni. Pe chipurile lor nu se citeşte decât o imensă mirare: pentru atâta lucru să fie arestaţi?

Părăsesc camera de arest şi ies în curte, îndreptându-mă gânditor către camera ofiţerului de serviciu. Oare oamenii ăştia să fie atât de naivi şi să nu ştie că ceea ce au făcut ei se cheamă dezertare? Ba ştiu. Ştiu foarte bine că asta reprezintă una dintre cele mai grave abateri. Atunci, pentru Dumnezeu, ce se întâmplă? Fiindcă se întâmplă ceva! Oamenii aceştia simt prezenţa unui curent subteran, care-i cheamă spre anarhie şi spre ură.

Stau în faţa blocului şi privesc absent strada. O „Dacie" trage în faţa porţii şi claxonează îndelung. E condusă de o blondă frumoasă. Lângă ea stă alta. Sunt tinere. Una din ele coboară. Are un exploziv decolteu şi o minijupă aproape indecentă. Cea din maşină claxonează iar, lung. Cea de afară se apleacă şi-i spune chicotind:

— Fă, nebuno, taci dracului, că e unu de-ăsta în curte…

— Şi ce dacă? spune cealaltă tare. Dacă le face scârbă băieţilor, l-a luat mama dracului, cu cizme cu tot. Îmi plăteşte şi telefonul pe care i-l dau lui tata…

De dinapoia mea se aud paşi puternici lovind caldarâmul. Mă întorc şi îl văd pe sergentul de adineauri, în aceeaşi ţinută impecabilă, cu încă un coleg, îmbrăcat la fel.

Mă observă, dar nu mă salută. Trec pe lângă mine ca pe lângă un obiect. Fetele îi primesc cu urale. Urcă. Maşina dispare.

O iau încet către infirmerie. Urc scările. Bat îndelung şi în cele din urmă uşa se crapă. Dinăuntru se aude muzică. Fără bonetă pe cap şi cu ţigara în colţul gurii, un sergent (la infirmerie, acum observ, toţi soldaţii sunt… sergenţi) mă priveşte cu ochii mijiţi.

— Aveţi nevoie de ceva?

— Da, să controlez infirmeria.

Încerc să intru, dar soldatul (observ şi al doilea lucru: toţi soldaţii de la infirmerie sunt nişte zdrahoni buni să participe la luptele de box) mă împinge cu pieptul înapoi:

— Staţi puţin, toa' lent! Ce să controlaţi?

— Sunt ofiţer de serviciu pe unitate şi vreau să verific prezenţa…

— Fugiţi de-aici, toa' lent! Ia auzi, bă, frate, să controleze! adaugă el plictisit, întorcându-se către alt sergent, apărut nu ştiu de unde.

— Are aprobare de la medicul-şef? întreabă noul venit.

— Aveţi, dom'le, aprobare? Altfel nu putem să vă lăsăm să intraţi!

Cobor încet treptele. Uşa se închide şi în urma mea aud chiuitele soldaţilor.

Se apropie amiaza. Urc în blocuri. Deschid uşile dormitoarelor; o mulţime de concentraţi dorm. Unii fumează pe hol.

— Nu lucraţi, măi? Nu v-aţi dus la lucru?

Răspunsuri evazive, scărpinături în cap. Nu lucrează. Bineînţeles că nu lucrează. Unii stau aşa de la începutul concentrării. Dumnezeu ştie cu ce se ocupă. Cert este că primesc salariul întreg.

Cobor la camera ofiţerului de serviciu, deschid geanta şi-mi scot cărţile. Mă cufund în lectură… Într-un târziu, mă uit la ceas. Doamne, Dumnezeule! Când a trecut timpul? Undeva, departe, se aud parcă motoarele autobuzelor. Dar nu, e prea devreme. De-abia de pe la opt şi jumătate încolo încep să vină.

Îmi aranjez uniforma, strâng lucrurile de pe masă, le bag în geantă şi ies în curte. Toată partea care dă spre şosea s-a umplut de ţigani şi ţigănci cu sacoşe pline cu băutură şi ţigări… Unii dintre ei vorbesc liniştiţi cu nişte miliţieni care apoi dispar.

Apare maşina unităţii şi din ea coboară comandantul şi câţiva ofiţeri superiori: locotenent-colonelul Matei, maiorul Vânătu şi alţi doi locotenenţi-colonei de la alte unităţi cazate în Vitan. Îi dau raportul comandantului. Colonelul Sârdă e nervos.

— Probleme? întreabă el. E ordine? Vezi că în noaptea asta precis se îmbată. Ştii care sunt atribuţiunile… adică sarcina principală a ofiţerului de serviciu?

— Ştiu, tovarăşe colonel!

— ?…

— Să acţionez în aşa fel încât să împiedic, împreună cu ceilalţi ofiţeri, ca ţiganii să distribuie alcool militarilor.

— Da! Dar energic, măi! Şi diseară, control la sânge în camere!

— Am înţeles!

Două autobuze pline cu militari concentraţi au venit deja şi primul val se repede la ţiganii înşiraţi pe marginea străzii sau răspândiţi în interiorul cazărmii (unii sar gardul râzând şi ochii le lucesc pe feţele negre). Începe bătălia de fiecare zi. Căpitanul Păduraru, locotenenţii-majori Gheorghe, Şancu, Diaconu, căpitanul Pascal se reped asupra ţigăncilor, încercând să le alunge. Se iscă certuri, scandaluri. Sticlele se sparg cu zgomot. Ofiţerii de la Grupa de coordonare strigă la noi să fim mai „activi”.

Un colonel gras mă ia de mânecă:

— Băi, tovarăşe, ce păzeşti? Te dau de pământ acuma de nu te vezi! Nu vezi că ţi-au intrat ţiganii în bloc?

Ţigăncile îi înjură pe ofiţeri, îşi ridică fustele sau îi scuipă în faţă. Îşi iau sacoşa şi se mută ceva mai încolo. Sticlele trec repede în mâinile concentraţilor, care le înşfacă avizi. Colonelul Sârdă reuşeşte să pună mâna pe o asemenea sticlă, luând un concentrat de piept şi cerându-i legitimaţia. Sticla este spartă pe loc. Puradeii se strecoară în această viermuială, aducând noi mărfuri, pachete cu ţigări şi băutură. Vorbesc cu toţii ţigăneşte. Mă apropii de un ţigan înalt, cu mustăţi mari, care

vinde „Carpaţi”. Încerc să-i iau ţigările, dar concentraţii încep să protesteze. Ţiganii atâta aşteaptă: „HUO! HUO APEVEUL!”

În înghesuiala care se iscă simt o palmă izbindu-mă peste ceafă şi cascheta îmi cade în noroi. Cineva îi dă cu şutul, râzând, şi alţii o trimit mai departe, ca pe o minge. „Huo armata! Huo apeveul!” Reuşesc să-mi ridic cascheta din noroi înainte de a fi călcată în picioare şi ruptă cu totul. Ochii ţiganilor sclipesc cruciş. Mulţi dintre ei se retrag; marfa a fost vândută în totalitate, în depărtare, comandantul se agită dând din mâini:

— Ofiţerii, la intrările blocului! Ofiţerul de serviciu! Ofiţerul de serviciu! Repede!

O iau la fugă spre intrarea în bloc. Regulamentul spune că trebuie să controlez toţi oamenii care intră în bloc şi să le reţin sticlele cu băutură. Dar aşa ceva e imposibil! Dacă aş face-o ar însemna să termin treaba în vreo două ore, adică pe la unsprezece noaptea. În al doilea rând, este cu neputinţă să-i iei concentratului sticla cu băutură, pentru că el nu ţi-o dă de bunăvoie şi ceilalţi, grăbiţi să intre, încep să vocifereze, ori o pasează, peste capul tău, celor care au intrat deja şi care o duc sus fără să poţi face nimic. Este peste poate să execuţi un asemenea ordin de unul singur. Pentru aşa ceva nici toată garda nu ar fi de ajuns. Tot ce realizez e să fiu din nou fluierat şi batjocorit. Concentraţii mă dau la o parte şi intră de-a valma. Mă retrag în camera ofiţerului de serviciu. Comandantul şi toţi ceilalţi ofiţeri superiori veniţi de la grupă (Grupa de coordonare) au dispărut. Îmi spăl cascheta de noroi în chiuvetă. Becul din tavan luceşte stins. Pun şapca spălată pe caloriferul rece. Nu mai am alta. De doi ani nu am mai primit niciun fel de echipament. „Nu e la depozit!” Maşinal, deschid micul registru de pe masă: „Ofiţerul de serviciu va lua toate măsurile pentru alungarea din împrejurimile cazărmii a ţiganilor care vând concentraţilor alcool şi nu va permite nici unui concentrat să introducă în camere nicio sticlă cu băutură; alungarea ţiganilor se va face cu tact şi fără violenţă, prin convingere verbală.” Este ordinal generalului-locotenent inginer Bogdan. Aşadar… alungarea ţiganilor se va face de către ofiţerul de serviciu cu tact şi fără violenţă!

Privesc pe calorifer şapca mea udă, boţită, cu cozorocul plesnit, şapca mea de ofiţer în care bişniţarii au dat cu şutul şi mă cuprinde o mânie surdă, o ruşine fără margini, un sentiment ucigător de neputinţă… Prin tavan răzbat lovituri grele, de parcă cineva ar bate sus cu un mai de plumb, căutând să spargă placa de beton. Sub fereastra mea, aruncate de la etaj, cad, spărgându-se sec, sticle goale. Tot blocul răsună de cântece ungureşti şi româneşti. Ies pe hol. Undeva, sus, se aud chiote puternice şi ceva plesneşte cu un zgomot de grenadă. Pe scări, câţiva oameni în izmene stau tremurând de frig, îngrămădiţi unii în alţii, ca oile.

— Ce e mă, fraţilor, cu voi aici? Nu vă culcaţi?

— D'apoi ce, putem dormi, toa' lent? Duceţi-vă şi dumneavoastră să vedeţi ce fac nebunii pe sus.

Urc încet la etajul întâi. Concentraţi morţi de beţi zac pe culoar. Nu se vede nicăieri niciun ofiţer. Se vorbeşte ungureşte peste tot. Soldaţii urinează pe pereţi. Un ungur uriaş cu mustăţi lungi, pleoştite, se apropie de mine, mă fixează cu nişte ochi plini de sânge şi se descheie în faţa mea la pantaloni. În toate camerele se joacă ceardaş şi duşumelele pârâie sub tălpi. Paturile au fost scoase pe coridor. Fumul din camere e gros de-l tai cu cuţitul. La multe ferestre geamurile au fost sparte. Din când în când răsună zbierete şi chiote animalice: HAI, LIBERAREE! Vederea mea îi aţâtă şi produce efectul unei mâini de paie uscate aruncate pe o vatră de jăratec. În ochi le luceşte ura. Pe unele paturi din hol, în porţiunile întunecate, ca şi în grupurile sociale, stau întinşi oameni – singurii, poate, într-adevăr treji: sunt homosexualii care gem şi suspină. Ca într-o halucinantă scenă de Goya văd în semiumbră săruturi hidoase, mângâieri monstruoase. Trec mai departe. Orgia e generală, a cuprins parcă întregul bloc. Dar şi din blocurile alăturate răsună aceleaşi cântece – când ies pe balcon, le aud în noapte. Un oltean, la etajul doi, a lovit, beat fiind, cu pumnul în geamul uşii de la intrare şi zace pe jos, într-o baltă de urină şi sânge, cu mâna înfăşurată într-un prosop. Când mă vede, mă înjură. Apoi îmi cere o ţigară. Mă opresc şi îi dau una. O ia, o fărâmiţează în mâna sănătoasă şi mi-o aruncă în obraz, după care cade pe spate, înapoi, în balta de urină. La etajele trei şi patru situaţia este aceeaşi. Parcă tot ce este mai rău şi mai putred s-a adunat aici.

Sunt aici fermenţi şi resturi neasimilate, corpuri hidoase, exsudând puroaie infecte, contaminatoare, pe care armata nu le mai poate vindeca, fiindcă nu mai există, de mult, niciun remediu. E o boală incurabilă, un beteşug vechi, care a crescut an de an, cusururi ascunse, dospite ca un aluat cu ştiinţa cârmuitorilor noştri, pe care nu-i interesează decât suirea pe un scaun cât mai înalt. E aici o lume hâdă, scârboasă. Un singur lucru mai poate vindeca această lume: focul. În jurul meu e un urlet general, amestecat cu icnituri de vomă şi crize de nebunie. Oamenii aleargă ca smintiţii, goi puşcă pe holuri, urmăriţi de alţii, cu cuţitele în mâini, şi deodată încep să râd. Pământul, cerul nu mai au pentru mine niciun sens. Râd ca ieşit din minţi, fără să mă pot stăpâni. Lângă mine se opreşte un furios care strigă tare, privindu-mă crunt: „Holgoş-te!" dar eu mă rezem de zid şi râd cu convulsii, mă sufoc de atâta râs şi plec ţinându-mă de pereţi. Mă opresc târziu, în celălalt capăt al holului. În mine urcă o durere nesfârşită. Mă întorc.

Calc cu cizmele peste cioburi de sticlă, trec prin bălţi de urină. Se joacă ceardaş acum în tot blocul şi chiote demenţiale răsună peste tot. Şi deodată, doi militari concentraţi, aflaţi în faţa unei uşi, mă salută.

Mă opresc şi salut şi eu automat. Mă apropii de ei, privindu-i atent. Ochii le sunt limpezi. Îşi lasă mâinile încet pe lângă corp şi iau poziţia drepţi. Ne aflăm undeva pe la etajul trei, iar ei păzesc o uşă. Pun mâna pe clanţă. Şovăi. Dinăuntru nu se aude nimic. Cei doi nu fac nicio mişcare, stau încremeniţi ca două statui. Deschid şi intru.

În camera strâmtă sunt adunaţi peste treizeci de oameni, îmbrăcaţi cu toţii în salopete militare. O parte din ei sunt îngenuncheaţi, iar cei care nu au mai putut să îngenuncheze stau în picioare-pe lângă paturi, cu faţa către fundul încăperii, unde un om ţine o carte în mână. Sunt cu toţii descoperiţi şi am pentru o clipă senzaţia stranie că am pătruns într-o altă lume. La intrarea mea se ridică în picioare cu toţii, dar eu rostesc automat: „Continuaţi". E o slujbă aici, întru naşterea Domnului sau în întâmpinarea ei.

O clipă se lasă o linişte adâncă. Apoi, oamenii îngenunchează din nou şi bărbatul cu cartea în mână întoarce fila şi continuă să citească rar, cu o plăcută voce de bariton:

— „Lumina luminează în întuneric şi întunericul n-a biruit-o. A venit un om trimis de Dumnezeu: numele lui era Ioan…"

Bărbatul se opreşte din citit. Privirile noastre se întâlnesc, peste capetele oamenilor. E linişte şi-mi dau seama că mă cheamă Ioan. O forţă mai presus de puterea mea mă învinge şi ochii mi se umplu de lacrimi. Bărbatul reia:

— Slavă Ţie, Doamne Dumnezeule al nostru, al cărui Cuvânt s-a făcut trup şi a locuit printre noi, plin de har şi de adevăr! Slavă Ţie!

— Amin! răspund cu toţii.

— El a venit, continuă să citească bărbatul, ca martor, ca să mărturisească despre Lumină…

Şi predica merge mai departe. Omul vorbeşte rar şi cuvintele lui îmi cad în suflet ca nişte picuri de linişte mult dorită. Nu ştiu cât rămân aşa. Lucruri necunoscute se înfăţişează minţii mele şi inima mea le primeşte fără să şovăie.

Sunt pradă unor sentimente contradictorii: să rămân sau să plec? Asta e o slujbă baptistă şi dacă am fost văzut intrând s-ar putea să am necazuri. Fiindcă în armată credinţa e la fel de prigonită ca în vremea celor dintâi creştini. Pe de altă parte, îmi aduc aminte de anii când eram copil şi mergeam la biserică în fiecare duminică. Mă hotărăsc să rămân. Din când în când oamenii se ridică în picioare. Bărbatul cu cartea în mână vorbeşte minunat. Lângă mine îşi face apariţia un concentrat din plutonul meu, Cristea Gheorghe din Alba Iulia, şi chipul lui surâzător mă linişteşte. Afară se aude un zgomot de geam spart şi tresar.

— Gheorghe! şoptesc eu, după ce se termină tot, spune-i bărbatului care vorbeşte că-i mulţumesc!

— Rămâneţi, dom' lent! Nu ieşiţi afară! E prăpăd! Dumnezeu îşi

bate joc de cei răi şi pedepseşte acum! Nu plecaţi!

— Trebuie, Cristea! Mă cheamă datoria mea de soldat.

Ies. Cobor scările. Undeva, la parter, se aud înjurături groaznice. În faţa camerei ofiţerului de serviciu sunt adunaţi câţiva beţivi. Intru. Patru dintre ei (doi români şi doi unguri) năvălesc după mine, închid uşa şi o blochează. Observându-i atent, îmi dau seama că sunt numai pe jumătate beţi. Unul dintre ei este cel care pe holul de la etajul întâi s-a descheiat la pantaloni în faţa mea. Respiră greu, cu o ură mocnită, bestială.

— Ce doriţi? îi întreb.

Unul dintre agresori îmi pune mâna în piept şi mă forţează să mă aşez pe scaun. Altul îmi ia geanta şi aruncă pe jos cărţile, caietele, tot ce este înăuntru. Apoi o azvârle într-un colţ.

— Tu… ofiţer. Tu citeşti! spune unul într-o românească stricată, băgându-mi sub priviri o telegramă pe care nu se mai vedea scris nimic. Tu imediat dai la toate militari concentrate drum noaptea ăsta acasă!

— La ce companie sunteţi? întreb.

— Cum, se vâră altul în mine, tu ofiţer nu ştie compania la noi?

— Ai, ai, ai! clatină din cap cei doi unguri care ţin uşa blocată, râzând batjocoritor.

— Bine, spun eu, dar cum credeţi voi că am eu puterea să dau drumul la două mii de concentraţi acum? Şi cum credeţi că pot eu să vă cunosc pe toţi?

Pumnul greu al luduşanului cade ca trăsnetul pe tăblia mesei:

— Holgoş-te! Dumnezeii mamei tale de hotnog! Dai drumul la noi! Şi acum mergi cu noi şi liberăm la gardă toţi arestaţii. Acum! bate el din picior.

Mă ridic brusc de pe scaun:

— Vă atrag atenţia că aţi întrecut măsura! Nu pot face ce-mi cereţi! N-am căderea să fac aşa ceva…

Un pumn greu îmi explodează în creier şi mă aruncă în perete; curios, în clipa aceea nu simt durerea. Unul dintre ungurii de la uşă se aruncă asupra mea şi-mi repede un al doilea pumn năpraznic în bărbie. Mă prăvălesc peste masă şi, de acolo, jos. Cineva sare pe mine cu picioarele. Apoi simt cum sunt lovit cu bocancii, în stomac. Şi din nou sunt luat pe sus şi aşezat pe scaunul de la masă. Am sânge pe mâini şi din ochi îmi curg lacrimi. Sunt fără niciun fel de apărare. Simt că mă înăbuş, tuşesc şi scuip un cheag de sânge.

— De ce tu scuipat în faţa noastră? Ce, tu jigneşti la noi?…

— Veţi răspunde, articulez eu, pentru tot ce faceţi veţi răspunde…

— Taci, tu! urlă unul dintre unguri. Nu vorbeşti… Când vrem noi vorbeşte la tine!

Mă apucă de gulerul vestonului şi trage atât de tare, că stofa se rupe

cu un pârâit. O palmă grea mă izbeşte peste faţă. Şi încă una. Acum văd ca prin ceaţă. Unul din ei se apropie de mine şi mă scuipă în faţă. Apoi, brusc, scoate cuţitul. Mă gândesc că voi muri şi, totuşi, acest gând nu mă înspăimântă. Cel cu cuţitul se apropie de mine rânjind. În clipa aceea, uşa zăvorâtă pe dinăuntru, izbită cu putere de cineva din afară se deschide de perete şi yala zboară până la picioarele mele. Îl văd pe Cornel Silaghi din Arad (prosteşte, îmi vine în minte adresa lui: strada Heţg, nr. 1) repezindu-se dintr-un salt la cel care se pregăteşte să mă lovească cu şişul. Îl apucă de braţ şi i-l răsuceşte la spate. Arma cade pe podea. Intră în fugă alţi doi militari, îi recunosc: sunt cei doi care stăteau de pază în faţa camerei unde se ţinea slujba baptistă. Nu ştiu cum au aflat că am nevoie de ajutor. În încăpere se poartă discuţii răstite pe ungureşte. Este ora trei şi jumătate, aproape patru. Le mulţumesc lui Silaghi şi celor care au venit să mă ajute. Acum furtuna s-a potolit. Rămân un timp singur.

Mă spăl de sânge. Faţa îmi este zdrobită. Uniforma, ruptă. Adun cu greu cele două bucăţi ale vestonului şi le cos (am la mine ac şi aţă). Mă doare înfiorător tot trupul.

Ies din bloc. În sfârşit, s-a făcut linişte. În blocurile militare. Fiindcă în casele cartierului ţigănesc de peste drum urlă fără încetare muzica, se aud chiote ca la nuntă. Maşini mici vin şi pleacă. Melodii ţigăneşti se împletesc în aer. Sunt suite boxe şi pe case. Da. Ţiganii petrec! Noapte de noapte, zi de zi. Ţiganii petrec…

O „Dacie” se apropie încet, hoţeşte şi opreşte lângă gardul unităţii. Rămâne un timp cu luminile stinse. Apoi portiera se deschide încetişor şi din ea coboară o siluetă înaltă. Este un ofiţer. Mă târâi înapoi, spre camera ofiţerului de serviciu. Maiorul Mihail intră în cameră. A fost mutat de curând în Grupa operativă, ca recunoaştere a energiei de care dă dovadă.

— Dumneata nu ştii să dai raportul? mă întreabă el.

— Tovarăşe… maior… permiteţi…

— Răspunde, dom’le, la ce te-am întrebat! urlă el deodată.

Dar urletele nu mă mai sperie.

— Tovarăşe locotenent, ce e, dom’le, cu dezordinea asta? Unde te trezeşti, băi, tovarăşe! Dumneata ştii ce se petrece pe sus? Sau habar n-ai că eşti ofiţer de serviciu? Ia suflă în fiolă.

Scoate din buzunar o fiolă. Suflu în ea. O examinează atent şi o bagă în buzunar.

— Mda! Se pare că nu eşti băut.

— M-au bătut concentraţii, tovarăşe maior! Au vrut să mă omoare! Uitaţi-vă la mine!…

— Hai, dom’le, fii serios! Păi ce, tu eşti mămăligă? Nu ştii să dai?

Îl văd cum urcă repede pe scări. Se întoarce peste zece minute, foc şi pară:

— Ascultă, tovarăşe! Dacă sunteţi incapabili faceţi, neică, raport şi cereţi trecerea în rezervă! Ce e, bă, deşteptule, pe sus? Tu ştii în ce hal este blocul? Şi oamenii? Tu ştii că unul s-a tăiat grav la mână? Unde e, mă, grija voastră faţă de om şi de bunurile unităţii? Locotenente, dacă n-ai să plăteşti tot blocul ăsta să nu-mi mai spui mie pe nume! ’raţi ai dracului de puturoşi! Dormiţi toată noaptea! Mâncaţi pâinea partidului degeaba.

Se luminează de ziuă. Încep să vină membrii Grupei operative. Apare locotenent-colonelul Matei – lucru de mirare, pentru că el nu prea vine aşa de dimineaţă. Îi raportez ce am păţit. Mă ascultă cu atenţie şi-şi notează din când în când în carnetul roşu.

— Dragă, am vorbit şi cu Mihail. Ceea ce raportezi dumneata e un lucru destul de grav. Dă-mi voie, totuşi, să-mi exprim anumite rezerve. Datoria dumitale, din câte ştiu, ca ofiţer de serviciu, este să nu laşi oamenii să introducă băuturi alcoolice în cazarmă. Dacă oamenii erau băuţi înseamnă că dumneata nu ţi-ai făcut datoria! Este sau nu este?…

— Este, tovarăşe colonel!

— Vezi? Şi apoi, dragă Pora, mai e o problemă: tactul, dragă! Ofiţerul trebuie să dea dovadă de tact! De foarte mult tact! Să vorbeşti cu oamenii, să-i lămureşti – să ştii că aceşti concentraţi sunt totuşi nişte oameni minunaţi, înţeleg, domnule, de cuvânt şi, dacă ştii să le vorbeşti, să pătrunzi în sufletul lor, te ascultă. Vezi, tocmai în asta constă valoarea şi profesionalismul ofiţerului. Onoarea lui! Ştii dumneata ce e onoarea de ofiţer?…

— Să ştii, mie îmi pare rău, dar… ceva nu se leagă! Preferabil ar fi nici să nu audă tovarăşul general Bogdan. Şi aşa e foarte tracasat. Dacă-ţi spun, nu mă crezi: a vrut să renunţe şi la programul de somn obligatoriu (dânsul, ca general, are între orele 13–16 program de somn), dar am insistat noi, consiliul politic: nu se poate, tovarăşe general, dumneavoastră nu vă gândiţi la sănătatea dumneavoastră? De dumneavoastră depinde soarta a zece mii de oameni şi Casa Republicii… mă rog. Deci, vezi tu, dragă Pora, toţi ne confruntăm cu probleme deosebite, dar, cum spuneam, tact, foarte mult tact!

Maiorul Mihail apare ca un leu.

— Tovarăşe Mihail, intervine Matei, eu propun să-i dăm drumul pentru astăzi acasă. Numai astăzi…

— Nu, tovarăşe colonel! Să meargă în şantier! Să-şi vadă de treaba lui! Şi pentru faptul că a făcut un serviciu mizerabil îl reprogramăm să repete serviciul!

Apoi, întorcându-se spre mine:

— Te prezinţi cu plutonul în şantier. Adică vii mai târziu, după ce dai în primire!

— Tovarăşe maior, articulez eu cu greu, am haina ruptă, sunt lovit. Dau în primire la ora nouă. Atunci îmi vine schimbul. Gândiţi-vă: cum

merg eu în metrou, prin oraş…

— Termină, dom'le, cu văicărelile! Uite, te iau eu la nouă cu maşina. Iar diseară, pe întuneric, nu te vede nimeni.

— Am înţeles!

Îmi vuieşte capul şi am, cred, febră. Pun ordine în camera ofiţerului de serviciu. Cos pentru a doua oară haina, dar mi se termină aţa şi rămâne aşa, cusută doar pe jumătate. La ora nouă predau serviciul şi la nouă şi zece urc în maşina maiorului Mihail.

— Şi cum dracu' te bătură ăştia? Ce dracu' sunteţi aşa proşti? Bă, parcă nici n-aţi avea sânge în voi. Şi pe prostălău' ăla de Văcariu la fel…

— N-aveam ce să mai fac, tovarăşe maior…

Smuceşte volanul brusc, cu gesturi nervoase:

— Lasă-mă, dom'le-n pace! Sunteţi nişte muieri!. Asta sunteţi! Mai umblaţi şi cu minciuni! Auzi: „M-au bătut concentraţii". Şi mai vrei să te şi cred…

O luăm în jos, spre staţia de metrou Mihai Bravu. Trecem prin faţa Abatorului. Ajungem în Piaţa Unirii. O luăm la dreapta, spre Universitate. Nu înţeleg… Şi deodată, brusc, maiorul trage maşina la capătul tramvaiului, în Piaţa Sfintu Gheorghe.

— Pora, îmi vorbeşte maiorul cu o blândeţe neobişnuită, eu am o problemă de rezolvat pe aici… Uite, acu' mi-am adus aminte… Te las aici şi o iei pe jos. Şantierul e aproape…

— Tovarăşe maior, mă trimiteţi sigur la arest! Vă rog mult, nu mă lăsaţi aici! Tot centrul e înţesat de patrule militare, nu fac nici zece paşi şi m-au şi înhăţat. Ştiţi bine că astea sunt locurile în care n-avem voie nici civili să mergem!

— Hai, dom'le, fii serios, nu păţeşti nimic!

— Tovarăşe maior, mă prinde patrula şi trec în rezervă…

— Hai, bă, dă-te jos când îţi spun…

Mă împinge din maşină şi mă lasă pe trotuar. Înţeleg acum. Înţeleg…

Înţeleg multe, domnule maior! Înţeleg atât de multe că nu voi mai pune niciodată întrebări…

Scot repede haina de pe mine şi cravata de la gât. Iau şapca ponosită de pe cap, fac totul pachet şi-l vâr sub braţ. Mă deschei la primii doi nasturi de la cămaşă. E un frig cumplit – peste câteva zile va fi Anul Nou. Dar sunt învăţat cu frigul. Undeva, departe, pe cealaltă parte a străzii, mişună patrulele militare. Dacă nu te uiţi atent nu le vezi. Sau îţi dai seama prea târziu.

O iau grăbit, pe jos, către Piaţa Unirii. În fiecare moment mă aştept să mă bată cineva pe umăr şi să-mi ceară legitimaţia. Evit, în ultimul moment, o patrulă. Ajung în piaţă. Traversez. Ies în bulevardul Victoria Socialismului. Văd şantierul. Ajung la poartă. Prezint

legitimaţia şi portarul, un plutonier militar care mă cunoaşte, mă întreabă mirat:

— Ce-aţi păţit, tovarăşe l'ent?

— Nimic, spun eu, nimic…

Arunc o privire spre baraca generalului: maşina maiorului Mihail e acolo. O privesc şi trec mai departe.

Aproape o săptămână s-a lucrat la repararea blocurilor distruse în mod barbar de către concentraţii care s-au „liberat". Maiorul Mihail s-a ţinut de cuvânt: de Anul Nou am fost de serviciu. A fost cel mai frumos serviciu pe care l-am făcut vreodată. Blocul era pustiu – toată lumea era plecată. Chiar şi cadrele. Stam şi priveam pe geam cum ningea. Aş fi rămas aşa de serviciu o eternitate.

La 18 ianuarie am primit noile cicluri de concentraţi. S-au schimbat apoi batalioanele: batalionul 1 a devenit batalionul 2, batalionul 2 a devenit batalionul 1. Din „raţiuni superioare". Nu ştiu cum o să fie cu batalionul 3. Mi s-a repartizat un pluton de concentraţi. Apoi mi-a fost luat şi mi-au fost daţi alţii. A urmat după aceea o vânzoleală teribilă: schimbându-se denumirea batalioanelor, militarii cazaţi în blocul M1 au trebuit să se mute cu tot cazarmamentul în blocul M2, cei din M2 s-au mutat în locul lor, în M1. Cei din M3 s-au mutat şi ei nu ştiu unde. Trei zile a fost tot un du-te vino: oameni cu paturi în spinare, cu cearceafuri, perne, cuiere, dulapuri, au tot cărat înjurând că-şi pierd vremea de pomană. Dar de-abia s-au instalat, că a venit alt ordin: se trece la vechea organizare! Bineînţeles, s-a refăcut în sens invers toată munca. După trei săptămâni de asemenea mişcări, începe lucrul.

De la Pascal sunt mutat la compania căpitanului Mărcuceanu. Nu-mi pare rău de Pascal, ci de comandanţii de plutoane, cu care mă obişnuisem. În noua companie îi cunosc pe locotenentul Văcariu şi pe locotenentul-major Moise Viorel, un foarte de treabă vânător de munte. Mai sunt doi infanterişti, căpitanul Purice şi locotenentul Lucian, un băiat simpatic, cu mustaţă, brunet. Am insistat să nu mai lucrez la brigada 1 Teatrul Naţional, dar nu s-a putut.

Plutonul mi-a fost împărţit în trei: o grupă lucrează la brigada 1 Teatrul Naţional, la inginerul Mădureanu, o grupă la brigada a 2-a, la inginerul Iliescu şi grupele trei şi patru la brigada 9, la inginerul Traian Bujboi, care e pe post de… maistru.

Materialul uman care vine în unităţi este sub orice critică. Sunt concentraţi oameni cu tare ereditare, goi de suflet şi de minte, pungaşi şi haimanale adunate de prin toate cotloanele, foşti puşcăriaşi, toate resturile umane pe care întreprinderile nu le mai pot valorifica. Meseriaşi cu categoriile 5 şi 6 specială nu se pricep la nimic, lăcătuşi cu ifose, maiştrii lăcătuşi chiar habar n-au cum se pune o broască la uşă sau cum arată cheia de 19. Le cer actele doveditoare ale calificării

şi mi le arată: au acte în regulă. La muncă, însă, dau din colţ în colţ, pentru că nu ştiu să facă nimic. Sunt escroci care şi-au luat categoriile prin ameninţări şi şantaje. Unul dintre ei (un bărbat de treizeci şi unu de ani, foarte frumos, ce-i drept) mi-a spus sincer că era amantul nevestei unui inginer – şef de secţie la întreprinderea unde lucra. Era maistru fierar-betonist şi avea nişte mâini cu degete lungi, fine. Săptămânal îşi făcea manichiura. Toată viaţa lui muncise la birou, deşi nu avea decât şapte clase primare. Cât a stat în pluton la mine nu a ieşit din dormitor – primea aproape şase mii de lei lunar, de două ori salariul meu de locotenent. Altul mi-a mărturisit cinstit cât îl costase calificarea: douăsprezece vedre de ţuică şi cam tot atâţia curcani… Cu calificări însuşite fraudulos, aceşti şarlatani trăiesc de pe urma celor care muncesc cinstit! Căci există, desigur, în fiecare pluton, un plafon minim de pregătire profesională, altfel n-am putea lucra.

Una din calamităţile care bântuie pe şantier e alcoolul. Decretul 400 interzice consumul lui în unităţile de muncă (iar şantierul pe care lucrăm noi e o unitate de muncă, şi încă una cu regim special). Cu toate acestea se bea. Se bea năprasnic, se bea pe schelă ori lângă varniţă, la masă, în dormitoare, ziua şi noaptea. Se bea pe timp de vară sau pe timp de iarnă. Pe şantier sau în afara şantierului, în Vitan, la dormitoare, sunt găsiţi oameni morţi lângă sticlele de băutură. Nu-i nimic de făcut! Alcoolul se cumpără la intrarea în Vitan, de la ţigani.

Nu numai că se munceşte în dorul lelii, dar se fură enorm de pe şantier. Se scurg în afară valori de sute de mii de lei zilnic: ciment, ipsos, aracet, instalaţii. Concentraţii sunt folosiţi în acest scop de către civili. În urma atitudinii slugarnice a comandanţilor şi a şefilor de state majore de lagăre, comandanţii de plutoane şi companii au fost puşi în subordinea inginerilor şi a maiştrilor civili (ba uneori chiar şi a şefilor de echipă) care ne retează toate legăturile directe cu subunităţile, interpunându-se între acestea şi noi, atribuindu-şi prerogativele de comandă şi înlăturându-ne. Militarii în termen şi concentraţii nu mai vin la comandantul de pluton atunci când au nevoie de învoiri şi permisii: aranjează treaba cu şeful de echipă şi cu maiştrii şi dispar zile întregi, aducând la venire carne, ouă, cafea, ţigări, palincă sau plătind, pur şi simplu, cu bani. Pe toată perioada cât respectivii concentraţi lipsesc sunt pontaţi ca prezenţi de către… noi, comandanţii de plutoane. Pare incredibil, dar este perfect explicabil. Să zicem că în plutonul pe care îl comand lipsesc cinci oameni, pe care i-a învoit maistrul. Dacă protestez şi refuz să-i pontez ca prezenţi nu-mi îndeplinesc planul, la ore lucrate, care mi s-a fixat. Neîndeplinindu-mi planul, afectez planul de lucru al companiei. Aceasta, neîndeplinindu-şi planul, afectează planul la ore al batalionului, care este o parte a planului unităţii. La nivel de unitate încep, în sens invers, întrebările: de ce batalionul X nu şi-a făcut

planul? Sistemul acţionează orbeşte şi atrage după sine pedepse grave care se vor repercuta, în ultimă instanţă, asupra… mea. În eventualitatea unor cercetări eu n-am nicio dovadă concretă că maistrul a învoit oamenii. Voi fi luat imediat în discuţia organului de partid, voi primi sancţiuni, voi fi trimis la arest şi mi se vor tăia zilele de lucru şi banii din retribuţie. Oamenii din pluton se vor revolta pentru că le stric „ploile", iar şeful brigăzii (care primeşte şi el ceva din toată afacerea) va avea grijă ca viaţa mea să devină în scurt timp un iad. Pe de altă parte, le fac rău comandantului de companie şi comandantului de batalion, cărora n-o să le fie bine şi care mă vor acuza de incapacitate. Nu mai există de mult o disciplină. Numai pedepse, de care trebuie să ştii să te fereşti. Fenomenul mitei şi al minciunii s-a întins cu viteza unei explozii, a devenit atât de obişnuit încât mă pomenesc cu concentraţi care vin după o săptămână de absenţă şi-mi umplu buzunarele cu pachete de ţigări Kent sau cu bani, lucru care mă scârbeşte. Dar într-o lume de hoţi este o nebunie să strigi „prindeţi hoţul".

Cobor încet coasta care duce către stadion. Militarii sunt la adunare. E o fierbere nemaipomenită.

— Pora, spune căpitanul Mărcuceanu, fă repede prezenţa la pluton şi trimite-mi-o! Se controlează plutoanele!

Comand alinierea. Număr oamenii. Sunt foarte mulţi absenţi. Învoiţi de şefii punctelor de lucru, bineînţeles. Cu o inconştienţă vecină cu nebunia completez hârtia cu situaţia zilnică. „Declar pe propria mea răspundere că pe ziua de… ora 12 nu am niciun absent nemotivat în formaţie." Şi iscălesc.

Mii de soldaţi concentraţi au format semicercul uriaş de pe stadion. În faţa lor, pe terenul rămas gol, civilii joacă fotbal. Un şut năprasnic face ca mingea să-l lovească pe comandant, pe colonelul Sârdă, aruncându-i şapca pe jos. O ridică repede şi o pune pe cap. În clipa aceea, venind dinspre comandant, apare căpitanul Mărcuceanu. În momentul când intră pe terenul de joc, aflat între statul major şi formaţia celor două mii de militari, jucătorii şi spectatorii civili încep să şuiere, cu degetele în gură. Un ţigan de pe teren ia mingea sub braţ şi începe să urle de departe:

— Alo, băi, şapcă! Şăpcălie!… Dă-te bă, de pe teren, băga-mi-aş…

Căpitanul se opreşte, dar fluierăturile se înteţesc. Alb ca varul, căpitanul ajunge în sfârşit la noi.

— Aţi văzut, mă? ne întreabă el.

N-avem timp să-i răspundem că ne atrage atenţia altă scenă: cu mingea sub braţ, ţiganul se apropie în chiloţii lui jegoşi de statul major:

— Domnule colonel, nu puteţi şi dumneavoastră să vă găsiţi alt loc

de adunare sau măcar să vă daţi zece metri înapoi? Ne încurcaţi, zău!

Cu o reacţie uimitoare, colonelul Sârdă vine către noi:

— Atenţiune! Toată lumea zece paşi înapoi, până la gard!

Ţiganul, cu braţul drept ridicat, insistă să ne dăm şi mai mult înapoi. Ne conformăm. „Spectatorii", mulţumiţi, s-au aşezat în sfârşit jos. Comandantul şi cei câţiva ofiţeri din statul major se apropie de noi.

— Aş vrea să vă atrag atenţia în mod foarte serios! În ultimul timp au murit foarte mulţi soldaţi concentraţi. Doi electricieni s-au dus la un grup electrogen şi, neştiind să umble cu el, fiindcă erau meseriaşi proşti, s-au electrocutat. Au murit pe loc. Tovarăşul ministru Milea a dispus trecerea imediată în rezervă a locotenentului care comanda plutonul! Păcat de ofiţer, că era tânăr.

— Anul trecut terminase şcoala! îl chema Sorinescu. T. Adaugă colonelul inginer Blădulescu. Păcat de el! N-a fost ofiţer decât patru luni!

— Să ştiţi, continuă comandantul, că înainte de a lua această hotărâre, tovarăşul ministru s-a sfătuit cu generali, le-a cerut părerea! Atragem atenţia ofiţerilor că tovarăşii generali nu numai că au aprobat întru totul măsura luată de tovarăşul ministru, dar au susţinut ca locotenentul să fie acţionat în judecată şi să plătească pensie familiilor victimelor! Pentru că nu armata e vinovată, ci el, că nu şi-a făcut datoria!

Intervine căpitanul Chiriţoiu, secretarul de partid:

— Atunci când s-a făcut cercetarea, ofiţerului i s-a cerut caietul de comandant de pluton. Doi colonei au fost. Atât i-au spus: dă-ne caietul dumitale de comandant de pluton şi arată-ne unde ai pus oamenii să semneze că au luat la cunoştinţă de faptul că n-au voie să umble la grupurile electrogene. Ofiţerul n-avea în tabel iscăliturile lor de luare la cunoştinţă. Asta a fost! Fiţi foarte atenţi, toţi ofiţerii! Încă o dată vă spun: au fost trecuţi în rezervă, pe ansamblul economiei naţionale, zeci de ofiţeri (poate sute) şi subofiţeri pentru asemenea neglijenţe.

Continuă colonelul Blădulescu:

— Ieri dimineaţă au fost prinşi în oraş de către patrulă doi concentraţi din plutonul locotenentului Butnaru şi alţi doi din plutonul sergentului-major Fătu Ştefan. Soldaţii sunt în formaţie?

Se produce o vânzoleală. Mulţimea oamenilor se apleacă într-o parte şi în alta ca un lan de spice în bătaia vântului.

— Da! Da! Suntem aici!

— Bine. Din ordinul tovarăşului general Bogdan, cei doi comandanţi de plutoane şi comandanţii companiilor au fost băgaţi la arest. Au fost pedepsiţi, de asemenea, cu arest alţi patru comandanţi de plutoane pentru că nu au reuşit să suprime beţia în plutonul lor. Începând cu data de astăzi, orice ofiţer sau subofiţer care întârzie pentru a doua

oară la program este judecat, băgat în Consiliul de onoare şi trecut în rezervă! Orice ofiţer care nu va fi în măsură ca în decurs de cinci minute să aducă înaintea comandantului un concentrat din directa lui subordine va fi trecut în rezervă!

— Băgat la arest, tovarăşe colonel! adaugă cu jumătate de gură Chiriţoiu.

— Sigur… întâi băgat la arest… Apoi consiliu, rezervă!

Un maior tânăr şi zvelt pe care nu-l cunoaştem se apropie cu pas felin şi discută îndelung cu comandantul. Apoi se întoarce spre noi:

— Atenţiune! Vin direct de la şedinţa cu tovarăşul general Bogdan. Reţineţi următoarele:

1) Ofiţerul este direct răspunzător de cantitatea şi calitatea lucrărilor de pe şantier. Toţi comandanţii de plutoane, indiferent de grad, se subordonează maistrului civil la care lucrează plutonul, iar în lipsa acestuia, înlocuitorului său.

2) Orice civil care vede un ofiţer părăsind locul de muncă este obligat să anunţe superiorii ofiţerului şi să dea indicaţii suplimentare în legătură cu faptele constatate. Cu subofiţerii la fel.

3) Pentru preîntâmpinarea discuţiilor sterile se interzice cu desăvârşire ofiţerului să aibă birou sau baracă. Locul ofiţerului este pe placă sau pe schelă, acolo unde-i munceşte plutonul. Valabil şi pentru subofiţeri. Comandanţii de plutoane de orice grad nu au în atribuţiunile lor urmărirea civililor. Să fim lămuriţi: ăştia au treburile lor, nu ne privesc pe noi.

4) Comandantul de pluton este direct răspunzător de abaterile disciplinare ale militarilor şi de accidente. Este obligat, totodată, să asigure subordonaţilor front de muncă în aşa fel încât aceştia să-şi poată încasa drepturile la sfârşitul lunii, neştirbite.

5) Toate problemele care nu au legătură cu şantierul sunt considerate personale (inclusiv cele familiale). A le rezolva înaintea problemelor de serviciu constituie abatere de la linia politică a partidului. Diseară, tovarăşul general Bogdan vrea să vadă plutoanele! Acum treceţi şi iscăliţi că aţi luat la cunoştinţă de ordinul pe care vi l-am citit.

Unul după altul, lung şir de penitenţă, mergem să iscălim. În două rânduri mingea „sportivilor” nimereşte în cel care ţine tabelul. Iscălim că am luat la cunoştinţă şi ne retragem. Nu cu tristeţe, nu cu furie. Şi nici cu deznădejde. Nici cu ruşinea celor care capitulează nemaiputând apăra o poziţie de neapărat, ci cu oboseala celui care pune pe butucul rotund capul care-i va fi despărţit de trup. Este o trădare mârşavă a condiţiei de cadru militar, o îngenunchere în noroi, o terfelire a ideii de ofiţer.

— Atenţiune! Adunarea pe subunităţi! Toţi militarii (inclusiv comandanţii de plutoane şi companii) vor fi înmatriculaţi. Matricola

se poartă la vedere, neacoperită, în aşa fel încât să se observe de departe.

Sunt trei comisii care se ocupă cu aşa ceva. Un dispozitiv special, impregnat cu tuş negru, este apăsat pe pieptul nostru, deasupra buzunarului stâng. În urma aplicării lui, pe bluză rămâne un chenar mare, negru, în care este scris cu litere mari: „M.Ap.N." şi sub această inscripţie un număr cu cifre ceva mai mici. Concentraţii sunt liberi să plece după ce se execută operaţiunea. Cadrele rămân pe loc. Echipa specială ajunge în zona noastră.

— Numele dumitale!

— Lenţ Vasile.

— Stai drept şi umflă pieptul!

Plutonierul-adjutant apasă tare dispozitivul pe pieptul ofiţerului de căi ferate. Întorc capul, ca să nu văd. Îmi vine rândul. Îmi rostesc numele răspicat, fără să aştept să fiu întrebat. Îl rostesc mecanic, o dată, de două ori. Cineva mă apucă strâns de umeri şi simt aşezându-mi-se pe piept dispozitivul. O apăsare tare şi dureroasă, de o clipă, asemeni unei însemnări cu fierul roşu. Ţin dinţii încleştaţi, ca să nu urlu.

— M.Ap.N., trei mii patru sute cincizeci şi şapte! Pora Ioan! trece colonelul meticulos în registru.

Acum toate cadrele unităţii sunt adunate lângă gardul de sârmă împletită.

— Uite ce frumos le şade! spune „ceistul" unităţii.

Nu comentează nimeni. Mulţi ofiţeri ţin privirile în pământ. Alţii privesc pe cer mişcarea norilor.

— Stimaţi tovarăşi!

„Ceistul" devine serios:

— S-a luat această măsură în scopul unei mai bune organizări a muncii pe şantier. Ceea ce vă rog este să nu se interpreteze. Are cineva ceva de raportat?…

Nu. N-are nimeni nimic de raportat. În îndelungaţii ani de umilinţă ne-am deprins să fim calmi şi răbdători. Când ai fost înjosit de o mie de ori, ce mai contează o jignire în plus? De la colonelul Drăghici, secretarul de partid al şcolii, căruia-i era scârbă să dea mâna cu noi, la colonelul Dăscălescu, care bătea, la I.O.R., în Bucureşti, comandanţii de plutoane, sau de la maiorul Gureşan care descălţa cadrele şi le punea să umble în ciorapi pe platoul unităţii, în faţa soldaţilor, fiindcă nu aveau ciorapi „regulamentari", am deprins tăcerea, perseverenţa de a privi în pământ, obişnuinţa de a înghiţi grosolănii. Datorită lor am reuşit să-mi înfrânez pornirile pătimaşe ale sufletului şi trupului şi mi-am format simţul egalităţii socialiste, am preţuit tactul de a nu mă impune, obligaţia de a răspunde „Am înţeles!" şi „Ordonaţi", sârguinţa în a conspecta cuvântările „geniale" care apar în „Scânteia",

tenacitatea în a vota la şedinţele de partid. Tot de la ei am învăţat că nu sunt de neînlocuit. Nu, n-am nimic de raportat, tovarăşe maior! Mulţumesc cerului că ne-a dat asemenea comandanţi pricepuţi care ne înmatriculează din prea multă grijă pentru ordine. Da… Mulţumim ministrului! Mulţumim comandantului suprem!

— Liber!…

Mâncăm în tăcere. Trebuie să mâncăm.

Mănânc. Fără poftă. Sunt sătul de viaţă, obosit. Este o neghiobie să nu-ţi mai propui niciun scop. Şi totuşi, noi nu mai avem niciun scop. Suntem folosiţi pentru un scop. Dar acela nu e al nostru. Ordinele care vin nu ne mai mobilizează de mult, pur şi simplu se năpustesc asupra noastră ca nişte păsări de pradă. Nu mai avem niciun ragaz, nicio clipă a noastră.

Ne ridicăm de la masă şi ne îndreptăm către şantier. Urc pe schele. Oamenii mei muncesc în corpul B1, în corpurile C3 şi A. Sus, chiar pe colţul stâng, la ultimul nivel, cobor din „alimac" (liftul exterior). E frig. Mă îndrept spre baracă. Intru. Un miros de carne prăjită îmi gâdilă nările. La mese sunt aşezaţi inginerii Radu şi Jelescu. Unul din ei se întoarce spre mine:

— Bă, tu chiar nu vezi că mâncăm aici?

— Ba da! Poftă bună!

— Păi, băi, tăticu', când mănâncă doi ingineri, ieşi afară bă, că eu fac alergie când văd kaki, nu ştiu… mă apucă aşa…

Mă ridic şi ies. Afară mă întâlnesc cu un şef de echipă.

— Tovarăşe locotenent, vă cheamă inginerul Iliescu.

— Unde?

— Jos, în baraca lui.

Intru în alimac, cuşca de fier începe să coboare încet şi după un minut se opreşte cu un pocnet sec.

Baraca inginerului Iliescu este la vreo sută de metri de şantier, în rândul de barăci care dublează gardul păzit de santinele, la marginea şantierului. Alături este un chioşc de unde poţi cumpăra, din când în când, marmeladă la borcan sau ţigări.

Inginerul Iliescu este un om slab, cu ochi reci, ca de peşte. Stă la masă şi fumează. Îmi face semn să mă aşez. Şi fumează în continuare, privind prin fereastra barăcii.

— Tu ce grad ai? aud într-un târziu.

— Locotenent, domnule inginer. N-am însemne de grad… n-am mai primit…

— Nu vorbi neîntrebat!

Şi continuă să fumeze. Apoi, într-un târziu, stinge ţigara în scrumiera de pe masă.

— Unde e ăla, mare, care e şeful vostru…

— …

— Ăla înalt… Are o geantă…

— Căpitanul Mărcuceanu?

— Da!

— Păi… E pe-aici prin şantier.

— Fiţi atenţi, stimabililor! Eu n-am făcut nicio zi de armată şi în general mi-e scârbă de culoarea kaki! Nu cunosc gradele, dar vă recunosc după… (face un gest în jurul capului) după mutre…

Se ridică de la masă şi se îndreaptă spre fereastră, aprinzându-şi o nouă ţigară.

— Armata, stimabile, se întoarce el spre mine, aruncând fumul pe nas, este o instituţie parazitară. Eu nu pot suferi acest lucru. Ca atare, începând de mâine, mătăluţă şi toţi purtătorii de şapcă vă prezentaţi la mine ca să vă dau de lucru. Pentru că nu mai merge aşa… LIBER!…

Partea a treia

Afară ninge sporadic. Deşi e frig, noroiul refuză să îngheţe. Sunt în corpul C3. Într-un subsol, la cota -9, inginerul Traian Bujgoi mi-a repartizat o cameră. În încăpere nu există decât o masă şi o bancă, improvizate din scânduri adunate de pe şantier. Uşa e şi ea improvizată, sudată grosolan. Am făcut rost de un lacăt şi o încui seara când plec. Aici îşi lasă oamenii uneltele, după terminarea lucrului (roabe, cazmale, lopeţi) şi e singura justificare că am, în sfârşit, „un birou". În „birou" suflă un curent ucigător şi, deşi nu e nimic de mâncare, şobolanii se plimbă printre picioarele mele. M-am obişnuit cu ei.

Aerul e umed, nesănătos, străbătut de un curent care aduce cu el duhoare de excremente. În această porţiune de subsol, în labirintul de coridoare şi încăperi oamenii îşi fac nevoile. Cel mai cumplit nu e însă mirosul otrăvitor, ci curentul. Seara îmi simt picioarele anchilozate.

Sus, deasupra noastră, mare fierbere. Se pregăteşte VIZITA. Este sâmbătă şi în fiecare sâmbătă vine să vadă şantierul cuplul prezidenţial.

Ies şi eu din încăperea mea. Pe holul întunecos nu se vede nimic. Găsesc, în sfârşit, o geană de lumină. Urc pe scara îngustă de fier. Tot şantierul, cât vezi cu ochii, e cuprins de agitaţie. Colonei îmbrăcaţi „la patru ace" sau în salopetă şi cu căşti albe pe cap aleargă înnebuniţi, ducând din când în când la gură aparate de emisie-recepţie. Maşinile, toate, sunt oprite. Trupa (militari în termen şi concentraţi) mânuie de zor târnurile. Unii cară gunoiul cu roabele şi tomberoanele. Toţi militarii care fac treaba asta sunt îmbrăcaţi în surtucele portocalii cu dungi albe pe care le poartă ţiganii de la salubritatea Capitalei. Maiorul Dicu, şeful securităţii Casei Republicii, îmbrăcat civil, îi zoreşte:

— Daţi-i mai repede, fir-aţi ai dracului să fiţi!

Un subofiţer împinge o roabă de gunoi şi este cât pe-aici să o scape peste parapet. Jos, lângă şantier, în lumina soarelui de dimineaţă se văd lucind mai multe maşini negre. Sunt autoturisme de lux, atât de bine întreţinute că par nişte bijuterii. Lângă un grup masiv de militari (inclusiv subofiţeri şi locoteneţi) care mătură cu sârg, ministrul apărării, generalul-colonel Milea Vasile, generalul Guşe, generalul Ilie Ceauşescu stau cu mâinile la spate şi privesc cu atenţie faţada clădirii.

Deodată aud în stânga nişte ţistuituri. Întorc privirile şi-l văd, ascuns după un container plin cu geamuri, pe locotenent-colonelul Matei. Stă ghemuit şi parcă se fereşte să nu fie descoperit.

— Pst! Pst! Vino-ncoa, locotenent!

— Ordonaţi, tovarăşe colonel!

— Apleacă-te! Aşa… Tocmai vin de la o şedinţă fulger a Consiliului Politic Superior. Transmite la toate cadrele militare următoarele instrucţiuni: când tovarăşul Nicolae Ceauşescu, comandantul suprem, sau tovarăşa Elena Ceauşescu ne fac deosebita cinste să se oprească la vreun punct de lucru la care lucrează militari, comandantul de pluton strigă tare (dar nu prea tare) „ATENŢIUNE!”, ia poziţia de drepţi, se întoarce cu faţa către tovarăşul comandant suprem şi salută. Rămâne în această poziţie până când tovarăşul comandant suprem pleacă. Transmite la toţi ceilalţi comandanţi de plutoane. Discret!

Mă îndepărtez. Când întorc capul îl văd pe locotenent-colonelul Matei strecurându-se printre containere, cu „mersul piticului”. Încerc să trec printre două coloane când, deodată, o mână se lasă pe umărul meu:

— Unde te duci, măi, tovarăşe?

— Tovarăşe căpitan, raportez: am primit ordin din partea tovarăşului locotenent-colonel Matei să transmit comandanţilor de plutoane că atunci cânt apare tovarăşul Nicolae Ceauşescu, comandantul de pluton strigă. ATENŢIUNE” şi salută…

— Nţ! Sunt căpitanul Şoşu şi tocmai acum vin de la o şedinţă a C.P.S. Transmite mai departe: când tovarăşul Nicolae Ceauşescu face armatei deosebita cinste de a privi la un pluton de militari care muncesc, militarii nu se vor opri din lucru, iar ofiţerul va lucra în continuare şi el, alături de militari, fără să dea semne că-l vede pe tovarăşul comandant suprem – vor fi absorbiţi cu totul de munca lor. Transmite-i asta şi lui tovarăşu’ colonel Matei, ca să ştie.

— Am înţeles, tovarăşe căpitan!

Figura scheletică a căpitanulului dispare printre coloane. Mă întorc, zăpăcit, şi tai platoul.

— Tovarăşe locotenent!

— Ordonaţi, tovarăşe locotenent-colonel!

— Sunt locotenent-colonelul Nichita…

Locotenent-colonelul, în vârstă de peste 50 de ani, răsuflă greu, obosit, abia îşi trage sufletul.

— Te-am văzut… că vorbeai cu căpitanul Şoşu… Fugi repede şi spune-i că s-au primit alte instrucţiuni din partea… Biroului Politic… Oamenii lucrează, dar ofiţerul sau subofiţerul salută… când tovarăşul Nicolae Ceauşescu… ne face deosebita cinste…

— Să privească nişte militari lucrând! Am înţeles, tovarăşe colonel!

— Aşa!… Aşa!… Du-te!… Stai!…

Locotenent-colonelul rămâne cu mâna ridicată în aer, cu ochii zgâiţi într-o anume direcţie, de unde se vede venind spre noi cu pas ferm un colonel tânăr, plesnind de sănătate, cu obrajii raşi la sânge.

— Stai aici! ordonă bătrânul locotenet-colonel. Uite-l pe colonelul Mădureanu, secretarul de partid pe Direcţie. S-a schimbat ordinul,

tovarăşe colonel?

— Da, dom'le!

— Ofiţerul nu mai salută?

— Ce salut, dom'le? Ce salut? S-a făcut ministrul foc! Şi pe bună dreptate! Fiţi atenţi! Se schimbă tot! Când apare comandantul suprem toţi militarii se ascund! Să nu se vadă picior de militar! Luaţi legătura cu comandanţii de unităţi! Să intre, dracului, prin găuri, pe sub pământ, nu ştiu! E clar? Să dispară toţi militarii! Să nu vadă tovarăşul Ceauşescu picior de militar! Ordinul ministrului!

De-a lungul bulevardului, pe mijlocul căruia s-au dezlănţuit jocurile de apă fulgerând în lumina rece a soarelui de dimineaţă, o coloană lungă de maşini negre şi-a făcut apariţia, îndreptându-se leneş către şantier.

— Vine!

Colonelul sare în sus ca muşcat de şarpe şi dispare în fugă. Pe tot şantierul se văd mase de militari fugind ca nişte turme speriate de capre, mânate de la spate de păstori zeloşi.

Civilii mănâncă seminţe şi râd dispreţuitor. Concentraţii, gâfiind ca animalele, sunt închişi repede la parter, în camerele cu balcon. Sunt foarte aproape de grupul generalilor. Ministrul (acum pot să-l văd foarte bine: un om solid, nu prea înalt, cu chip buhăit) îi face semn unui colonel, îi şopteşte ceva la ureche. Câţiva generali aflaţi în preajmă dau aprobatori din cap. Colonelul transmite ordine şi în curând peste tot se strigă: „Să nu apară militari la ferestre sau pe balcoane! Îndepărtaţi mlitarii de la ferestre şi ascundeţi-i! Sunt murdari, fac impresie proastă!"

Din spatele macaralei după care stăm ascunşi câţiva ofiţeri şi subofiţeri vedem totul ca-n palmă. O mulţime de colonei şi ofiţeri superiori stau pe vine, pitiţi printre containere sau pe după diferite utilaje. Maiorii Vânătu şi Cercel s-au vârât într-un container mare de gunoi. Comandanţii de unităţi stau ascunşi pe după barăci şi fac semne disperate când vreun militar scoate capul din ascunzătoare.

În sfârşit, Ceauşescu apare pe placă. Este însoţit de Elena Ceauşescu şi de o mulţime de civili bine îmbrăcaţi. Ceauşescu este un om scund, foarte scund, poartă o şapcă de culoarea cafelei cu lapte şi un costum închis la culoare. Haina e descheiată, iar el se opreşte din când în când, punând mâinile în şolduri. Chipul scofilcit îi este acoperit cu pete mari de culoare întunecată şi ochii îi lucesc straniu. În ciuda faptului că e bătrân, Ceauşescu merge repede de tot, are gesturi rapide, priveşte iscoditor în jur.

Se apropie de o masă largă pe care se găseşte macheta Casei Republicii şi arată ceva clătinând din cap. Elena este, într-adevăr, foarte bătrână, cu o figură îngheţată şi numai când râde capătă, cât de cât, un aspect uman. El nu râde niciodată. Face gesturi mânioase,

priveşte în sus, dându-se un pas înapoi, se învârte în jurul mesei. Toţi cei aflaţi în jurul lui se poartă cu o slugărnicie dezgustătoare.

Alaiul dispare în Casă, urcând scările spre intrarea principală. Şi timpul începe să treacă greu, înnebunitor de greu. Limbile ceasului parcă nu se mişcă. Trece o oră, apoi două, apoi trei. Lucrul pe şantier s-a oprit demult şi ai impresia că vizita prezidenţială nu e nimic altceva decât o comisie care a venit să ancheteze cauzele care au provocat aici un mare dezastru. Îmi e frig şi mă dor picioarele, stau pe după macara de aproape trei ore. E trecut de 15.00. Civilii au plecat demult acasă, încă de pe la ora unsprezece (doar e sâmbătă!), n-au mai rămas decât inginerii şi şefii de brigăzi. Deodată, un suspin imens de uşurare se ridică în aer: maşinile negre se pun în mişcare. În sfârşit, coloana prezidenţială pleacă. Vizita a luat sfârşit. Ne vom aduna acum să facem bilanţul pe plutoane, pe companii, pe batalioane. Apoi se va aduna unitatea şi ne va vorbi comandantul. Toate astea vor dura cel puţin o oră. După aceea trupa va intra la masă. La cinci ne vom sui în autobuze şi vom pleca în Vitan, unde avem program administrativ. Comandanţii de plutoane şi companii, fiind zi de sâmbătă, au un program mai lejer – sunt liberi să plece acasă la orele 19, după ce soldaţii termină programul administrativ.

Astăzi este duminică. Dintre civili, singurii care vin la lucru sunt maiştrii sau, ici-colo, câte un inginer. Şi asta numai fiindcă vin militarii. De lucrat, nu se lucrează nimic. Oamenii stau întinşi pe caloriferele uriaşe, pe scânduri ori pe cartoane şi joacă ţintar. În caz de control sau de VIZITĂ se ascund. Dar, de obicei, duminica şefii sunt puţini, controalele rare. Trec pe o hârtie toţi militarii „prezenţi”, deşi n-au venit la lucru decât doi şi duc hârtia la inginerul Blădulescu. O înregistrează plictisit. Mă întreabă cum mă cheamă şi de la ce subunitate sunt. Apoi îmi spune că „sunt liber”. Intru în subsol şi scot cărţile. Se apropie examenul de admitere. Sunt convins că n-am nicio şansă. Şi totuşi… învăţ. În tot subsolul nu se aude niciun zgomot, în afara dinţilor mei clănţănind de frig. Şi brusc, lumina se stinge. Îmi strâng lucrurile pe întuneric, încui uşa în urma mea şi ies, ca dintr-un mormânt, afară. Pe şantier e frig şi nu se vede nicio mişcare.

Săptămâna trecută, în „şedinţa restrânsă” cu ofiţerii, o comisie de procurori militari ne-a prelucrat cu privire la optica asupra „ordinii, disciplinei şi onoarei militare” în unităţile din economia naţională, aşa cum se văd ele „de sus”. Procurorii ne-au comunicat că ministrul este hotărât să termine cu indisciplina pe şantierele militare şi că va proceda la o amplă trecere în rezervă a ofiţerilor inferiori, principalii factori de indisciplină. Noi le-am răspuns că militarii concentraţi încalcă disciplina cu premeditare, că nu avem, faţă de ei, niciun mijloc de constrângere, că am rămas numai pe hârtie în fruntea plutoanelor,

care în realitate sunt comandate de civili. Nu-i de mirare că plutoanele refuză în masă să execute ordinele şi că ofiţerii inferiori sunt bătuţi, umiliţi.

— N-am venit să discutăm asemenea lucruri, ne răspunde procurorul. Totul trebuie rezolvat cu tact. Şi ne mai spune că, la cel mai înalt nivel, s-a hotărât ca pe şantier să nu fie pedepsit niciun concentrat sau militar în termen şi că este interzis să li se taie ore soldaţilor (nu însă şi cadrelor).

Pentru a ne da o pildă de „tact" procurorul colonel ne-a povestit cum în staţia de autobuz s-a apropiat de el un soldat care l-a salutat şi i-a spus: „Tovarăşe colonel, sunt soldatul X, vă rog să-mi scoateţi şi mie p… din pantaloni ca să mă piş".

— Altul în locul meu ar fi făcut poate tămbălău, dar eu, adaugă colonelul, mi-am spus că nu cadrează cu onoarea de ofiţer să mă cert cu soldatul, aşa că m-am suit în autobuz…

Adunarea se termină penibil. Ne e ruşine să ne privim unii pe alţii. În timp ce ne îndreptăm spre şantier aud în urma mea vocea căpitanului Păduraru:

— Pora, te cheamă tov. Colonel Blădulescu.

Mă duc la colonelul Blădulescu.

— Tu ai făcut, îmi zice aranjându-şi ochelarii şi cotrobăind prin servietă, un raport cum că te-au bătut doi militari concentraţi?

— Da.

— Ai martori?

— Am, domnule colonel!

— Mda…

Scoate o foaie de hârtie din servietă. Îmi recunosc raportul:

— Truţă Iosif şi Lupu Ion, de la căpitanul Păduraru, nu? Ăştia te-au bătut?

— Da, tovarăşe colonel!

— Dar, măi… Pora… uite ce declară ei… că nu e adevărat… că nu ţi-au făcut nimic…

Colonelul e încurcat. Îşi aranjează mereu ochelarii şi pufăie pe nas.

— Apoi… Mihail, maiorul, a fost în noaptea aia de serviciu, cică nu prea te-a văzut pe acolo… de…

— Aşa e, tovarăşe colonel! Mi-am rupt singur hainele de pe mine, m-am dat cu capul de pereţi. M-a apucat aşa… Vă rog să-mi permiteţi să plec!

— Mda…

— Să trăiţi!

Salut şi mă întorc… Pământul este pustiu şi gol. Este plină zi şi totuşi întuneric. Şi e noroi peste pământ şi nici măcar un loc uscat unde să pun piciorul, nicăieri…

E duminică. Şi astăzi voi intra de serviciu. E ora unu şi trebuie să

vină autobuzele… Sunt de serviciu pe companie.

— Şi toţi ofiţerii… care vor fi găsiţi… plecaţi, chiar un minut, sau care ridică glasul la maiştri sau ingineri, vor fi trecuţi în rezervă! În armată nu are ce căuta un om care comentează… Acela e un om periculos! Fiţi atenţi…

Vântul bate de parcă ar vrea să smulgă salopetele de pe noi. Glasul colonelului Blădulescu abia răzbate prin vuietul vântului. Uneori răsună aşa de slab, că parcă ar veni din altă lume. Gardul se zgâlţâie în parii de beton şi cartonul de pe acoperişurile barăcilor zboară prin aer.

— …s-a ordonat, strigă disperat vorbitorul, constituirea de urgenţă a Consiliului de onoare… care va începe să treacă urgent în rezervă ofiţerii vinovaţi, incapabili şi care fac abateri. Astăzi are loc judecarea locotenentului Iordan Ion. Toată lumea în sala de mese! În altă ordine de idei… Ieri, la echipa maistrului Teiu au murit doi oameni, au căzut de la cota 31 de pe schelă. Astăzi, la orele 10.30, o scară de fier de pe puntea contragreutăţii unei macarale-turn a căzut de la 30 de metri înălţime peste un grup de militari în care se afla şi ofiţerul care-i comanda. Doi militari au murit pe loc. A fost grav rănit ofiţerul, dar mai bine murea. S-a ordonat anchetarea lui…

În clipa aceea vântul îşi încetineşte viteza. Rândurile militarilor încep să freamăte. Un ofiţer înalt din flancul drept al coloanei strigă:

— Dar de ce e anchetat ofiţerul, tovarăşe colonel? Şi de ce trebuia… să moară?

Încep să se agite mai multe cadre.

— Poate era trecut pe listă, mă! îi răspunde un căpitan.

Apoi izbucnesc glasuri din toate părţile:

— De ce ne chinuiţi aici, tovarăşe colonel?…

— Cu ce suntem noi vinovaţi?…

— Daţi-ne drumu' acasă, dacă nu mai aveţi nevoie de noi, dar decent, nu aşa!…

— Unde sunt drepturile noastre?…

— De ce am ajuns bătaia de joc a şantierului?…

Lângă comandant apar mai mulţi ofiţeri superiori cu carnete roşii în mâini. Pentru întâia oară îl văd pe maiorul Mihail tăcut şi parcă îngrijorat. Toţi se uită spre noi şi notează repede în carnete. Se aud glasuri în mulţime:

— Notaţi! Aşa!… Notaţi-ne… Dumnezeii voştri de ticăloşi!…

— Cu ce sunt ei, mă, vinovaţi?…

— Ăştia ne-au adus, mă, aici! Ăştia sunt criminalii care au adus armata în halul în care e!…

Un ofiţer, Mareş, face doi paşi înainte:

— Notaţi-mă pe mine, tovarăşe colonel! Băgaţi-mă la puşcărie pe

mine, că de beţivi şi tâlhari vă e frică! Eu sunt ofiţer şi trebuie să execut ordinele.

— ATENŢIUNE!

Glasul comandantului acoperă celelalte glasuri:

— LA PROGRAM!

Mă întorc brusc şi aproape dau nas în nas cu locotenentul-major Lupeş. Nu e din compania mea. Locul lui nu este nicidecum aici. Îl văd strecurând încet în buzunar un carneţel cu coperţi roşii şi îndepărtându-se.

— De unde a venit ăsta aici? întreb eu.

— Când eraţi dumneavoastră, tovarăşe locotenent, cu faţa către stadion, a venit tiptil pe dinapoia formaţiei…

— La masă! comand eu.

Militarii strică formaţia şi aleargă spre sala de mese. În urma lor, ofiţerii şi subofiţerii.

— Aţi văzut, mă? întreabă Mărcuceanu. Vor să ne distrugă, dom'le! E clar! Numai un idiot nu vede! Ăştia, dacă eram în 1950, ne duceau în subsolul şantierului acum, după ce s-a întâmplat, şi ne împuşcau!

— Ştiţi că pe Lucică l-au trecut în rezervă?

Ştiu… Judecata a avut loc în sala de mese. Şi era mizerie pe jos, ciorbă vărsată pe ciment, o grămadă de vase murdare în colţ, firimituri şi bucăţi de pâine. O lumină ceţoasă se zgâia la noi prin geamurile murdare şi mi-a trecut atunci prin cap că ceea ce se făcea era o josnicie, fie şi numai pentru că era atâta mizerie în sală. Era un moment solemn şi jalnic: nu se semnează o capitulare într-un grajd. Trecerea unui ofiţer în rezervă înseamnă de fapt execuţia lui morală: judecarea lui Lucică era o execuţie, acolo se sfârşea cariera lui, în camera aceea mizerabilă, puţind a ceapă, printre mesele unsuroase, în chicotele femeilor de la cantină care se hlizeau dincolo de ghişeu, în mizeria aceea cumplită asemănătoare vieţii pe care o duceam. Ce tristă parodie! Când comisia de judecată îi spusese „Ridică-te, pronunţăm sentinţa!" el se uitase speriat la căpitanul Mandi. „Completul de judecată găseşte vinovat pentru întârziere la serviciu pe… şi propune trecerea în rezervă a ofiţerului." Şi cu asta se terminase. Lucică a rămas singur, să fumeze o ţigară. Nu mai era ofiţer. Murise! M-am dus la el.

— Îmi pare rău, mi-a zis uitându-se în jur, îmi pare rău… Aş fi vrut să fie aici măcar un tricolor… Şi mâna în care ţinea ţigara îi tremura.

— Lucică, l-am întrebat, de ce… Chiar pentru întârzierea aia te-au condamnat?

— Eşti un prost, mi-a zis, dacă tu crezi asta! E o poveste mai veche, bătrâne! O poveste de demult, cu un secretar de partid!… N-are a face. Multora dintre voi le va veni rândul! Du-te! E periculos să stai de vorbă cu mine acum… E dezonorant! adăugase, schiţând un zâmbet.

Şi-n zâmbetul lui era şi durere, dar şi milă.

M-am îndepărtat cu un sentiment ciudat. Era sistemul de la Auschwitz: haftlingi vii ardeau în cuptoare haftlingi morţi. Doar că oamenii nu mai erau ucişi fizic, ci psihic. Iar noi, cei care asistaserăm la judecată, nu eram decât alţi jalnici condamnaţi al căror rând avea să vină mai devreme sau mai târziu.

— Pora!

— Ordonaţi!

— În sală! începe judecata!

— Am înţeles!

Sting repede ţigara şi intru în sala mizeră. N-aş vrea să o fac, dar n-am încotro.

Se citeşte dosarul ofiţerului: biografia, studiile. Apoi actul de acuzare: „Neseriozitate în muncă, dezinteres, preocupat de probleme personale…”

Acuzatul îşi scrie declaraţia pe o măsuţă, lângă prezidiu.

— Ofiţerul, mânat de interese personale, citeşte ofiţerul acuzator, a părăsit şantierul fără aprobare şi s-a întors tocmai a doua zi dimineaţa. Comisia de onoare, în unanimitate, propune trecerea în rezervă a ofiţerului.

Vorbitorul se întoarce întrebător spre colonelul Enescu, preşedintele comisiei. Acesta dă aprobator din cap.

— Ridică-te, acuzat! Ascultă verdictul! Comisia Consiliului de onoare… întrunită azi… în şedinţă pentru a discuta abaterea de lipsă de la program a locotenentului Iordan Ion, îl găseşte pe acesta vinovat şi propune trecerea ofiţeru…

— Tovarăşe colonel!

Iordan s-a ridicat de la măsuţa lui.

— Ce vrei, dom’le! îl repede şeful completului de judecată. De ce eşti, dom’le, indisciplinat? Măcar acum, stai liniştit şi ascultă sentinţa!

Locotenentul respiră adânc şi-şi trece mâinile prin păr:

— Aţi uitat să-mi daţi cuvântul, tovarăşe colonel! Pe mine… cine mă apără? Am dreptul la un apărător! Sau dacă nu, măcar întrebaţi-mă de ce am părăsit şantierul… adică de ce-am făptuit abaterea!

Un fior străbate sala. Cadrele aflate lângă uşă se ridică şi ies. O tăcere de gheaţă se lasă peste toţi. Parcă timpul s-a oprit în loc. Apoi membrii Consiliului de onoare încep să şuşotească între ei.

— Mda, spune preşedintele completului de judecată, se pare… că s-a produs o mică scăpare din vedere. Asta nu schimbă cu nimic situaţia. Spune, tovarăşe locotenent, ce te-a îndemnat să faci acest, această abatere gravă, care înseamnă o adevărată pată pentru onoarea unui ofiţer?

— Am avut un deces în familie, tovarăşe colonel! Nimeni nu m-a ascultat, am cerut în repetate rânduri o învoire, nu o permisie, şi nu

mi s-a aprobat…

— Eram sigur că vei invoca acest motiv! Dumneata cunoşti regulamentele, nu? Ei bine, conform regulamentului, se acordă învoire de la serviciu numai în cazul decesului rudelor de gradul întâi: mamă, tată, soră, frate! Atât, tovarăşe locotenent! Să nu-mi vii mie cu scuze că ţi-a murit bunica, că ţi-a murit pisica…

— Nu, tovarăşe colonel! Mi-a murit tatăl.

— Actul doveditor!

— Poftiţi, tovarăşe colonel!

Actul trece din mână în mână, cercetat atent de toţi membrii comisiei. Se iscă din nou frământare în sală. Comisia de judecată deliberează în şoaptă.

— Tovarăşe locotenent, vorbeşte preşedintele comisiei, vom cerceta, vom telefona în comună la dumneata, să vedem…

În momentul acela locotenentul îşi părăseşte locul şi se apropie de masa judecătorilor, cu gâtul întins, ca şi când nu i-ar fi văzut prea bine.

— Să cercetaţi? spune el în şoaptă, apropiindu-se de ei. Să cer-ce-taţi?… Ce? Ce să cercetaţi, dom'le colonel? Dacă a murit tatăl meu?…

Şi brusc, ofiţerul îşi strânge pumnii, îi duce la tâmple şi scoate un urlet:

— Dar A MURIIIT! E MORT!…

Îşi lasă pumnii în jos şi încremeneşte aşa, cu privirea în pământ.

Mă ridic şi plec. Sala e aproape goală. Când ies pe uşă mai aud:

— Curtea anulează acţiunea…

Nu mai am prezent în pluton decât un sfert din efectiv. Niciunul din cei care au plecat în permisie nu s-a întors. Dacă se întâmplă ceva, eu răspund. În fiecare zi ni se cere să dăm absenţii nemotivaţi, dar a face aşa ceva înseamnă să-ţi semnezi singur condamnarea. Am fost până acuma de două ori după fugari, cu maşina unui concentrat. Militarii sunt cunoscuţi în satul lor, dar… nu răspunde nimeni la casele lor. Se ascund, probabil. La miliţie nu mă poate ajuta nimeni: „N-avem voie să intrăm în casă decât cu mandat de arestare".

Mă duc la baraca inginerilor, de la cota 31. Mi se răspunde scurt:

— Ce ştiu eu, bă, de oamenii tăi? Tu eşti comandantul lor, nu eu.

Inginerul Jelescu, inginerul Radu, şeful de brigadă Iliescu şi vreo câţiva maiştri râd în hohote.

— Bă, ţi-ai pierdut oamenii? Vezi, dacă nu ştii să-i educi?

— Domnule inginer, măcar spuneţi-mi până când i-aţi învoit!…

— Ce, mă?… Du-te, bă, de-aicea! Poate te-arunc jos de pe cotă!

Ies trântind uşa şi plec cu paşi mari, îndreptându-mă către lift. Nu-i nimic de făcut.

Mi-a venit o idee simplă: să ţin două pontaje, unul adevărat, altul

fals. Dar renunţ: n-are niciun rost. De trei ori pe zi declar sub iscălitură că toţi oamenii sunt prezenţi. Nu există nicio ieşire, capcana este închisă perfect.

Adun oamenii şi fac prezenţa: nouăsprezece inşi. Este ora 19.30. Ne îndreptăm spre ieşire. E ceva mai puţină înghesuială. Orbecăim prin acest palat scufundat în întuneric. Găsim, în sfârşit, ieşirea. Mii de bocanci bubuie iarăşi pe puntea de lemn. Vom fi iar la adunarea de pe stadion. Cineva ne va ameninţa din nou. Va ploua din nou cu pedepse. Apoi trupa va intra la masă. Vom bea şi noi câte o cană de ceai sălciu. Apoi vom ieşi afară, lângă gardul şantierului şi vom frământa noroiul un ceas, până vor veni autobuzele. Dacă vor veni…

— Pora, anunţă toţi oamenii! Mâine Securitatea verifică prezenţa pe plutoane: bob cu bob! Să ai toţi oamenii în formaţie şi să fii gata să explici fiecare absenţă!

Vorbele căpitanului Mărcuceanu cad ca o lovitură de ciocan.

— Am înţeles!

Aşadar… s-a sfârşit!

Până acum, când se făceau asemenea controale (şi se făceau des), aveam toţi oamenii în formaţie. Mai plecau, unul, doi, înainte la masă, mai rămâneau în urmă… Îi aşteptam sau îi aduceam. Dar acum? Ar fi, totuşi, o soluţie: în ultimul timp se verifică numai numeric oamenii. Aş putea să fac un împrumut de militari… Dar nu… voi fi descoperit: cum să înlocuieşti optzeci de militari lipsă? Ar însemna să împrumut militari de la toate batalioanele, de la toţi comandanţii de plutoane. S-ar auzi…

Controlul n-a mai avut loc. În ultimul timp au murit din nou concentraţi. Unul a ars de viu: s-a răsturnat un cazan cu smoală pe el. Un militar s-a spânzurat undeva, într-o magazie, la ultima cotă. Pe şantier s-a format o echipă specială de tâmplari care confecţionează… coşciuge. În plutonul lui Lenţ au murit soldaţii concentraţi Ivan Marian şi Deliu, în plutonul locotenentului-major Jugănaru a murit soldatul concentrat Andronache, din Piteşti. Şi la celelalte subunităţi se moare pe capete. Nu sunt ocolite nici cadrele: se pare că au murit doi locotenenţi de la unitatea vecină, dar nu e sigur. Lucrurile nu stau prea roz nici la unităţile operative, se spune că un comandant de regiment este cu atât mai apreciat cu cât dă dovadă că e mai „dur”. Slavă Domnului, în regimentul de la Pantelimon i se oferă o ameţitoare carieră comandantului de regiment, maiorul Gureşan, care în această privinţă e în fruntea topului: la Pantelimon s-au sinucis anul acesta doi militari în termen şi două cadre, un sergent-major şi plutonierul-major Matei, care s-a împuşcat cu propriul pistol, pe când făcea de serviciu. Se pare că cele patru sinucideri au făcut o foarte bună impresie… şefilor. Maiorul Gureşan conduce în continuare

unitatea cu mână de fier.

Din când în când suntem anunţaţi că se va face controlul prezenţei la subunităţi, dar până acum nu s-a făcut. Este o stare înnebunitoare, o tortură cumplită. Ameninţările, jignirile de orice fel, serviciile care au ajuns o adevărată manie fac viaţa de nesuportat. Trecerile în rezervă s-au mai rărit, dar asta nu uşurează cu nimic situaţia.

O dată pe lună sunt învoit să-mi ridic solda de la Pantelimon. Atmosfera de aici e sumbră. Oamenii par obosiţi.

Se cere din ce în ce mai insistent „înlăturarea ofiţerilor incapabili". Formula, e clar, vine de undeva de sus, din sferele înalte. Dar ea a coborât în mijlocul nostru ca o farfurie zburătoare din altă galaxie: poartă un mesaj indescifrabil. Toţi comandanţii, toţi secretarii de partid numai. Despre asta vorbesc şi îi înfierează pe „şablonarzi şi pe cei care lucrează după modele". Un adevărat şoc au produs asupra noastră cuvintele rostite într-o şedinţă de căpitanul Chiriţoiu, secretarul de partid pe unitate:

— Băi, tovarăşi, nu mai ţine, dom'le! Uite, vreau să vă spun un lucru… Până acum a mers cum a mers. Dar trebuie să ne gândim la faptul că omul… lipsit de cultură este incapabil să reacţioneze la nişte chestii. Se pare că şi cu ofiţerii… s-a mers pe un plan greşit. Pentru că, dom'le, poţi să-i spui că-i tai capul. El zice „am înţeles, să trăiţi". Şi salută. Mai puneţi mâna, măi, tovarăşi, mai citiţi o carte… Uite, s-a luat hotărârea ca începând de luna viitoare fiecare ofiţer să înveţe cel puţin două limbi străine. Termen de executare a ordinului: o lună!… Deşi… nu ştiu… Cam puţin, tovarăşe colonel!…

Chiriţoiu s-a întors spre comandant, dar acesta a sărit în sus, ca muşcat de şarpe:

— Tovarăşe Chiriţoiu… nu… n-ai înţeles dumneata! E vorba de cu toţul alţi ofiţeri, nu de ăştia. De ofiţerii de pe la eşaloanele mai mari!

— Cum, dom'le? Păi ce dracului îi mai trebuie generalului ăluia de optzeci de ani limbi străine? Ăştia tinerii, dom'le! Dacă nu s-or fi tâmpit de tot şi ăştia…

— Atenţiune! Toată lumea părăseşte sala! a ordonat comandantul.

Ne-am ridicat şi am plecat. Adevărul este că asemenea confruntări iau uneori forme mult mai acute, fără ca şefii să se simtă „stânjeniţi" de prezenţa noastră. Suntem un fel de sclavi. Cred că nici nu suntem consideraţi cu adevărat oameni. Dar probabil că de astă dată s-a întâmplat ceva!

Fumam afară, furaţi de tot felul de gânduri.

— Se spune, a zis unul, că au şi ofiţerii dreptul să dea examen la facultăţile civile.

— De unde ai auzit? a întrebat cineva.

— Dar n-aveaţi voie până acum, toa' căpitan? s-a mirat un plutonier-adjutant.

— Nţ! a făcut Şancu, căpitanul, numai cu „aprobarea specială” a ministrului sau a şefului cadrelor pe întreaga armată. Şi ăştia nu prea dau aşa ceva.”

— Adică… n-aveai dreptu’ să-nveţi carte?

— Tu n-ai auzit, mă, că noi n-avem drepturi? Numai îndatoriri! Dreptul să dai examen la facultate, mă Florică, e tot drept, îndatorirea e una, dreptul e alta! Înţelegi?

— Îhîm!

— Vezi? Abia ai schimbat două vorbe cu un ofiţer şi ai şi început să înţelegi cum stau lucrurile. De-aia nu ne lasă şefii să ne ducem la facultate, că suntem deja deştepţi, daţi dracului! Dă o ţigară!

Plutonierul-adjutant a băgat repede mâna în buzunar şi a scos pachetul. S-a făcut pe loc coadă şi fiecare locotenent s-a servit cu o ţigară.

— Aţi văzut ce prost fusei că scosei pachetu’? a zis Florică. Rămăsei fără ţigări!

— Da, mă Florică, da’ ia uite câţi prieteni ţi-ai făcut! Toţi ăştia câţi fumează aici sunt prietenii tăi!

— Până terminaţi de fumat! a întors-o adjutantul cu mâinile în şold, privind a pagubă. Muică, pe la noi prin Olt, bine-a zis cine a zis că să nu scoţi ţigările din buzunar şi femeia din casă, că rămâi fără ele.

— Ei, ţigările se duseră, Florică! i-a zis Şancu, Acu’ ai grijă de femeie.

În clipa aceea uşa sălii de mese s-a deschis şi căpitanul Chiriţoiu a ieşit agitat, trecând pe lângă noi şi îndreptându-se către comandamentul unităţii, aflat în fosta Facultate de medicină veterinară.

— Toţi ofiţerii în şantier! a comandat locotenent-colonelul Sârdă, apărut în urma lui Chiriţoiu.

De atunci a rămas baltă cu pregătirea noastră. Haosul care s-a instalat pe şantier este aproape total. Civilii nu mai muncesc aproape deloc şi am impresia că vin aici doar ca să fure. Stau câteva ore şi pleacă. Inginerii şi maiştrii trag profituri fabuloase de pe urma învoirii militarilor în termen şi a concentraţilor. În fiecare sâmbătă are loc vizita lui Ceauşescu. Uneori vine însoţit de negastă-sa, alteori, nu. Apare câteodată şi inopinat în celelalte zile. Sunt săptămâni când vine şi de câte trei-patru ori. Într-o sâmbătă a urcat în holul din faţa sălii „România”. S-a oprit în dreptul unei ferestre înalte dintre două coloane şi a spus scurt:

— Băgaţi oamenii să lucreze aici!

A doua zi, duminică, a venit pe neaşteptate. Era foarte agitat, dădea din mâini şi avea puţini însoţitori. M-am ascuns în spatele unei coloane. El s-a oprit exact în acelaşi loc şi a întrebat scurt:

— Aţi pus oamenii să lucreze aici?

Imediat, un individ înalt, deosebit de elegant, s-a aplecat zâmbind linguşitor şi i-a zis:

— Da, tovarăşe preşedinte. Dar militarii… ştiţi cum lucrează…

Totul a durat cam zece secunde. Ceauşescu a pus mâinile în şold, a vrut parcă să întrebe ceva, apoi s-a lăsat păgubaş şi a pornit grăbit înainte. Nu ştiu cine era cel care-l informase, dar individul acela minţea: acolo nu lucrase nimeni. Şi nu numai că minţea: a insinuat că armata e aceea care nu munceşte.

De fapt, cred că civilii nu voiau să termine Casa. Scopul era simplu: banii. Şantierul era finanţat dintr-un sac fără fund. Pe şantier erau aduse alte şi alte valuri de concentraţi, puse la dispoziţia civililor. Cifra lucrătorilor militari trecea bine de douăzeci de mii, iar cea a civililor se apropia de zece mii. Numărul total al oamenilor se ridica la vreo patruzeci de mii. Şi cu toate acestea lucrul înainta greu. Maiştrii şi inginerii de pe şantier trimiteau acasă trei sferturi din oameni. Dacă Ceauşescu n-ar fi venit în fiecare săptămână pe şantier nu s-ar fi terminat, cred, până în 1988, de pus nici măcar fundaţia. Sumele pe care oamenii le primeau erau uluitoare. În vreme ce salariul meu de locotenent nu trecea de 3.000 de lei, un muncitor necalificat lua aici între patru şi cinci mii de lei, pentru mulţi acesta fiind „salariul de bază”. Salariul unui om calificat urca până la şase ori şapte mii de lei pe lună. Un pietrar câştiga optsprezece mii de lei, adică două salarii de general-locotenent! Se făceau afaceri ameţitoare. Militari (zugravi, parchetari, tâmplari) erau duşi de către ingineri şi maiştri în oraş, pe la cunoştinţe şi puşi să lucreze apartamente şi vile prin Capitală. Unii dintre ei nici nu vedeau şantierul. Şi toţi erau pontaţi ca prezenţi. Blocurile lagărelor de concentraţi plesneau de oameni. Dormeau câte 14 într-o cameră, pe rânduri de trei paturi, suprapuse, într-o înghesuială de nedescris. Atmosfera, noaptea, devenea otrăvitoare. Şi totuşi, de câte ori Ceauşescu întreba dacă mai trebuie oameni, şefii de şantiere răspundeau că da, deşi nu de oameni era nevoie, ci de munca lor.

Nu e numai părerea mea, de om care a lucrat aici trei ani, ci părerea multor alţi ofiţeri: CASA TREBUIA TERMINATĂ DE MULT. Dar niciun civil nu avea interes s-o termine. Sigur că nu se putea amâna aşa ceva la nesfârşit. Existau nişte grafice de care trebuia să te ţii. Şi cum lucrările nu erau în grafic, motivul invocat era unul singur: „nu lucrează armata”. De vină erau… comandanţii de plutoane şi companii!

Observ cu durere că sunt ocolit de propriii mei oameni. Faptul că nu primesc mită îi face (incredibil) să mă dispreţuiască. Din o sută de oameni, şaptezeci-optzeci sunt mereu în permisie şi învoire. Se duc cu rândul. Foile de pontaj de la sfârşitul lunii nu cuprind totuşi nicio lipsă! Îmi pun iscălitura pe ele. Întâi eu. Apoi iscălesc inginerii

Jelescu, Radu, Bujgoi, adică şefii punctelor de lucru, apoi şefii de brigăzi.

În cursul săptămânii oamenii fac chetă. Nicorici, care a mai lucrat în „civilie" la inginerul Bradu, îi cară în permanenţă acestuia sacoşe cu ţigări Kent şi băutură (palincă de preferinţă). Dar şi peştii mai mici, maiştrii, şefii de echipă, magazionerii şi pontatorii îşi au „dreptul lor". Ofiţerul sau subofiţerul trebuie numai să răspundă cu capul pentru faptele „subordonatului". În caz că vreun asemenea derbedeu nu se mai întoarce din învoire, ofiţerul sau subofiţerul pleacă după el, să-l aducă înapoi din Harghita, Satu-Mare sau Tulcea. Singur. Pe cheltuială proprie. Uneori, comandantul de pluton care se încumetă la o asemenea treabă se întâmplă să vină bătut. Sau cu vreun cuţit în spate. Asta în cazul când nu ştie să dea dovadă de „tact" şi să se ţină vreo câteva zile după concentrat, plângându-i la uşă:

— Hai, mă, X, ai milă de mine, mă, băiete, că am copii de crescut şi mă dă afară din armată! Hai, măi, băiete, că-ţi dau cuvântul meu că nu-ţi face nimeni nimic!… Nu mă nenoroci, hai să mergem la tren şi mâine suntem în Bucureşti!

Uneori concentratul ori militarul în termen se lasă convins, alteori se răzgândeşte şi când ofiţerul a obosit şi-l fură somnul, concentratul se dă frumos jos din tren şi se întoarce acasă. Atunci trebuie s-o iei de la capăt. Te duci iar după el… Am păţit-o eu însumi de câteva ori.

Lucrez toată ziua. Am făcut zeci, sute de tabele. Mii. Tabele cu adresele militarilor, cu datele personale, cu uneltele primite, cu echipamentul. Declaraţii prin care militarii se angajează, sub semnătură, că nu vor muri înecaţi, afârtecaţi, că nu se vor îmbăta, că nu se vor bate, că nu vor înjura, că nu se vor răscula… Fiindcă, dacă se întâmplă ceva din toate astea, bineînţeles că vinovat sunt eu, fiindcă nu le-am spus. Aşa zice legea. Legea cui?… Şi angajamentele curg. Declaraţii peste declaraţii, în care semnatarii recunosc că au luat la cunoştinţă că n-au voie să dezerteze, să comenteze, să se enerveze, să buzunărească, să lenevească, să chiulească, să facă distrugeri, să mănânce (în timpul lucrului), să se joace pe schelă. Ni se cere să facem cele mai năstruşnice tabele. De exemplu, un soldat schizofrenic, jucându-se cu furtunul de la un compresor, şi l-a băgat în fund şi într-o fracţiune de secundă s-a umflat şi a plesnit ca un balon. Imediat am fost adunaţi şi puşi să facem tabele cu semnăturile militarilor care au luat la cunoştinţă că n-au voie să se joace cu furtunul de la compresoare. Cineva a aruncat o piatră:

— Şi dacă mâine vreunul înghite un cui şi moare?

— Trebuie să aveţi semnătura lui că a luat la cunoştinţă că nu are voie să înghită cuie!

— Altfel ai rupt cuiul! nu s-a putut abţine locotenentul-major Moise.

Colonelul de la Grupa de coordonare s-a înroşit ca racul, iar Moise a

primit zece zile de arest. Ne-a scăpat din dilemă căpitanul Chiriţoiu:

— Faceţi, mă, cinci tabele în caiet, puneţi soldaţii să le semneze şi, dacă moare vreunul c-a mâncat var, vă duceţi repede la caiet şi completaţi: „Tabel cu militarii care au luat la cunoştinţă că este strict interzis să mănânce var”.

Aşa am făcut. Şi bine ne-a prins. Căci potopul de obligaţii, ordine, interdicţii şi pedepse nu se datoreşte decât nevoii comandanţilor noştri cu grade înalte de a se acoperi cu hârtii şi justificări. Coloneii şi generalii vor să aibă spatele asigurat, dar ne cer nouă, celor tineri, să ne sacrificăm. Tocmai ei, care au apucat vremurile „de aur” ale armatei comuniste, bucurându-se de privilegii de tot felul. Lor nu li s-a cerut niciodată să pună mâna pe lopată, să împingă la roabă. N-au fost pălmuiţi, n-au fost luaţi de piept de un beţiv care vrea să se răzbune pe comandantul direct pentru mizeria şi umilinţa în care a fost împins să trăiască. Şi mai au şi îndrăzneala să ne spună că, amestecând în varniţele clocotinde sau urcând căldările cu mortar pe schele noi contribuim la sporirea capacităţii de apărare a patriei şi la creşterea prestigiului armatei.

Totul a devenit formal, singura preocupare este aceea de a avea acoperire în acte. Planurile „estetice” sunt singurul lucru care contează. Programele militare înseşi au devenit pure fantezii: după şaisprezece ore de muncă, plutonul de concentraţi face, chipurile, şi instrucţie de front, se antrenează în vederea şedinţelor de tragere etc. Tipicarismul a depăşit de mult orice limită: în lipsa criteriilor autentice de apreciere, pletora de împuterniciţi şi inspectori militari, comandanţi de unităţi şi de direcţii, membri ai birourilor şi consiliilor politice (politrucii) împart în stânga şi în dreapta sancţiuni pentru că plutoanele sunt nealiniate sau pentru că te-ai abătut, fie şi cu o iotă, de la cele scrise în caietul de comandant de pluton. Pe de altă parte, niciun caiet nu le este pe plac, pentru că nu a consemnat cine ştie ce amănunt inutil. De pildă, după părerea lor pericolul de infecţie îl constituie părul lung al militarilor, dar faptul că la dormitoare nu curge apa şi că mâncarea este plină de viermi îi lasă reci. La adunările cu cadrele îl ridică în picioare pe subofiţerul care a uitat sub bancheta maşinii de aprovizionare o cutie amărâtă de peşte în ulei, dar faptul că în fabricile de mâncare se fură ca-n codru carnea din porţiile militarilor se prefac că nu-l cunosc. Dacă vremurile se vor schimba, îmi spun, atunci mulţi asemenea purtători de stele vor trebui judecaţi ca nişte criminali de război.

Îl duc la arestul garnizoanei pe un concentrat din plutonul meu. A fugit cu trei săptămâni în urmă şi în acest răstimp a comis un atac cu mână armată, spărgând un magazin. Are patru copii şi o nevastă suferindă. Merg alături de el în metrou. Îmi spune senin că nu va fi

judecat, „pentru că e ordin de la Ceauşescu să nu se judece şi să nu se pedepsească decât cei care omoară”. Or, el n-a omorât! Îmi mărturiseşte că în viaţa lui (are 50 de ani) n-a lucrat o zi, nicăieri. De angajat… s-a angajat. Coborâm. Îi dau să mănânce ceva, într-un birt, cumpăr cinci pachete de „Bucegi” şi i le strecor în buzunar, împreună cu o bancnotă de 50 de lei. Îl predau la garnizoană. Înainte de a fi băgat în celulă se întoarce şi-mi spune:

— Dom’ lent, vai de dumneavoastră! Nu vă văd bine! Prea aveţi suflet bun, de-aia râd oamenii de dumneavoastră!

M-a făcut curios:

— Cum asta, măi?

Dar el dă plictisit din mână şi intră în celulă. Uşa grea de fier se închide în urma lui.

Mă întorc la unitate şi aflu că s-au aprobat nişte prime.

La casierie, contabila îmi spune că „nu sunt pe tabel”.

— Trebuie să vă duceţi la maistrul civil de care aparţineţi, adaugă ea. Vă face pontajul pe luna asta, îl iscăleşte, apoi adaugă jos că este de acord să primiţi prima şi veniţi cu hârtia încoace.

Văzându-mi chipul, adaugă stânjenită:

— Ce să-i facem… aşa am primit ordin…

— Înţeleg, spun eu… Mai bine renunţ…

Ies din clădirea fostei Facultăţi de medicină veterinară, iau metroul până la „Republica” şi mai departe, pe jos, mă îndrept către unitatea mea de bază. E zi de soldă. Curând intrăm în luna iunie. Gândul îmi zboară la examenul de admitere. Nu cred că am şanse prea mari, dar am să încerc…

Îmi iau banii. Pe hol mă întâlnesc cu maiorul Gureşan.

— Tovarăşe maior!

— Ce vrei, bă? De ce nu te ţii de treabă pe şantier? Ce vrei?

— Ştiţi… voiam să iau aprobarea de la minister ca să dau examen la facultate, în iulie.

— Păi… ai făcut cerere?

— Sigur… Dumneavoastră mi-aţi aprobat-o…

— Eu?… Nu ţin minte. Şi la ce facultate vrei să dai?

— La filologie, tovarăşe maior!

— Filologie…

— Limbi străine.

— Păi ce cauţi tu acolo, bă? Nu ştii regulamentele? Ministrul a aprobat un ordin: dai la facultate înrudită cu meseria. Tu eşti tanchist, trebuie să dai la ingineri…

În momentul acela se apropie zâmbind căpitanul Mocanu, din comitetul de partid:

— Daţi-mi voie, tovarăşe comandant! Sigur, aveţi dreptate! Totuşi… am văzut că ministrul a mai aprobat ca ofiţerii să dea şi la alte

facultăţi. Pora a făcut cerere. Precis i s-a aprobat.

— Mă rog… mă rog… Poate ştii mai bine. Duceţi-vă la cadrist.

— Cadristul nu e aici, tovarăşe maior. Eu îi ţin locul.

— Hai, căraţi-vă de aici, că-mi face scârbă ăsta… *contrarevoluţionarul* ăsta, zice maiorul arătându-mă cu degetul.

Apoi, întorcându-se, ca şi când ar fi uitat ceva:

— Auzi, Mocanule…

— Ordonaţi!

— Vezi că-ţi cam… depăşeşti atribuţiunile!

— Am înţeles.

Coborâm scările. Mă încercă o presimţire. Căpitanul Mocanu zâmbeşte politicos şi îndatoritor.

— Aprobările pentru examen au venit de-acum două săptămâni. Ţie ţi-o dau mai devreme, că eşti în economie şi până luna viitoare nu mai vii pe aici… Dar ce are comandantul cu tine? Nu prea te simpatizează…

— Nu. Şi nu ştiu de ce, n-am stat aici în regiment decât câteva luni.

Ajungem în birou. Căpitanul Mocanu deschide uşa. Apoi seiful.

— Aici trebuie să fie! Au venit toate aprobările odată, într-un plic, zice el răsfoind dosarele şi căutând prin rafturi.

Inima îmi bate să-mi spargă pieptul.

— Gata! Le-am găsit! Ştiam eu! râde căpitanul, arătând un plic albastru din care scoate câteva foi de mărimea unei cărţi de joc, bătute la maşină.

Acestea sunt vestitele aprobări pentru o facultate civilă. Fără ele nu eşti primit la examen.

— Nu este! A ta nu este! spune el încruntat. Curios! Aş fi putut jura că am văzut-o aici! La filologie vrei să dai, nu?

— Da.

— Am văzut-o, domnule! Era aici, ce dracu'…

Mă apropii de bara înaltă care desparte biroul în două.

— Domnule căpitan! N-o mai căutaţi! Nu este…

El se ridică brusc şi mă priveşte în ochi. O secundă, două, trei…

— Nu cred! şopteşte el energic. Stai, să dau telefon la Matei, poate-l prind acasă.

— Daţi telefon degeaba! adaug eu zâmbind amar. Dar… daţi!

Am noroc, cadristul e acasă.

— Mă, Matei, nu te supăra, spune căpitanul Mocanu, ştii ceva de aprobarea lui Pora pentru examenul de admitere la facultate, anul ăsta?… Dom'le, am văzut-o eu, ce dracu', doar nu sunt prost, nu se lasă căpitanul Mocanu… Deci, nu ştii nimic…

Căpitanul Mocanu lasă gânditor telefonul în furcă. Rămânem aşa, tăcuţi, câteva clipe.

— Nu ştiu ce să-ţi spun!

Ne luăm rămas-bun şi mă îndrept către uşă. El vine după mine:

— Pora, ce-ai să faci acum?…

Mă opresc.

— Ce-am să fac? Am să mă întorc pe şantier, domnule căpitan!…

La intrarea în şantier o mână de fier se lasă pe umărul meu: maiorul Dicu, şeful securităţii din Casă:

— Legitimaţia!

Legitimaţia mea nu e însă vizată. Sunt împins cu forţa în baracă şi înjurat de faţă cu soldaţii. Trece o ingineră civilă. Elegantă, parfumată… Maiorul Dicu se îndoaie de burtă:

— Sără' mâinile, doamna ingineră!

— Vai, n-am legitimaţia, mi-am uitat-o la maşină!

— Vai de mine, coniţă, se poaaate?… Vă rog să treceţi! Nu se pune problema la dumneavoastră.

Apoi se întoarce spre mine.

— Ai văzut, bă, ce oameni simţiţi? Nu ca voi, fir-aţi ai dracului să fiţi! Mai sunteţi şi ofiţeri! Marş afară-n p… da mă-tii! Fără legitimaţie vizată nu vii, nu te cunosc! Ori vii cu altcineva, care te cunoaşte.

La ieşire mă ciocnesc de colonelul Blădulescu. Îi raportez totul.

— Maiorul zice că dacă intru cu cineva care mă cunoaşte… Spuneţi dumneavoastră că mă cunoaşteţi, tovarăşe colonel! Doar sunt în unitate la dumneavoastră…

Colonelul-inginer Blădulescu e la mare strâmtoare. Îşi aranjează ochelarii şi molfăie din buze:

— Mă, Pora, de ce nu intri în şantier pe linia ferată, pe sub vagoane?

Idee-tipică de colonel cu funcţii de răspundere! Mă târâi aşadar, pe sub vagoanele de ciment, ajung cu chiu cu vai în incintă, dar maiorul Dicu apare brusc în faţa mea:

— Vino cu mine! Direct la generalul Bogdan te duc! Ai să vezi tu pe dracu', te joacă ăla în picioare!

Mă scapă un civil înalt, bine îmbrăcat, cu o staţie de emisie-recepţie în mână:

— Lasă-i, bă, Dicule, şi-aşa sunt ca vai de capul lor!

Îi mulţumesc civilului şi plec. Am scăpat. Deocamdată…

De patru zile au loc, pe şantier şi la dormitoare, predări de plutoane. Le schimbăm între noi! E un haos de nedescris. Inginerii civili şi maiştrii au ajuns să conducă unităţile. Umblă zvonul că ofiţerii vor primii ecusoane colorate, ca să fie recunoscuţi de departe… La inginerul Iliescu la brigadă s-a introdus semnarea obligatorie a condicii de prezenţă, de trei ori pe zi. Tot de trei ori pe zi se iscăleşte şi condica de prezenţă la unitate. Şi mai semnăm o condică de prezenţă la baraca generalului! Este un du-te-vino continuu, de la o condică la alta. Se petrec lucruri care întrec orice închipuire: inginerul

Iliescu, şeful brigăzii 2, ne-a cerut să-i aducem un regulament militar, stă cu el deschis în faţă şi ne citeşte obligaţiile, drepturile şi îndatoririle comandantului de pluton, de companie ş.a.m.d. La o şedinţă, colonelul Blădulescu, din statul major al unităţii, strigă la noi:

— Atenţiune, de azi înainte vă anunţ că s-a militarizat armata!

Locotenentul Mareş mă priveşte şi spune:

— Bă, aici e ca la casa de nebuni!

Nu mai ştie nimeni cine conduce şantierul şi cine-i e comandant. A început din nou un val de sinucideri în rândul soldaţilor.

La adunări, soldaţii au atitudini jignitoare, urinează înapoia formaţiilor. În timp ce vorbesc comandanţii răsună nişte zgomote înfiorătoare, un fel de scârţâit amplificat.

Aud sunetele acestea în permanenţă, seara, dimineaţa, la prânz, în dormitoare, în maşini, în sala de mese. Sunt scoase de un instrument. Soldaţii care-l folosesc îl ascund repede la spate şi izbucnesc în hohote de râs. Observ, înfiorat, că fac asta în apropierea… ofiţerilor. Şi nu le face nimeni observaţie! Reuşesc, în sfârşit, să dau peste purtătorii unui asemenea instrument. Mă rog de ei să mi-l arate. Scot din buzunare o bucată de ţeavă de material plastic, tăiată drept la ambele capete. În interiorul ei, alta, mai mică. Aerul intră printr-un orificiu practicat în ţeava de deasupra, izbeşte în membrana de plastic ce acoperă etanş un capăt al ţevii şi o face să vibreze. Am ţinut în mână şi am privit mult timp instrumentul, destul de complicat de altfel.

— Le-am făcut ca să râdem de ofiţeri! zice unul din concentraţi. Şi-aşa n-au ce să ne facă…

Când înapoiez ţeava, desluşesc în ochii posesorului ei o scânteie de bucurie satanică. Şi ţevile huiesc batjocoritor pe tot şantierul, zi şi noapte.

La prânz suntem anunţaţi că la faţada clădirii se va lucra noaptea.

Într-una din zile, într-o pauză, eram adunaţi la o ţigară, lângă sala de mese, aproape de poartă, când, deodată, toţi s-au repezit la grilajul de fier: ofiţeri inferiori şi subofiţeri priveau cum trec pe stradă două femei, într-adevăr frumoase. Toţi acei bărbaţi (tineri şi cam toţi necăsătoriţi) n-au scos un singur cuvânt, doar priveau, însă în clipa când una dintre femei i-a zărit, a tresărit şi i-a făcut semn celeilalte să treacă pe partea opusă a şoselei. Nu era nimic rău în gestul militarilor, dar coborâseră pe treptele civilizaţiei până la starea primară în care omul îşi manifestă dorinţele şi simţămintele fără disimulare. Teroarea birocraţiei, fanatismul adunărilor, cruzimea pedepselor îi împiedicau pe aceşti oameni să-şi trăiască vârsta biologică. Cum să te mai miri, atunci, că un subofiţer a fost trecut în rezervă pentru comportament homosexual? A fost judecat de o comisie specială de colonei. Se zvoneşte că poartă aceeaşi „vină” şi unii ofiţeri. Viaţa comandanţilor de plutoane şi de companii este pur şi simplu mizerabilă. Un creier

deştept şi-a dat, totuşi, seama, în cele din urmă, că pe aceşti nenorociţi nu-i mai impresionează trecerea în rezervă – nu le mai e frică de ea. Atunci s-a inventat „tăierea zilei de muncă”. Nu ştiu cine a dat un asemenea ordin becisnic şi nici când a fost el transpus în practică pentru întâia oară. Cert este că a emanat de la cabinetul ministrului apărării şi pentru prima dată eu l-am văzut aplicat în regimentul de tancuri de la Pantelimon. Reţinerea retribuţiei dă cele mai rapide roade. Metoda este verificată. Birocratismul crâncen şi hrăpăreţ se pune în mişcare instantaneu (comandantul spune cadristului formula magică: „îi tai ziua”) şi nimic nu mai poate evita tăierea sutei de lei. În toată cariera mea de militar nu am văzut niciodată greşeală de contabilitate în urma căreia ofiţerul sau subofiţerul să primească un leu în plus. Greşeli care să-i diminueze salariul, da! Cu miile!

Iar dacă cineva crede că mijloacele punitive s-au epuizat, înseamnă că desconsideră grav imaginaţia comandanţilor de regimente, divizii şi armate sau pe aceea a coloneilor şi generalilor din minister. S-ar părea că după ce-l bagi pe comandantul de pluton (companie) la arest, după ce-l insulţi şi după ce-i iei banii tăindu-i zilele de salariu, nu prea mai ai ce-i face! Eroare! Îl pui să aducă bani de acasă. Îl amendezi! Ce poate fi mai uşor pentru un comandant de regiment decât ca, trecând prin sectorul unui nenorocit de ofiţer şi văzând un chiştoc de ţigară aruncat de un soldat sub pat (şi întotdeauna găseşti aşa ceva!) să scoată din buzunarul de la spate chitanţierul şi să spună:

— Tovarăşe locotenent, în numele H.C.M.-ului, te amendez cu 500 de lei pentru dezordine în pluton!

Bineînţeles că, necunoscând respectul faţă de cadrele superioare şi nici jurământul militar pe care l-a rostit angajându-se să suporte privaţiunile serviciului militar, nenorocitul de locotenent va începe să plângă că-i rămân copiii nemâncaţi, dar nu e loc pentru milă; altă cale ca să mai capeţi o stea pe epolet nu există!

Şi-n cazul că nici aşa nu merge începi ca la soldaţi, cu numiri de serviciu peste rând, cu repetarea serviciilor pe unitate, cu antrenamente de noapte, cu alarme care cheamă cadrele în miez de noapte la pluton. Ohohooo! Sunt o mulţime de mijloace şi metode! Şi dacă vezi că nici aşa nu merge… aduni tot regimentul, închizi porţile cu lacătul, dublezi garda şi anunţi cadrele că „unitatea s-a încazarmat” pe o săptămână fiindcă… ninge la Gara de Nord. Nimeni nu mai are voie să plece acasă! Oricum, dacă ai apucat, comandant fiind, pe calea asta, trebuie să ai în minte un singur lucru: să nu te întorci, să mergi mereu înainte! Ai fost astăzi rău? Foarte bine! Mâine fii şi mai rău! Poimâine, zbir! Călău! Din când în când fă pe nebunul. Dar fă-o tare de tot! Rezultatele sunt garantate. Doar armata este singurul loc unde este permisă îndobitocirea. Şi societatea noastră socialistă tocmai de asta are nevoie… de dobitoci.

Mă întorc târziu acasă şi adorm chinuit. Pe masă, în bucătărie, un singur bilet: „Am internat fata cea mică în spital, cu infecţie la stomac. Doctorul ne-a spus să nu mai mâncăm cartofi cu pâine. N-am avut ce să gătesc astăzi. Mă simt rău, Carmen”.

Din când în când mă trezesc. Şi mă gândesc dacă ceea ce trăiesc eu se poate numi viaţă. Apoi adorm din nou şi mă visez bătrân. Şi-mi pare rău pentru toţi anii pierduţi. Şi ceasul sună… şi mă trezesc, sărind dintr-un coşmar în alt coşmar. Mă îmbrac la repezeală şi plec.

Aşadar, nu mi se permite să dau examen la facultate. Cineva mă urmăreşte pas cu pas şi dacă nu se iau măsuri mai aspre împotriva mea este din cauză că EI ştiu că nu am unde fugi de aici.

Aşadar, viaţa mea nu mai depinde de mine, tot ceea ce fac eu nu mai ţine de voinţa mea; toate zbaterile, toate speranţele mele sunt zadarnice. Mă aflu sus pe schelă, la cota 31. Mă apropii de parapet. Tot trecutul vieţii mele îmi apare străin. Mă simt rupt de el. Viitorul nu-mi aparţine şi clipa prezentă mă doare. Ca într-o ameţeală legănătoare mă apropii mai mult, apăs cu pieptul parapetul fragil. E sub picioarele mele o prăpastie, o dezordine, o împrăştiere de schele, maşini, utilaje… De ce să mă zbucium mereu? De ce? Orice aş face, voi ajunge la acelaşi sfârşit!… Acum am curaj! În această clipă unică şi înaltă am curaj! Dacă voi întârzia, poate că acest curaj mă va părăsi şi nu se va mai întoarce niciodată… Şi atunci păşesc în gol… văd pământul şi cerul rotindu-se…

O lovitură puternică îmi retează parcă picioarele de la gleznă şi o alta, cumplită, mă izbeşte în umărul stâng. Se face noapte… Întuneric… Uit, în sfârşit…

E toamnă şi stau în scaunul meu pe rotile, în faţa ferestrei deschise. De afară răzbate vuietul oraşului. Lumina soarelui îmi încălzeşte picioarele goale, sprijinite de placa de fier acoperită cu o flanelă moale.

N-am murit. Am zăcut mult timp între viaţă şi moarte. A trecut o vară şi eu n-am ştiut. Îmi privesc picioarele scheletice, jupuite de piele pe alocuri, roase, cu răni sângerii provocate de cele aproape trei luni de imobilizare în ghips. Stângul a fost fracturat în două locuri. Dreptul, într-un singur loc…

Mă ridic cu greu din scaun. Cobor. Mă dor groaznic picioarele şi totuşi trebuie să merg. Trebuie! Sprijinit în bastonul greu (am renunţat la cârje) cu măciulie de oţel, străbat sufrageria, holul, bucătăria. Apoi mă întorc. O dată, de două ori. Sudoarea îmi ţâşneşte prin toţi porii – fiecare pas e un chin. Şi totuşi…

Apoi mă aşez din nou.

Mă încearcă, deodată, o ruşine fără de margini. Eu sunt aici… Dar ei, ceilalţi? Ei: Lenţ, Moise, Goanţă, Văcariu şi toţi ceilalţi, Diaconu şi

Panait, Şancu, Iordan, Gheorghe? Ei sunt ACOLO! Şi niciunul dintre ei n-a încercat să se sinucidă! Nu s-a aruncat niciunul de pe schele! Ei duc singura formă de luptă posibilă: supravieţuirea! Locul meu e lângă ei!

Peste câteva zile concediul medical ia sfârşit. Aş avea dreptul să-l prelungesc, dar n-am s-o fac.

— Carmen!

— Da.

— Pregăteşte-mi cizmele!

— Atenţiune! Pluton, v-aliniaţi! Pluton, drepţi! Pe loc, repaus!

Cincizeci şi opt de militari trag aer în piept, cincizeci şi opt de bocanci lovesc în acelaşi timp betonul, răscolind praful uriaşului hol. Mă aşez la masa improvizată pe care, după ce am aşternut un ziar, mi-am aşezat documentele.

Îmi deschei nasturii, bluzei şi respir adânc. Aşadar, în faţa mea stă noul pluton.

Îl privesc cu atenţie. Cum vor fi oamenii aceştia? Vor fi buni, vor fi răi?

— Atenţiune! Fiecare trece pe la masa mea, spune tare cum îl cheamă şi de unde e. Executarea!

Unul câte unul se apropie de mine.

Le iau datele personale: vârsta, întreprinderea la care au lucrat sau lucrează etc. E o muncă plicticoasă, istovitoare. Alături de mine, Ignuţa Milenuţ, pe care l-am luat ca ajutor, face alte tabele în care militarii iscălesc pentru unelte, pentru echipament etc.

Urmează seriile lungi de tabele în care militarii îşi iau răspunderea să respecte tot felul de angajamente privind protecţia muncii, decretul 400 şi câte şi mai câte…

Împart apoi oamenii la punctele de lucru şi cobor să vorbesc cu meşterul Barbu.

— Ai înviat, domnu' ofiţer?

— Da, domnule maistru!

Este un om puternic şi înalt, cu mai multă minte decât toţi ofiţerii superiori din D.I.C.C.T. luaţi la un loc. Îmi face plăcere să stau de vorbă cu el, e un bărbat prietenos şi vesel şi, lucru şi mai important, se poate avea încredere în el.

M-am întâlnit cu vechii mei prieteni: au fost anunţaţi că am avut… un accident. Am fost găsit leşinat, cu picioarele rupte, înţepenite între treptele scărilor înguste de fier care fac legătura între etajele schelelor. Cazul meu a fost prelucrat cu toţi comandanţii de plutoane. Curios, însă, nimeni (nici chiar eu) nu ştie mai multe amănunte. Se pare că cineva s-a străduit să treacă totul sub tăcere.

Viaţa este la fel de grea pe întreg şantierul. Deşi am intrat în

septembrie, căldura e aproape insuportabilă. În sălile de mese mulţi soldaţi mănâncă dezbrăcaţi până la brâu şi transpiraţia curge şiroaie pe spinările şi pe frunţile lor. Temperatura la soare atinge valori înspăimântătoare: aproape 50–55°.

Praful din şantier, răscolit fără încetare, formează o pâclă. Aerul e înăbuşitor şi plin de fumul cazanelor de smoală sau al ţevilor de eşapament. Mâncarea se aduce cu maşinile, în bidoane înalte de aluminiu, pâinea vine în lăzi de plastic în care intră ţărână şi mizerie. Apă, la masă, nu există. Pe măsură ce lucrările la Casă avansează întâlneşti tot mai multe treceri blocate, tot mai multe uşi închise şi uneori ocoleşti kilometri întregi, pentru că drumul pe care ai venit dimineaţă, de multe ori seara e blocat; înseamnă că în zona aceea treaba se apropie de sfârşit. Dormitoarele au ajuns insuficiente. Concentraţii vin din toate părţile ţării, valuri-valuri, tot mai mulţi, şi nu mai avem unde-i caza. În camere au ajuns să fie băgate şi câte 16 paturi. Pereţii sunt plini de pete de sânge, urmele vânării muştelor şi ţânţarilor. Fiecare concentrat are în acest scop sub pernă un băţ scurt la capătul căruia este prinsă cu un cui sau cu sârmă o bucată rotundă de cauciuc, de mărimea palmei. Cu ajutorul acestui miraculos instrument ţânţarii sunt striviţi de pereţi şi de tavan. Lenjeria de pat şi de corp nu se schimbă – unitatea are… greutăţi financiare. Momentan… nu curge nici apă în blocuri. Cu mizeria din grupurile sociale te obişnuieşti repede şi nu-i mai dai atenţie. Noaptea, aerul din camere devine sufocant şi e de mirare că oamenii se mai trezesc dimineaţa la viaţă! Dar nu trebuie să fim îngrijoraţi, cineva s-a gândit la aşa ceva şi tot felul de ofiţeri superiori fac controale şi inspecţii inopinate pe timpul nopţii.

Asemenea inspectori sunt de obicei colonei şi locotenenţi-colonei şi lucrează cu extraordinară precizie. O asemenea comisie a verificat trei seri la rând căştile soldaţilor. Unui concentrat din plutonul al doilea, care era complet chel, i s-a furat casca. Altul, foarte bun zugrav, i-a desenat o cască de-a dreptul pe piele. A trecut aşa de două ori pe sub ochii comisiei. A treia seară, crezând că nu se va mai face control, s-a spălat pe cap. Comisia a venit şi a treia oară, l-a depistat şi… comandantul lui de pluton a fost băgat la arest cinci zile.

În ovalele de aluminiu în care la vremea prânzului se răstoarnă mâncarea din bidoane, femeile de la cantină îşi spală batistele, halatele şi ciorapii.

Nu pot să nu amintesc, în fine, problema W.C.-urilor! Nu există control, nu există comisie de inspecţie, nu numai în Bucureşti, ci pe întreg teritoriul ţării care să nu vizeze closetele. Există la unii generali un adevărat cult al acestei anexe, subiect de şedinţe sau de critici şi de trimitere la arest a nefericitului comandant de pluton care n-are „sectoarele” curate. O mulţime de bancuri circulă pe această temă,

stârnind hohote de râs. Şi totuşi, gândindu-mă la acest subiect sunt cuprins de indignare: pe şantierul Casa Republicii NU EXISTĂ W.C.-uri. Sunt numai două improvizaţii, una în corpul B, alta în corpul C, unda în permanenţă sunt cozi, cozi imense, umilitoare, la care auzi adeseori rostindu-se cu cea mai mare naturaleţe întrebarea: „— Aici e rândul la căcat?!" În 1988, pe „cel mai mare şantier al lumii" cei 40.000 de oameni nu au un closet! Capacitatea formidabilei noastre industrii şi excepţionalul geniu creator al inginerilor noştri nu reuşesc să-şi dea mâna în această problemă. Tradiţionalul spirit gospodăresc al generalilor noştri nu s-a întrebat niciodată unde-şi fac nevoile cei peste 20.000 de militari, cadre şi soldaţi care lucrează aici. Locotenentul-major Gheorghe, care mi-e foarte bun prieten, face observaţia că nu crede să existe un palat mai „spurcat" decât ăsta, în care s-a c… t o ţară întreagă. Eu îi atrag atenţia că aceasta este o prevestire, un „semn". Cât despre „capii" armatei noastre, fantezia unui scriitor este prea săracă în comparaţie cu ceea ce gândesc ei în legătură cu acest subiect. Unii generali şi colonei consideră că dacă activitatea de pe şantier decurge conform programului, militarul îşi formează reflexul de a-şi face nevoile numai la cazarmă. Alţii consideră că omul ocupat n-are timp să-şi mai facă nevoile, ba unii ajung să invoce în această privinţă… economia de materiale de construcţie! Alţii îşi bat pur şi simplu joc şi spun: „Lasă, bă, că vă tăiem fasolea de la cazan! Hă! Hă! Hă!"

Îmi aliniez oamenii. Fac prezenţa. Ne pregătim pentru masa de prânz.

— Atenţiune! Puneţi-vă căştile pe cap! Strânge-ţi-vă centurile. Puneţi-vă ţinuta în ordine! Cei nebărbieriţi să treacă la mijloc!

Coborâm din corpul B1 şi ne alăturăm uriaşei coloane de zeci de mii de oameni. Nu mai mâncăm în stadion, ci în nişte barăci improvizate în spatele Poştei. Pentru asta trebuie să ieşim pe poarta care dă către Casa Ştiinţei şi să traversăm şoseaua. La ieşire ne aşteaptă o mulţime de ofiţeri superiori din Grupa de coordonare a generalului Bogdan şi din comanda propriilor noastre unităţi. Toţi au carnete roşii în mâini.

Soldaţii se înghesuie tăcuţi. Praful înecăcios, răscolit de patruzeci de mii de bocanci, se ridică valuri-valuri.

— Ţine-aproape, soldat! Ţine-aproape! Păstrează-alinierea! Stângul!… Stângul!… Stâng, drept, stâng!…

Ajunşi în faţa cârdului de ofiţeri încruntaţi, posesori de carneţele roşii, zbier cât mă ţine gura:

— Plutoon, pentru onor spre dreapt-ta!!

Plutonului nici prin gând nu-i trece să bată pas de defilare. Ba unii mai şi râd. Eu, în schimb, cu pieptul bombat, cu mâna la cască, salut regulamentar, ridicând praful prin faţa tovarăşilor comandanţi. Dacă

n-aş face acest lucru aş fi arestat pe loc.

Şi trecem aşa mereu, pluton după pluton, murdari, rupţi, slabi, nemâncaţi. O caricatură a armatei…

Şi tot aşa ne întoarcem de la masă. Ochi atenţi ne supraveghează continuu.

În şantier împart oamenii la punctele de lucru. Apoi intru în cabina maistrului Barbu.

— A, domnu' locotenent! Ţi-am rămas dator! Vino cu mine…

Ieşim din cabină şi trecem într-o încăpere alăturată. I-am „descifrat" în urmă cu două zile un prospect, nişte instrucţiuni ale unui casetofon străin, şi mi se crede îndatorat.

Intrăm în cameră. Cu spatele la noi, privind pe geam, stă un militar înalt. Se întoarce brusc şi, dând cu ochii de mine, o expresie de nemărginită bucurie îi apare pe faţă. Şi izbucneşte în hohote de râs: este ofiţerul pe care l-am întâlnit întâia oară când am venit în şantier şi pe care l-am luat drept soldat: locotenentul-major de aviaţie Pană Florin. Poartă şi acum bluza aceea cu un avion desenat pe ea. Ne strângem mâinile.

— Dar voi vă cunoaşteţi! spune zâmbind maistrul Barbu.

— Da.

— Eh, asta merită o cinste.

O sticlă gâlgâie uşor, umplând trei păhărele. Ceva se revoltă în mine, pulberea înghiţită în toţi aceşti ani, zilele nesfârşite, lălăielile şi înjurăturile beţivilor, hoardele de ţigani, ameninţările, loviturile… Dezamăgirile…

— Nu! spun eu refuzând paharul. Nu!…

Şi-mi dau seama că n-o să mai pot bea niciodată.

— Lasă-l, maestre! Uite, fraierul ăsta a vrut să se sinucidă! spune Florin.

— Chiar, domnu' locotenent! Am auzit, spune maistrul Barbu. Păi dumneata te iei după ăştia, dom'le? Lasă-i, dom'le, dracului…

Nu ştiu de ce, cuvintele lui îmi inspiră încredere. Şi ale lui Florin.

— Hai, dom'le locotenent, ia un pahar, dom'le! insistă maistrul. N-o fi foc.

— Nu pot! vorbesc eu.

— De ce?…

— Nu pot…

Şi bag mâna în buzunar şi-i întind un bilet. El îl citeşte în tăcere.

— Ce e asta? întreabă Florin.

— E biletul unei femei… a cărei familie moare de foame…

— Cine e Carmen?

— Nevastă-mea, răspund eu. Şi familia… e familia mea…

Locotenentul-major mă priveşte încruntat.

— Dacă n-ai bani, te împrumut eu.

— Am bani! N-am ce cumpăra!

— Ce să cumperi, mă Florine, adaugă maistrul, tu nu vezi, mă, că nu e nimic pe nicăieri?

Urc abătut pe schele în lumina asfinţitului.

E noapte. Învăţ. De fapt, nu învăţ, încerc să nu uit ce ştiu. Şi deodată cineva sună la uşă. Este târziu, aproape unsprezece noaptea. Deschid. În pragul uşii, câţiva concentraţi: Ignuţa Milenuţ, Grigore Marin, Gaftone Octavian şi Porumb Ion. Ignuţa Milenuţ râde:

— D'apoi, dom' locotenent, noi am vinit… No, uitaţi, aveţi aici… patru kilograme de carne de porc, patru de vită şi şase pui…

— Luaţi imediat tot şi plecaţi! Acum!

Toţi patru sunt ardeleni, aşa că se scarpină mult în cap şi se privesc unii pe alţii.

— Apoi, dom' locotinent, zice Ignuţa, noi carnea asta… v-o vindem, pe bani! Şi dac-om mai putea aduce, v-om mai aduce, că să ştiţi că nici pe la noi nu plouă cu de-ăste. Cumpăraţi au ba? Că doar n-aţi crede că v-am da-o pe degeaba, ca la orgheţi! Dacă nu vreţi să cumpăraţi, nu-i bai, tot o dăm. Numa vedeţi, doamna dumneavoastră şi pruncii ce zic?

— Luaţi, dom' locotenent! rosteşte bătrânul Grigore, că-i păcat de Dumnezeu să ţineţi copiii nemâncaţi! Aici, în Bucureşti, muriţi de foame…

— De unde ştiţi voi? Cine v-a trimis încoace? Adresa mea ştiu c-o aveţi, v-am dat-o eu. Dar cine v-a trimis încoace?

— D-apoi cine, decât dom' maistru Barbu?

Mă simt mai uşurat. Într-adevăr, i-am spus maistrului Barbu că o duc foarte greu.

— Bine, Grigore, zic. Cât mă costă toate astea?

— Nici mai mult… nici mai puţin… Şase sutare una pest alta!

Le înmânez banii.

— Mă bucur, spun eu, că v-aţi gândit la mine…

— Bine faceţi, zice Ignuţă, da' nu vă bucuraţi prea mult Fiindcă or fugit în seara asta din cazarmă fraţii Gheiţi, Drâmbei. Stănescu Nicolae din Vâlcea, Lăcătuş şi Tudoran şi Koch Herman.

— Nişte oameni de nimic, dom' lent, zice Porumb. Le-am spus: mă, staţi să vină dom' locotinent, dimineaţă! Măcar să ştie de voi!… Ei, nu şi nu! Că… poa' să să-ntâmple orice, s-au săturat…

Rămân pe gânduri o clipă.

— Au zis ceva când au plecat?

— Or zis că nu se mai întorc.

— Foarte bine, murmur eu, foarte bine!…

— Rămâneţi cu bine, dom' locotinent!

Îşi iau rămas bun şi ies. Îi fac semn lui Milenuţ să rămână:

— Milenuţ, zic eu, spune-mi adevărul! Dar să nu mă minţi! Cum aţi ajuns voi la mine?

— Cum aţi auzit de la Grigore… Dom' locotinent, eu nu ştiu ce vă frământaţi! Am auzit, Doamne, feri-ne că aţi vrut…

— Lasă asta!

— Păi, cum să vă zic… Noi suntem demult la dom' Barbu. Din iulie. De dinainte să veniţi dumneavoastră. Dânsul ne-o dat drumul mereu acasă până acum. El şi inginerii. Că dacă nu ne dădea, tot plecam. Dar ne-a vorbit frumos şi l-am ascultat şi plecăm pe rând şi facem şi treabă. Ei, mai avem şi noi necazuri pe acasă, ca oamenii… Şi cum vă zic, ne-o adunat şi ne-o zis: bă, vedeţi că aveţi comandant bun. Ia să vă gândiţi şi la el, că ai lui mor acasă de foame. Bucureştiul, voi ştiţi cum e, iar el e toată ziua pe şantier – în urmă cu trei luni s-a aruncat de pe schelă…

— Îl omor pe Barbu!

— Ba să n-o faceţi, că el a ştiut să vorbească cu noi. Şi ne-o zis: mă, după lege el vă face pontajul, eu zic să vă duceţi pe la el… E comandantul vostru, oricum… Ajutaţi-l, că puteţi (lăsaţi-o mai uşor cu inginerii)! Vedeţi însă să nu… cumva… ştiţi voi… Aşa o zis, dom' locotinent. Şi eu, cu Grigore, cu Porumb, cu Gaftone, cu Hanc şi alţii câţiva ne-om gândit… Şi iacă… om făcut şi noi aşa, să fie bine… Dar, ioi, dom' locotinent, aveţi o igrasie aici pe pereţii ăştia… Doamne! Rău îi! Staţi la parter!… Lăsaţi, că venim noi într-o zi…

— Termină cu prostiile, Milenuţ!

— Ba bine că nu! Să fiţi dumneavoastră sănătos! Înainte să veniţi la noi, nu mai pridideam zugrăvind şi lucrind apartamentele coloneilor şi jăneralilor. Om mărs la unu'! Vai de-capul nost'! Nici mâncare nu ne-o dat! Şi i-am lucrat trei săptămâni! No, să ştiţi că vă scoatem igrasia din casă! Asta nu e bună la copii, să ştiţi!

— Mă, tu eşti nebun!

— Apoi, no, că nu ştiu care din noi doi, dom' lent, o vrut să se arunce ca Manole de pe casă! Bătăr ăla o aşteptat să se gate lucrarea! Dumneavoastră oţi fost mai nerăbdător!

— Nu fi măgar!

— No, da' prea mult nu v-aţi înzdrăvenit, de vreme ce cu banii în buzunar nu vreţi să cumpăraţi carne adusă gata la uşă şi vă pare mai bine să ţineţi copiii nemâncaţi.

Cum să mă supăr pe un asemenea om?

Îl conduc până la scară şi ne luăm rămas bun. Mă reîntorc. Privesc plasele de pe masă. Credeam că am coborât toate treptele, credeam că am ajuns la cea din urmă. Şi totuşi, iată-mă şi mai jos, în postura de om compătimit de propriii săi subordonaţi! Ajutat de aceştia, din milă. Trăiască armata României socialiste! Şi minunatele noastre regulamente, care ne vorbesc aşa de frumos de onoarea militară, de

cinste şi de mândria de ofiţer! Care ofiţer e o icoană îngheţată şi hieratică; el n-are nevoie de nimic. Şi dacă este scris acolo că ofiţerul n-are voie să participe la înmormântarea bunicii (pentru că nu e rudă de gradul unu), nu este nicăieri specificat cât poate el să stea fără apartament, cât poate sta familia lui nemâncată, trăind numai cu cartofi prăjiţi în ulei de soia – ceea ce înseamnă că termenul e nelimitat. Şi ca ofiţerul să nu cadă cumva în abatere, ministrul, cu părintească grijă, mai dă un O.C.: „Cadrul militar care va fi văzut stând la coadă în oraş, la magazinele alimentare, va fi trecut în rezervă!”

Mai e nevoie de explicaţii? Regulamentul e clar: va fi trecut în rezervă acel cadru militar CARE VA FI VĂZUT! Dar cum să stai la coadă NEVĂZUT? Pentru că, observaţi: nu s-a zis „este interzis cadrului militar să stea la coadă”. Problema e gândită adânc, e „clocită” bine, e „matur” formulată: „să nu fie văzut” – ceea ce e cu totul altceva. Şi nici prin cap nu-mi trece, când scriu aceste rânduri, să glumesc: regula s-a aplicat, au fost trecuţi în rezervă subofiţeri şi ofiţeri pe acest motiv, cine-l cunoaşte pe fostul ministru Olteanu o ştie bine. Se zice că şi ministrul Milea e foarte scrupulos în această privinţă. S-au distrus cariere pe chestia asta. Îmi aduc aminte de un băiet tare „simpatic”, locotenentul Michtuc, dintr-un regiment operativ din Bucureşti. Plecând cu plutonul la trageri, la Mihai Bravu, a lăsat subunitatea în poligon şi s-a dus în sat la o tânără văduvă, unde a stat toată noaptea. A venit abia a doua zi la prânz. Asta l-a dus pe locotenent la… şcoala de comandanţi de companie, lucru care era un pas înainte în cariera lui. Şase luni mai târziu, ofiţerul a bătut un soldat până l-a băgat în spital. Dar să nu credeţi că asta a indignat pe cineva! Peste câteva zile, locotenentul nostru, îmbrăcat militar, s-a îmbătat într-o cârciumă şi s-a luat la bătaie cu miliţianul dintr-o intersecţie. A venit patrula şi l-a dus la garnizoană, cu uniforma ruptă şi cu ochii vineţi. N-a păţit, nici de această dată, nimic serios. A fost „discutat” într-o şedinţă de partid. Şi probabil că lui Michtuc al nostru i-ar fi venit în cele din urmă mintea la cap şi s-ar fi făcut ofiţer de ispravă, dar a avut proasta inspiraţie să se oprească într-o zi la o tutungerie să-şi cumpere un pachet de „Snagov”. Înaintea lui mai erau câteva persoane… Dar după uşa chioşcului pândea un locotenent-colonel trimis de garnizoană: el i-a venit de hac lui Michtuc, a specificat pe raport că ofiţerul „stătea la coadă” şi ministrul l-a trecut în rezervă.

Pe Calea Văcăreşti, vizavi de Abator, există o alimentară. Ofiţerii veneau acolo cu soţiile. Un căpitan, Popa, de câte ori se aşeza la coadă, se pomenea lângă el cu un bărbat solid cu tâmplele argintii, care-i şoptea discret:

— Vă rog să-mi prezentaţi actele dumneavoastră! Sunt colonelul M.

De la Garnizoană.

Ofiţerul se uita liniştit în jur şi deodată striga:

— Vasilicooo! Vino repede!

Apărea o femei solidă, cam la treizeci de ani, care întreba:

— Ce e, dom'le, ce s-a întâmplat?

Bărbatul cu tâmplele cărunte se înclina politicos şi zâmbitor:

— Sărut mâna, doamnă, eu cu tovarăşul căpitan avem ceva de vorbit. Suntem într-o misiune, nu vă priveşte pe dumneavoastră… Trebuie să vină cu mine…

— Cum să nu mă privească, dacă e bărbatu-meu? Eşti în misiune, Cornele?

— Minte! răspundea imperturbabil bărbatul. M-a văzut că stau la coadă…

— Fir-aţi ai dracului să fiţi, izbucnea femeia, dă nenorociţii dracului! Pleacă de-aicea, că te ia mama dracului! Da' ce, mă, noi nu trebuie să mâncăm? Copiii noştri nu trebuie să mănânce, mă, sau mi-aduci tu? Piei de-aici, că-ţi sparg capul, fir-ai al dracului să fii, cu plasele!…

Femeia se lua după el şi misteriosul colonel dispărea cu coada între picioare.

În acest timp, căpitanul îşi citea liniştit ziarul şi lumea de la coadă murmura nemulţumită.

De tot hazul este că scena se repeta, în linii mari, a doua zi. Din nou apărea misteriosul civil, iar se auzea „Vasilicoo!" şi iar veneau ocările femeii. De fapt, colonelul de la Garnizoană îşi avea acolo „zona" lui şi se comporta exact cum se comportă insectele, la fel de harnic şi la fel de iraţional.

Dar să revenim la subiect. Totuşi, DE CE SĂ NU STEA CADRUL MILITAR LA COADĂ? Oricine stă la taclale, adică aduce vorba într-un tren sau pe stradă, despre cadrele militare, aude automat următoarea replică: „Ăştia au bani, trăiesc bine, au drepturile lor"… Armata e văzută ca un fel de castă (dar nu în sens pozitiv). „Armata e bogată! Armata e bine hrănită, e bine echipată! PE SPINAREA NOASTRĂ, DOMNULE!" Iată, dar, primul pas în descifrarea atitudinii poporului faţă de propria lui armată! Are cineva interes ca această imagine a armatei noastre să se schimbe? Nu. Societatea noastră socialistă e cea mai dreaptă şi mai bună orânduire din câte au existat până acum! Armata trebuie să rămână în ochii poporului o castă. Un ofiţer e un prinţ! L-ai mai crede prinţ dacă l-ai vedea stând la coadă la carne? La ouă? Nu, poporul trebuie să-l creadă un fel de nobil samurai.

În cazul ăsta… Stau şi mă gândesc: dar civilii? Noi credem despre ei că o duc extraordinar de bine! Dacă ne înşelăm? Înseamnă că e o diversiune generală, ridicată la nivel de politică de stat, o învrăjbire murdară. A cui? Nu cumva a celor care o duc bine? Dar cine sunt

aceştia?

Îmi vine brusc în minte imaginea din Vitan, „Dacia” condusă de cele două „fete”, claxonând la poarta unităţii: „— Fii atentă, dacă apevistul le face scârbă băieţilor îl ia mama dracului… Îi telefonez tatii…” Şi băieţii, cei doi soldaţi scăldaţi în parfum, trecând pe lângă mine fără să mă salute, preocupaţi de probleme grave. Îmi amintesc de familiile de ofiţeri absolvente în corpore ale Academiei Militare (adică el, ea, fiul, fiica etc.). De zvonurile despre viaţa coloneilor şi generalilor: program de somn după-amiaza, distracţii nocturne, magazine de unde iau cică tot ce le trebuie, fără niciun fel de coadă, primele uriaşe pe care şi le împart unii altora, salariile, avansările rapide în grad şi funcţii. Cine sunt coloneii la care a lucrat Milenuţ?

Privesc cele câteva amărâte de kilograme de carne de pe masă. Primite de milă, aduse de soldaţi de milă! La îndemnul unui om căruia i-a fost milă de mine! E mila un sentiment jignitor? Nu ştiu. Copiii mei bolnavi şi săraci vor mânca mâine carne… Trăiască comunismul, visul de aur al întregii omeniri! Trăiască statul socialist, orânduirea socialistă, cea mai umană şi cea mai dreaptă orânduire din toate câte au existat şi au să existe pe Pământ! Acesta e viitorul omenirii! Toată planeta va fi comunistă! Tot sistemul solar! Toată Galaxia! Apoi ne vom extinde! Vom urca secera şi ciocanul pe acoperişul Universului! Dă-mi mâna, tovarăşe, printre stele şi nu uita că mâine avem şedinţă de partid pe Alfa Centaur! Vom discuta îndeplinirea planului la descoperiri de civilizaţii!… O, Doamne! A fost o perioadă când omul s-a crezut înţelept – *homo sapiens*. Apoi a devenit comunist – *homo comunistus*. Şi a început să cunoască foamea şi umilinţa.

Partea a patra

A trecut greu un revelion trist, lipsit de orice strălucire. Îmi pare rău de ciclul lui Milenuţ şi Grigore. Au fost oameni grozavi! Şi nu numai Milenuţ şi Grigore, ci mulţi alţii. M-am ataşat de ei, glumeam şi ne tachinam ca nişte vechi prieteni. M-au şi ajutat, m-au ajutat mult… Excelenţi meseriaşi, au reuşit un miracol: mi-au scos igrasia din casă. Copiii nu-mi mai tuşesc! Da, mi-au fost adevăraţi prieteni!

Uneori mă plimb prin Casă şi-mi spun: aici a lucrat cutare, aici cutare… Îi ţin minte pe fiecare, îi văd în faţa ochilor. Iată de ce m-a întristat despărţirea de ei. Unii au plecat dintre noi în condiţii tragice şi înainte de vreme. Brăileanul Domiţian Mitică, de pildă, un tânăr vesel şi plin de viaţă, voia în mod inexplicabil (oh, Doamne, ce uşor vin cuvintele!) să se spânzure. De două ori l-am salvat în ultima clipă, tăindu-i sfoara cu lama unui briceag.

— Mi-e silă de viaţa asta, dom' lent! Acum m-aţi prins pe „fâşie" şi m-aţi întors din drum. Dar odată şi odată… tot izbutesc eu să trec dincolo…

Şi a reuşit în cele din urmă. Într-una din zile, a fost găsit mort în camera lui. Asfixiat! Dumnezeu să-i odihnească sufletul.

S-a sinucis, tot din acel ciclu, spânzurându-se cu un cablu, unde e acum noul corp de gardă al lagărului, soldatul concentrat Voloşanu, de la o unitate vecină. A murit, de asemenea, înecat în lacul Cernica, în împrejurări misterioase, sergentul-major Nicolae. Era aproape un copil, abia împlinise douăzeci de ani. Cu două zile înainte fusese bătut de doi concentraţi unguri. Uneori, în puterea nopţii, ai impresia că sus, în bezna sălilor uriaşe, se aud gemete şi că sufletele lor nemângâiate cutreieră încă schelele.

Într-una din ultimele zile ale anului, a venit ordin să se dărâme un stâlp uriaş de beton de la subsol, care trebuia refăcut. Ciocanele pneumatice au intrat în el. După două ore de muncă, a ieşit la vedere cadavrul unui ofiţer. Stema caschetei lucea sinistru în lumina reflectoarelor. Toată lumea a fost îndepărtată imediat şi nimeni n-a mai auzit ce s-a întâmplat. Probabil că ofiţerul supraveghease de unul singur turnarea betonului şi alunecase în cascada ucigătoare. Sau, mai ştii, poate că se lăsase să alunece… Se prea poate, iarăşi, să-l fi văzut totuşi cineva, dar să nu se fi oprit lucrarea, ca să nu se piardă timp. Timpul costă!

Poate, peste ani, se va gândi cineva să înalţe un monument al militarilor morţi aici.

Viaţa merge înainte. Un nou ordin al generalului: pe timpul servirii mesei de către trupă, ofiţerii nu vor sta jos.

Se anunţă călduri mari, vara îşi face simţită apropierea. Vor izbucni din nou epidemiile de dizenterie şi holeră. De câteva zile infirmeriile din lagărul-dormitor sunt pline cu soldaţi şi cadre: unitatea este bântuită de hepatită şi de o pneumonie bizară.

Sunt semne de schimbare în atitudinea faţă de cadre: nu mai vor să ne extermine, vor să ne folosească. S-a renunţat la înscenarea de procese, iar ofiţerii detaşaţi pe doi ani şi care şi-au îndeplinit termenul au primit… „aprobare” să mai rămână doi ani!

Explicaţia este simplă: în toată ţara se fac concentrări masive. În unitate vin valuri-valuri de concentraţi, iar cadrele sunt foarte puţine.

Toate cadrele trimise pe şantiere provin din unităţile operative: subofiţeri şi ofiţeri care s-au pus rău cu secretarul de partid sau cu comandantul de regiment. Dar, cum cerinţele sunt mari, cadriştii au început să cotrobăiască mai atent prin dosare şi au început să-i trimită în economie pe deţinătorii de calificative „slabe” sau cu probleme vechi la dosar: rude plecate în străinătate, „apatie” manifestată în şedinţele de partid şi la cercurile de studiu ideologic, oameni cu stânjenitoare „probleme personale” (nevasta bolnavă, de exemplu).

Dar cererea creşte continuu. Economia naţională este nesăţioasă… Trimiterea pe şantier devine o pedeapsă disciplinară. Le vine rândul, prin urmare, indisciplinaţilor. Dar nu numai lor! Uneori se ajunge aici ca urmare a unei toane a comandanţilor: o bestie de colonel nu s-a sfiit să declare că în regiment trebuie să rămână numai ofiţerii… arătoşi, restul urmând să meargă în economie! O „vânătoare de vrăjitoare” s-a declanşat în toate unităţile: inspecţii, parainspecţii, controale, contracontroale, al căror unic scop este depistarea ofiţerilor şi a subofiţerilor „în neregulă” şi trimiterea lor pe şantierele economiei naţionale, unde este o criză de comandanţi de plutoane. Cumulul de funcţii este şi el o soluţie: unul şi acelaşi cadru este şi comandant de companie, şi comandant de pluton şi ţine, totodată, locul plutonierului de companie. Statul nostru socialist are oameni policalificaţi!

Timpul presează! Nuanţele nu-şi mai au locul. Uneori, vezi câte două cadre scriind grăbite, cu capătul unui creion, pe o foaie de hârtie sprijinită pe spinarea vreunui concentrat: „Proces-verbal încheiat azi între noi… şi… primul procedând la predarea şi secundul la primirea următoarelor materiale şi oameni: patruzeci şi cinci zidari, treizeci lopeţi, două ciocane de spart beton, cincisprezece sudori, zece lăcătuşi, optsprezece găleţi, patru roabe şi douăzeci mozaicari. Efectivul control al plutonului este de nouăzeci de oameni din care unul cu piciorul rupt la infirmerie. Materialele şi concentraţii s-au predat, în rest, fără lipsuri şi scăderi. Am predat… Am primit…” Deh, aşa e când te grăbeşti!

Aşadar, procesele s-au oprit. Trecerile în rezervă au încetat. Nu mai sunt lăsaţi să se întoarcă la unităţile lor cei cărora le-a expirat

termenul de detaşare în economie. Unitatea este supradimensionată: numărul militarilor se apropie de zece mii. Se spune că se va împărţi în alte două unităţi mai mici, ca să se pună capăt haosului.

Într-adevăr, din unitatea 14152 s-a despărţit Detaşamentul de Muncă 14194, aflat sub comanda locotenent-colonelului Lixandru Mihail.

Am fost adunaţi într-una din primele zile ale lunii martie. Îl cunoaştem bine pe colonelul de geniu Mihail. Nu ne bucurăm. Ne ţine o cuvântare scurtă şi clară:

— Stimaţi tovarăşi! Începând cu data de întâi martie 1989 ia fiinţă, din ordinul comandantului suprem, Detaşamentul militar de muncă numărul patru. Tovarăşul Nicolae Ceauşescu mi-a făcut deosebita cinste de a mă numi în această înaltă funcţie. Unitatea numără o sută douăzeci şi una de cadre militare, nouă cadre civile şi aproximativ trei mii de militari concentraţi şi în termen. Prin urmare, ordon: desfiinţarea placajelor care separă locul unde ofiţerii iau masa. Doi: interzic total orice familiarisme între ofiţer şi concentrat. Adică nu admit ca ofiţerul sau subofiţerul să se adreseze concentratului sau militarului în termen altfel decât cu „dumneavoastră”. Concentratul poate vorbi cum vrea, nu mă interesează. De ce? Spuneţi dumneavoastră, tovarăşe colonel!

Colonelul bondoc de alături răspunde:

— Păi, e clar ca bună ziua! Concentratu’, ce dracu’ poţi să-i ceri?…

— Am uitat să vă spun că tovarăşul locotenent-colonel de lângă mine este inginerul-şef, locotenent-colonelul-inginer Drumeza Victor. Este un ofiţer deosebit de capabil şi foarte bine pregătit politic.

— Lăsaţi, lăsaţi, se fandoseşte inginerul şef.

— Voi pedepsi fără milă pe oricine se abate de la legile şi regulamentele Detaşamentului de muncă nou format. Şi vă previn că nu ştiu ce e mila! Până la noi ordine, cadrele din Bucureşti nu mai au voie să plece acasă noaptea! Am terminat!

Un căpitan, Oprişan Nicolae, zice atunci cu jumătate de gură:

— Am copilu’ bolnav acasă, tovarăşe colonel!

Noul comandant, noul inginer-şef şi noul secretar de partid devin pământii. Comandantul face un pas înainte, prefăcându-se că n-a auzit bine:

— Cine comentează ordinele?

Un cerc de fier ne strânge piepturile şi nici nu mai îndrăznim să respirăm.

— Bă, deşteptule, bă, beţivan împuţit! Bă, porc ordinar! Marş afară din formaţie, ’tu-ţi dumnezeii tăi de căpitan! Cine e, mă, ăsta?

— E… e Oprişan, tovarăşe colonel!

— Imediat, din seara asta îi faci foaia de arest şi începând de mâine,

zece zile arest la garnizoană! Mai comentează cineva ordinele?

Nu. Sigur că nu mai comentează nimeni!

— Pe loc, r'aus! Liber!

Ne prăbuşim în repaus, apoi ne împrăştiem. Intru în blocul M1, unde am oamenii.

— Pora!

Lenţ îmi face semne să mă întorc.

— Ia-ţi caietul de comandant de pluton şi vino la adunare! Se verifică planul, programele şi caietele.

Până acum ni se controlau foarte rar caietele de comandanţi de plutoane. Locotenent-colonelul Sârdă nu-şi pierdea vremea cu asemenea fleacuri. Deschid caietul să-l verific. Da: programul… orele… militarii, datele personale… ordinea de bătaie… toate sunt în ordine.

Mă întorc. Când s-or fi adunat aşa de repede? Sala e plină, iar discuţiile au început. Mă descopăr. Deschid uşa.

— Tovarăşe colonel, vă rog să-mi permiteţi…

— Ieşi afară!

Revin pe hol, întrebându-mă cu ce am greşit. În şcoala militară ne făceau aşa, prin anul întâi, când nu aveam ţinuta aranjată, îmi aranjez ţinuta. Apuc şapca atent, aşa cum scrie la regulament, cu degetul mare întins în prelungirea cozorocului, cu gura lipită de şold. Intru din nou:

— Tovarăşe colonel…

— Ieşi afară!

Mă scoate din uluială căpitanul Şoşu, care se ridică de la prezidiu, se apropie de mine şi-mi şopteşte printre dinţi:

— Bă, fir-ai al dracului dă locotenent prost! Tu nu ştii că trebuie să aştepţi întâi să-ţi dea voie comandantul să vorbeşti? Nu vezi că e în şedinţă, de ce îl întrerupi? Hai, ieşi afară şi intră iar!

Ca să vezi cu ce „încălcasem" regulamentul!

Intru pentru a treia oară şi aştept, aştept… Cei din prezidiu sunt foarte ocupaţi: arată sălii un caiet de comandant de pluton. Deodată, comandantul se opreşte şi-şi întoarce ochii spre mine:

— Da, tovarăşe locotenent, ce s-a-ntâmplat?

— Tovarăşe colonel, vă rog să-mi permiteţi să iau loc în sală.

O clipă… două… trei…

— Mda! Poţi lua loc…

Mă simt privit, urmărit cu atenţie până mă aşez pe un colţ de bancă.

— Atrag atenţia asupra punctualităţii… rosteşte comandantul. Ţin foarte mult la acest lucru.

Parcă s-a mai îndulcit tonul. Ia cuvântul inginerul-şef:

— Stimaţi tovarăşi! Eu, ca să zic aşa, e de datoria mea, dracu', că a căzut responsabilitatea asta, dar zic: hai, mă, fraţilor, să facem treabă, dacă tot mâncăm pâinea partidului! Eu mă uitai aşa, cu atenţie.

Comandantu' vorbea, unu' se uita după vrăbii, altu' se scărpina-n cap… Oprişan, căpitanu', că-i e copilu' bolnav, ăla, scriitoru' întârzie… De ce-ai întârziat, mă?

Înţeleg că e vorba despre mine şi mă ridic în picioare.

— Nu te ridica, nu, zice colonelul Drumeza cu falsă mieroşenie, stai jos, să nu se rupă ceva în tine… Doamne fereşte, mai facem vreun eveniment…

— Tovarăşe colonel…

— Stai jos, că-mi rupi lacrimi, colega…

— Stimaţi tovarăşi, reia comandantul, am văzut câteva caiete de comandant de pluton. Nu-mi plac! În noaptea asta, mâine (nu ştiu, vă interesează), lucraţi la caietele comandanţilor de pluton şi peste două zile mi le prezentaţi. Tovarăşe colonel Drumeza…

— Ordonaţi, tovarăşe colonel!

— Împreună cu tovarăşul căpitan Şoşu şi cu şeful de stat major numiţi o comisie care să se ocupe cu trasarea, ă, asta, ăă…

— Un model, tovarăşe colonel, intervine Şoşu.

— Da, un model de caiet de comandant de pluton. După acest model se fac toate caietele.

— Am înţeles!

— În a doua ordine de idei, fiecare ofiţer trebuie să ştie ca pe apă sarcinile care-i revin, extrase din documentele de partid, din cuvântarea tovarăşului comandant suprem la Plenara comună din 28–31 noiembrie trecut. Vreau să atrag atenţia în mod foarte serios asupra acestui lucru. Se manifestă ac… ac… actualmente în lumea contemporană o ofensivă a propagandei ideologice burgheze împotriva comunismului. Se pare că sunt anumiţi ne… nemernici care dau ascultare acestei propagande. Stimaţi tovarăşi, vreau să subliniez că dacă prind o asemenea viperă o împuşc cu mâinile mele! Am observat de asemenea, chiar şi la ultima şedinţă de partid, cum au început să scoată capul… palavragiii! Stimabililor, pe voi nu vă interesează decât bucăţica voastră! Sunt alţii ca… care să se gândească la treburile mai importante… Îţi faci treaba, n-am nimic cu tine! Nu ţi-o faci, ai de-a face cu mine! De fapt… aveţi să vedeţi că începând din acest moment se vor schimba multe… La muncă, stimaţi tovarăşi! Lupeş!

— Ordonaţi!

— Eşti comandant de companie la a 2-a!

— Am înţeles!

Simt că îmi îngheaţă sângele în vine. La compania a doua sunt eu.

Şedinţa ia sfârşit. Comandantul se pregăteşte să plece. Ne ridicăm în picioare la comanda „drepţi!" a inginerului-şef. În pragul uşii, locotenent-colonelul Mihail se întoarce spre noi:

— Este ora 22.30. Vă urez spor la treabă!

Iese.

— Rămâneţi pe loc! comandă inginerul-şef. Acum, comandanţii de companii îşi iau ofiţerii din subordine şi verifică bob cu bob toţi militarii concentraţi, în toate încăperile, după care se întocmeşte o situaţie a militarilor lipsă, specificându-se care sunt nemotivaţi şi care nu. Apoi se trece la întocmirea caietelor de comandanţi de plutoane, conform modelului care vă va parveni. Spor la treabă!

Ne ridicăm pentru a doua oară în picioare. De data asta părăsim cu toţii sala.

— Bă, era mai bine cu Sârdă! şopteşte Gheorghe.

Intrăm în blocul unde este cazată compania noastră. La etajul întâi.

— Fiţi atenţi, ne spune Lupeş, fiecare comandant de pluton îşi verifică oamenii. Îmi raportează absenţii. Bob cu bob! Apoi, când ne vine ordinul şi modelul, ne strângem la mine în cancelarie şi trecem la întocmirea caietelor de comandanţi de plutoane! Spor la treabă!

Intrăm fiecare în zona lui. Eu am cinci încăperi la etajul întâi.

Deschid prima uşă. Înăuntru e întuneric beznă. Simt că mă sufoc: un miros greu de transpiraţie, de picioare nespălate şi de bocanc soldăţesc, de gaze… Aprind lanterna. Cu gurile căscate, oamenii sforăie cuprinşi de un somn trudnic. Lumina alunecă pe chipurile lor slabe, istovite, cu barba ţepoasă… Imagini de coşmar. Filmele de propagandă despre imigranţii din Vest prezintă raiul în comparaţie cu promiscuitatea care domneşte aici. Mă împiedic de o grămadă de sticle, dar zgomotul nu deranjează pe nimeni. Chiar dacă aş vrea, tot n-aş putea trezi pe nimeni la ora asta. Ar fi, de altfel, o cruzime. Mă las păgubaş… De altfel, celelalte uşi sunt blocate pe dinăuntru. Pe timpul nopţii, concentraţii nu deschid nimănui de frica ungurilor, care la beţie umblă cu cuţitele, căutând gâlceavă.

Pe hol mă întâlnesc cu Goanţă:

— Bă, pe ăştia e imposibil să-i trezeşti.

— Nimic nu e imposibil, tovarăşe!

— Hai să fumăm o ţigară!

Ieşim pe balcon, în răcoarea nopţii. Cerul e curat, puzdit de stele. Doamne, ce minunăţie!

Stăm unul lângă altul şi fumăm, tăcuţi. Vuietul îndepărtat al oraşului seamănă cu zbuciumul mării.

Se aud paşi pe coridor. Tresărim. Cineva a urcat la etaj. Şi uşa se deschide brusc:

— Ce faceţi aici, domnilor? Aşa ne-a fost vorba?

Locotenent-colonelul Drumeza, maiorul Desagă şi căpitanul Şoşu, maiorul Bureţa (şeful de stat-major) stau pe hol ca nişte hultani care au ochit prada.

— Veniţi încoace! porunceşte Drumeza. Notează, iubitule (se

întoarce către căpitanul Şoşu): Pora… Goanţă…

Secretarul de partid se opreşte deodată din notat:

— Aruncaţi, bă, ţigările! Măcar atâta! Sunt aici o groază de ofiţeri superiori, nesimţiţilor! Şi ia, bă, poziţia drepţi, că te ia mama dracului acuma!

Locotenent-colonelul Drumeza se plimbă încolo şi încoace, apucându-se teatral cu mâinile de cap:

— Lasă-i, bă! Lasă-i, bă, Şoşule… N-ai ce le cere! Uite, bă, cine mănâncă pâinea partidului!

— Tovarăşe colonel, întreabă Şoşu afectat, nu vă supăraţi, ăştia sunt cumva ofiţeri?

— Da' de unde! Ciurucuri!

Apoi, către noi:

— Aţi verificat concentraţii?

— Tovarăşe colonel, intervine Goanţă, ne este imposibil să-i verificăm…

Inginerul-şef Drumeza se pune pe urlat:

— Imposibil e s-o verifici pe mă-ta, boule! Sictir, idioţii dracului! Împuţiţilor! Trântorilor!

— Ce vă spuneam eu, tovarăşe colonel? conchide Şoşu. Trebuie luate măsuri radicale, dom'le! Cu ăştia n-o scoţi altfel la capăt!

Se aude o uşă deschizându-se. Un concentrat iese din dormitor şi vine către noi clătinându-se:

— De ce nu lăsaţi la noi dormim?… De ce gălăgie făcut?

Colonelul Drumeza ne arată cu degetul:

— Vedeţi, mă, ce faceţi?

Apoi către concentrat:

— Ne pare rău! Avem nişte probleme cu dobitocii ăştia de locotenenţi.

Concentratul devine ameninţător:

— Noi vrem durmim! Noi obosit! Altfel noi spargem capul la voi…

— Da, domnule, şi noi zicem la fel! Spargeţi-le capul!

Profitând de descumpănirea soldatului, şleahta din statul-major se strecoară repede pe scări în jos. Ne salvează locotenentul-major Lupeş, care a urcat treptele gâfiind:

— Ce staţi, bă? Ce staţi? Veniţi cu mine!

Intrăm după el în cancelaria companiei. Se dezbracă de pufoaică. E agitat şi transpirat de fugă. Abia vorbeşte, de parcă ar sta să-şi dea sufletul:

— Luaţi loc, care cum puteţi… Aşa… Ordinul comandantului: până mâine, toată lumea (fiţi atenţi!) va prezenta caietul de comandant de pluton („Parcă era vorba că până poimâine", mă mir în gând). Pe coperta caietului va avea scris cu litere de tipar, dublate cu culoare roşie şi verde, gradul, numele şi prenumele. Gradul (ce e fiecare:

locotenent, locotenent-major… atenţie, unde gradul e compus se scrie cu liniuţă, de exemplu sergent liniuţă major, dar „major” cu „m” mare!) cu literele scrise uşor aplecat spre dreapta, înalte de o jumătate de centimetru (notaţi, bă, că uitaţi!), iar numele şi prenumele scrise separat (adică lăsaţi distanţă între ele) cu litere drepte, de tipar, înalte de un centimetru. Asta una…

Locotenentul-major îşi consultă caietul cu atâta sârg încât ai impresia că de sarcinile pe care ni le aduce la cunoştinţă depinde soarta unui război.

— Sub grad şi nume, cu carioca roşie, se scrie citeţ plutonul şi compania. Cu cifre de şablon! După aceea… deschideţi caietul comandantului de pluton… Aşa… Vedeţi, aici scrie iară: „PI – 01 – B”, iar jos scrie tot cum scrie pe copertă. Ei, aşa cum aţi scris pe copertă scrieţi şi aici. Daţi foaia… Bun… Aici sunt precizări pentru completarea carneţelului, nu ne interesează. Daţi foaia! Hopa! Aici lipiţi o foaie albă. Bă, da albă! Albă, albă! Vedeţi că tov. Comandant e foarte pretenţios! O foaie albă, ziceam, dacă se poate de-aia cretată, lungă de 46,5 centimetri şi lată de 47 de centimetri…

— Cum adică?

— Adică de la dreapta la stânga, aşa cum o lipiţi, să aibă 46,5 de centimetri şi să fie înaltă de 47 de centimetri.

?!…

— Da’ ce credeai?… Aşa. O lipiţi cu marginea stângă de caiet, în rând cu celelalte foi şi o liniaţi şi pe o parte şi pe cealaltă, de la un capăt la altul, aşa cum se liniază caietul de dictando, numai că între ele, între linii, să fie o distanţă de zece milimetri. Apoi, atenţie: începeţi acum şi trageţi linii de sus în jos, la o distanţă de: 1 cm, 0,5 cm, 0,5 cm (notaţi, bă, nu vă uitaţi la mine ca la felul şapte!), 4 cm, 1 cm, 1 cm, 1,5 cm, 3 cm, 0,5 cm, 0,5, cm, 1 cm, 1 cm, 2 cm, 8 cm, 8 cm, 8 cm, 6,5 cm (adunat dau 46,5 cm, nu?). E, vă ies nişte căsuţe. În prima căsuţă (luăm căsuţele de pe acelaşi rând) scriem marca, în a doua grupa sanguină, în a treia grupa din care face parte în pluton şi în a patra căsuţă numele concentratului. Apoi vine în continuare (în căsuţele următoare, tot pentru acelaşi concentrat): gradul, funcţia, data naşterii, seria şi numărul buletinului de identitate, unde a mai lucrat, sporul de vechime, categoria pe care o are, cum îl cheamă pe inginerul-şef de la întreprinderea la care a lucrat ca civil, cum îl cheamă pe maistru, cum îl cheamă pe şeful postului de miliţie din satul lui (sau oraşul lui) şi ce grad are! Scriem în continuare: apartenenţa politică a concentratului, starea civilă (căsătorit, necăsătorit, câţi copii are), domiciliul actual, domiciliul părinţilor, de unde este soţia şi domiciliul părinţilor soţiei! Dom’le, în caz că fuge, să ne ducem după el şi să-l aducem, îl căutăm până-n pânzele albe… Bun… Să zicem c-am terminat şi cu foaia asta. Ba nu: căsuţele se

colorează, de sus până jos, toate căsuţele de la aceeaşi rubrică, nu şi cele de alături, cu o culoare. De exemplu, căsuţele (primele) care arată marca la un concentrat se colorează toate cu galben. Următoarele cu verde, cu roşu, albastru, portocaliu şi albastru deschis. Aceste culori se repetă în aceeaşi ordine pentru toate şirurile şi căsuţele! Bun! Acuma, după ce am făcut şi treaba asta, urmează prezenţa la instrucţie. Daţi foaia! Aici e clară, e liniată de fabrică. Deci ştiţi… Sus scrie: luna… completaţi voi luna. Atenţie cu prezenţa! Cred că ştiţi că peste tot apare 11 ore muncite la fiecare concentrat.

— Şi dacă fuge, toa' lent-major? Dacă dezertează?

Lupeş trânteşe violent caietul pe masă şi sare de pe scaun:

— Băi, şi comientiezi băi, omuli? Şi tot comientiezi, băi? Sigur că la tăţi!

Se aşază răsuflând greu.

— Mai departe, aveţi câteva foi… Treceţi! Aveţi situaţia recapitulativă a plutonului după datele demografice. Adică, vedeţi câţi ofiţeri, subofiţeri, maiştri, soldaţi şi gradaţi aveţi la pluton. Puneţi la ofiţeri: 1. Atât, că subofiţeri n-aveţi. Atenţie la gradaţi şi soldaţi! Am uitat să vă spun că totul trebuie scris citeţ (preferabil cu litere de tipar). Acum, atenţie! Trecem peste evidenţa rezultatelor la pregătirea de luptă (completăm şi aici, dar la ordin). Ne oprim la… Fiţi atenţi, că nu notaţi şi vă dau de pământ, să ştiţi!… Da… Am zis că trecem la notări asupra militarilor. Aici se face o scurtă prezentare a militarului în felul următor: se scrie cu carioca roşie, cu litere de tipar, numele concentratului, apoi se arată dacă s-a acomodat sau nu cu viaţa de cazarmă. Apoi se scrie: dacă e bun lucrător sau nu, dacă e bun membru de partid, bun executant de ordine, ce categorie are, dacă solicită des învoiri şi permisii şi dacă întârzie sau nu la întoarcere, dacă are probleme deosebite, dacă e mulţumit cu viaţă pe care o duce, dacă comentează ordinele, dacă are ieşiri imprevizibile şi cât alcool consumă, ce fel de fire are, ce înclinaţii artistice, dacă e bun să ia parte la festivalul „Cântarea României", dacă are vorbirea fluentă sau cu ticuri, sau greoaie, câte kilograme are, dacă are dantura întreagă sau nu, ce înălţime are şi care e culoarea ochilor, dacă are lobii urechilor lipiţi sau nu şi dacă are comportament psihic normal, dacă a făcut armata sau dacă nu, dacă a depus jurământul militar, dacă este preocupat de gospodăria lui, dacă are rude în străinătate, câte şi unde, dacă e respectuos şi îi ajută pe colegi, dacă e credincios sau nu, dacă face parte din vreo sectă, dacă a făcut puşcărie, unde şi când şi pentru ce, dacă a fost divorţat, dacă e slab sau e gras, dacă e brunet, blond, sau şaten, dacă are scris frumos şi citeţ, dacă are sprâncenele unite sau nu, dacă-i place sportul şi care sport, dacă-şi respectă cuvântul dat, dacă are platfus sau degete lipsă sau alte semne particulare pe faţă sau tatuaje. Se mai trece în această rubrică: ce şcoli are, vârsta şi dacă

ascultă noaptea posturile de radio străine…

— Păi de unde să ştiu eu astea, toa' lent-major? întreabă locotenentul Vicenţiu Broscăuţeanu.

Lupeş trânteşte din nou caietul de masă:

— Şi işti aşe prost, băi, locotinente? Marş afară, băi!

Broscăuţeanu iese afară spunând:

— Păi şi-aşa nu isprăveam nici până luna viitoare ce mi-aţi dat aicea!

Lupeş sare în picioare:

— Broscăuţeanu, nu comenta ordinele că te bag în gura comandantului! Noi executăm ordinele, nu le comentăm! Şi vezi, că nu eşti la prima abatere!

E uluitor cum trece Lupeş de la vorbirea cu accent la aceea fără accent moldovenesc.

— Ei, acum, continuă el după ce Broscăuţeanu iese, trecem la partea mai importantă: programul de activitate. Activitatea începe la orele 5. Aşa că scrii în dreptul zilei respective: „ora 5–5.45: Deşteptarea plutonului. Asist la desfăşurarea programului de dimineaţă… 6.00. Primesc raportul şi îmbarc oamenii în autobuze". Şi aşa mai departe, tot ce faceţi voi până la ora 7, când programul devine amplu şi reflectă desfăşurarea lucrului pe şantier. Aici trebuie să scrieţi tot ce face fiecare echipă. MINUT CU MINUT!

— Minut cu minut?

— Dom'le, văd că astăzi aveţi chef de întrebări! Da, dom'le, minut cu minut. Adică: „de la 7 la 8.00, echipa de dulgheri a lui cutărică a lucrat în felul următor: 3 militari au lucrat 14,2 metri de cofrag la cota zero, 1 militar a lucrat 30 de bucăţi de clame de fier la atelier la cota +9, opt militari, la cota +31 şi +57 au demontat 16 metri de schelă şi 10 militari au lucrat la cota -12 la brigada 7 cincisprezece metri cofrag". Am dat un exemplu. Apoi treci la altă echipă. La fel… şi aşa mai departe. S-a-nţeles? Executarea! Este unu ora. Aveţi acolo rigle, creioane colorate şi o cutie cu carioca… Şi am uitat să vă spun: comandantul e foarte supărat pe voi…

Trei locotenenţi (unul de artilerie, altul de tancuri şi altul de infanterie) şi un subofiţer de tancuri stau aplecaţi asupra caietelor, colorând harnici pătrăţele şi completând date… „Ochii albaştri… trei dinţi lipsă şi o măsea stricată…" E noapte, aproape ora două. Cum îl cheamă pe soldatul…? Are platfus, e şaten?… Are ochii albaştri?… Doamne, am greşit cu trei milimetri linia… Colorăm, colorăm! Muncim cu conştiinţă revoluţionară! Suntem, toţi, unul mai comunist decât celălalt! Trăim un moment când istoria omenirii se pregăteşte să facă o cotitură imensă: peste puţin timp va avea loc Congresul al XIV-lea al P.C.R. Capitalismul putred trosneşte din toate încheieturile. Acea lume coruptă se va prăbuşi curând cu vuiet îngrozitor!

Imperialiştii vor fi acoperiţi de valurile timpului şi din apele istoriei se va ridica o lume nouă, viitorul luminos al celei mai drepte şi mai umane orânduiri pe care a cunoscut-o lumea! La naşterea ei contribuim şi noi, acum! Şi colorăm, colorăm cu elan revoluţionar! Lenin spunea că marile revoluţii ridică în cursul luptei oameni mari şi dezvoltă talente care înainte ar fi părut imposibile. Mai ştii ce talente ascunse avem?

A început să se lumineze. Ne privim cu ochi istoviţi. Masa e plină de lame, de resturi de hârtii tăiate, lipici, creioane colorate, rigle, gume, caiete… Se aude strigătul plantoanelor: „DEŞTEPTAREA!… DEŞTEPTAREA!" Sărim ca arşi. Ne luăm caietele şi ieşim în grabă, dar ne ciocnim cu un soldat care coboară în fugă de la etaj: se duce să anunţe la ofiţerul de serviciu că în compania căpitanului Borta a mai murit un concentrat. Un militar în termen vine spre noi alergând: „Toate cadrele la comandant!"

Autobuzele nu vin decât pe la şase şi jumătate. O luăm cu toţii la fugă. Unitatea e deja adunată, dar comandantul n-a venit. Pe când trecem pe lângă blocul M5, poarta se deschide larg şi apare „Dacia" comandantului.

— Du-te, mă, boule, şi dă-i raportul comandantului! urlă inginerul-şef, colonelul Drumeza, la locotenentul-major Roşoiu. Acesta urlă din rărunchi: „Atenţiune, DREPŢI!" şi începe să bată pas de defilare. Comandantul trânteşte cu furie portiera maşinii şi aproape că rupe cheia în broască, aşa e de nervos. Ajuns la trei paşi în faţa lui, Roşoiu îşi începe raportul:

— Tovarăşe colonel, în timpul serviciului meu…

Dar comandantul se apropie de ofiţer şi îl dă la o parte cu atâta putere că Roşoiu, luat pe nepregătite, e gata să cadă jos:

— Du-te, bă-n p… da mătii de c… t obosit! Învaţă să comanzi altădată!

Nimeni nu mai mişcă, nimeni nu mai respiră. În sfârşit, comandantul vine în faţa careului:

— Bună dimineaţa, zice el scurt. Stimaţi tovarăşi, aşa nu mai merge! Nu mai merge, domnule! E… e… Eu, să ştiţi că dacă mai găsesc o asemenea debandadă la subunităţi, dom'le, nu ştiu ce nu fac!

Ultimele cuvinte sunt aproape zbierate.

— Unde-s, domnule, plantoanele? Unde e garda? Domnule, garda asta…

Căpitanul Şoşu iese un pas înainte:

— Tovarăşe colonel, eu propun să-i schimbăm dracului pe toţi şi să terminăm odată. Decât aşa…

— Mda… E o idee. Mă rog, mă rog, o să mai discutăm… Mda! Să treacă în dreapta comandanţii de plutoane. Locotenent Rusu Lazăr, prezintă-mi caietul dumitale de comandant de pluton! Sper că l-ai

terminat, nu?

— Nu am apucat să-l termin, tovarăşe colonel!

— Mda. Arest zece zile! Locotenent-major Gheorghiu (şeful cadrelor), fă-i nota de arest şi la garnizoană cu el!

— Am înţeles!

— Căpitan Vlădoiu Alexandru! Arată-mi caietul! Ai terminat, nu?

— N-am terminat, tovarăşe comandant… Eu… iertaţi-mă, am scris mai greu, nu mai văd aşa bine, de, am 50 de ani!…

— Ascultă, bă, deşteptule, bă, curvă masculină, bă… tovarăşe! Ieşi afară din formaţie, măgarule! La arest! Gheorghiuleee!…

— Ordonaţi!

Comandantul parcă a înnebunit. Nu trebuia să facă asta! Mai ales în faţa tuturor. Umilit, blândul căpitan Vlădoiu de-abia mai are putere să îngaime:

— Tovarăşe colonel… N-am mai păţit aşa ceva până acum!… Sunt aici oameni din Ploieşti, de la mine, mă cunosc… Sunt om bătrân!

— Bă, dac-aş fi în locul tău m-aş arunca de pe schelă!

Lăsăm capul în jos. Toţi comandanţii de plutoane lăsăm capul în jos. Ne e ruşine de ruşinea lui Vlădoiu. Viaţa acestui om e un roman. De tânăr i-a murit nevasta, lăsându-l cu cinci copii. I-a crescut singur. Doi dintre ei sunt studenţi. Seara le făcea de mâncare. Stătea undeva la parterul unui bloc. Colegii îl vedeau seara pe fereastră, spălând hainele copiilor şi cârpindu-le. N-a mai avansat în grad. Şi nici în funcţie. A rămas comandant de pluton. În cele din urmă s-au sfătuit cu toţii şi i-au găsit o femeie. El nu voia, dar în cele din urmă a luat-o de nevastă: avea şi ea patru copii… Au mai făcut împreună doi. Când a venit valul de plecări pe şantiere, a plecat primul. De cinci ani stă pe şantiere. Nu se plânge niciodată de nimic. Numai picioarele îl dor cumplit şi nu mai are decât o dorinţă. Ne spunea zâmbind: „Mă, băieţi, eu de mic mi-am pus în gând să ajung ofiţer. Mai am o singură dorinţă: să ies la pensie ofiţer!”

Căpitanul Şoşu face iar un pas în faţă:

— Tovarăşe colonel, dacă-mi permiteţi…

— Sigur, tovarăşe căpitan, chiar vă rog…

— În legătură cu Vlădoiu. Dacă tot nu se achită de sarcini, să-l băgăm şef de patrulă la militarii în termen…

În ochii încrucişaţi ai tânărului şi aprigului locotenent-colonel scapără o bucurie satanică:

— Se aprobă! Da! Dacă tot mănâncă pâinea partidului degeaba… Acolo nu-i trebuie caiet!

Chicoteşte. Mulţi dintre noi ne încruntăm. Şef de patrulă înseamnă să umbli zi şi noapte, zeci de kilometri, pe jos! Să te baţi cu ţiganii, seara… Sărmanul căpitan!…

— Da, repetă colonelul. Începând de azi…

— Azi vine nevasta pe la el! îndrăzneşte Gheorghiu, şeful cadrelor. Poate de mâine…

— Nu, de azi! Şi ce dacă-i vine nevasta? Armata e armată! Auzi, bă? Poate dă dracu' şi nu te ţii de treabă, că te dau cu curu' de pământ de nu te vezi! — Mda! Ia să mai vedem un caiet. Căpitanul Ciornei!

Urmează o scenă îngrozitoare: căpitanul Ciornei, un bărbat solid, cu ochelari, un om de o blândeţe desăvârşită, scoate caietul, face timid câţiva paşi înainte şi, deodată, alunecă pe caldarâm, lovindu-se puternic la cap. Ochelarii îi sar şi se fac ţăndări. Eu şi Gheorghe ne repezim să-l ridicăm.

— ATENŢIUNE!

Încremenim în poziţia drepţi. Comandantul se apropie râzând. Căpitanul Şoşu, secretarul de partid, colonelul Drumeza, maiorul Desagă, şeful serviciilor şi maiorul Bureţa râd şi ei.

— Al dracului, se preface bine! Hă, mâine mâncăm la pomană… Sau peste câteva zile, nu le am pe-astea cu Dumnezeu.

— Tovarăşe colonel, dacă-mi permiteţi…

Mihail se întoarce brusc:

— Gura! Care-ai vorbit în formaţie? A… tovarăşu' căpitan doctor! Scuzaţi-mă!

Stă cu mâinile în şold, cu picioarele crăcănate.

— Tovarăşe colonel, reia căpitanul doctor Lukacs, dracu' să-l ia, mi se pare că ăsta e bolnav de inimă…

— Zăăău? Lasă-l, tovarăşe căpitan, că învie! Îţi garantez eu! Am experienţă!

Într-adevăr, căpitanul Ciornei deschide ochii. Apoi, cu un efort, se ridică. Locotenent-colonelul Mihail, care între timp şi-a aprins un Kent, îi spune:

— Vreau să-ţi văd caietul, Ciornei!

Caietul lui Ciornei este gata. Comandantul scoate din buzunar o riglă şi măsoară literele scrise pe copertă.

— Tovarăşe căpitan Şoşu! Veniţi puţin!

Cu paşi mărunţi, plin de slugărnicie, căpitanul Şoşu se apropie.

— Tovarăşe căpitan, cât am zis eu să fie înălţimea literelor?

— Un centimetru, tovarăşe colonel.

— Şi este?

Căpitanul Şoşu întinde gâtul şi un zâmbet plin de subînţelesuri îi apare pe chip:

— Nu este!

— Ca de obicei, deci, nu s-a respectat ordinul! Mda… Să mergem mai departe! Am să vă demonstrez cum se execută ordinele comandantului. Să luăm caracterizarea unui militar… Ciornei!

— Ordonaţi, tovarăşe colonel!

— Du-te şi adu-mi pe soldatul… Gheorghe Stăniloaie de la tine din

pluton… Ba nu, că tu eşti chior şi acum, fără biciclete, te rătăceşti (ofiţerii de la statul major râd) – să se ducă altcineva!

Un subofiţer tânăr se repede la blocul M1. Comandantul îşi aprinde o nouă ţigară. Trec aşa, în tăcere, cinci minute. Apoi subofiţerul apare însoţit de un concentrat înalt, cam la patruzeci de ani.

— Tovarăşe soldat, apropiaţi-vă, vă rog! Ne scuzaţi că vă deranjăm, dar… Aşa…

Mihail deschide caietul lui Ciornei. Îl frunzăreşte atent apoi, găsind se pare ce căuta:

— Aşa… Deci vă numiţi tovarăşul soldat concentrat Gheorghe Stăniloaie!

— Da! spune omul nedumerit.

— Aveţi greutate de 90 de kilograme, da?

— Da.

— Înălţimea?

— Un metru optzeci şi opt…

— Da. Lobii urechilor lipiţi… ochii… Apropiaţi-vă, tovarăşe soldat… Aşa… Tovarăşe colonel Drumeza, veniţi şi dumneavoastră! Spuneţi-mi, ce culoare au ochii soldatului?

Colonelul Drumeza se uită atent!

— Albastru… deschis! Albastru deschis, tovarăşe colonel.

— Ce scrie la Ciornei în caiet?

— Scrie „albastru” şi atât!

Comandantul se apropie de căpitanul Ciornei şi-l izbeşte cu caietul peste faţă. Caietul cade pe jos, filele se murdăresc de noroi.

— Bă, bă, neputincioşii dracului… B… B… bă, muierilor! De ce cauţi să mă minţi, tovarăşe căpitan Ciornei? De ce?… Gheorghiule!

— Ordonaţi!

— Trei zile la arest pentru încercarea de inducere în eroare a comandantului!

— Tovarăşe soldat concentrat, puteţi pleca…

Soldatul salută şi pleacă.

— Stimaţi tovarăşi! Domnule, nu mai ţine aşa! Nu!… În această unitate de puturoşi şi de leneşi trebuie dezlănţuită teroarea… Teroarea!

— Tovarăşe colonel, sunteţi nemaipomenit, se aude din formaţie glasul secretarului de partid, căpitanul Şoşu, exact la acest lucru mă gândeam şi eu…

— Mda, bine… Aşadar, vom lua următoarele măsuri: fiecare ofiţer din statul major va primi în supraveghere doi ofiţeri comandanţi de plutoane. Şi pe unii şi pe alţii o să-i numesc eu. Nu aşa, în secret! Domnule! Ăştia care supraveghează nu fac altceva decât să-i controleze pas cu pas pe cei indicaţi şi să-mi raporteze şi câte boabe de fasole înghite fiecare. La prima abatere, zboară din unitate!

Tovarăşe maior Vânătu!

— Ordonaţi, tovarăşe colonel!

— Până la sfârşitul lui decembrie 1989 (nu mai facem niciun secret din această problemă) trebuie să raportăm câţi ofiţeri ne-am gândit să trecem în rezervă! Trebuie să dispară imediat din armată puturoşii, incapabilii, neputincioşii şi bolnavii. Noua lume pe care noi o construim e lumea celor puternici, celor care ştiu ce vor!… În al doilea rând… vreau să vă anunţ o problemă în lumina noilor orientări. Se pune un mare accent pe oamenii capabili. Dacă nu eşti capabil, fratele meu, treci, neică-n rezervă! Nu aici e locul tău! Au ajuns oameni foarte sus şi acum nu mai ştiu să se descurce! Au pierdut controlul! De ce? Fiindcă sunt incapabili. I-a pus partidul, să zicem, director de întreprindere şi nu ştie, dom'le, ce să facă! Nu ştie cum să facă un plan, cum să primească o delegaţie străină, cum să vorbească cu ea… Apropo, tovarăşe Vânătu, suntem în… iulie. În noiembrie sau în decembrie trebuie să raportăm că fiecare cadru militar a învăţat cel puţin două limbi străine de circulaţie, adică franceza, engleza, germana…

— S-a modificat ordinul, tovarăşe colonel, rosteşte burtosul maior Vânătu. A rămas o singură limbă.

— Mda!…

Comandantul se plimbă gânditor, trăgând din ţigară.

— Să vedem cum facem… Şi când, că n-avem timp, doar n-o să vă trimitem la şcoală! Recunosc, partidul are dreptate, avem mari lipsuri la acest sector, nici eu… E cineva aici care ştie o limbă străină?

— Locotenentul Pora, tovarăşe colonel, rosteşte Lenţ. Ştie franceza şi engleza!

— Ce vorbeşti, domnule? Uitaţi, dom'le, un om care trebuie să fie în atenţia partidului!

— Exact la asta m-am gândit şi eu, tovarăşe colonel, zice căpitanul Şoşu.

— Dar deocamdată s-o lăsăm aşa…

— S-o lăsăm, da… aşa zic şi eu…

— Aşadar, reia Mihail, partidul trebuie să se bizuie pe oameni capabili! Mda. Se pare că trebuie să vină în curând maşinile. Tovarăşe colonel Drumeza, aveţi să le spuneţi ceva?

Drumeza iese în faţă. Este aproape un pitic, cu o burtă enormă, cu faţă buhăită şi buze subţiri.

— Stimaţi tovarăşi!…

Mâinile lui cu degete răşchirate par braţele înţepenite ale unei păpuşi.

— Eu, ca inginer-şef proaspăt numit… că am dracu' o facultate… Eu zic aşa, să punem osu' la treabă, că nu mai ţine. Venim aici în fiecare zi cu nişte scuze şi dispărem. Las' că se chinuie comandantul,

secretarul de partid, că şi-aşa e solid Şoşu! Nu mai merge aşa! Nimeni nu e de neînlocuit, să ştiţi, dar nu face nimeni nimic! Mâncăm, ne menajăm cordul, deh!… Mai puneţi şi voi mâna pe o carte, mai faceţi lectură, că sunteţi mai răi ca-n mezozoic. Şi atenţie cu concentrozaurii!… Atât am avut de zis. În rest… vedeţi, vremurile sunt tulburi – ungurii au trecut la capitalism, fraţii noştri polonezi să nu mai vorbim, nu, e ceva de groază… Până şi basarabenii noştri au înnebunit! Eu nu pricep ce vor oamenii ăştia! Eu sunt din Basarabia, dar după părerea mea e bine să stea acolo, dracu', liniştiţi, că mai rău ne fac, nu-i înţeleg… Nu vă luaţi după tot felul de zvonuri! Puterea sovietică e încă mare! Se vor produce mari revelaţii! Comunismul de-abia acum începe să se întărească! Să studiem zi de zi cele spuse de tovarăşul Nicolae Ceauşescu. Să ne pregătim cu tot sufletul să întâmpinăm cu cinste Congresul al XIV-lea. Ce dracu', suntem ofiţeri… Am terminat…

Intervine comandantul:

— Mergeţi acum la oameni! Vreau să-i văd cum intră pe poarta şantierului pe plutoane, cu comandanţii în frunte, cântând! Voi fi acolo. Se pare că pe acest şantier unora li s-a suit la cap libertatea. Spor la muncă!…

Alergăm la autobuze. Străbatem centrul, intrăm pe bulevardul Victoria Socialismului şi urcăm coasta, pe strada dintre Casa Republicii şi Casa Ştiinţei. Oprim în apropierea barăcilor. Oamenii mănâncă repede porţiile sărăcăcioase.

Unii şi-au luat deja sculele. Îi încolonez. Parcă somnul i-a istovit şi mai mult. Vine în fugă Lenţ:

— Ioane, vezi că la intrarea în şantier sunt toţi comandanţii de unităţi, generalul Bogdan. Verifică să fie intrarea regulamentară.

Aliniez militarii. Îi număr încă o dată. Îi aşez pe echipe.

Departe, la intrarea în şantier se aude un murmur ritmat ca un cor de robi sau de cerşetori şi înţeleg că trupele „cântă". Mă întorc spre cei patruzeci şi cinci de oameni nebărbieriţi, slabi şi obosiţi de vârstă şi de muncă, cu hainele şi bocancii rupţi, cu căştile sparte şi comand:

— Tâmăcoapele la spinare! Lopeţile pe umăr! Agăţaţi găleţile de coada lopeţilor! Cei cu roabele să treacă la mijloc. Pluton, cu cântec înainte, marş!

„Ardealul… Ardealul… Ardealul ne cheamă.
Nădejdea e numai la noi,
Sărută-ţi, copile, părinţii şi fraţii
Şi apoi să mergem la războoi…"

Găleţile murdare bălăngăne agăţate de cozile lopeţilor lustruite de atâta folosinţă, roabele huruie, cei bătrâni şi betegi tuşesc, iar ceilalţi

lălăie aiurea. Ardealul, Ardealul… E o batjocură, un sacrilegiu! Trec salutând, în pas de defilare… Trec salutând cu hainele rupte pe mine… Trupele „dau onorul la general”…

Într-adevăr, în şantier s-a dezlănţuit teroarea. Au început din nou să curgă peste noi O.C.-uri şi O.G.-uri, ca o ploaie otrăvită. Ultimul ordin atrage atenţia că pe timpul deplasării la sau de la şantier, niciun ofiţer sau subofiţer nu mai are voie să stea în cabina autocamionului ci sus, sub prelată, alături de soldaţi. Pentru nerespectarea acestui ordin ministrul a trecut deja în rezervă doi locotenenţi. Alt locotenent a fost surprins de ministru ceva mai departe de locul unde munceau soldaţii lui: a fost trecut imediat în rezervă. Un adjunct al ministrului apărării a aflat (oare de unde?) că un militar în termen a fost avansat la gradul de fruntaş cu o lună mai devreme (e o criză cumplită de gradaţi) şi doi ofiţeri, comandantul companiei şi comandantul plutonului din care face parte soldatul sunt pe banca acuzării în Consiliul de onoare – se pare că vor fi degradaţi. Noapte de noapte, zi de zi, se fac inspecţii şi verificări. Ofiţerilor li se controlează geamantanele sau sunt, pur şi simplu, percheziţionaţi. Ni se verifică în fiecare zi caietul comandantului de pluton. În jurul nostru mişună delatori ca plutonierul Ilovan Mihai, oficial plutonier de companie, dar care în realitate Dumnezeu ştie cu ce se ocupă, fiindcă stă numai în biroul comandantului.

Comitetul de partid, în frunte cu căpitanul Şoşu, nu mai pridideşte să „discute” (în realitate să ancheteze) „abaterile” membrilor de partid. Nu mai apucăm să dormim noaptea. Primim ordine peste ordine. Adunările şi şedinţele de partid au devenit adevărate torturi. Serviciile s-au transformat în coşmaruri. Militarii în termen sunt bătuţi crunt de comandantul unităţii şi de inginerul-şef. Când ies din biroul comandantului se clatină pe picioare şi sunt plini de sânge. A fost descoperit un militar care, ascuns într-o gură de canal, scria manifeste prin care anunţa poporul despre condiţiile îngrozitoare în care trăieşte trupa. Ni s-a prelucrat cazul. Doctorul Lukacs a primit ordin să nu mai trimită niciun bolnav în afara unităţii. Drept urmare, după ce a stat două săptămâni în infirmerie cu diagnosticul de „gastrită” (diagnostic pus de… comandant!) un concentrat a decedat la Spitalul Militar. La autopsie s-a constatat că soldatul avea… apendicită. Adus la cunoştinţa unităţii, cazul a fost calificat drept… o greşeală în munca de partid, adăugându-se totuşi că, în conformitate cu ordinele în vigoare, nu doctorul e cel care aprobă internările şi concediile medicale, ci… comandantul!

În Casa Republicii, militarii dezertează pe capete. Nu se ia nicio măsură împotriva lor. Acordarea indicelui lunar de lucru a devenit o afacere: comandanţii de plutoane adună bani de la soldaţi şi-i dau

inginerilor şi maiştrilor ca să capete cu toţii un indice mai acătării. O ruşine!

Plutonul meu lucrează în Sala România. Aici, Ceauşescu vine şi de câte două sau trei ori pe săptămână, stând, e drept, de fiecare dată câte zece secunde. Oamenii, suiţi pe schele, se prefac atunci că muncesc. După ce pleacă el se aşază şi joacă table, ţintar sau cărţi.

Venirea ministrului apărării pe şantier stârneşte groază: ofiţerii se răspândesc ca potâraichile, ascunzându-se care pe unde poate.

Suntem anunţaţi că Rusia lunecă pe calea… capitalismului şi că Gorbaciov trădează partidul comunist. Comandantul, statul major, şefii serviciilor, secretarul de partid parcă sunt loviţi de paranoia. Vor „să ştie totul", să nu „scape situaţia de sub control".

Într-una din zile am fost anunţaţi că ministrul a aprobat masa gratuită pentru cadrele militare care muncesc pe platforma Uranus. Dar numai cei care „lucrează efectiv". Anunţul ne-a lăsat, evident, reci. Am fost beşteliţi că nu primim cu bucurie această „minunată" veste. Am fost acuzaţi de nerecunoştinţă… Faţă de cine? Faţă de partid! Noi mâncăm „pâinea partidului". Când am ieşit de la şedinţa respectivă, un detaşament de muncă era adunat în faţa unor barăci şi discuta cazul unui subofiţer care comisese nu ştiu ce abatere. Omul fusese scos în faţa mulţimii adunate şi răspundea la întrebări:

— Recunoşti că eşti vinovat?

— Da!

— Recunoşti că prin atitudinea ta ai sfidat colectivul de muncă în care trăieşti?

— Da!

— Cere acestui colectiv iertare…

— Iertaţi-mă!

— Mai tare!

— Iertaţi-mă!

— Mai tare!

— IERTAŢI-MĂĂĂ! urla plutonierul.

Privirile mi-au alunecat pe chipul subofiţerului: ochii lui erau goi, priveau înainte fără să vadă.

Merg singur prin pulberea şantierului ca pe un sol lunar. Departe, foarte departe se vede linia teilor şi plopilor care mărginesc bulevardul. E august şi frunzele au început să capete deja culoarea aurului. Au fost aduşi aici gata crescuţi. Sunt ancoraţi cu sârmă de pământul acesta, ca şi când cineva s-ar teme că într-o noapte or să fugă înapoi în ţinuturile lor natale. Când suflă vântul se zbat în corzi. Oh, Doamne, nu am văzut imagine mai tristă!

— Tovarăşe locotenent, vă cheamă comandantul!

Mă duc la baracă. Urc treptele de fier şi bat la uşă.

— Intră!

Deschid uşa. Comandantul stă aşezat la birou, lângă uşă. Stă şi fumează. Alături, pe scaune, inginerul şef, colonelul Drumeza, şi maiorul Bureţa. Fumează şi ei.

— Să trăiţi, tovarăşe colonel! M-am prezentat la ordin!

— Ia loc!

Un moment nu spune nimeni nimic. O muscă bâzâie pe geamul barăcii.

— Tovarăşe locotenent, ai plutonul în şantier?

— Da, tovarăşe colonel.

— Îi predai urgent plutonul lui Hădărean Mihai… ştii, plutonierul, şi te prezinţi la unitate. Începând de mâine eşti numit şef al cadrelor.

— Am înţeles, tovarăşe colonel!

Răspund automat, din obişnuinţă. Şi deodată, brusc, realizez adevăratele dimensiuni ale acestei schimbări. De când s-a înfiinţat unitatea au trecut prin funcţia de „şef de cadre" câţiva ofiţeri: la început căpitanul Culişniuc, apoi căpitanul Popescu. Nici el nu a stat mult în funcţie şi a fost înlocuit cu locotenentul-major Gheorghiu. Apoi comandantul s-a declarat nemulţumit de activitatea acestuia şi l-a eliberat din funcţie.

Mă ridic în picioare:

— Şef al cadrelor, tovarăşe colonel?…

Cei trei se privesc cu subînţeles:

— Ăsta e mai tâmpit ca toţi ăilalţi la un loc! spune Drumeza îngrijorat.

Apoi izbucneşte:

— Da, băi, colega! Şef al cadrelor! Da' ce credeai: doică, ţârcovnic?

— Nu, nu aşa! spune calm Mihail. Stai jos, tovarăşe locotenent! Uite, hai să te lămurim. Pora, noi ne confruntăm cu nişte probleme grave. N-avem oameni să ne acoperim funcţiile…

— Adică avem, dar sunt proşti, bă! Proşti! E căpitan şi nu ştie, dracu', nici cum îl cheamă! Cum să dai o funcţie de şef de cadre pe mâna lu' Popescu? Spune tu! sare Drumeza. Partidul încurajează oamenii inteligenţi!

— Pora, tu ce funcţii ai mai avut până acum? intervine şeful de stat-major.

— Comandant de pluton…

— Ei, acu' o să fii promovat! Funcţie de căpitan! De maior! Ce zici?

— Pora, intervine comandantul, comitetul de partid s-a orientat către tine şi să ştii că propunerea a aparţinut comitetului de partid. La urma urmei, tu ştii că în armată funcţiile nu se aleg. Se numesc! Să ştii că noi te urmărim de multă vreme. Partidul, tovarăşe locotenent, ştie tot! Aşadar, ai fost numit în această funcţie! Numirea ţi-a venit ieri!

— Nu te bucuri, bă, ţâşneşte Drumeza în picioare, ce stai dracu' pleoştit aşa de parcă eşti un raclor?

— Am înţeles! Mă bucur!

— E bine dacă te bucuri, spune comandantul privindu-mă circumspect. Dar fii atent!… Să nu crezi că o să-ţi fie uşor. De fapt… nici nu ştiu dacă avem dosarele cadrelor…

— Sunt câteva, spune Bureţa, le ţine desistul…

— Bine! Pora, tu eşti băiat deştept… Situaţia este foarte delicată… Partidul are nevoie de minţi ceva mai isteţe…

— Pute lumea de proşti, bă! Ne ducem dracului!

— Tovarăşe Drumeza, nu mă întrerupe! Aşadar, Pora, informarea de partid la noi lasă mult de dorit. M-ai înţeles?…

— Da!

— Foarte bine! Fumezi? Ia o ţigară! Hai, mă, ia două!…

Iau o ţigară şi mi-o aprind.

— Partidul, continuă comandantul, trebuie să-şi strângă rândurile în apropierea Congresului al XIV-lea. El îşi cunoaşte foarte bine prietenii, dar nu-şi ştie duşmanii! Pentru că sunt duşmani de-ai partidului! Acţionează…

— Chiar în acest şantier!…

— Am înţeles! răspund automat.

— Foarte bine! Trebuie să fim vigilenţi! Acum te duci, dai plutonul în primire şi îţi iei funcţia… de la căpitanul Popescu…

— Am înţeles! Permiteţi să plec?

— La revedere şi spor la treabă!

— Mulţumesc.

Ies afară şi trag adânc aer în piept. Arunc ţigara Kent şi o strivesc cu piciorul. Scot un „Carpaţi” şi mi-l aprind. Necunoscute sunt căile Domnului!

Deschid uşa „biroului cadre”: o cameră mare, o masă plină de praf, păianjeni pe pereţi şi geamuri sparte. La masă, două scaune. Pe unul din ele stă căpitanul Popescu.

— Bine-ai venit, Pora! Te aşteptam…

— Salut! Am venit… să iau în primire!

— N-ai ce lua! Nici măcar cheie nu e la uşă…

Căpitanul zâmbeşte trist. Nu înţeleg.

— Bine, dar… m-a trimis la tine! Ce trebuie să fac?

— Să pârăşti comandantului şi lu’ Drumeza tot ce poţi! Să-i spionezi pe băieţi… să-i tragi de limbă…

— ?!

— Poţi să începi cu mine! Cu ce ţi-am spus acum!

Căpitanul râde strâmb…

— Ei?… Care mai e treaba? Merge, merge?

Drumeza se învârte în jurul meu ca un cocoş. Comandantul,

posomorât, fumează. Stau în picioare în poziţia drepţi.

— Tovarăşe colonel… Aş vrea… să mă întorc la pluton!

— De ce?

— Lăsaţi, tovarăşe locotenent… Staţi jos… Am trimis la Pantelimon după dosarul dumneavoastră. Am vorbit la telefon şi cu tovarăşul comandant de acolo… şi cu secretarul de partid…

Simt un frison.

— Ei, ce mai zic comandanţii de plutoane, subofiţerii, ofiţerii?…

— O duc rău, tovarăşe colonel! Sunt hingheriţi… obosiţi… Nu şi-au mai văzut casa, copiii… Banii sunt puţini…

— Lasă, domnule, asta! Ce, noi o ducem bine? Ia uite, dom'le, ce ne spune el!

Se lasă o tăcere grea. Cei trei, şeful de stat major, Drumeza şi comandantul, par sincer dezamăgiţi.

— Bine, tovarăşe Pora! E, dacă numai asta ai să ne raportezi, de mâine te apuci de lucru.

— Am înţeles!

— Spor la treabă!

— Să trăiţi!

Ies din baracă stăpânit de un sentiment confuz. Mă îndrept către poartă. Deodată mă aud strigat.

— Ordonaţi!

Cu o mână în buzunar, pufăind din ţigară, vine după mine Drumeza.

— Bă, a zis comandantul în noaptea asta să intri de serviciu la Vitan. Şi să-i faci un tabel cu toate cadrele unităţii, în ordinea de bătaie a detaşamentului. Tabelul să aibă următoarele rubrici (notează!): număr de ordine, gradul… arma… numele şi prenumele (stai c-am uitat, să scot hârtia…) buletinul de identitate… domiciliul stabil… numărul legitimaţiei militare şi cine a eliberat-o… unitatea militară de bază… adresa şi telefonul… numele nevestei şi câţi copii are… numele părinţilor şi al socrilor… ce număr poartă la şapcă şi la încălţăminte… ce număr poartă la uniformă… când a absolvit şcoala militară… vezi, mâine să fie gata!

— Mi-e imposibil! tovarăşe colonel.

— Păi nu dormi în noaptea asta, de ce te-am băgat de serviciu?

— Tovarăşe colonel, dar sunt 130 de cadre! Nici nu sunt toţi în cazarmă. E imposibil! Un minut dac-aş sta cu fiecare şi tot mi-ar lua două ore şi ceva…

— Nu ştiu, bă!

Colonelul mă priveşte atent şi îmi aruncă fumul în nas.

— Am înţeles!

Ies pe poarta şantierului şi apuc una din maşinile care merg în cazarmă. Nu pot vorbi. Prin faţa mea se derulează imaginea oraşului toropit de căldură. Cobor în Vitan şi mă îndrept către blocul

comandamentului. Îl schimb repede pe căpitanul David şi iau în primire serviciul. N-am la mine niciun document, nu ştiu care e ordinea de bătaie, dar liniez zece foi de hârtie, schiţând rubricile tabelului. Pe nesimţite se lasă seara, se aud afară maşinile vuind, concentraţii intră cu zgomot în blocuri. Şi îmi încep „colinda", prin blocuri…

— Nea Nicule!

— Ordonaţi, tovarăşe locotenent!

— Stai aşa! Dă-mi şi mie nişte date… Aşa… plutonier major. Rătan Nicolae, arma auto… buletin de identitate… adresa… numărul la caschetă… căsătorit…

Unul câte unul îi prind pe scări, prin cancelarii, prin dormitoare… Notez, notez…

În dormitoarele lagărului, seara ţine până către dimineaţă. Plutonierii nu dorm. Mă primesc cu solicitudine. Întotdeauna m-am înţeles bine cu subofiţerii (au fost, desigur, şi excepţii, dar aceia… nu erau subofiţeri – altul era rostul lor). În Vitan există un pluton de transport, iar şoferii de pe maşini sunt subofiţeri.

Uneori, în toiul nopţilor friguroase de iarnă merg în camera lor. Au un reşou, uneori e cald, alteori nici reşoul nu biruieşte frigul, dar nu acest lucru e important, ci faptul că oamenii aceştia sunt cinstiţi şi, în ciuda atmosferei de delaţiune care domneşte în cazarmă, ei nu se sfiesc să spună lucrurile pe şleau. Îi iau la rând, cerându-le datele pentru tabel. După ce-mi termin treaba mă ridic să plec.

— Mai staţi, toa' lent, şi aşa s-a dus noaptea!… Cât e mă, ceasul?

— Două!

— Toa' lent, beţi un ceai cu noi! Uitaţi… luaţi şi o ţigară, zice plutonierul Sălăvăstru…

Îmi strecoară în mână o cană de metal. O duc la gură, Rătan se dă mai aproape, trăgând cu coada ochiului la tabel.

— Şi… la ce vă trebuie datele astea? întreabă el privind cu subînţeles la Ştefan, care zâmbeşte mângâindu-şi mustăţile.

Nu sunt supărat. Cine nu cunoaşte adevărata fire a subofiţerilor nu merită să poarte pe umăr gradele de ofiţer.

— Toa' lent major… nu sunt eu prea şcolit, dar ce faceţi dumneavoastră eu nu făceam. Tabelul ăsta e o bătaie de joc…

— E ordin, mă, Nicule!

— Ce ordin, tovarăşe locotenent? Să faci într-o noapte tabelul ăsta? Şi cui foloseşte… toate astea…

— …

— Duceţi-vă frumos şi vă culcaţi, că, ascultaţi ce vă spune plutonierul-major Rătan, care n-are prea multă şcoală: mâine tot o să mâncaţi trânteală. Tabelul ăsta e un pretext! Sunteţi tânăr, nu ştiţi, mai veniţi pe la noi…

Mă simt obosit. Lumina murdară din încăpere mă oboseşte şi mai mult. Şase bărbaţi purtând pe umeri trese metalice mă privesc tăcuţi. Mă ridic şi-mi iau rămas-bun. Deschid uşa şi ies: pe culoarul slab luminat un om se îndepărtează cu paşi repezi. E locotenentul-major Lupeş, înainte de a dispărea sus pe scări îi recunosc statura şi mersul. Când o fi dormind Lupeş? Mă îndrept spre camera ofiţerului de serviciu. Soldatul pe care l-am lăsat planton acolo a adormit ghemuit pe pat.

Mă aşez la masă, fără să-l trezesc, şi completez tabelul. Îmi dau seama că nu am date nici pentru douăzeci la sută din cadre. Adorm cu capul pe masă. Nu ştiu cât timp trece aşa. Mă trezeşte un zgomot clar, sacadat, de formaţie:

— Să trăiţi tovarăşe colonel!

Sar în picioare speriat, aproape răsturnând masa. Îmi pun şapca şi ies în fugă.

— A venit comandantul?

— Nu, tovarăşe locotenent!

— Atunci?

— Facem antrenament… ca să-l primim. Trebuie să strigăm tare…

Aşa e. Am uitat. Îmi frec ochii obosiţi şi trag în piept aerul răcoros al nopţii.

— Cât e ceasul, măi, băieţi?

— Trei, tovarăşe locotenent!

— Da' devreme aţi ieşit, mă!

— De, dacă nu-i place comandantului cum strigă!… A zis să ne sculăm de la trei şi să ne antrenăm.

Mă uit la ei. Cinci copii obosiţi, în haine zdrenţuite, zbiară în neştire, la ordinul caporalului: „SĂ TRĂIŢI, TOVARĂŞE COLONEL". Apoi tac un timp şi repetă strigătul.

Controlez pavilioanele de dormit. Aceeaşi mizerie peste tot, aceeaşi atmosferă apăsătoare. Limbile ceasului lunecă încet către orele cinci. Cobor, cadrele au început deja să se adune. Dau mâna cu câţiva colegi, comandanţi de plutoane. Mă privesc cu răceală şi suspiciune şi asta mă doare.

— Atenţiune! În formaţie! Vine comandantul!

Maiorul Bureţa trece în faţa formaţiei. Cadrele s-au adunat pe trei rânduri.

— Nu mai mişcă nimeni! strigă Bureţa. Ofiţerul de serviciu!

— Ordonaţi!

— Îi dai raportul comandantului! Fii atent! Aoleo, ce supărat e!…

„Dacia" comandantului trage la locul de parcare. Încep să bat pasul de defilare, dar sunt oprit:

— Nu acuma! Nu acuma! Lasă-l să coboare…

— Lasă-l să coboare şi să închidă uşa la maşină, bă colega! zice

Drumeza.

Din formaţia aliniată se aud şoapte: „Mamă, ce supărat e!”… „S-o fi întâmplat ceva, mă?!”… „Cine ştie!”…

Portiera e trântită cu atâta putere că maşina se clatină. Bat pasul regulamentar. Mă opresc în faţa comandantului. Se opreşte şi el. Duc mâna la caschetă. O duce şi el:

— Tovarăşe colonel, în timpul serviciului meu nu s-a întâmplat nimic deosebit, sunt ofiţer de serviciu pe detaşamentul militar de muncă, locotenent…

Se apropie de mine.

— Auzi, bă, eu te bag în p… da mă-tii dacă se mai întâmplă să nu-mi deschidă poarta la timp, ’r-aţi ai dracului de putori! Putori, domnule! Să plece garda d-aici, să n-o mai văd în faţa ochilor!

Soldaţii din gardă o iau la fugă speriaţi şi dispar pe după colţul blocului.

— Mda… Cadristule!

— Ordonaţi!

— Spune-mi cine lipseşte!

— Tovarăşe colonel, permiteţi să raportez… Nu ştiu precis… n-am primit niciun document, nu ştiu nici care e ordinea de bătaie a unităţii!

— To – va – ră – şe lo – co – te – nent, vreau să ştiu ci – ne lip – seş – te!

Tonul ascunde în el calmul de dinaintea furtunii. Silabele sunt rostite apăsat, cu ură. În formaţie nu mai mişcă nimeni. E imposibil să ştii cine lipseşte din formaţie. Nicăieri, în nicio unitate militară, dimineaţa, la raport, nu dă cadristul absenţii. Prezenţa, dimineaţa, se face pe subunităţi.

— Ascultă, tovarăşe locotenent, cine vrei să ştie cine lipseşte? Bă, deşteptule, te trântesc de pământ de nu te vezi! Tu trebuie să visezi cine lipseşte! Băi, eşti ofiţer de comandament!

— Păi, de-aia l-am şi pus şef de cadre, tovarăşe colonel, intervine Şoşu, d-aia l-am şi pus!

— Dacă nu corespund trimiteţi-mă-napoi, tovarăşe colonel, la pluton!

— Lasă vorba, bă, soldat cu şapcă! Cretinule! Fă-ţi treaba ta şi nu mai face pe deşteptu’…

Trage pachetul de ţigări din buzunar şi îi smulge furios celofanul. Căpitanul Şoşu se apropie în fugă şi-i întinde bricheta aprinsă. Apoi se retrage.

— Mda. Să raporteze şefii de sectoare pe care i-am fixat pentru supraveghere!

— Tovarăşe colonel, sunt maiorul Vânătu, permiteţi să raportez…

— …

— Am intrat ieri în infirmeria tovarăşului doctor Lukacs. Am găsit soldaţii de acolo foarte bine, cu excepţia sergentului-major Jianu Viorel, care avea o pereche de ciorapi pe calorifer.

— Unde e Jianu?

— E-n permisie, tovarăşe colonel, a plecat aseară!

— Când se-ntoarce, trei zile de arest!

— În companie, continuă maiorul, la Roşoiu am găsit praf pe sub paturi şi pe geamantanele soldaţilor şi în geamantan la Roşoiu o jumătate de sticlă cu rom. De asemenea, locotenentul-major Roşoiu a zis că n-o să puneţi ordine în unitate dacă vă mai luaţi după doamna economistă Diaconu Maria. Am auzit eu cu urechile mele!

— Ce… Ce… Ce?… Tovarăşul Şoşu!

— Ordonaţi!

— Îl discutaţi imediat pe locotenentul-major Roşoiu în comitetul de partid. Îi… îi… dai o sancţiune şi după aia la arest!

— Tovarăşe colonel, sunteţi formidabil! Chiar aveam înscrisă în caiet treaba asta! Uitaţi!

Secretarul de partid se apropie zâmbind cu caietul deschis.

— Foarte bine! zice comandantul plictisit.

— Atâta am avut de raportat, tovarăşe colonel! continuă Vânătu.

— Cam puţin!…

Este vremea delaţiunii pe faţă! Frumos progres! Înainte, măcar, treburile astea se făceau în şoaptă, între patru ochi. Decăderea e însă atât de mare că nimeni nu se mai fereşte să reproducă în gura mare amănunte jenante observate pe furiş, fragmente de trăncăneli auzite la o ţigară. Se pârăşte cu glas tare! Se arată cu degetul, pe faţă. Aflu că eu sunt dat „în primire” locotenentului-major Lupeş, care subliniază că am stat toată noaptea la plutonul transport, cu subofiţerii. Apoi adaugă: „nu ştiu ce o fi făcut acolo tovarăşul locotenent Pora”. Comandantul îşi notează. Rând pe rând, şefii sectoarelor de supraveghere îşi descarcă sacul: maiorii Bureţa şi Desagă, Stănescu, colonelul Drumeza, plutonierul major Ilovan, maiorul Scarlat, căpitanul Lukacs şi alţii. Informaţiile sunt scurte: în geamantanul cutărui ofiţer s-au găsit cărţi (dovadă că… are timp de citit), locotenentul-major Rusu Lazăr are în cameră o revistă sexi (hm!), cutare a lipsit o oră de pe şantier etc.

— Dumneavoastră, tovarăşe căpitan Neagoe, n-aveţi nimic de raportat?

Figura inteligentă a căpitanului Neagoe rămâne impasibilă. Sticlele ochelarilor aruncă reflexe reci.

— Nu, tovarăşe colonel!

Comandantul trage adânc din ţigară:

— Mă mir! Dumneavoastră sunteţi în aparatul de partid. Nu executaţi sarcinile de partid?…

— Asta nu e sarcină de partid, tovarăşe colonel!
— Daaa? Dar ce este?
— Am să vă raportez între patru ochi!…

Sunt judecaţi în Consiliul de onoare locotenentul-major Roşoiu Nicolae şi căpitanul Şancu Dan pentru atitudine sfidătoare faţă de „personalul muncitor civil”, mai exact, faţă de Diaconu Maria, economist. Militarii în termen sunt bătuţi crunt. Soldatul în termen Mădărasz Szabo, din Harghita, care a întârziat o zi din permisie, telefonează la unitate şi spune că vine a doua zi. Comandantul îi răspunde că dacă a întârziat, mai bine să se spânzure. Soldatul este găsit mort în apartamentul lui. Miliţia descoperă un bilet în care scria că de frica locotenent-colonelului Mihail s-a spânzurat şi telefonează la unitate. Se modifică documentele şi ordinul de zi pe unitate, în care se arată că soldatul era… în concediu!

În noiembrie 1989, locotenentul-major Lupeş Emil, secretar de partid pe batalion, este descoperit de C.F.I. Ca autor al unei delapidări de 60.000 de lei din banii ce se cuveneau militarilor concentraţi pe care îi avea în subordine. Este pus în discuţia comitetului de partid şi sancţionat cu… mustrare verbală! Aproape trei sferturi din comandanţii de plutoane, după ce au fost puşi în discuţia comitetului de partid, primesc pedepse grele cu arest. Motivul: întârzierea subordonaţilor din învoiri şi permisii. Ordinul de zi pe unitate e plin de numele ofiţerilor pedepsiţi cu arest, amendaţi, sancţionaţi cu tăierea unor zile de muncă. „Personalul muncitor civil” Hlavaşcă Dan face un grav accident de maşină, aflându-se la volan sub influenţa alcoolului. După trei şedinţe de partid consecutive şi după lungi discuţii cu miliţia, respectivului i se scoate dosarul de pe rol şi se alege cu… mustrare!

S-a mai inventat ceva: sunt chemate la unitate… soţiile ofiţerilor. Căpitanii Oprişan şi Vlădoi sunt jigniţi de faţă cu ele pentru… neîndeplinirea atribuţiunilor de serviciu. Moare într-un grav accident locotenentul-major Marin Adrian, comandant de pluton. Copilul ofiţerului, în urma unei îndelungi proceduri judiciare, primeşte o pensie de urmaş de 550 de lei lunar. Este destituit căpitanul Chiriţoiu ca „incapabil”. Mai mulţi ofiţeri şi subofiţeri fac cereri de trecere în rezervă. Printre ei, sergenţii-majori Olteanu Ion şi Burghelea Mihai, care previn că se vor sinucide. Sergentul-major Nicolae Constantin, de 21 de ani, încearcă să se sinucidă în camera lui, dar este salvat la timp. Sergentul-major Jur Liviu, plutonierul Chivu Ilie şi locotenentul-major Găgeanu Nicolae se îmbolnăvesc grav de hepatită. Sunt urmaţi de sergentul-major Barbu Liviu şi de alţi doi ofiţeri, internaţi cu acelaşi diagnostic. Se suspendă orice ieşire în afara unităţii. Familiile ofiţerilor şi subofiţerilor continuă să se destrame: căpitanul Şancu

Dan, plutonierul-major Gherasim Dumitru, sergentul-major Iacob Valeriu (un excepţional subofiţer auto, care ne descreţeşte uneori frunţile), plutonierul-major Mazilescu Gheorghe, plutonierul Chivu Ilie şi mulţi alţii sunt în procese de divorţ. Plutonierul Constantin Venus suferă un grav accident pe şantier, în urma căruia paralizează. Are doi copii mici. Sunt suspendate, din ordin „de sus", toate avansările. Se lucrează la trecerea în rezervă (ca forma de pedeapsă) a circa 25 de ofiţeri şi subofiţeri. Cuvântul la ordinea zilei este… TEROARE! „Aparatele" pe două picioare ale partidului, cohortele de secretari şi puzderia de comitete ne mână dintr-o şedinţă în alta. Toţi ne exprimăm „adeziunea" ca tovarăşul comandant suprem Nicolae Ceauşescu să fie reales secretar general al partidului. La urmă ne ridicăm şi cântăm, dirijaţi de „prezidiu", „Trei culori"…

— Cântaţi, bă! spune comandantul. Asta e adevărata cultură! Cultura pe care o *simţi!* Nu cărţile. Eu mă şterg la cur cu toate cărţile!

Nu râde nimeni. Prezenţa la şedinţa de partid e obligatorie. S-a dat ordin să participe şi bolnavii. Doamna Crai Alexandrina, contabilă, care e internată în Spitalul Militar cu piciorul fracturat, a fost adusă la ultima şedinţă pe targă. Stă pe targă şi geme de durere. Printre gemete, la solicitarea prezidiului se declară şi ea de acord ca tovarăşul Nicolae Ceauşescu „să fie reales" la al XIV-lea Congres.

Colonelul Matei şi ceilalţi din prezidiu îşi freacă mâinile mulţumiţi: în unanimitate, unitatea este deci de acord! Ne ridicăm şi cântăm „Trei culori". Tovarăşa Crai nu se poate ridica – cântă de pe targă…

Ministrul a dat un nou ordin: cadrele militare pot fi trecute în rezervă şi de comandanţii de unităţi, cu condiţia ca aceştia să-l anunţe pe ministru telefonic, comunicând numele şi gradul celui pedepsit. Trecerea se face în 24 de ore, fără niciun drept de pensie! Nu este vorba, desigur, de colonei sau generali, ci de subofiţeri şi ofiţeri inferiori. Un plutonier-adjutant de la detaşamentul vecin îl supără pe un militar în termen de la infirmerie. Ghinionul lui: soldatul era fiul cuiva. Generalul Ilie Ceauşescu personal a dat ordin să se facă anchetă severă, o „anchetă model". Timp de trei zile, soldatul în cauză şi subofiţerul au fost anchetaţi de un grup de… profesionişti. În legătură cu acest caz circulă prin unităţi nişte fotografii: un soldat solid stă aplecat şi priveşte plictisit înainte. În spatele lui, un plutonier adjutant cu părul alb, cu gura larg deschisă, cu perii zburliţi şi descheiat la veston, ridică deasupra spinării soldatului un par… un toroipan care ar deşela şi un cal. Subofiţerul pare hidos, are o expresie sălbatică pe faţă: este adjutantul „criminal". A fost trecut în rezervă fără niciun drept. Mai avea un an până să iasă la pensie. Aceste fotografii au fost puse pe masa tovarăşului general… Ilie Ceauşescu… Dovezi ale anchetei… Prin oraş circulă patrule mixte: civili, miliţieni şi patrule militare înarmate. Statul major parcă a înnebunit! Maiorul Stănescu

Constantin mă opreşte şi mă percheziţionează. Se îndepărtează mormăind. În seara zilei de 15 decembrie 1989 „plutonierul-major” Ilovan Mihai intră peste mine în birou şi îmi face percheziţie în dulapuri. Apoi mă bate crunt. Mă izbeşte de zid. Caietele de pe masă sunt stropite cu sânge. Nu ripostez. Mă feresc doar să nu mă lovească în cap. Viteazul ofiţer de serviciu Gheorghe Cristinel, auzind zgomot, intră peste noi, dar văzând despre ce e vorba o rupe la fugă. Îmi spăl sângele de pe faţă. Culmea este că nu ştiu pentru ce sunt bătut! Caută ceva, probabil. Dar eu nu sunt amestecat în niciun fel, nicăieri! Habar n-am de ce a făcut-o.

Mă uit în oglindă. Sunt desfigurat. Un ofiţer bătut de… Nu, nu! Trebuie să fiu mândru: pe dedesubtul epoleţilor de plutonier, Ilovan e cel puţin maior. Şi nu de tancuri! Nici de infanterie!

Ziua de 18 decembrie 1989 trece sumbră. Avem de lucru: tabele… situaţii…

Şi deodată, trenul timpului sare de pe linie. Se aud uşi trântite, strigăte: „Cadrele la adunare!”

Bocancii tropotesc pe scări. Mă ridic în picioare. Comandantul deschide brusc uşa, se apropie, mă apucă de guler şi mă aruncă cu atâta putere pe hol că mă duc târâş câţiva metri. Afară sunt adunate toate cadrele aflate în unitate. Unii sunt pe şantier, alţii în misiuni.

— ATENŢIUNE! Începând de la această oră intră în vigoare indicativul de alarmă de luptă „Radu cel Frumos”! Nu mai părăseşte nimeni locul pe care se află. Armata se află în stare de război.

Noaptea trece greu. Ziua care vine ne înfăţişează privirilor un cer de plumb. Şi mai trece o zi… Peste tot se vorbeşte de „destabilizare”. Soldaţii vin mai devreme de la şantier, ca să asculte cuvântarea şefului statului. Imaginile de la televizor sunt funebre, asemănătoare celor din zilele de An Nou. Nu-mi fac nicio impresie.

Discursul se termină. Jos, în faţa blocului, colonelul Drumeza, maiorul Desagă, maiorul Bureţa, Şoşu şi comandantul, precum şi maiorul Stănescu discută în şoaptă. Când mă apropii, încetează…

În zorii zilei de 21 se fac pregătiri. Cadrele şi militarii sunt scoşi în faţa blocului. „Portretul! Portretul!” strigă Şoşu. Este adus un portret al preşedintelui Ceauşescu şi agăţat cu grijă pe zid. Parcă ar fi o ceremonie păgână de adorare a idolului.

— Tovarăşi ofiţeri, subofiţeri şi soldaţi, spune comandantul, în cursul ultimelor zile, bande de destabilizatori s-au infiltrat, cu concursul agenturilor străine, şi vor să ne răpească Ardealul! La Timişoara au avut loc ciocniri grave! Să nu dăm ascultare instigatorilor! Armata a fost întotdeauna sprijinitoarea partidului, reazemul lui de nădejde şi apărătoarea poporului şi a ţării! Dacă va fi nevoie, ne vom da viaţa pentru îndeplinirea acestor deziderate! Să

dăm dovadă că suntem adevăraţi comunişti!

Ia cuvântul în continuare doamna Diaconu Maria, economistă-şefă, o femeie înaltă, complet masculinizată, în biroul căreia comandantul îşi petrece majoritatea timpului.

— Mă adresez comuniştilor, nu ofiţerilor! Nu subofiţerilor! Cine e adevărat comunist n-are grade, nici funcţii. Are o viaţă de dat pentru scumpul nostru preşedinte Nicolae Ceauşescu! Pentru partid! Pentru popor! Bande de huligani vor să destabilizeze ţara şi să-i aducă din nou pe pământurile noastre pe moşieri şi pe patroni! Nu putem tolera aşa ceva! Dacă e nevoie, vom lupta cu arma în mână!

Glasul isteric al femeii pare schelălăitul unei căţele lovite de o piatră. Se retrage în grupul „oratorilor", la sfârşitul discursului, cu ochi lăcrămoşi.

Înaintează Şoşu:

— Stimaţi tovarăşi! Noi nu avem altă credinţă decât viitorul luminos al comunismului! Ştim bine cu toţii cât au suferit strămunii noştri din cauza capitaliştilor! Îmi exprim încrederea că armata noastră va fi, în orice moment, la datorie! Noi datorăm totul partidului! Să fim strâns uniţi în jurul partidului şi al secretarului general, tovarăşul Nicolae Ceauşescu, cea mai luminoasă figură a epocii de aur!…

Iau cuvântul în continuare colonelul Drumeza, Desagă şi alţi câţiva. Apoi ni se ordonă să intrăm în blocuri şi să aşteptăm. Veştile care vin din oraş sunt „terifiante": au loc manifestaţii care cer demisia lui Ceauşescu; în Piaţa Universităţii sunt drapele rupte. Pe ziduri şi pe geamuri scrie „JOS CEAUŞESCU"! „JOS TIRANUL!" Noaptea ni se ordonă să stingem luminile. Departe se aud focuri de armă. Zorile care vin aduc cu ele spaima şi neliniştea. Pe străzi, ofiţeri îmbrăcaţi în uniformă sunt bătuţi sau înjunghiaţi.

La ora şase, comandantul mă cheamă la el:

— Pora, te îmbraci şi pleci în şantier să-l întrebi pe generalul Bogdan dacă mai lucrăm sau nu… Executarea!

— Tovarăşe colonel, n-am haine civile…

— Haine civile? Păi tu eşti ofiţer, domnule! Cum să te îmbraci civil? Mişcă în şantier!

— Tovarăşe colonel… e mai uşor cu telefonul…

O palmă puternică mă izbeşte peste faţă:

— Mişcă în şantier sau te împuşc!

— Am înţeles!

Iese după mine, urlând din pragul uşii:

— În şantier! Pe jos! Fără metrou! Executarea!

Holul e plin: Şoşu, Desagă, Bureţa, cadre cu diferite funcţii şi grade, soldaţi.

Ies pe poartă. O iau de-a lungul cheiului Dâmboviţei. Trec de

Abator, de fabrica de încălţăminte, de podul Mărăşeşti, tai Piaţa Unirii. Casa Republicii are un aspect sinistru: de-a lungul gardului care o înconjoară, sute de soldaţi, unul lângă altul, cu armele, la umăr. Departe, se aud focuri de armă şi scandări nedesluşite.

Intru pe poarta şantierului. Nu lucrează nimeni. Îmi iese în întâmpinare căpitanul Chiriţoiu:

— Pora, ce e cu tine, mă? întreabă el îngrijorat.

— M-a trimis comandantul să-l întreb pe general dacă se lucrează pe şantier…

— Ce să se lucreze, mă, tu nu auzi ce e în oraş? Mă, şi te-a trimis aşa, în uniformă?

— Da!

— Fugi repede înapoi la cazarmă, că te omoară lumea dacă te vede aşa! Băi, nenorocit om Mihail ăsta, dom'le! Cum te-a trimis, dom'le, aşa în oraş? Asta e crimă curată! Fugi, nu mai sta! Auzi! Dacă se lucrează!…

— Am plecat, să trăiţi…!

— Fugi!! Ocoleşte bulevardele! Vezi, că se trage!… Nu dezbrăca mantaua, prostule, că atragi atenţia! Şi nu fugi! Foloseşte-te de drumuri ocolite! Ocoleşte oamenii!

Un foc de armă răsună deodată foarte aproape. Salut şi fac stânga-mprejur.

În Piaţa Unirii sunt văzut:

— Huo! Huooo! Huo, armata! Omorâţi-l ca pe un câine! După el!…

Sunt obişnuit cu asemenea „chestii", nu mă impresionează.

Un bolovan îmi zboară pe la ureche. O sticlă se face ţăndări la picioarele mele. O iau la fugă de-a lungul Dâmboviţei. La intersecţia cu Mihai Bravu, un ARO opreşte brusc lângă mine. Doi ofiţeri de securitate coboară din el. Unul din ei scoale pistolul din toc:

— Stai! Mâinile sus! Unde fugi? Cine eşti? Actele!

Sunt percheziţionat în grabă.

— Cine ţi-e comandant?

— Locotenent-colonelul Mihail.

— Cum arată?

Îl descriu cum mă pricep mai bine. Pistolul intră înapoi în loc. Se pare că i-am convins.

— Lasă-l, mă! E… rob la Uranus. Lasă-l dracului! Du-te, bă, la cazarmă şi stai acolo! Nu mai ieşi, că te omoară ăştia.

Îmi dă înapoi actele. Intru în fugă pe poarta unităţii. Garda a fost dublată. Staţia de amplificare e dată la maximum. Pe holul comandamentului uşile sunt date de perete. Birourile sunt vraişte. Glasul crainicului sună sinistru din difuzoare, anunţând că „trădătorul" Milea s-a sinucis. Cadrele stau încremenite pe hol. Numai doamna Diaconu se plimbă de colo-colo, cu acelaşi pas ţeapăn şi

aceeaşi voce schelălăită:

— La treabă! La treabă, tovarăşi! Nu ne priveşte pe noi! Partidul ştie ce face!…

În aer pluteşte o încordare stranie, necunoscută până acum, o tensiune cu care nu ne-am mai întâlnit niciodată. Îmi dau seama, brusc, că trăiesc, poate, cel mai mare moment din viaţa mea. Pluteşte ceva în aer… Şi deodată, etajele de sus şi blocurile din jur explodează în urale. Soldaţii şi cadrele aleargă pe scări. Plutonierul Paviliceanu Florea, un uriaş cumsecade, tanchist ca şi mine, mă trage de mânecă:

— Veniţi sus, la televizor, toa' lent. A căzut Ceauşescu!

— Florică… Mă, Florică…

— Veniţi repede! E un televizor sus!

La etajul întâi holul e ticsit. Vorbeşte Mircea Dinescu la televizor. Se văd imagini de la Televiziune şi din oraş, dar îmi este imposibil să înţeleg. Soldaţii sar în sus de bucurie, se strâng în braţe:

— A fugit Ceauşescu!… A fugit Ceauşescu!

Un plutonier îndesat şi rotofei îşi plesneşte palmele ca un copil:

— Gata, s-a terminat! Suntem liberi!

Unii mai au încă îndoieli:

— O fi adevărat?

Locotenentul-major Rusu îl strânge în braţe pe bătrânul căpitan Vlădoiu:

— Dacă mureai ieri îţi părea rău, înnodaţi-aş mustăţile să ţi le înnod!

Câţiva încep să strige:

— Jos Tiranul! Jos Tiranul!

Se reped şi smulg de pe pereţi portretele dictatorului şi afişele cu citate din cuvântările lui.

— Fiţi atenţi! strigă plutonierul Ilovan.

— Taci din gură, scârbă! se întoarce spre el „machidonul" Ţicu Marin, plutonier, că ne-ai otrăvit pe toţi! Taci din gură, până nu ţi le băgăm pe gât! Stai aşa, că vine şi rândul tău! Ţi-a căzut stăpânul.

Sunt trântite jos, sparte şi călcate în picioare tablouri şi panou. Apare, în uralele mulţimii, grupa de autotransport:

— ATENŢIUNE! strigă Sălăvăstru. Am visat eu sau a căzut tăticuţu' lu' dom' comandant şi al lui Şoşu?

— N-ai visat… N-ai visat!…

— Atunci de trei ori „huo" pentru porcii care-au murdărit armata!

— HUO!… HUO!… HUO!…

Sălăvăstru rămâne o clipă pe gânduri:

— Mă, copii, ce fel de membri de partid sunteţi voi?

— Nu suntem!… Nu suntem!… strigă toţi.

Se deschid uşile şi ieşim pe balcoane. Maşini cu tricolorul pe capotă trec zburând pe autostradă. Soldaţii au ieşit la porţi şi le fac semne cu

mâna! E o explozie de fericire, de bucurie nebună. Oameni în toată firea, căpitani şi plutonieri bătrâni se comportă ca nişte copii: râd, gesticulează. Căpitanul Oprişan, scăpat ca prin minune, plânge: mâine trebuia să plece la arest. Comandantul a plecat din unitate şi nu se ştie nimic de el. Locotenentul- major Lupeş e dispărut de trei zile – aflu că fratele lui e şeful securităţii judeţului Alba.

— ATENŢIUNE!… A – TEN – ŢI – U – NEEE!

Se face, brusc, linişte. Colonelul Drumeza, căpitanul Şoşu, maiorul Bureţa, şeful de stat-major, maiorul Stănescu (băgător de seamă la producţie) şi doctorul căpitan Lukacs au apărut între noi. Sunt îmbrăcaţi în mantale şi cu centurile pe ei. Ochii albaştri ai colonelului Drumeza par de oţel. Şi totuşi, ofiţerul parcă are febră:

— Ce e cu porcăria asta, domnilor? Am uitat că suntem militari? N-am înţeles! Fiţi atenţi!… Ofiţerii să bage imediat toţi militarii în încăperi! Şi să vină jos la adunare toate cadrele…

— Domnilor, începe el după ce ne adunăm, lucrurile într-adevăr sunt grave, dar nu trebuie să ne pierdem capul! Vă anunţ că trebuie să primim ordine!

— Stimaţi tovarăşi, începe Şoşu, eu… nu dau înapoi, am fost secretar de partid. Sunt. Dar vă avertizez să nu vă înfierbântaţi prea tare. În China mulţi s-au ales cu ţestele găurite pentru asemenea treburi. Ce vreau să vă spun însă este că *vom primi ordine!* Partidul are încredere în armată! El a respectat întotdeauna cadrele militare. Fiţi vigilenţi, tovarăşi! Vor sosi arme! Să dăm dovadă că suntem ofiţeri şi subofiţeri… Atât am avut să vă spun!

Ne risipim. Soldaţii au fost băgaţi în camere.

Aşadar vaporul a eşuat şi sunt chemaţi edecarii. Dar sunt nebuni!…

Deodată, umbra unei îndoieli neroade îmi urcă în suflet.

— NU! şoptesc eu. Nu!… Pentru nimic în lume, nu!…

Se aud focuri de armă în oraş. Rafale lungi. Prin umbra serii care s-a lăsat peste străzi, coloane lungi de tancuri trec cu huruit greu de şenile către centru. Ne apropiem fascinaţi de gardul unităţii, câţiva: eu, Paviliceanu, Radu… Toţi suntem tanchişti şi, în ciuda mizeriei în care am trăit, în ciuda anilor de muncă pe şantier, în sufletele noastre a rămas, ca prima iubire, la fel de vie pasiunea care ne-a împins odinioară să trecem pragul şcolilor militare. Chemarea se aprinde în noi ca o flacără. Patria în pericol! Patria în pericol! Locul nostru nu e aici, ci în altă parte.

— Pora! Paviliceanu! Radu! Treceţi înapoi de la gard! Treceţi în camere!

Mă apropii de colonelul Drumeza. Departe, în oraş se aude vuietul luptelor.

— Domnule colonel! Vă rog din suflet! Lăsaţi-mă să mă duc.

— Unde, bă, deşteptule?

— Mă urc pe un tanc… sunt tancurile de la regimentul meu, Domnule colonel, nu pot sta aici în timp ce…

— Marş înăuntru, bă, nesimţitule! Fir-aţi ai dracului de dobitocii dracului! Ia uită-te, cine se găsi… Mergi la soldaţi, imediat!

Ne retragem către blocuri. Mulţi dintre noi se privesc semnificativ.

Maiorul Stănescu se apropie în fugă:

— Tovarăşe colonel, am înarmat garda cu ciomege! Cum aţi ordonat.

— Foarte bine. Formaţi patrule care să se plimbe în jurul cazărmilor! *Să nu iasă nimeni!*

La televizor şi la radio se cere, fără încetare, ajutor. E chemată lumea să apere televiziunea şi radioul. S-a format guvernul provizoriu. Soldaţii, militarii în termen au început să murmure: cer arme. Un caporal ridică tonul:

— Ce facem, tovarăşe colonel? Fraţii noştri mor, îşi varsă sângele, şi noi?…

— Poate ţi-l vărs eu acuma!

— Păi nu aşa, domnule colonel, că dacă e pe-aşa…

— Marş de-aici, soldat, că o să lupţi până o să te ia dracu'! O să te saturi! O rezolvaţi voi!… O rezolvă ruşii, bă, nu voi!…

Toţi comandanţii de plutoane şi subofiţerii stau adunaţi pâlcuri-pâlcuri şi murmură. Noaptea trece greu, chinuită. Peste tot împrejurul blocurilor răsună rafale de arme automate. Se aude canonada tunurilor. Copii, bărbaţi şi femei trec în fugă şi ne fac semne de peste gard:

— Militari!… Haideţi şi voi să apărăm televiziunea!… Ruşine! Staţi aici! Militari!…

Câţiva soldaţi vin din oraş cu veşti: au apărut teroriştii, toată Capitala e în picioare. Armata luptă cu ei. Sunt zeci, sute de ofiţeri şi soldaţi morţi…

S-au instalat „ofiţeri de încredere" care patrulează pe holurile blocului pentru ca niciun militar să nu iasă din camere. Undeva, aproape, se aud rafale lungi de mitralieră. Tot „aparatul comitetului de partid" sforăie liniştit în paturile din birou, în afară de căpitanul Neagoe Doru, care vorbeşte cu noi.

— Domnule căpitan, îi zicem câţiva, ce facem, domnule căpitan? Dormim aici şi mâncăm? Aşteptăm să vină teroriştii peste noi şi să ne facă praf? Păi, nu vă daţi seama că unul cu câteva grenade şi un pistol mitralieră ne curăţă pe toţi din blocul ăsta în zece minute?

— Domnule căpitan, vorbesc plutonierii Ştefan şi Ticu, dacă o să murim, barem să murim cu arme în mână, domnule căpitan! Ca militarii! De ce nu primim arme?

— De, mă băieţi, ce să zic eu, mă, nu vedeţi? Drumeza… cică aşteaptă ordine de la comandant!

— Unde e comandantul, tovarăşe căpitan? Unde e maiorul Bureţa, şeful de stat-major? E posibil să laşi o unitate militară aşa şi să pleci? Ce ordine să primim, dom'le?

— A, staţi că ştiu! spune deodată Sălăvăstru. E clară!

— Ce? întrebăm noi curioşi.

— Bă, proştilor! Păi noi aşteptăm ordine de la comandantul suprem, bă!

Izbucnim în râs. Râde şi căpitanul Neagoe, poate singurul ofiţer din „aparatul" de partid care a rămas militar şi apropiat de noi.

— Sau poate comandantul s-o fi dus să lupte la Televiziune! Să apere Televiziunea, am vrut să zic… nu se lasă Sălăvăstru. Şi iar izbucnim în râs.

Prin întuneric se apropie maiorul Stănescu. Are pe umăr un ditamai parul.

— Aţi auzit, tovarăşe căpitan?

— Ce?

— Cică să fim atenţi că se paraşutează terorişti.

— Şi să pregătim bâtele? întreabă iar Sălăvăstru.

Maiorul pleacă furios. Subofiţerii pleacă şi ei, înjurând. Mai rămânem eu şi Paviliceanu.

— Florine, zic eu, fug la regiment!

— Alţii au făcut-o deja. Gheorghe Marin a primit un pluton şi luptă la Televiziune.

Departe, în oraş, se aude lătratul necontenit al mitralierelor şi canonada armelor grele. Se dau lupte puternice la comanda Diviziei 57 de pe Olteniţei. Noaptea e iluminată de mulţimea rachetelor.

Îmi privesc ceasul. Este aproape ora 5 dimineaţa. Ies în stradă. Traversez. Mă strecor pe lângă casele ţigăneşti, trec prin faţa fabricii de pâine. E linişte aici. S-au oprit şi împuşcăturile. Trec podul de peste Dâmboviţa şi o iau către Divizia de pe Olteniţei. Câmpul e pustiu. Şi deodată mă cuprinde, brusc, frica. În orice moment mă poate omorî cineva. Am făcut o mare imprudenţă. O maşină mică opreşte departe şi mai mulţi oameni coboară, strecurându-se din ea ca nişte umbre. Apoi dispar. Aproape de tot răsună din nou focuri de armă. Depăşesc maşina, care e goală acum, şi după câteva sute de metri, ieşit parcă din negura nopţii, văd venind pe cealaltă parte a străzii un bărbat solid, îmbrăcat într-o haină de piele şi cu mâinile în buzunar. Probabil că nu m-a văzut. Este grăbit, dar în momentul când dă cu ochii de mine încetineşte pasul. Eu accelerez, prefăcându-mă grăbit. El se uită atent la mine. O clipă ne măsurăm din priviri. Apoi, brusc, scoate mâinile din buzunar, le duce în faţă şi-şi plesneşte de câteva ori palmele. În secunda aceasta parcă Dumnezeu mi-a dat gândul cel bun: îl imit. Bat şi eu din palme. Omul îşi vede de drum.

E foarte aproape unitatea. Urc coasta. Ajung la poarta Diviziei. O

coloană lungă de blindate se pregăteşte să iasă pe poartă, în cazarmă e o agitaţie nemaipomenită. Sunt legitimat de un plutonier şi întrebat ce doresc. Omul mă priveşte circumspect.

— Vin din economia naţională, zic eu. Sunt ofiţer de tancuri şi vreau să fiu alături de tanchişti.

— Şi unde sunteţi acum?

— Stăm închişi în nişte blocuri din ordinul generalului Bogdan. Fără arme, fără să ne spună nimeni nimic…

Un maior se apropie de mine.

— Domnule maior, dacă aveţi nevoie de mine…

— Avem, domnule, avem. Uite, n-avem comandanţi de plutoane! N-are cine încărca muniţia… Veniţi toţi, ce dracu' staţi acolo? Lăsaţi-l dracului pe Bogdan! Haideţi încoace! Câţi sunteţi?

— Nu ştiu, şovăi eu, nu ştiu dacă aveţi nevoie chiar de toţi…

— Hai, mă, că avem obiective multe! Câţi militari sunteţi? Uite, dăm telefon!

— Păi… Cam vreo şase-şapte mii de militari în termen şi concentraţi, cu vreo şase sute de cadre.

Maiorul fluieră a mirare.

— Curios, spune el. Şi ce faceţi acolo?

— Stăm în blocuri. Aşteptăm, de trei zile, ordine. N-am primit nicio armă. Garda are ciomege.

Brusc, devin suspect.

— Te cunoaşte cineva aici?

— Da. Domnul maior de tancuri Ţenea.

Maiorul se întoarce către plutonier.

— Anunţă-l pe Ţenea să vină să-l recunoască.

După cinci minute văd statura înaltă a fostului meu comandant de batalion apărând pe uşă.

— Îl cunoşti, Ţenea?

Maiorul mă priveşte cu ochii holbaţi, cu figura pe care i-o ştiu prea bine.

— Nu-l cunosc, domnule, e un terorist!

Mâna celuilalt maior lunecă încet către tocul pistolului şi Ţenea izbucneşte în râs.

— Ce faci, drace, ţi-ai adus aminte că eşti tanchist? Lasă-l dom'le, nu te speria, îl ştiu, a fost comandant de pluton la mine, la Pantelimon…

— Ia-l şi bagă-l în dispozitiv! Auzi, mă, noi murim aici sub gloanţe şi generalul Bogdan ţine în Vitan mii de militari!

— Hm…

Plec cu maiorul Ţenea. Pe drum îmi spune că Divizia a fost atacată şi s-au dus lupte întreaga noapte. Doi militari sunt morţi şi alţi patru răniţi. Primesc cască, pistol mitralieră, muniţie şi un pluton pe care-l

desfăşor chiar în faţa intrării principale.

Simt cum, încetul cu încetul, vechile deprinderi îmi revin. Adun comandanţii de grupă şi-i întreb ce s-a întâmplat.

Dau ordin soldaţilor să adâncească locaşurile de tragere. Un ofiţer vine spre mine şi am surpriza să-mi întâlnesc un vechi coleg de şcoală, pe locotenentul-major Manolea Alidor.

O goarnă sună ascuţit de undeva şi se aud strigăte:

— La posturi! Alarmă!

Dau comenzile necesare şi militarii aleargă la posturi. Un foc năpraznic începe să mătură tufele înapoia cărora suntem adăpostiţi. Umbre ciudate aleargă de-a lungul gardului de beton care separă unitatea de strada Olteniţei. Un glonte se înfige în pământ chiar lângă mine. Altul îmi atinge casca. Se dezlănţuie focul nostru de ripostă. Arma zvâcneşte în umărul meu căutând „umbrele" care dispar.

— Încetarea!

Goarna sună încetarea, observatorii instalaţi pe clădire anunţă că asediatorii s-au retras. Într-o gură de canal.

Deodată mă simt bătut pe umăr.

— Vă cheamă domnul colonel Dumitriu! îmi spune un soldat.

— Dumitriu?

— Da… Secretarul de partid…

Mă ridic. Secretarul de partid al Diviziei, cu cască pe cap, cu pistol la şold, mă priveşte cu aceeaşi cunoscută atitudine rece. Nu-mi întinde mâna.

— Pora, cu ce ocazie pe la noi?

— …

— Vezi, mă, băiatule, că tu eşti în economie! Ai anunţat pe cineva că pleci?

— N-au vrut să-mi dea drumul, domnule colonel!

— Şi cum ai venit fără aprobare? Măi, tovarăşe, tu ştii ce înseamnă dezertarea? Acolo tu eşti inclus într-un plan.

— Ştiu, tovarăşe colonel.

— Şi cum o să explici lipsa ta de la unitate?

Se îndepărtează cu acelaşi mers legănat, misterios. Între timp vine maiorul Ţenea:

— Gata! Am vorbit să te înscrie pe ordinul de zi şi să te bage la drepturi. Legitimaţia ta e acolo… Dar… ce ai?

— Nu pot să mai rămân! Colonelul Dumitriu mi-a atras atenţia că voi fi judecat pentru… dezertare! Eu am venit aşa… fără aprobare…

— N-ai aprobarea comandantului?

— Nu. Ce să fac?

— Ştiu şi eu?… Mai bine du-te înapoi! Ăştia sunt în stare de orice…

Îmi iau rămas-bun şi fac drumul înapoi. Pe măsură ce mă apropii de Vitan mă încearcă sentimente contradictorii. Traversez strada şi intru

în unitate. Colonelul Drumeza şi căpitanul Şoşu stau şi fumează în faţa porţii:

— De unde vii, sire, mă întreabă Drumeza, că noi ne pregăteam să te dăm dezertor. Alături sunt şi căpitanul Chiriţă, şeful contabil şi locotenentul-major Popa, un infanterist, şeful biroului gradaţi-soldaţi. Brusc, căpitanul Şoşu mă ia de guler:

— Auzi, bă, dacă nu-ţi tai eu beregata, să nu-mi mai spui mie pe nume!

— Domnule căpitan…

— Niciun domnule, bă! Niciun domnule! Deocamdată sunt tovarăşe căpitan! După aia om mai vedea! Marş la adunare!

În holul blocului este o tăcere mormântală: cadrele sunt în formaţie. Îl întreb pe Sălăvăstru în şoaptă ce s-a întâmplat:

— O trădare! zice el tare. Ceilalţi tresar şi îi spun să tacă.

— Ce să tăcem, bă, ce să tăcem? sare locotenentul-major Roşoiu. Voi v-aţi dus în birou la comandant să vedeţi tabloul lui Ceauşescu pe masă? Drumeza ne-a interzis să-l scoatem. Suntem ţinuţi aici. Patru unităţi militare! De ce? Vine Ceauşescu înapoi?

— Poate vine, mă, răspund câţiva în derâdere. Nu trebuie să-i terminăm Casa?

Apar Drumeza, Bureţa şi căpitanul Lukacs.

— Stimaţi tovarăşi! Eu nu ştiu: au uitat unii că au depus un jurământ de credinţă? Faţă de partid… faţă de popor?… Mă rog… Am uitat că suntem militari, ofiţeri sau ce dracu' mai suntem?

Se plimbă supărat, cu mâinile la spate, prin faţa noastră. Apoi se întoarce brusc:

— Doamne!… Doamne!… Să vorbim noi de rău pe tovarăşul Nicolae Ceauşescu, care ne-a scos ofiţeri… subofiţeri… ne-a îmbrăcat, ne-a încălţat, ne-a făcut oameni!… Auzi: să punem mâna pe arme să luptăm! Contra cui, bă? Că păşteam şi acuma porcii şi râneam la vaci dacă…

— Tovarăşi militari, izbucneşte doctorul Lukacs, să nu-şi închipuie nimeni că lucrurile stau aşa simplu! Se vor împărţi la urmă multe „premii"! Atunci se va vedea cu adevărat cine şi-a făcut datoria şi cine nu! O să vedeţi, tovarăşi, că ofiţerii vor fi respectaţi! Vor avea bani şi îmbrăcăminte! Armata va fi bogată! Va fi respectată, nu ca acum! Să fie oprită imediat staţia de radioamplificare, televizoarele şi radiourile! Să-şi vadă fiecare de treaba lui! Puneţi înapoi tablourile date jos!

Ordon să fie scoşi imediat afară soldaţii şi să înceapă imediat instrucţia de front. Toate cadrele absente să fie raportate direct la ministrul Militaru (cred că aţi auzit de el: mănâncă ofiţeri şi subofiţeri pe pâine!) ca să fie trecute imediat în rezervă! Spor la treabă, tovarăşi! adaugă maiorul Bureţa.

Vrea să ia cuvântul căpitanul Şoşu, dar izbucnesc brusc fluierături şi strigăte de „Huo, trădătorii!”

Sergentul-major Olteanu iese în faţă:

— Domnule colonel! Termocentrala din Vitan este atacată de teroriştі! Noi, toţi cei de la transportul auto, mergem s-o apărăm! Cine vine cu noi să treacă aici!

Cel puţin 30 de cadre trec de partea subofiţerilor. Mă duc la ei. Celelalte cadre se pregătesc să plece la Televiziune.

— Domnule locotenent, sunteţi cel mai mare în grad. Să luaţi comanda! îmi spune sergentul-major Olteanu.

— Lenţ!

— Da.

— Vino cu mine!

Afară, un om înalt şi slab pe care îl legitimez, ne spune:

— Domnilor, termocentrala (e aproape, o ştiţi, doar 300 de metri de unitatea dumneavoastră) este în pericol. Se trage asupra ei! N-avem cu cine s-o apărăm! Muncitorii noştri cad de pe picioare, n-au dormit de două zile! Dacă pică termocentrala pică televiziunea. Comandanţii dumneavoastră zic că nu-i interesează…

— Îi interesează altceva!

— Aveţi arme? întreb eu.

— Avem câte vreţi, n-avem oameni!

— Muniţii?

— La fel.

Mă întorc la Drumeza:

— Domnule colonel, daţi-ne voie să mergem să apărăm centrala…

— Nu!

— Atunci să ştiţi de noi. Dacă e ceva, trimiteţi pe cineva după noi. Centrala e la 300 de metri de unitate.

— Nu mă interesează! Sunteţi dezertori! îi raportez generalului Bogdan!

— Pora, zice, Lenţ, suntem 30 de oameni. Un pluton.

Mă întroc spre ei:

— Sunteţi conştienţi că intraţi în luptă?

— Da! răspund ei în cor.

— Vă angajaţi să apăraţi centrala?

— Da!

— Aşa să ne-ajute Dumnezeu! La dreapta! Înainte, MARŞ!

Se alătură din mers plutonierului Ţicu, locotenentul-major de artilerie Gheorghe Adrian şi alte cadre. Străbatem în pas alergător distanţa până la centrală. Primim arme de la gărzile patriotice şi intrăm în dispozitiv. Ofiţeri şi subofiţeri formăm un stat-major şi începem amenajarea liniei de apărare conform regulilor militare. Sunt instalate posturi de observare pe clădiri. Sunt amenajate locaşuri de

tragere. Stabilim o reţea de legătură. Civilii de la gărzi rămân impresionaţi („Ei, altă treabă! Armată, dom'le"), şi se supun fără crâcnire ordinelor.

— Trebuie ţinută sub control calea ferată. În caz de retragere, organizăm apărare pe linia vagoanelor.

Cablurile transformatoarelor şi liniile de curent scot un foşnet ciudat, de parcă aerul ar arde mocnit. Noaptea se întinde în jurul nostru ameninţătoare. Departe, tot oraşul vuieşte. Se aud loviturile înfundate ale aruncătoarelor. Un foc de armă pocneşte pe neaşteptate foarte aproape.

— Stingeţi ţigările şi lanternele!

Apoi ne strângem laolaltă toţi ofiţerii şi discutăm în şoaptă. Ne despărţim repede, plecând fiecare la sectorul lui. O rachetă se înalţă brusc peste întreg complexul şi se aprinde sus în inima nopţii, desfăcându-se în trei stele roşii care încep să coboare încet peste noi, vărsând o lumină sângerie, o lumină a morţii. La stânga izbucneşte brusc o rafală. Ne aruncăm la pământ. Alte şi alte rachete izbucnesc în inima nopţii. Departe, printre stâlpii de înaltă tensiune, se văd alunecând umbre. Patul armei îmi zvâcneşte în umăr. Deschid focul instinctiv, o dată cu ceilalţi. Schimbul de focuri este scurt. Un glonte se loveşte alături, de o piatră, şi zbârnâie sec în aerul nopţii. Apoi, brusc, totul încetează. Îmi spun că oamenii sunt bine mascaţi şi nu fac consum de muniţie, lucru care le arată atacatorilor că au a face cu profesionişti ai războiului. Departe, în inima nopţii latră mitralierele şi armele automate de la Divizia de pe Olteniţei, care luptă probabil din greu să-şi apere comandamentul. Din nou, acelaşi schimb de focuri sus şi jos, dar pe porţiuni: când în stânga, când în dreapta, dovadă că cei care încearcă să dea peste cap linia de apărare sunt puţini. Aşadar sistemul nostru funcţionează! Şi mă cuprinde brusc o bucurie înaltă: am rămas totuşi militari. În ciuda anilor de beznă şi de umilinţă, în ciuda despărţirii de arme, noi am rămas, totuşi, militari! Deodată se face linişte. Orice mişcare încetează. Un timp stăm aşa, încordaţi. Apoi, din stânga mea aud venind pe cineva. Sunt doi subofiţeri.

— E nevoie la Casa Republicii de noi. A zis Drumeza să vă prezentaţi la cazarmă.

Mă ridic şi mă îndrept către poarta centralei. Predau armele, în câteva minute ajung la cazarmă.

— Te duci la Casa Republicii. E acolo comandantul cu ceilalţi. Dacă tot vrei să faci pe eroul…

Glasul lui Drumeza este neutru. Îmi întinde o banderolă tricoloră pe care mi-o prind pe braţ. Urc în maşină. Soldatul deschide larg porţile… E ziuă.

Gărzile se succed cu repeziciune. Sunt comandant de patrulă.

Noaptea, Casa Republicii e luminată ca o torţă. Misiunea mea e să mă plimb în jurul ei, însoţit de soldaţi. E o neghiobie. Stau în lumină – o ţintă ideală – şi asupra mea se trage. Nu pot riposta – arma pe care o port la umăr e un PPS arhaic, defect. Se trage din blocurile de pe bulevard asupra noastră. Şi totuşi cei care trag nu ucid. Teoretic trebuia să fiu mort de mult. Dar nu sunt. E un joc de o cruzime scelerată. Comandantul îmi ordonă să patrulez în continuare. Şi patrulez în întâmpinarea morţii. Nu ştiu cine trage din blocurile ministerelor, gloanţele îmi fluieră pe la urechi. Şi totuşi, cei care trag nu mă ucid. Silueta mea se distinge clară în lumina care se revarsă pe ferestrele clădirii. La fiecare pas îmi spun: ăsta e ultimul! Şi gloanţele şuieră pe lângă mine. Şi totuşi, nu mă ucid. Eu respect ordinul de a patrula. Şi patrulez. La un moment dat, lumina se stinge în interiorul uriaşei clădiri. Şi focurile parcă se răresc. Apoi se aprinde iar. Şi eu continui să-mi port în bătaia gloanţelor, dintr-un ordin neghiob sau criminal, trupul acesta căruia, dacă va fi ucis, îi cer iertare. Fiindcă a fost un trup bun, m-a slujit cu credinţă ani îndelungi. Nu s-a îmbolnăvit decât rareori, l-am tăvălit prin noroi în anii lungi de şcoală militară, l-am culcat pe manta în zăpadă, l-am ţinut în ploaie şi ger, l-am aruncat de pe schele şi i-am rupt picioarele, dar el nu m-a trădat niciodată. S-a vindecat, a învins toate bolile şi de fiecare dată a pornit din nou la drum, a suferit şi a sperat. L-am ţinut nopţi întregi nedormit, i-am dat să fumeze mii de ţigări proaste, ude, amare, l-am hrănit cu conserve alterate, ani întregi a mâncat o mâncare mizerabilă. Dar nu m-a trădat. A fost un trup bun, un trup de bărbat adevărat, un trup de militar. Şi acum un ordin criminal al unui comandant criminal îmi cere să-l plimb prin lumină ca să fie împuşcat, să-l plimb aşa, descoperit, vulnerabil. Arma grea, veche şi defectă îmi apasă umărul ca o cruce şi pământul de sub tălpi îmi pare coasta unei Golgote. Iartă-mă, trupule! Dar trebuie să fiu militar până la capăt!

Undeva, departe, răsună printre rafalele armelor cântece de colindă. E trecut de miezul nopţii. Un şir de autocamioane trece în viteză prin piaţa semicirculară. Au drapele găurite la mijloc, care flutură în vântul nopţii. Sunt pline de tineri care cântă şi care, ajunşi în faţa şantierului, încep să scandeze: „CEAUŞESCU NU UITA / ASTA NU E CASA TA! / CASA ASTA, TOATĂ, TOATĂ / E FĂCUTĂ DE ARMATĂ!” Îi aud şi un sentiment de durere şi de tristeţe îmi urcă în suflet, ca un plâns străin, suspinat de schele ori de pământul pe care calc: „CASA ASTA, TOATĂ, TOATĂ / E FĂCUTĂ DE ARMATĂ”, răsună cuvintele, ca un ecou din ce în ce mai stins, dispărând în noapte.

Oare de cât timp stau aici? Parcă sunt rupt de lume şi de tot ce mă înconjoară. Nu se mai trage. Acolo jos, în faţa mea, pe linia gardului sunt apărătorii din detaşament, cadre, ofiţeri şi subofiţeri mai ales. Stau culcaţi în locaşurile lor.

Vântul dimineţii, aspru şi tăios îmi scutură poalele mantalei şi eu stau drept în bătaia lui, îl simt împingându-mă în piept cu putere, dar nu mă poate mişca de pe loc. Soldaţii au încremenit şi ei ceva mai departe. Cobor încet coasta către locaşurile de tragere. Văd lucind căştile celor de acolo, întorcându-se spre mine. Tânărul maistru militar Căpăţână se întoarce:

— Arma dumneavoastră trage, domnule locotenent?

— Nu.

— Nici ale noastre nu trag!

— Nu trage niciuna.

Pe bulevardul larg, teii tineri şi plopii ancoraţi cu sârme se zbat în şuierul vântului. Blocurile par nişte fortăreţe negre. Viforul şuieră şi zgâlţâie schelele. Apoi se potoleşte brusc. Prin întunericul fumuriu se vede o maşină mergând încet, cu luminile stinse. Din difuzorul instalat pe ea răsună puternic nişte cuvinte: „PENTRU CRIME GRAVE SĂVÂRŞITE ÎMPOTRIVA POPORULUI ROMÂN, INCULPAŢII NICOLAE CEAUŞESCU ŞI ELENA CEAUŞESCU AU FOST CONDAMNAŢI LA MOARTE. SENTINŢA A FOST EXECUTATĂ… PENTRU CRIME GRAVE SĂVÂRŞITE ÎMPOTRIVA…”

Fraza se repetă la nesfârşit, mecanic. O ascultăm tăcuţi şi parcă înaintea noastră se surpă cu vuiet grele porţi de întuneric.

Privesc zorii noii zile. Cum va fi?… Oricum, sufletul meu e îndurerat şi va rămâne aşa mult timp.

Într-o dimineaţă frumoasă de iarna, când soarele strălucea peste pământul îngheţat, m-am apropiat de Casa Poporului. Aveam o singură dorinţă. Ninsese de cu seară, apoi ninsoarea se transformase în ploaie şi băltoacele îngheţate străluceau ca nişte oglinzi.

Mi-am aruncat privirile spre cer. Departe, peste oraş, lucru cu totul ciudat şi nemaiîntâlnit, se vedea arcul uriaş al unui curcubeu şi mi-am adus aminte atunci de cuvintele Domnului: „curcubeul Meu îmi va sluji ca semn al legământului dintre Mine şi voi; şi apele nu se vor mai face potop ca să nimicească făpturi”…

Am împins poarta grea de fier şi am păşit înăuntru. Din gheretă, soldatul mi-a ieşit în întâmpinare:

— Nu e voie să intraţi! mi-a spus el.

O, soldaţii tuturor timpurilor! O, soldaţii de oriunde, cum seamănă ei între ei! Stătea drept în faţa mea, cu arma la umăr. Ochii lui erau luminoşi, albaştri ca cerul.

— Nu e voie să intraţi! a repetat, mirat de faptul că îl priveam zâmbind. E interzis! a adăugat, cu voce ceva mai scăzută.

— Nu stau mult, i-am răspuns. Şi nu intru în Casă…

Am făcut câţiva paşi. Am scos din buzunar o lumânare. M-am aplecat în genunchi şi am aprins-o, înfigând-o în pământul îngheţat.

Am rămas aşa o vreme. Apoi m-am ridicat, îndreptându-mă către ieşire.

Soldatul s-a repezit înaintea mea şi mi-a deschis poarta.

— A murit cineva aici? a întrebat el respectuos.

— Da. Mulţi…

— Militari?…

— Nu. Robi…

— SFÂRŞIT —

Actuala Casă a Poporului este, după spusele arhitecţilor, cea mai mare clădire monobloc de pe Pământ, depăşind, în această privinţă, Pentagonul. Este unică în privinţa sculpturilor în lemn, a marmurei şi a stucaturilor de ipsos. Multe din interioare sunt acoperite cu foaie de aur. Clădirea rezistă la cutremure de gradul 12 pe scara Mercalli şi de gradul 8 pe scara Richter. Dispune de peste 1.100 de încăperi. Un sistem complicat de tunele o leagă de diferite părţi ale Capitalei. Pe partea centrală are şaisprezece nivele, dintre care patru nivele subterane. La 21 de metri adâncime se găsesc adăposturile antiatomice, care pot găzdui circa 3.000 de persoane. Pe dinafară şi pe dinăuntru este îmbrăcată, masiv, în marmură Unele săli sunt imense: cea a „României" are înălţimea de 17,35 metri şi o suprafaţă de 2.186 de metri pătraţi. Lucrările au început în anul 1983 şi costul lor se cifra, până în 1990, la aproximativ 10 miliarde de lei, dar această sumă este numai bănuită, fiindcă statele de plată se distrugeau. Au lucrat aici, în cei şapte ani, în afara civililor, aproximativ o jumătate de milion de soldaţi concentraţi, militari în termen şi cadre militare. Numărul celor care şi-au pierdut viaţa pe acest şantier nu se va cunoaşte niciodată…

Table of Contents

Cuvântul autorului
Partea întâi
Partea a doua
Partea a treia
Partea a patra